

Teach Me to Help | Învață-mă să ajut

Manual pentru proiectarea și dezvoltarea unui curs online
în domeniul educației în asistență socială

eManual

August
2023

Co-funded by
the European Union

Numărul proiectului: 2022-1-RO01-KA220-VET-000085029

Srijinul acordat de Comisia Europeană pentru realizarea acestei publicații nu constituie o aprobare a conținutului, care reflectă doar opiniile autorilor, iar Comisia nu poate fi considerată responsabilă pentru orice utilizare care ar putea fi făcută din informațiile conținute în această publicație.

CUPRINS

CUPRINS	2
Introducere	5
Capitolul 1 - Formularea scopului cursului	7
1.1 Cum se formulează scopul unui curs	7
1.2 Evaluarea nevoilor de formare pentru determinarea scopului cursului	12
Bibliografie	19
Capitolul 2. - Enunțarea unor obiective fezabile	21
2.1. Ce este un obiectiv?	21
2.2. Enunțarea unor obiective fezabile	25
2.3. Sfaturi pentru traineri în formularea obiectivelor	32
Bibliografie	41
Capitolul 3 - Definirea problemelor care trebuie abordate	42
3.1 Design universal pentru învățare	42
3.2 Curriculum incluziv	43
3.3 Proiectarea curriculumului și reconstrucția conținutului	44
3.4 Proiectarea curriculumului incluziv	46
3.5 Selectarea conținutului programului de instruire și stabilirea succesiunii de prezentare	48
3.6. Instruire sau formare?	49
3.6.1 Planul cursului de formare	50
3.7 Tipuri de conținut	51
3.8 Exemple de cursuri și resurse	53
3.8.1 Exemple de cursuri	53
3.8.2 Instituții ce oferă sprijin pentru educația persoanelor cu dizabilități	54
Bibliografie	55
Capitolul 4 - Identificarea metodelor de predare	57
4.1 Abordări pedagogice	58
4.2 Tendințele în metodologia didactică. Metode clasice vs. metode moderne	60
4.3 Clasificarea metodelor de instruire	63
4.4 Educația în mediul virtual	68
4.4.1 Mediul de învățare virtual	68
4.4.2 Autonomie și auto-motivație	69
4.4.3 Strategii și recomandări pentru atingerea obiectivului de învățare auto-direcționată în educația virtuală	70
4.5 Bariere în învățarea online	73
4.6 Evaluarea nivelului de dizabilitate	74
4.7 Adaptarea metodelor de predare	77
4.8 Activități de învățare adaptate	78
4.8.1 Metode de comunicare augmentativă și alternativă (AAC)	79
4.8.2 Interacțiune, participare și evaluare	81
Bibliografie	84

Capitolul 5 - Determinarea mijloacelor prin care pot fi atinse obiectivele	87
5.1. Mijloacele de învățământ între tradiție și actualitate	87
5.2. Raportarea mijloacelor de învățare digitală la noile modele de referință pentru competența didactică digitală	90
5.3. Tipuri și caracteristici ale mijloacelor de învățare online	95
5.4. Proiectarea mijloacelor de învățământ digital în designul cursurilor online	103
Bibliografie	106
Capitolul 6 - Expunerea însoțită de mijloace tehnice. Conversația, exercițiul, demonstrația	107
6.1 De la expunerea tradițională la prezentarea digitală	107
6.2 Conversația didactică: comunicare, chat și mesagerie	112
6.3 Exercițiu și aplicație în învățarea online	115
6.4 Demonstrație și tutoriat prin softurile digitale	118
Bibliografie	122
Capitolul 7 - Metode activ-participative	123
7.1 Introducere	123
7.2 Ce sunt metodele activ-participative?	123
7.3 Tipuri de metode activ-participative	125
7.4 Concluzie	139
7.5 Exemple: Studiu de caz și scenariu pentru a fi lucrate împreună cu participanții la curs	140
7.5.1 Studiu de caz: "Tehnologia de asistare și accesibilitatea în sala de curs"	140
7.5.2 Scenariu de joc de rol: Gestionarea unei situații cu o persoană cu dizabilități într-un curs online	141
Bibliografie	144
Capitolul 8 - Metode de fixare și consolidare	145
8.1. Introducere	145
8.2 Metode de fixare	145
8.3 Metode de consolidare	146
8.4 Monitorizare și evaluare	148
8.5 Sustenabilitate	149
8.6 Implicarea părților interesate	150
8.7 Concluzie	152
Bibliografie	154
Capitolul 9 - Crearea cursului	155
9.1 Ce este atenția?	155
9.2 Tipuri de dizabilități și tulburări implicate în atenție	157
9.3 Metode pe care un asistent social le poate folosi cu persoanele cu dizabilități în procesul educațional	161
Bibliografie	162
Capitolul 10 - Realizarea elementelor vizuale pentru curs	164
10.1 Psihologia culorilor	164
10.2 Psihologia formelor	168
10.3 Instrumente de proiectare pentru crearea unui ghid	170
Bibliografie	172

Concluzii

173

Introducere

Abilitarea asistenților sociali pentru o educație online incluzivă

Proiectul "Teach Me to Help/Învăță-mă să Ajut" (TMTH) a fost inițiat ca răspuns la nevoia urgentă de educație online accesibilă și adaptată persoanelor cu dizabilități. Acest efort de colaborare implică cinci organizații - din România, Italia, Franța și Cipru - angajate să echipeze asistenții sociali cu abilitățile necesare pentru a proiecta și a oferi cursuri online eficiente pentru acest grup demografic insuficient deservit.

Având în vedere că există o lipsă de cursuri online concepute special pentru persoanele cu dizabilități, proiectul TMTH urmărește să acopere acest decalaj. Recenta pandemie mondială a evidențiat eficacitatea educației online, iar obiectivul general al proiectului este de a elimina barierele care împiedică dezvoltarea educațională și incluzivă a persoanelor cu nevoi speciale.

Abilitarea asistenților sociali ca agenți ai schimbării

Recunoscând că asistenții sociali sunt actori esențiali în sprijinirea persoanelor cu dizabilități, proiectul TMTH urmărește să le sporească capacitățile. Având în vedere interacțiunile lor frecvente cu diverse populații, asistenții sociali sunt bine poziționați pentru a juca un rol transformator. Prin intermediul proiectului, aceștia vor dobândi instrumentele și cunoștințele necesare pentru a crea cursuri online care să răspundă nevoilor unice ale publicului lor țintă.

Un element central al proiectului TMTH este crearea unui ghid cuprinzător, elaborat cu meticulozitate de către partenerii consorțiului. Fiecare partener își aduce expertiza, gândirea inovatoare și dedicarea pentru a avea un impact semnificativ.

În continuare, vă prezentăm partenerii:

Direcția de Asistență Socială Arad (DAS Arad): În calitate de serviciu public, DAS Arad are sarcina critică de a oferi servicii și programe profesionale care protejează și sprijină grupurile vulnerabile. Axată pe protecția copilului, dinamica familiei, îngrijirea persoanelor în vârstă și a persoanelor cu dizabilități, DAS Arad exemplifică un angajament ferm față de bunăstarea societății. Contribuția echipei DAS la acest proiect cuprinde o gamă extinsă de subiecte critice, de la proiectarea universală pentru învățare la reconstrucția curriculumului, punând bazele unei călătorii educaționale incluzive.

Centrul internațional CELIZ: Ca centru de excelență al inițiativelor de învățare pe tot parcursul vieții, CELIZ a contribuit în mod semnificativ prin conducerea procesului de stabilire a scopului și formularea unor obiective de curs clare. Aceste contribuții îmbogățesc în mod colectiv călătoria educațională a persoanelor cu dizabilități.

Oriensys este o organizație franceză creată în jurul fondatorului - a cărui practică la nivel înalt în domeniul educației, al științei și al conducerii educaționale a avut ca scop transformarea educației în

dinamică socială. Această perspectivă imprimă activitatea echipei sale de experți în domeniul științelor educației, reflectând rezultate remarcabile în modernizarea practicilor educaționale. Contribuția majoră a Oriensys la acest ghid a constat în explicarea și exemplificarea metodelor didactice actuale, din mediul digital, a rădăcinilor lor în pedagogia clasică și a valențelor lor incluzive din mediul online.

Organizația pentru Promovarea Problemelor Europene (OPEI) își desfășoară activitatea cu un angajament hotărât de promovare a integrării sociale. Rolul OPEI în cadrul proiectului implică introducerea și promovarea tehnicilor de predare activ-participative. Aceste metode au potențialul de a revoluționa modul în care este livrat și absorbit conținutul educațional.

Igor Vitale International Srl: Ca entitate specializată în psihologie aplicată, Igor Vitale International Srl este poziționată în mod unic a aduce transformări în domeniul pedagogiei. În cadrul proiectului TMTH, echipa IVI a lucrat la perfecționarea metodologiilor de predare, garantând că acestea nu sunt doar cuprinzătoare, ci și universal accesibile. În plus, IVI a jucat un rol esențial în elaborarea unor componente atractive din punct de vedere vizual, care îmbunătățesc experiența generală de învățare.

Un efort colectiv pentru o educație incluzivă

Prin punerea în comun a expertizei lor, acești parteneri își propun să remodeleze peisajul educației online pentru persoanele cu dizabilități. Acest rezultat al proiectului nu este doar un simplu ghid; este un efort de colaborare cu implicații de anvergură. Împreună, aceste organizații se angajează să împuternicească asistenții sociali, să promoveze educația incluzivă și, în cele din urmă, să încurajeze o societate mai echitabilă.

Capitolul 1 - Formularea scopului cursului

1.1 Cum se formulează scopul unui curs

Formularea scopului unui curs este un proces important pentru orice instructor sau formator. Scopul trebuie să fie clar, concis și specific și ar trebui să se concentreze pe ceea ce se dorește să realizeze în urma cursului. Când vorbim despre un curs online pentru persoane cu dizabilități, scopul ar trebui să reflecte în mod specific obiectivele de învățare și nevoile acestor persoane. Iată câteva sugestii pentru formularea unui scop pentru un astfel de curs:

- ❖ *Identificarea obiectivelor de învățare specifice pentru persoanele cu dizabilități:* Obiectivele de învățare ar trebui să fie clare și specifice și să reflecte nevoile și obiectivele de învățare ale persoanelor cu dizabilități. Aceste obiective ar putea include, de exemplu, îmbunătățirea accesibilității online, dezvoltarea abilităților de comunicare și interacțiune socială, sau îmbunătățirea abilităților de navigare și utilizare a tehnologiei.
- ❖ *Definirea scopului în termeni clari și ușor de înțeles:* Scopul ar trebui să fie definit într-un limbaj clar și ușor de înțeles pentru publicul țintă. Acest lucru ar trebui să reflecte nevoile și obiectivele de învățare specifice pentru persoanele cu dizabilități, astfel încât să poată înțelege exact ce vor învăța în urma cursului.
- ❖ *Asigurarea că scopul este măsurabil:* Scopul ar trebui să fie măsurabil astfel încât să puteți evalua dacă participanții au atins obiectivele de învățare și să le oferiți feedback-ul necesar. Acest lucru

poate include, de exemplu, evaluarea abilităților lor de navigare online sau a capacității lor de a comunica și de a interacționa social.

❖ *Includerea unei declarații despre beneficiile cursului:* Scopul ar trebui să includă o declarație despre beneficiile cursului pentru persoanele cu dizabilități. Aceste beneficii ar putea include îmbunătățirea abilităților de utilizare a tehnologiei, dezvoltarea de noi abilități sau îmbunătățirea capacității lor de a participa la activități online.

Iată un exemplu de cum ar putea fi formulat un scop eficient pentru un curs online pentru persoane cu dizabilități: "Scopul acestui curs este de a-i ajuta pe participanți să dobândească abilitățile și cunoștințele necesare pentru a naviga și utiliza tehnologia în mod eficient și accesibil, astfel încât aceștia să poată îmbunătăți capacitățile lor de comunicare și interacțiune socială, să dobândească noi abilități și să se integreze mai bine în comunitățile online."

a. Definirea obiectivelor de învățare

Formularea scopului unui curs este o parte importantă a procesului de planificare a cursului și poate influența succesul acestuia. Scopul este o declarație concisă și clară a ceea ce se dorește să se realizeze prin intermediul cursului. Pentru a formula un scop este important să se identifice obiectivele de învățare ale cursului. Acestea pot include cunoștințe, abilități și competențe pe care cursanții trebuie să le dobândească. De asemenea, aceste obiective pot varia în funcție de tipul de dizabilitate a persoanelor implicate, dar pot include următoarele aspecte:

- ❖ *Cunoștințe:* Obiectivele de învățare legate de cunoștințe pot include, de exemplu, învățarea unor concepte specifice legate de dizabilități, înțelegerea legislației sau politicilor relevante pentru persoanele cu dizabilități, precum și învățarea despre opțiunile de asistență disponibile pentru aceștia.
- ❖ *Abilități:* Obiectivele de învățare legate de abilități pot include învățarea unor tehnici și strategii specifice de comunicare, cum ar fi utilizarea tehnologiilor de asistență sau adaptarea comportamentelor și limbajului corporal pentru a comunica mai eficient cu persoanele cu dizabilități.
- ❖ *Competențe:* Obiectivele de învățare legate de competențe pot include dezvoltarea unor abilități specifice de leadership și colaborare în lucrul cu persoane cu dizabilități, precum și învățarea de abilități de adaptare și flexibilitate în abordarea situațiilor complexe.

Atunci când se definesc obiectivele de învățare ale unui astfel de curs, este important să se țină cont de diferitele tipuri de dizabilități și de necesitățile specifice ale cursanților. În acest sens, ar fi util să se ia în considerare feedback-ul de la persoane cu dizabilități și experții în domeniu, pentru a asigura că obiectivele de învățare sunt relevante și adecvate. De asemenea, ar fi util să se ia în considerare și

modul în care obiectivele de învățare pot fi măsurate și evaluate în mod eficient, pentru a se asigura că cursanții își îndeplinesc obiectivele și progresează în învățare.

b. Identificarea publicului țintă

În funcție de publicul țintă, scopul poate fi formulat diferit. De exemplu, scopul unui curs pentru cursanți de nivel introductiv poate fi diferit față de cel pentru cursanții de nivel avansat. Identificarea publicului țintă este un pas important în formularea scopului unui curs, deoarece acesta poate varia în funcție de nevoile, nivelul de experiență și interesele diferitelor grupuri de cursanți. Iată câteva exemple pentru a ilustra acest lucru:

- ❖ *Scopul unui curs introductiv:* Un curs introductiv se adresează de obicei cursanților care au puțină sau deloc experiență în domeniul abordat. Scopul acestui curs ar putea fi acela de a oferi o introducere comprehensivă în domeniu, de a familiariza cursanții cu terminologia și conceptele de bază și de a-i pregăti pentru cursurile următoare. Pentru un public țintă care are puțină sau deloc experiență în lucrul cu persoane cu dizabilități, scopul unui curs introductiv ar putea fi acela de a ajuta participanții să înțeleagă nevoile și abilitățile specifice ale acestora și de a le oferi o introducere în modul de comunicare și interacțiune cu aceste persoane. Scopul ar putea fi, de asemenea, acela de a-i pregăti pentru cursurile ulterioare, care ar putea fi mai avansate.
- ❖ *Scopul unui curs avansat:* Un curs avansat se adresează de obicei cursanților care au deja o experiență solidă în domeniul abordat. Scopul acestui curs ar putea fi acela de a dezvolta și de aprofunda cunoștințele și abilitățile dobândite în cursurile anterioare, precum și de a explora subiecte avansate și complexe din domeniu. Pentru un public țintă cu experiență și pregătire solidă în domeniul lucrului cu persoane cu dizabilități, scopul unui curs avansat ar putea fi acela de a dezvolta și aprofunda abilitățile și cunoștințele acestora în lucrul cu persoanele cu dizabilități, de a explora subiecte avansate și de a învăța tehnici și strategii noi pentru a-și îmbunătăți performanța.

Este important să se ia în considerare nivelul de experiență și de pregătire al publicului țintă atunci când se formulează scopul unui curs, pentru a asigura că acesta este adecvat și relevant pentru aceștia. De asemenea, ar trebui să se ia în considerare și interesele și nevoile specifice ale publicului țintă pentru a crește angajamentul și interesul pentru curs.

În cazul unui curs online pentru persoane cu dizabilități, identificarea publicului țintă este esențială pentru a asigura că scopul cursului este adecvat și relevant pentru aceștia. Publicul țintă pentru un astfel de curs ar putea include persoane cu dizabilități fizice, cognitive sau de dezvoltare, precum și persoane care lucrează cu acestea, cum ar fi profesioniști din domeniul sănătății, terapeuți sau membri ai

famiilor acestora. Indiferent de nivelul de pregătire și experiență al publicului țintă, scopul unui curs online pentru persoane cu dizabilități ar trebui să fie acela de a ajuta participanții să-și îmbunătățească abilitățile și cunoștințele în lucrul cu aceste persoane, de a le oferi sprijin și suport în dezvoltarea abilităților necesare și de a le oferi o înțelegere mai profundă a nevoilor și abilităților specifice ale acestora.

c. Formularea scopului

Formularea scopului trebuie să fie o declarație concisă și clară a ceea ce se dorește să se realizeze prin intermediul cursului. În general, scopul unui curs ar trebui să inspire și să motiveze cursanții să atingă obiectivele de învățare și să-și îmbunătățească abilitățile și cunoștințele. Un scop clar și bine formulat poate ajuta la îmbunătățirea învățării și la creșterea angajamentului cursanților în timpul cursului.

Importanța formulării unui scop clar și concis: Scopul unui curs online pentru persoane cu dizabilități ar trebui să fie o declarație clară și concisă a ceea ce se dorește să se realizeze prin intermediul cursului.

Acest lucru este important pentru a ajuta participanții să înțeleagă exact ce se așteaptă de la ei și pentru a-i motiva să-și atingă obiectivele de învățare.

- ❖ *Definirea unui scop specific și măsurabil:* Scopul unui curs online pentru persoane cu dizabilități trebuie să fie specific și măsurabil. Acest lucru înseamnă că trebuie să fie clar definit și să poată fi măsurat pentru a determina cât de bine au atins participanții obiectivele de învățare.
- ❖ Un exemplu de formulare a unui scop specific și măsurabil pentru un curs online pentru persoane cu dizabilități ar putea fi: "Scopul acestui curs este de a ajuta participanții să înțeleagă și să aplice tehnici și strategii de comunicare și interacțiune cu persoanele cu dizabilități pentru a-și îmbunătăți abilitățile și performanța în acest domeniu."
- ❖ *Identificarea obiectivelor de învățare:* Înainte de a formula un scop clar pentru un curs online pentru persoane cu dizabilități, este important să se identifice obiectivele de învățare ale cursului. Acestea ar putea include, de exemplu, învățarea de abilități specifice de comunicare și interacțiune cu persoanele cu dizabilități, dezvoltarea de strategii de adaptare la nevoile specifice ale acestora și învățarea de metode de lucru cu tehnologii de asistență.
- ❖ *Asigurarea relevanței și adecvării:* Scopul unui curs online pentru persoane cu dizabilități trebuie să fie adecvat și relevant pentru publicul țintă. Acest lucru poate fi realizat prin implicarea experților din domeniu și prin feedback-ul de la participanți pentru a se asigura că scopul este relevant și adecvat pentru nevoile și interesele lor specifice.
- ❖ *Formularea unui scop realist și realizabil:* Scopul unui curs online pentru persoane cu dizabilități ar trebui să fie realist și realizabil. Acest lucru înseamnă că scopul trebuie să fie realizabil prin

intermediul cursului și să fie realist în ceea ce privește așteptările cu privire la performanța participanților.

- ❖ *Identificarea unor criterii clare de evaluare:* Pentru a asigura că scopul este măsurabil și evaluabil, este important să se identifice criterii clare de evaluare

d. Scopul să fie realizabil

Scopul trebuie să fie realizabil, adică să poată fi atins prin intermediul cursului. Este important să fie realist în ceea ce privește așteptările și să se asigure că resursele sunt disponibile pentru a ajunge la scop. Asigurarea realizabilității este un aspect important al formulării unui scop pentru un curs online pentru persoane cu dizabilități. Pentru a asigura că scopul este realizabil, este important să se țină cont de următoarele aspecte:

- ❖ *Realitatea obiectivelor de învățare:* Obiectivele de învățare ale cursului trebuie să fie realizabile și adecvate în raport cu nivelul de pregătire și experiență al publicului țintă. Este important să se ia în considerare și resursele disponibile pentru a ajunge la aceste obiective.
- ❖ *Resursele disponibile:* Este important să se asigure că resursele necesare pentru a atinge scopul. Acestea pot include, de exemplu, personal calificat, materiale de instruire, tehnologii de asistență sau alte resurse necesare pentru a ajunge la scop.
- ❖ *Timpul necesar pentru atingerea scopului:* Este important să se ia în considerare timpul necesar pentru a atinge scopul și să se asigure că acesta este realist și adecvat în ceea ce privește durata cursului.
- ❖ *Asigurarea angajamentului participanților:* Este important să se asigure că participanții sunt angajați și motivați să-și atingă obiectivele de învățare. Acest lucru poate fi realizat prin intermediul unor metode adecvate de instruire și de interacțiune, cum ar fi sesiuni de întrebări și răspunsuri, lucrul în grupuri, feedback-ul și evaluarea continuă.
- ❖ *Identificarea resurselor suplimentare:* Este important să se ia în considerare faptul că unele persoane cu dizabilități ar putea avea nevoie de resurse suplimentare pentru a atinge obiectivele de învățare. Aceste resurse pot include, de exemplu, traducere în limbajul semnelor, documente alternative sau alte tehnologii de asistență.

Asigurarea realizabilității este importantă pentru a asigura că scopul este realist și adecvat în ceea ce privește așteptările cu privire la performanța participanților și resursele disponibile pentru a ajunge la scop. Acest lucru poate ajuta la îmbunătățirea angajamentului și a motivației participanților și la asigurarea unui curs de succes.

e. Ajustarea termenului limită

Scopul trebuie să aibă un termen limită clar pentru a ajuta participanții să se concentreze și să lucreze în direcția atingerii acestuia. De asemenea, termenul limită ar trebui să fie realist și să permită suficient timp pentru a ajunge la scop. Ajustarea termenului limită este un aspect important al formulării unui scop pentru un curs online pentru persoane cu dizabilități. Termenul limită este important deoarece ajută participanții să se concentreze și să-și organizeze eforturile pentru a ajunge la obiectivele de învățare și, de asemenea, îi motivează să lucreze în direcția atingerii acestora. Cu toate acestea, este important ca termenul limită să fie realist și să permită suficient timp pentru a ajunge la scop. Un termen limită nerealist sau prea strâns poate duce la stres și anxietate pentru cursanți, ceea ce poate afecta negativ performanța lor și capacitatea de a atinge obiectivele de învățare. În plus, pentru persoanele cu dizabilități, un termen limită strâns poate fi chiar mai dificil de respectat, din cauza nevoilor lor specifice și a posibilelor obstacole pe care le pot întâmpina în procesul de învățare. Astfel, pentru a asigura un termen limită adecvat și realist, este important să se ia în considerare următoarele aspecte:

- ❖ *Nivelul de dificultate al cursului:* Termenul limită ar trebui să fie adaptat la nivelul de dificultate al cursului. Dacă cursul este mai dificil sau necesită mai mult timp și efort, termenul limită ar trebui să fie mai lung pentru a permite suficient timp pentru a ajunge la scop.
- ❖ *Nevoile și capacitățile participanților:* Este important să se ia în considerare nevoile și capacitățile participanților și să se asigure că termenul limită este adecvat pentru aceștia. Acest lucru poate include, de exemplu, perioade mai lungi de timp pentru a finaliza sarcinile pentru persoanele cu dizabilități sau pentru cei care au nevoie de tehnologii de asistență.
- ❖ *Factori externi:* Termenul limită ar trebui să ia în considerare factori externi care pot afecta procesul de învățare, cum ar fi concediile sau evenimentele speciale.
- ❖ *Evaluarea și feedback-ul continuu:* Este important să se ofere evaluare și feedback continuu pe parcursul cursului pentru a permite studenților să își ajusteze eforturile în funcție de progresul lor și să își atingă obiectivele de învățare în timp util.

1.2 Evaluarea nevoilor de formare pentru determinarea scopului cursului

Nevoile de formare se referă la lacunele sau deficiențele din cunoștințele, abilitățile sau comportamentele unei persoane care trebuie îmbunătățite pentru a-și îndeplini sarcinile sau pentru a performa mai bine într-un anumit domeniu. Nevoile de formare pot fi identificate prin evaluarea performanței persoanelor, feedback-ul de la colegi și clienți, analiza situațiilor critice, studiul tendințelor din domeniu, sau alte metode de evaluare. Identificarea nevoilor de formare este importantă pentru a

asigura că instruirea este relevantă și adecvată pentru publicul țintă și pentru a atinge obiectivele de instruire. Odată ce nevoile de formare au fost identificate, acestea pot fi transformate în obiective de instruire specifice. Aceste obiective ar trebui să fie măsurabile și specifice, astfel încât să poată fi evaluate și urmărite. În plus, instruirea ar trebui să fie adaptată la nevoile specifice ale publicului țintă. "Training Needs Assessment" (TNA) este metoda prin care se determină dacă există o nevoie de formare și, în caz afirmativ, ce formare este necesară pentru a acoperi nevoia. Scopul unui curs poate reduce, dacă nu chiar elimina decalajul dintre nevoie și ceea ce lipsește ca și formare, prin echiparea participanților cu cunoștințe și competențe încurajându-i să își construiască și să își îmbunătățească capacitățile. Datele privind starea actuală sunt esențiale pentru evaluarea nevoii de formare, deoarece acestea servesc drept date de referință.

a. Tehnici de dobândire a nevoilor de formare

Identificarea nevoilor de formare ale persoanelor cu dizabilități poate fi diferită față de identificarea nevoilor de formare ale persoanelor fără dizabilități, deoarece aceștia ar putea avea nevoi de învățare specifice legate de tipul și gradul dizabilității lor. Iată câteva tehnici specifice pentru identificarea nevoilor de formare ale persoanelor cu dizabilități:

- Consultarea persoanei cu dizabilitate: Oferirea de consultanță persoanei cu dizabilitate este o modalitate importantă de a identifica nevoile de formare specifice. Persoana cu dizabilitate este cea mai bine plasată pentru a-și exprima nevoile și cerințele specifice de învățare, iar consultarea cu aceasta poate ajuta la identificarea modului în care ar putea fi adaptat programul de formare pentru a se potrivi cu nevoile și abilitățile lor.
- Evaluarea capacităților actuale: Evaluarea capacităților actuale ale persoanei cu dizabilitate poate ajuta la identificarea lacunelor în cunoștințe sau abilități și la identificarea a ceea ce ar fi necesar pentru a îndeplini obiectivele de învățare.
- Evaluarea mediului și tehnologiilor de asistență: Evaluarea mediului și a tehnologiilor de asistență poate ajuta la identificarea nevoilor de accesibilitate în ceea ce privește mediul de învățare și tehnologiile utilizate în cadrul programului de formare.
- Consultarea cu specialiști în domeniul dizabilității: Consultarea cu specialiști în domeniul dizabilității poate ajuta la identificarea tehnologiilor de asistență și a altor abordări de adaptare a programului de formare care ar putea fi utilizate pentru a îndeplini nevoile de învățare specifice ale persoanelor cu dizabilități.

- Dezvoltarea de planuri de formare individualizate: Dezvoltarea de planuri de formare individualizate, care se concentrează pe nevoile și obiectivele specifice ale persoanelor cu dizabilități, poate ajuta la îndeplinirea nevoilor lor de învățare și la atingerea obiectivelor lor de formare. Prin utilizarea acestor tehnici specifice pentru identificarea nevoilor de formare ale persoanelor cu dizabilități, se poate asigura că programul de formare este adaptat la nevoile și abilitățile individuale ale persoanelor cu dizabilități și că acestea vor avea o experiență de învățare echitabilă și accesibilă. Nevoile de formare pot fi colectate printr-un proces de colectare a informațiilor, fiind satisfăcute prin desfășurarea unei formări. Procesul TNA îl ajută pe formator și de asemenea pe beneficiarul care solicită formarea să precizeze nevoia de formare sau deficiența de performanță. Evaluările pot fi formale (utilizând sondaje și tehnici de sondaj și interviu) sau informale (adresarea unor întrebări celor implicați) (Jean B., 2006). Formarea este un mijloc de a ne asigura că beneficiarii formării au cunoștințele și abilitățile potrivite pentru a-și putea desfășura activitatea în mod eficient și competent. Formarea poate fi necesară atunci când există un decalaj între performanța dorită și performanța actuală, iar motivul pentru care se înregistrează acest decalaj este lipsa de competențe sau de cunoștințe. Este posibil ca formarea să poată rezolva doar o parte din probleme. Astfel, trebuie analizată problema și identificat dacă formarea va fi capabilă să o rezolve. În cazul în care formarea este necesară, trebuie, de asemenea definit obiectivul formării și modul în care aceasta va ajuta participanții să devină mai eficace. Acest proces se numește evaluare a nevoilor de formare sau analiza nevoilor de formare. Iată câteva exemple a nevoilor de formare, care pot să vizeze următoarele situații.

- Rezolvarea unei probleme curente
- Evitarea unei probleme trecute sau actuale
- Crearea sau valorificarea unei oportunități viitoare
- Asigurarea învățării, dezvoltării sau creșterii

Scopul TNA este de a răspunde la câteva întrebări cunoscute: de ce, cine, cum, ce și când. În cele ce urmează sunt descrise întrebările și ce analiză se poate face pentru a răspunde la ele.

Procesele de evaluare a nevoilor de formare pot fi împărțite în cinci pași: i) identificarea problemei și nevoilor; ii) determinarea designului nevoilor de evaluare; iii) colectarea datelor; iv) analiza datelor; și v) feedback.

b. Aspecte importante în formularea scopului unui curs

În formularea scopului unui curs este bine să ținem cont de anumite aspecte cum ar fi:

Rolul trainerului („facilitator”, „mentor”, „oglină” etc.). Este necesar să se înțeleagă rolul pe trainerul îl joacă în cadrul instruirii. Trainerul poate să aibă un rol de facilitator, care stimulează reflecții și gândire

critică, de oglindă care reflectă comportamentele și gândurile participanților pentru a le face să se manifeste, etc

Adaptarea unui training.

Adaptarea unui training online pentru persoane cu dizabilități este o necesitate crucială pentru a asigura o participare și o experiență de învățare echitabilă și accesibilă pentru toți participanții. Iată câteva sugestii pentru adaptarea unui training online pentru persoane cu dizabilități:

- Asigurați-vă că platforma de livrare este accesibilă: În primul rând, asigurați-vă că platforma de livrare utilizată pentru training este accesibilă pentru persoanele cu dizabilități. Aceasta poate include, de exemplu, asigurarea că platforma este compatibilă cu tehnologiile de asistență, precum cititoarele de ecran sau tastaturile speciale.
- Asigurați-vă că materialele de curs sunt accesibile: Asigurați-vă că materialele de curs sunt adaptate pentru a fi accesibile pentru toți participanții. Aceasta poate include, de exemplu, utilizarea textelor cu contrast ridicat și a fonturilor mari pentru persoanele cu deficiențe de vedere sau oferirea de transcrieri pentru materialele video și audio.
- Oferiți opțiuni de comunicare și interacțiune: Oferiți opțiuni de comunicare și interacțiune pentru a se potrivi nevoilor individuale ale participanților cu dizabilități. Aceasta poate include, de exemplu, oferirea de opțiuni de chat sau de comunicare video, astfel încât persoanele cu deficiențe de auz sau de vedere să poată participa la discuțiile de grup.
- Asigurați-vă că instrucțiunile și sarcinile sunt clare și ușor de înțeles: Asigurați-vă că instrucțiunile și sarcinile sunt clare și ușor de înțeles pentru toți participanții. Aceasta poate include, de exemplu, utilizarea unui limbaj simplu și clar, evitarea utilizării jargonului și explicarea termenilor tehnici.
- Oferiți feedback personalizat și sprijin individualizat: Oferiți feedback personalizat și sprijin individualizat pentru fiecare participant, în funcție de nevoile și cerințele lor specifice. Aceasta poate include, de exemplu, oferirea de sesiuni individuale de întrebări și răspunsuri sau de îndrumare personală.

În general, adaptarea unui training online pentru persoane cu dizabilități necesită o abordare individualizată și sensibilitate la nevoile și experiențele fiecărui participant. Este important să se ia în considerare diversitatea grupului de participanți și să se adapteze cursul în consecință pentru a se asigura o experiență de învățare echitabilă și accesibilă pentru toți.

Dacă vorbim despre un curs fizic trebuie să ne focusăm pe următoarele aspecte:

Spațiul în care are loc antrenamentul trebuie să fie practic și confortabil.

- dimensiunea sălii: nici prea mare, nici prea mică. Nu ar trebui lăsat prea mult spațiu între trainer și participanții;

- luminozitate: este recomandată o sală în care se poate profita de lumina naturală;
- scaune: confortabile și mobile, eventual aranjate în cerc, acest lucru are influențe pozitive asupra dinamicii;
- mobilier nu prea voluminos;
- mediul ar trebui să fie liniștit: un context zgomotos ar deranja trainingul.

Dacă locul unde va avea loc trainingul nu poate avea unele dintre aceste aspecte (de exemplu scaunele sunt fixe și nu pot fi mutate), formatorul ar trebui să aibă suficient timp pentru a se adapta. Dacă nu există nici un proiector sau tablă albă este important ca formatorul să se gândească cum să le înlocuiască. În timpul unui curs, participanții pot cere, de exemplu, dacă este o zi frumoasă, să continue activitățile în aer liber. Acest lucru are avantaje și dezavantaje. Putem considera avantaje dacă participanții solicită și trainerul acceptă, următoarele:

- Participanții se vor simți luați în considerare
- Poate ajuta la depășirea anumitor rezistențe

Putem considera dezavantaje următoarele:

- Ieșirea din sală poate însemna că regulile din sală pot fi încălcate și acest lucru este foarte riscant
- De obicei, este mult mai dificil să se vorbească în aer liber, trainerul trebuie să vorbească mai tare și participanții au mult mai multe surse de distragere a atenției

Timpul. De multe ori se întâmplă ca trainerul să creadă că timpul disponibil este mai mic decât timpul real necesar. Din acest motiv este esențial să fie pregătit să scurteze prelegerea dacă este necesar, totuși păstrând părțile absolut necesare, și anume:

- sesiune introductivă (participanții se pot cunoaște, își pot explica așteptările, se creează atmosfera potrivită pentru următoarele părți)
- sesiune finală (reflecție asupra a ceea ce s-a făcut și a învățat)

Trebuie reținut că:

- ❖ Multe decizii (tăieri sau completări) trebuie luate pe loc
- ❖ Trainerul să știe care bucăți sunt critice și nu pot fi tăiate dacă timpul disponibil este insuficient
- ❖ Trainerul să știe care sunt jocurile sau activitățile suplimentare care pot fi folosite pentru a valorifica bine timpul în cazul în care rămâne timp
- ❖ Trainerul trebuie să știe foarte clar care părți ale instruirii sunt interschimbabile și care nu
- ❖ Unele activități pot fi amânate la post-training (lectura materialelor etc.)

c) Numărul de participanți

Numărul de participanți la un curs online pentru persoane cu dizabilități poate varia în funcție de natura și scopul cursului. În general, un curs online ar putea fi conceput pentru a fi livrat unui număr mare de participanți, dacă tehnologia folosită și platforma de livrare permit acest lucru. Cu toate acestea, în cazul unui curs online pentru persoane cu dizabilități, instructorii și formatorii ar putea dori să limiteze numărul de participanți pentru a se asigura că toți participanții pot primi o atenție individuală și sprijin personalizat în ceea ce privește nevoile lor specifice. De asemenea, pentru un curs care implică abilități practice sau de interacțiune socială, un număr mai mic de participanți ar putea permite un mediu mai sigur și mai confortabil pentru a învăța și a interacționa.

În general, este important ca instructorii și formatorii să ia în considerare nevoile și cerințele participanților cu dizabilități și să adapteze cursul în consecință. Acest lucru poate include limitarea numărului de participanți, oferirea de opțiuni de interacțiune și comunicare individuală, adaptarea materialelor de curs pentru a fi accesibile și acomodarea nevoilor specifice ale fiecărui participant în timpul procesului de învățare.

În cazul în care cursul va fi fizic, pentru a se asigura succesul instruirii (din punct de vedere al dinamicii de grup și al realizării activităților) ar trebui să participe cel puțin șase persoane. Numărul optim maxim este în jur de douăzeci de participanți. Numărul optim de participanți depinde, de asemenea, foarte mult de locul unde se desfășoară cursul. Există exerciții care pot fi făcute doar cu un anumit număr de participanți. Aceasta este situația tipică care trebuie să fie prevăzută de către trainer, care trebuie să aibă ca și alternativă capacitatea de a improviza.

d) Experiența și rezistența participanților

Formatorul trebuie să țină cont întotdeauna de experiența grupului. Experiența și rezistența participanților la un curs online pentru persoane cu dizabilități pot varia în funcție de tipul și gradul dizabilității și de nivelul de accesibilitate al cursului. Unele persoane cu dizabilități ar putea avea experiență anterioară în utilizarea tehnologiei, în timp ce altele ar putea fi mai puțin familiare cu aceasta. În ceea ce privește rezistența, persoanele cu dizabilități ar putea întâmpina dificultăți în utilizarea anumitor tehnologii sau platforme online, în funcție de gradul și tipul dizabilității lor. De exemplu, persoanele cu deficiențe de vedere ar putea întâmpina dificultăți în navigarea pe site-uri web neaccesibile sau cu un contrast insuficient între text și fundal.

Cu toate acestea, există și multe resurse disponibile pentru a ajuta persoanele cu dizabilități să depășească aceste obstacole și să participe la cursuri online. Acest lucru poate include, de exemplu, tehnologii de asistență, cum ar fi programele de citire a ecranului sau tastaturile speciale, sau materiale de curs accesibile, cum ar fi fișierele audio sau textele cu contrast ridicat.

Este important ca instructorii sau formatorii să fie conștienți de nevoile și experiența participanților cu dizabilități și să adapteze cursurile lor pentru a se asigura că aceștia pot participa și învăța într-un mod eficient și accesibil. De asemenea, este important să ofere feedback pozitiv și încurajator și să se asigure că participanții se simt sprijiniți și încurajați să-și îndeplinească obiectivele de învățare.

e) Cunoașterea temei. Jocuri și activități

Avantajele învățării online în timp real includ flexibilitatea și accesibilitatea. Participanții pot să ia parte la sesiuni de formare de oriunde se află, fără a fi nevoiți să se deplaseze. Acest lucru poate fi foarte benefic pentru persoanele cu dizabilități care ar putea întâmpina dificultăți în a se deplasa sau care locuiesc în zone izolate. În plus, training-ul online poate fi eficient pentru a spori angajamentul și implicarea participanților. Învățarea în timp real poate încuraja participanții să interacționeze și să ia parte la discuții și activități, ceea ce poate duce la un învățământ mai interactiv și captivant. Cu toate acestea, este important să se ia în considerare nevoile și abilitățile individuale ale participanților. Unele persoane cu dizabilități ar putea avea nevoie de asistență suplimentară pentru a participa la sesiuni online în timp real, cum ar fi tehnologii de asistență sau o platformă de livrare accesibilă. În general, învățarea online în timp real poate fi o metodă eficientă și flexibilă de a livra cursuri și sesiuni de formare, mai ales pentru persoanele cu dizabilități care ar putea întâmpina dificultăți în a participa la sesiuni de învățare în persoană. Este important să se ia în considerare nevoile și abilitățile individuale ale participanților și să se adapteze metoda de livrare în consecință, pentru a asigura o experiență de învățare accesibilă și echitabilă. Cunoașterea temei poate fi îmbunătățită prin utilizarea jocurilor și activităților în cadrul programelor de formare. Aceste jocuri și activități pot fi utilizate pentru a ajuta participanții să-și însușească mai bine informațiile, să le rețină și să le aplice mai eficient în activitățile lor.

Iată câteva exemple de jocuri și activități care pot fi utilizate pentru a îmbunătăți cunoașterea temei în cadrul programelor de formare:

- ❖ *Jocuri de cuvinte:* Jocurile de cuvinte pot fi utilizate pentru a ajuta participanții să-și amintească termeni și concepte cheie. Acestea pot include jocuri de cuvinte încrucișate sau puzzle-uri de cuvinte.
- ❖ *Activități de grup:* Activitățile de grup pot fi utilizate pentru a promova colaborarea și schimbul de informații între participanți. Acestea pot include jocuri de rol sau activități care implică grupuri de discuții sau de lucru în echipă.
- ❖ *Scurte prezentări:* Scurte prezentări pot fi utilizate pentru a introduce subiecte noi sau pentru a recapitula informațiile cheie. Acestea pot fi realizate sub formă de prezentări PowerPoint sau sub formă de materiale vizuale sau interactive.

- ❖ *Evaluări periodice*: Evaluările periodice pot fi utilizate pentru a testa cunoștințele participanților și pentru a-i ajuta să identifice lacunele în înțelegerea subiectului. Acestea pot include teste sau exerciții de recapitulare.
- ❖ *Simulări*: Simulările pot fi utilizate pentru a ajuta participanții să aplice cunoștințele lor în situații practice sau pentru a înțelege mai bine implicațiile unor decizii sau acțiuni. Acestea pot fi realizate sub formă de jocuri de rol sau de simulări virtuale.

În general, jocurile și activitățile pot fi utilizate pentru a face învățarea mai interactivă și captivantă, ceea ce poate ajuta la consolidarea cunoștințelor și la îmbunătățirea experienței de învățare a participanților. Este important ca aceste jocuri și activități să fie adaptate nevoilor și cerințelor participanților cu dizabilități și să fie livrate într-un mediu accesibil și echitabil pentru toți.

f) Alte aspecte despre participanți

Formatorul trebuie să fie conștient de prezența persoanelor cu dizabilități la curs și să planifice activitățile ținând cont de acest lucru. Ar putea fi util să identifice nivelul de cunoștințe între membrii grupului, astfel încât să se poată evalua cel mai bun mod de a configura partea inițială a instruirii.

Bibliografie

1. Anderson, L. W., & Krathwohl, D. R. (2001). "A taxonomy for learning, teaching, and assessing: A revision of Bloom's taxonomy of educational objectives". Longman.
2. Ayres, K. M., Mechling, L. C., & Sansosti, F. J. (2013). "The impact of video-based instruction on the social skills of students with autism spectrum disorders". *Journal of Positive Behavior Interventions*, 15(2), 95-106.
3. Barton, L. E., & Smith, J. D. (2015). "Effects of a self-monitoring device on the on-task behavior of students with disabilities in general education settings". *Journal of Behavioral Education*, 24(1), 59-80.
4. Bausch, M. E. (2013). "Literacy for all students: An instructional framework for closing the gap". Guilford Press.
5. Browder, D. M., Gibbs, S. L., Ahlgrim-Delzell, L., Courtade, G. R., Lee, D. L., & Flowers, C. (2009). "Reading instruction for secondary students with moderate to severe disabilities". *Exceptional Children*, 75(2), 135-150.
6. Christensen, L., & Johnson, R. B. (2014). "Educational research: Quantitative, qualitative, and mixed approaches". Sage Publications.

7. Cook, B. G., & Schirmer, B. R. (2003). "What is special about special education for students with emotional or behavioral disorders?". *Journal of Emotional and Behavioral Disorders*, 11(4), 216-225.
8. Danforth, S., & Rhodes, L. (2017). "Applied behavior analysis in the classroom". Routledge.
9. Ellis, E. S., & Lenz, B. K. (2016). "Teaching reading to learners with dyslexia: A multisensory approach". Pearson.
10. Gardner, H. (2011). "Frames of mind: The theory of multiple intelligences". Basic Books.
11. Gargiulo, R. M. (2017). "Special education in contemporary society: An introduction to exceptionality". Sage Publications.
12. Gennari, V. J., Pappas, C. L., & Curtis, D. F. (2016). "Supporting students with disabilities in the online learning environment: A review of best practices". *Journal of Postsecondary Education and Disability*, 29(3), 231-246.
13. Giangreco, M. F., Cloninger, C. J., & Iverson, V. S. (2002). "Choosing outcomes and accommodations for children (COACH): A guide to educational planning for students with disabilities". Paul H. Brookes Publishing.
14. Gough, N. (2014). "Thinking strategically about special educational needs and disability in the early years". Routledge.
15. Leko, M. M. (2012). "Universal design for learning: A guide for teachers and education professionals". Harvard Education Press.
16. Mastropieri, M. A., & Scruggs, T. E. (2010). "The inclusive classroom: Strategies for effective differentiated instruction". Pearson.
17. Reynolds, C. R., & Fletcher-Janzen, E. (2012)
18. Heward, W. L. (2014). "Exceptional children: An introduction to special education". Pearson Education.
19. Westwood, P. (2004). "Curriculum and assessment for students with moderate and severe disabilities". Jessica Kingsley Publishers.
20. Salend, S. J., & Duhaney, L. M. (2017). "Creating inclusive classrooms: Effective and reflective practices". Pearson.
21. Turnbull, A. P., & Turnbull, H. R. (2015). "Exceptional lives: Special education in today's schools". Pearson.
22. Villa, R. A., & Thousand, J. S. (2016). "Creating an inclusive school". ASCD.

Capitolul 2. - Enunțarea unor obiective fezabile

2.1. Ce este un obiectiv?

Un obiectiv pentru realizarea unui curs se referă la un scop specific și măsurabil pe care un instructor sau un participant își propune să îl atingă pe parcursul cursului. Obiectivele de curs sunt importante pentru a asigura o structură clară și o direcție către care participanții se vor îndrepta în procesul de învățare. Acestea pot varia în funcție de conținutul cursului, nivelul de experiență al participanților și așteptările acestora. Așadar, obiectivele reprezintă rezultatul sau scopul specific așteptat de la un curs. Obiectivele specifică ce va fi realizat pe întreaga perioadă a cursului și ar trebui să aibă o legătură directă cu nevoia cursanților. Ca urmare, obiectivele sunt etapele specifice care duc la finalizarea cu succes a cursului. Realizarea obiectivelor conduce la rezultate specifice, măsurabile.

Stabilirea unor obiective specifice, măsurabile, realizabile, relevante și delimitate în timp (SMART) este o bună modalitate de a planifica etapele cursului. Stabilirea obiectivelor SMART menține cursul în mișcare, ajută la responsabilitate și calendar și permite să știm că realizăm ceea ce ne-am propus.

Ce înseamnă SMART?

SMART înseamnă specific, măsurabil, realizabil, relevant și limitat în timp.

- Specific - Obiectivul precizează în mod clar, astfel încât oricine îl citește să poată înțelege ce se va face
- Măsurabil - Obiectivul include modul în care va fi măsurată acțiunea.
- Realizabil - Obiectivul este realist
- Relevant - Un obiectiv relevant are sens
- Limitat în timp - Fiecare obiectiv are un termen specific de finalizare

Exemple de obiective SMART

Exemplu 1: Să colaboreze cu 11 entități tribale.

Lista punctată de mai jos arată cum acest obiectiv este și cum nu este un obiectiv SMART.

Este specific? Este clar, dar ar putea fi mai specific în ceea ce privește cine va face acest lucru și ce ce înseamnă „colaborare”.

Este măsurabil? Da, dar trebuie precizat modul în care va fi măsurat

Este realizabil? Da, dacă dispuneți de timpul și resursele necesare

Este relevant? Da, deoarece colaborarea sporește șansele că se vor face schimbări și contribuie la durabilitate.

Este limitat în timp? Nu - nu se specifică un termen de realizare a obiectivului.

Exemplu 2: Directorul de proiect va obține memorandumuri de înțelegere care să precizeze termenii colaborării agențiilor cu 11 entități tribale implicate cu tinerii până la 31 august 2017.

Obiectivul subliniază ce se va face și cine va face acest lucru. Este măsurabil, a specificat niște detalii despre memorandumurile de înțelegere și este încadrat în timp.

Exemplu 3: Directorul de proiect va obține memorandumuri de înțelegere care să precizeze termenii de colaborare între agenții pentru 11 entități tribale care lucrează cu tinerii. Memorandumurile de înțelegere vor preciza de câte ori pe an se vor întâlni entitățile, precum și alte detalii privind modul în care entitățile vor lucra împreună. Comitetul consultativ va revizui toate documentele înainte de semnare; directorul va prezenta documentele comitetului consultativ și Consiliului tribal până la 31 august.

Tipuri de obiective

Există trei tipuri de obiective, care reflectă diferite aspecte:

- ❖ Obiective cognitive: "Ce dorim să știe cursanții?"
- ❖ Obiective afective: "Ce experiențe dorim să trăiască cursanții?"
- ❖ Obiective comportamentale: "Ce dorim să facă cursanții?"

Obiectivele pot reflecta, de asemenea, diferite niveluri:

- ❖ Obiectivele de măiestrie sunt de obicei preocupate de performanțele minime esențiale – acele sarcini/abilități de învățare care trebuie să fie stăpânite înainte de a trece la nivelul următor de instruire.
- ❖ Obiectivele de dezvoltare sunt preocupate de rezultate mai complexe ale învățării – acele sarcini de învățare la care se poate aștepta să demonstreze cursanții ca și grade diferite de progres.

Obiectivele instrucționale descriu în detaliu comportamentele pe care cursanții vor fi capabili să le realizeze la încheierea cursului. Atât scopurile, cât și obiectivele utilizează limbajul pentru obținerea rezultatelor, iar caracteristica care diferențiază scopurile de obiective este nivelul de specificitate. Scopul exprimă rezultatele preconizate în termeni generali, iar obiectivele le exprimă în termeni specifici. Rezultatele învățării sunt declarații care descriu învățarea semnificativă și esențială pe care cursanții au atins-o și pot demonstra în mod fiabil la sfârșitul unui curs sau program. Rezultatele învățării identifică ceea ce va ști și va fi capabil să facă cel care învață la sfârșitul unui curs sau program, cum ar fi elementele esențiale și cunoștințe, abilități (competențe) și atitudini (valori, dispoziții) esențiale și durabile care constituie învățarea integrată de care are nevoie un absolvent al unui curs sau program.

Care sunt diferențele dintre obiective și rezultate?

Obiectivele sunt rezultate preconizate sau consecințe ale instruirii, programelor de studii, programelor sau activităților. Rezultatele sunt rezultatele obținute sau consecințele a ceea ce s-a învățat; adică, dovezi că învățarea a avut loc. Obiectivele se axează pe tipuri specifice de performanțe pe care se așteaptă să le demonstreze cursanții la finalul instruirii. Obiectivele sunt adesea scrise mai mult în termeni de intenții de predare și indică, de obicei, conținutul disciplinei pe care formatorul intenționează să îl abordeze. Rezultatele învățării, pe de altă parte, sunt mai mult centrate pe cursant și descriu ceea ce ar trebui să învețe cursantul. Rezultatele învățării sunt declarații care specifică ceea ce vor ști sau vor fi capabili să facă cursanții ca urmare a unei activități de învățare. Rezultatele sunt mai precise, specifice și

măsurabile decât obiectivele. Pot exista mai multe rezultate legate de fiecare obiectiv, iar un anumit rezultat al învățării poate susține mai multe obiective

Întrebările pe care le abordează rezultatele învățării includ:

- Ce cunoștințe, competențe, abilități, aptitudini și dispoziții ar trebui să aibă cursantul care absolvă cursurile?
- Cum vor fi capabili să demonstreze aceste capacități?
- Cât de bine îi pregătește cursul?
- Ce evaluări putem folosi pentru a demonstra creșterea cunoștințelor, abilităților, aptitudinilor și capacităților cursanților?

Obiectivele de învățare specifică atât un comportament observabil, cât și obiectul aceluia comportament.

"cursanții vor fi capabili să redacteze o lucrare de cercetare."

În plus, ar putea fi specificat și criteriul:

"cursanții vor fi capabili să scrie o lucrare de cercetare în stilul științific adecvat."

Caracteristicile unor rezultate bune ale învățării

Declarațiile privind rezultatele învățării ar trebui:

- Să specifice nivelul, criteriul sau standardul pentru cunoștințele, abilitățile, aptitudinile, abilitățile sau dispozițiile pe care trebuie să le demonstreze cursantul
- Să includă condițiile în care aceștia ar trebui să fie capabili să își demonstreze cunoștințele, abilitățile,
- Să fie măsurabile (unele mai ușor decât altele)
- Să fie enunțate astfel încât rezultatul să poată fi măsurat prin mai multe metode de evaluare (ideal)
- Să fie redactate astfel încât să nu unească într-o declarație de rezultat elemente care nu pot fi evaluate

Orientări pentru redactarea declarațiilor privind rezultatele învățării cursanților

- Declarațiile privind rezultatele învățării cursanților trebuie să fie aliniate cu declarațiile de misiune (și cu obiectivele aplicabile).
- Declarațiile privind rezultatele învățării cursanților ar trebui să indice în mod clar nivelul și tipul de competențe care se cere absolvenților unui program.
- Domeniile care fac obiectul evaluării.
- Cunoștințe, abilități, valori și atitudini care se așteaptă ca un cursant din programul de formare să le aibă.

- Profunzimea cunoștințelor, abilităților, valorilor și atitudinilor pe care se așteaptă să le aibă un cursant din programul de formare.
- Declarațiile privind rezultatele învățării ar trebui să fie distincte și specifice.

Exemplu de rezultat generic:

Cursanții care finalizează programul de inginerie vor exersa în domeniul abilităților de proiectare.

Exemplu de rezultat distinctiv:

- Absolvenții programului de inginerie vor demonstra cunoștințe de matematică și fundamentele ingineriei. În mod specific, cursantul va avea capacitatea de a demonstra principiile generale de proiectare; de a utiliza tehnici fundamentale de inginerie, abilități și instrumente pentru practica inginerescă; de a analiza și interpreta date pentru a produce concluzii și recomandări semnificative.

Examinarea curriculumului programului

- Există lacune? Există scopuri/obiective de învățare care nu sunt abordate sau sunt abordate foarte slab?
- Cum ar arăta absolventul ideal al programului (cunoștințe, abilități, convingeri și valori)?
- Ce experiențe (teme, lucrări, producții, stagii de practică etc.) au cursanții prin programul de formare?
- Ce standarde ne-am aștepta să atingă cursanții ?

2.2. Enunțarea unor obiective fezabile

Pentru a defini un obiectiv al unui curs, trebuie să ținem cont de următoarele aspecte:

Specificitate: Un obiectiv de curs bine definit trebuie să fie clar și să prezinte în detaliu ce se așteaptă ca participanții să învețe sau să realizeze la sfârșitul cursului.

Măsurabil: Un obiectiv eficient trebuie să poată fi măsurat, pentru a evalua progresul și pentru a determina dacă obiectivul a fost atins.

Tangibil: Obiectivul trebuie să fie realist și fezabil, ținând cont de resursele disponibile, timpul alocat și nivelul de experiență al participanților.

Relevant: Obiectivul trebuie să fie în concordanță cu scopul cursului și să se potrivească cu nevoile și interesele participanților.

Limitat în timp: Un obiectiv de curs eficient trebuie să aibă un termen bine definit, astfel încât să poată fi atins într-un interval de timp rezonabil.

Când se definește un obiectiv pentru un curs, trebuie să ne asigurăm că acesta cuprinde aceste aspecte și oferă o direcție clară pentru dezvoltarea și implementarea cursului.

Să le luam pe fiecare și să le detaliem, pe specificul unui curs online pentru persoane cu dizabilități

1. Specificitate:

Specificitatea înseamnă să stabilim obiective clare și concise care să arate în mod explicit ce trebuie să învețe participanții sau ce abilități trebuie să dobândească până la finalul cursului. Acest lucru îi ajută pe participanți să înțeleagă ce se așteaptă de la ei și să își planifice învățarea în consecință.

Iată câteva exemple de obiective specifice pentru un curs online destinat persoanelor cu dizabilități:

- La sfârșitul acestui curs, participanții vor fi capabili să utilizeze un cititor de ecran pentru a naviga și a accesa conținutul web în mod eficient.
- După finalizarea cursului, participanții vor putea să folosească software-ul de recunoaștere a vorbirii pentru a redacta documente și a comunica online.
- La sfârșitul cursului, participanții vor dobândi abilități de auto-advocacy și vor fi capabili să-și exprime nevoile și drepturile în diverse contexte, cum ar fi la locul de muncă sau în relațiile cu instituțiile.

- După parcurgerea cursului, participanții vor înțelege diferitele tipuri de dizabilități și vor fi capabili să identifice resursele și tehnologiile de asistență potrivite pentru fiecare tip de dizabilitate.
- La finalizarea acestui curs, participanții vor fi capabili să dezvolte strategii de învățare personalizate care să le faciliteze accesul la informații și comunicarea în contextul online.
- Fiecare dintre aceste obiective este specific, clar și orientat către un rezultat precis, ceea ce ajută participanții să știe ce se așteaptă de la curs și cum să își îndrepte eforturile în procesul de învățare.

2. Măsurabil

Un obiectiv măsurabil înseamnă că rezultatele obținute pot fi evaluate într-un mod concret, permițând instructorilor și participanților să înțeleagă progresul realizat și să determine dacă obiectivul a fost atins. Acest lucru facilitează ajustarea cursului în funcție de necesități și îmbunătățirea metodelor de predare și învățare.

Iată câteva exemple de obiective măsurabile pentru un curs online destinat persoanelor cu dizabilități:

- La sfârșitul cursului, participanții vor fi capabili să navigheze pe un site web folosind un cititor de ecran, demonstrând acest lucru printr-un test practic în care vor accesa și vor identifica informații specifice.
- După finalizarea cursului, participanții vor folosi cu succes software-ul de recunoaștere a vorbirii pentru a redacta un document de cel puțin 500 de cuvinte, cu o rată de eroare de tastare sub 10%.
- La sfârșitul cursului, participanții vor elabora un plan de auto-advocacy personalizat, incluzând cel puțin trei strategii pe care le pot aplica în contextul vieții lor de zi cu zi.
- După parcurgerea cursului, participanții vor completa un test de cunoștințe care evaluează înțelegerea diferitelor tipuri de dizabilități și a resurselor și tehnologiilor de asistență potrivite pentru fiecare.
- La finalizarea cursului, participanții vor prezenta un proiect individual care demonstrează aplicarea strategiilor de învățare personalizate într-un context real, cum ar fi un proiect de muncă sau o activitate educațională.

Aceste obiective pot fi evaluate cu ajutorul unor instrumente și metode concrete, cum ar fi teste practice, proiecte sau examinări, astfel încât să poată fi măsurate și comparate cu criteriile stabilite înainte de începerea cursului. Acest lucru ajută la asigurarea că rezultatele cursului sunt tangibile și că participanții dobândesc competențele și cunoștințele pe care cursul le propune.

3. Atingibil

Un obiectiv tangibil înseamnă că scopul propus este realist și poate fi realizat având în vedere resursele disponibile, timpul alocat și nivelul de experiență al participanților. Acest lucru este important pentru a menține motivația participanților și pentru a evita frustrarea cauzată de obiective prea ambițioase sau nerealiste.

Iată câteva exemple de obiective tangibile pentru un curs online destinat persoanelor cu dizabilități:

- În cadrul cursului, participanții vor învăța să utilizeze cel puțin două aplicații software de asistență care să le faciliteze accesul la informații și comunicarea în mediul online, adaptate nevoilor și abilităților lor individuale.
- Pe parcursul celor șase săptămâni de curs, participanții vor participa la cel puțin patru ateliere practice în care vor explora și testa diferite tehnologii de asistență într-un mediu controlat și adaptat nivelului lor de experiență.
- La sfârșitul cursului, participanții vor fi capabili să-și identifice propriile nevoi și să selecteze tehnologiile de asistență potrivite, luând în considerare disponibilitatea resurselor și accesibilitatea acestora.
- Pe durata cursului, participanții vor avea oportunitatea de a-și împărtăși experiențele și de a învăța unii de la alții prin intermediul unui forum online, încurajând colaborarea și dezvoltarea unei comunități de sprijin.
- La finalizarea cursului, participanții vor putea să aplice cunoștințele și abilitățile dobândite pentru a îmbunătăți accesibilitatea mediului lor personal și profesional, având în vedere resursele și timpul disponibil.

Aceste obiective țin cont de faptul că participanții au diferite niveluri de experiență și dizabilități, precum și de resursele și timpul disponibil pentru curs. Astfel, obiectivele sunt adaptate nevoilor lor reale și pot fi atinse printr-un efort sustenabil și realist.

4. Relevant

Relevanța unui obiectiv de curs înseamnă că scopul acestuia trebuie să fie direct legat de tema cursului și să corespundă nevoilor și intereselor participanților. Obiectivele relevante se asigură că timpul și efortul investit în curs sunt valoroase pentru participanți și că aceștia vor dobândi competențe și cunoștințe care îi vor ajuta în viața lor de zi cu zi sau în activitățile lor profesionale.

Iată câteva exemple de obiective relevante pentru un curs online destinat persoanelor cu dizabilități:

- În cadrul cursului, participanții vor învăța despre legile și reglementările referitoare la drepturile persoanelor cu dizabilități în contextul educațional și profesional, ceea ce le va permite să devină mai informați și să se poată auto-advoca în mod eficient.
- Pe parcursul cursului, participanții vor explora diferite strategii de adaptare și compensare care să le permită să facă față provocărilor pe care dizabilitățile le pot prezenta în activitățile cotidiene și în mediul de lucru.
- La sfârșitul cursului, participanții vor fi familiarizați cu o varietate de resurse și tehnologii de asistență care sunt concepute special pentru a sprijini persoanele cu dizabilități în accesarea și utilizarea informațiilor și a serviciilor online.

Cursul va aborda diferite tipuri de dizabilități și va oferi informații și exemple concrete despre cum se pot adapta și optimiza tehnologiile de asistență pentru fiecare tip de dizabilitate în parte, pentru a se asigura că participanții vor putea să aplice cunoștințele în contextul lor personal.

Pe durata cursului, participanții vor avea oportunitatea de a colabora cu alți cursanți care se confruntă cu provocări similare, dezvoltând astfel o rețea de sprijin și învățând unii de la alții despre modalități eficiente de a depăși obstacolele.

Aceste obiective sunt relevante pentru persoanele cu dizabilități, deoarece abordează în mod direct probleme și situații specifice cu care se confruntă acestea în viața de zi cu zi. Prin urmare, participanții vor putea aplica cunoștințele și abilitățile dobândite în curs pentru a-și îmbunătăți calitatea vieții și pentru a face față provocărilor pe care le întâlnesc în diverse contexte

5. Limitat în timp

Un obiectiv limitat în timp înseamnă că scopul propus trebuie să fie atins într-un interval de timp clar stabilit și rezonabil. Stabilirea unui termen pentru obiectivele de curs ajută la menținerea motivației și angajamentului participanților, asigurând totodată o evaluare eficientă a progresului și a rezultatelor.

Iată câteva exemple de obiective limitate în timp pentru un curs online destinat persoanelor cu dizabilități:

- Până la sfârșitul celei de-a treia săptămâni de curs, participanții vor fi capabili să utilizeze un cititor de ecran pentru a naviga și a accesa conținutul web în mod eficient.
- În decursul celor opt săptămâni de curs, participanții vor învăța și se vor familiariza cu cel puțin trei tehnologii de asistență diferite care să le sprijine în activitățile lor zilnice și profesionale.
- La sfârșitul fiecărei săptămâni de curs, participanții vor completa o scurtă evaluare a progresului lor pentru a monitoriza înțelegerea și aplicarea conceptelor și tehnicilor prezentate în curs.

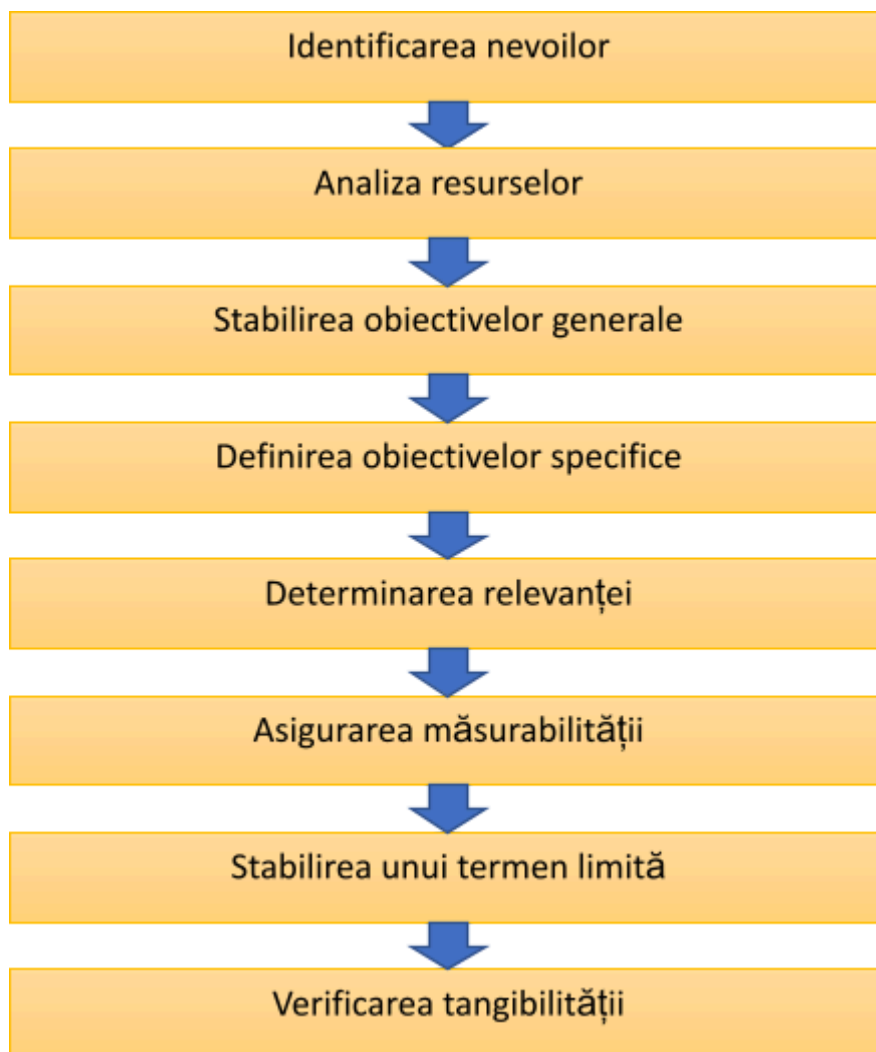
- În a șasea săptămână de curs, participanții vor avea oportunitatea de a-și împărtăși experiențele și soluțiile găsite pentru a depăși provocările specifice, prin intermediul unei sesiuni de discuții în grup planificate.
- La finalul celor zece săptămâni de curs, participanții vor prezenta un proiect final care demonstrează aplicarea cunoștințelor și abilităților dobândite într-un context real, cum ar fi un proiect de muncă sau o activitate educațională.

Stabilirea unui termen pentru aceste obiective încurajează organizarea și planificarea atât din partea instructorilor, cât și a participanților, și asigură o evaluare eficientă a rezultatelor în funcție de progresul realizat pe parcursul cursului. Acest lucru ajută la menținerea motivației și a concentrării participanților pe obiectivele stabilite

Pentru stabilirea unor obiective eficiente, este bine să ținem seama de schema care înglobează pașii pentru a ajunge la un rezultat optim. Această schemă este redată mai jos.

Figura 1. schemă de formulare a obiectivelor

Identificarea nevoilor: Evaluează nevoile participanților și identifică obiectivele pe care cursul ar trebui să le abordeze.

Analiza resurselor: Identifică resursele disponibile pentru a asigura atingerea obiectivelor (timp, personal, materiale, tehnologie).

Stabilirea obiectivelor generale: Enunță obiectivele generale ale cursului, care descriu în linii mari scopul și rezultatele așteptate.

Definirea obiectivelor specifice: Formulează obiectivele specifice, care descriu în detaliu ceea ce participanții vor învăța sau realiza la sfârșitul cursului.

Asigurarea măsurabilității: Stabilește criteriile și metodele pentru a evalua progresul și a determina dacă obiectivele au fost atinse.

Determinarea relevanței: Verifică dacă obiectivele sunt în concordanță cu scopul cursului și se potrivesc cu nevoile și interesele participanților.

Stabilirea unui termen limită: Stabilește un termen rezonabil în care obiectivele ar trebui să fie atinse.

Verificarea tangibilității: Asigură că obiectivele sunt realiste și fezabile, ținând cont de resursele disponibile, timpul alocat și nivelul de experiență al participanților.

2.3. Sfaturi pentru trainerii în formularea obiectivelor

Cunoaște-ți audiența: Formatorii trebuie să înțeleagă nevoile, abilitățile și provocările cu care se confruntă participanții cu dizabilități. Aceasta include familiarizarea cu diferite tipuri de dizabilități și cu tehnologiile de asistență asociate.

Specificitate: Asigură-te că obiectivele cursului sunt clare și detaliate. Obiectivele trebuie să indice în mod explicit ce se așteaptă ca participanții să învețe sau să realizeze la sfârșitul cursului.

Măsurabilitate: Formulează obiectivele astfel încât să poată fi evaluate într-un mod concret. Acest lucru poate include teste practice, examinări sau proiecte care să permită atât formatorilor, cât și participanților să măsoare progresul și să determine dacă obiectivele au fost atinse.

Atingibilitate: Obiectivele trebuie să fie realiste și fezabile, ținând cont de resursele disponibile, timpul alocat și nivelul de experiență al participanților. Evită stabilirea obiectivelor prea ambițioase sau nerealiste, care pot provoca frustrare și de motivare.

Relevanță: Asigură-te că obiectivele cursului sunt în concordanță cu scopul cursului și se potrivesc cu nevoile și interesele participanților. Acest lucru va asigura că timpul și efortul investit în curs sunt valoroase și aplicabili în viața lor de zi cu zi.

Limitat în timp: Formulează obiectivele cursului astfel încât să aibă un termen bine definit, permițând atingerea lor într-un interval de timp rezonabil. Acest lucru ajută la menținerea motivației și angajamentului participanților.

Flexibilitate: Fii pregătit să adaptezi obiectivele și metodologia de predare în funcție de nevoile specifice ale participanților cu dizabilități. Acest lucru poate include ajustarea ritmului cursului, adaptarea materialelor de instruire sau oferirea de sprijin suplimentar.

Încurajarea feedbackului: Solicită feedback de la participanți cu privire la obiectivele cursului și la metodele de predare. Acest lucru îți va oferi informații valoroase despre modul în care poți îmbunătăți cursul și adapta obiectivele pentru a le face și mai eficiente.

Cunoașterea audienței este esențială pentru a putea formula obiective de curs adecvate și eficiente. În cazul unui curs online pentru persoane cu dizabilități, este important ca formatorii să țină cont de următoarele aspecte:

- ❖ Diferite tipuri de dizabilități: Există o gamă largă de dizabilități, precum cele fizice, senzoriale, cognitive și psihice. Formatorii trebuie să se familiarizeze cu aceste tipuri de dizabilități și să înțeleagă cum acestea pot afecta procesul de învățare.
- ❖ Nivelurile de abilitate și experiență: Participanții la curs pot avea niveluri diferite de abilități și experiență în domeniul de interes, precum și în utilizarea tehnologiilor de asistență. Formatorii trebuie să țină cont de aceste diferențe și să ajusteze cursul și obiectivele în consecință.
- ❖ Tehnologii de asistență: Formatorii trebuie să cunoască tehnologiile de asistență disponibile pentru diferite tipuri de dizabilități, precum cititoarele de ecran, dispozitivele de control al cursorului sau software-urile de recunoaștere vocală. Acest lucru le va permite să adapteze materialele de instruire și să ofere sprijin adecvat participanților.
- ❖ Barierele în învățare: Formatorii trebuie să fie conștienți de barierele potențiale în învățare pentru persoanele cu dizabilități, cum ar fi accesibilitatea materialelor, adaptarea mediului de învățare virtual sau comunicarea eficientă cu participanții.
- ❖ Strategii de predare incluzive: Formatorii ar trebui să utilizeze strategii de predare incluzive și să se asigure că materialele de instruire sunt accesibile tuturor participanților, indiferent de tipul de dizabilitate. Acest lucru poate include utilizarea de subtitrări, transcrieri, imagini alternative și texte descriptive.
- ❖ Legislație și reglementări: Formatorii ar trebui să fie informați despre legislația și reglementările naționale și internaționale privind drepturile persoanelor cu dizabilități în domeniul educației și formării profesionale.
- ❖ Rețele de sprijin: Formatorii trebuie să cunoască resursele și rețelele de sprijin disponibile pentru persoanele cu dizabilități, astfel încât să le poată îndruma și să le ofere informații relevante în acest sens.

Înțelegerea acestor aspecte și luarea lor în considerare în formularea obiectivelor de curs vor asigura o experiență de învățare eficientă și incluzivă pentru toți participanții, adaptată nevoilor și provocărilor specifice ale persoanelor cu dizabilități.

Specificitatea în formularea obiectivelor de curs este esențială pentru a asigura că participanții înțeleg clar ce li se cere să învețe sau să realizeze și pentru a le oferi o cale clară și structurată în procesul de învățare. Iată câteva sfaturi pentru a asigura specificitatea obiectivelor de curs:

- ❖ Folosește un limbaj clar și precis: În formularea obiectivelor, folosește un limbaj clar și precis, evitând ambiguitățile și jargonul. Acest lucru va asigura că participanții înțeleg exact ce se așteaptă de la ei.
- ❖ Identifică competențele și cunoștințele care trebuie dobândite: Asigură-te că obiectivele de curs reflectă competențele și cunoștințele pe care participanții trebuie să le dobândească în urma cursului. De exemplu, în loc să spui "participanții vor învăța despre tehnologii de asistență", poți spune "participanții vor fi capabili să identifice și să utilizeze cel puțin trei tehnologii de asistență diferite în contextul lor personal sau profesional".
- ❖ Detaliază acțiunile și rezultatele așteptate: Specifică acțiunile pe care participanții le vor întreprinde și rezultatele pe care le vor obține în urma cursului. De exemplu, "participanții vor crea un proiect care demonstrează aplicarea tehnologiilor de asistență în contextul lor de muncă sau educațional".
- ❖ Structurarea obiectivelor: Structurați obiectivele de curs astfel încât să reflecte o succesiune logică de evenimente și acțiuni, de la cunoștințele de bază până la cele mai avansate. Acest lucru va ajuta participanții să vadă cum se leagă diferitele aspecte ale cursului și să înțeleagă progresul pe care trebuie să îl facă.
- ❖ Include criteriile de evaluare: Specifică modul în care progresul și realizările participanților vor fi evaluate în raport cu obiectivele cursului. Acest lucru poate include teste practice, evaluări, proiecte sau prezentări.
- ❖ Exemple și contexte: Oferă exemple concrete și contexte în care obiectivele de curs pot fi aplicate în viața reală a participanților. Acest lucru va ajuta participanții să înțeleagă relevanța obiectivelor și să le aplice în mod eficient în situații practice.

În concluzie, specificitatea în formularea obiectivelor de curs asigură că participanții au o înțelegere clară a așteptărilor și a ceea ce trebuie să învețe sau să realizeze. Acest lucru facilitează comunicarea dintre formatori și participanți și contribuie la succesul cursului

Măsurabilitatea obiectivelor de curs este importantă pentru a evalua eficiența cursului și pentru a înțelege dacă participanții au reușit să atingă obiectivele stabilite. În cazul unui curs online pentru persoane cu dizabilități, măsurabilitatea poate fi abordată în diferite moduri. Iată câteva aspecte de luat în considerare pentru a asigura măsurabilitatea obiectivelor de curs:

- ❖ Verificarea cunoștințelor: În procesul de evaluare, formatorii pot utiliza diferite instrumente pentru a verifica dacă participanții au dobândit cunoștințele necesare. Aceste instrumente pot include teste sau chestionare cu întrebări obiective, care să măsoare nivelul de înțelegere și să evalueze dacă obiectivele de curs au fost atinse.
- ❖ Evaluarea competențelor: Formatorii pot evalua competențele dobândite de participanți prin activități practice, cum ar fi exerciții, proiecte sau prezentări. Acest lucru va permite atât formatorilor, cât și participanților să înțeleagă în ce măsură au fost dezvoltate competențele specifice și dacă obiectivele de curs au fost îndeplinite.
- ❖ Autoevaluarea: Participanții pot fi încurajați să își evalueze propriul progres și să reflecteze asupra a ceea ce au învățat în curs. Aceasta poate include completarea unui jurnal de învățare sau a unui chestionar de autoevaluare, care să ajute participanții să își măsoare progresul și să identifice domeniile în care au nevoie de îmbunătățiri.
- ❖ Feedback-ul continuu: Formatorii ar trebui să ofere feedback continuu participanților, atât în timpul cursului, cât și după finalizarea acestuia. Acest lucru poate ajuta la monitorizarea progresului și la ajustarea obiectivelor, dacă este necesar, pentru a asigura că sunt măsurabile și relevante.
- ❖ Evaluarea comparativă: Formatorii pot stabili criterii de evaluare comparativă, cum ar fi note sau procente, care să permită compararea performanțelor participanților cu cele ale altor cursanți sau cu standardele stabilite de către formatori. Acest lucru poate ajuta la identificarea nivelului de succes al cursului în atingerea obiectivelor stabilite.
- ❖ Adaptarea metodelor de evaluare: Pentru a asigura măsurabilitatea obiectivelor de curs în cazul participanților cu dizabilități, formatorii trebuie să adapteze metodele de evaluare la nevoile specifice ale acestora. De exemplu, dacă un participant are dificultăți de vedere, formatorul ar putea oferi un test oral în locul unuia scris.
- ❖ Analiza datelor: Formatorii pot analiza datele colectate prin evaluări și feedback pentru a evalua în mod obiectiv

Atingibilitatea obiectivelor de curs este importantă pentru a asigura că participanții se simt încrezători și motivați în procesul de învățare. În cazul unui curs online pentru persoane cu dizabilități, tangibilitatea poate fi abordată prin următoarele strategii:

- ❖ Evaluarea resurselor disponibile: Formatorii trebuie să aibă în vedere resursele disponibile, cum ar fi materialele de instruire, platformele online, tehnologiile de asistență și sprijinul din partea altor profesioniști sau instituții. Acest lucru va permite adaptarea obiectivelor la resursele existente și stabilirea unor obiective care să poată fi atinse în mod realist.

- ❖ Timpul alocat: Este esențial să se țină cont de timpul alocat cursului și de programul participanților atunci când se stabilesc obiectivele. Obiectivele trebuie să fie realizabile în intervalul de timp disponibil, fără a supraîncărca sau a subestima capacitatea de învățare a participanților.
- ❖ Nivelul de experiență al participanților: Formatorii trebuie să țină cont de nivelul de experiență al participanților, atât în ceea ce privește domeniul de interes, cât și utilizarea tehnologiilor de asistență. Obiectivele trebuie să fie adaptate la nivelul de competență al fiecărui participant, oferind provocări adecvate, dar realizabile.
- ❖ Flexibilitate și adaptabilitate: Obiectivele de curs ar trebui să fie suficient de flexibile pentru a permite ajustări în funcție de nevoile și progresul participanților. Formatorii trebuie să fie pregătiți să ajusteze obiectivele și să adapteze metodele de instruire pe parcurs, în funcție de evoluția participanților și de feedback-ul primit.
- ❖ Sprijin și îndrumare: Pentru a asigura atingerea obiectivelor de curs, formatorii trebuie să ofere sprijin și îndrumare adecvate participanților cu dizabilități. Acest lucru poate include asistență individuală, sesiuni de întrebări și răspunsuri sau resurse suplimentare care să ajute participanții să depășească obstacolele și să atingă obiectivele stabilite.
- ❖ Stabilirea unor obiective intermediare: În loc să stabilească obiective mari și nerealiste, formatorii ar trebui să stabilească obiective intermediare mai mici și mai ușor de atins. Aceste obiective intermediare pot fi stabilite pe parcursul cursului, ajutând participanții să își măsoare progresul și să rămână motivați.
- ❖ Promovarea succesului: Formatorii ar trebui să se concentreze pe succesul participanților și să recunoască realizările acestora pe parcursul curs

Relevanța obiectivelor de curs este crucială pentru a menține interesul și angajamentul participanților în procesul de învățare, în special în cazul unui curs online pentru persoane cu dizabilități. Pentru a asigura relevanța obiectivelor de curs, formatorii pot urma următoarele strategii:

- ❖ Identificarea nevoilor și interesele participanților: Înainte de a stabili obiectivele de curs, formatorii trebuie să înțeleagă nevoile și interesele participanților. Acest lucru poate fi realizat prin interacțiunea directă cu participanții, discuții cu specialiști sau cercetarea în domeniul dizabilităților.
- ❖ Conexiunea cu scopul cursului: Obiectivele stabilite ar trebui să fie strâns legate de scopul cursului și să vizeze abilitățile sau cunoștințele care sunt relevante pentru domeniul de interes al participanților.

- ❖ Contextualizarea învățării: Formatorii ar trebui să creeze un context în care participanții pot aplica ceea ce învață în curs, în viața lor de zi cu zi. Acest lucru poate include utilizarea exemplurilor și scenariilor practice, precum și conectarea la problemele și situațiile cu care se confruntă participanții în viața lor personală sau profesională.
- ❖ Integrarea feedback-ului: Pe parcursul cursului, formatorii ar trebui să fie receptivi la feedback-ul participanților și să ajusteze obiectivele și metodele de instruire în funcție de nevoile și interesele acestora. Acest lucru poate ajuta la asigurarea relevanței obiectivelor de curs și la îmbunătățirea experienței de învățare.
- ❖ Promovarea autonomiei și auto-direcționării: Formatorii ar trebui să încurajeze participanții să își stabilească propriile obiective și să își direcționeze procesul de învățare, în funcție de interesele și nevoile lor individuale. Acest lucru poate ajuta la creșterea relevanței obiectivelor de curs și la promovarea învățării continue.
- ❖ Colaborarea cu alte resurse: Formatorii pot colabora cu alte resurse, cum ar fi specialiștii în domeniul dizabilităților, profesioniștii din domeniile conexe sau alte organizații, pentru a asigura relevanța obiectivelor de curs. Aceste colaborări pot contribui la o înțelegere mai profundă a nevoilor participanților și la dezvoltarea unor obiective și metode de instruire mai eficiente.
- ❖ Revizuirea și actualizarea obiectivelor: Pentru a menține relevanța obiectivelor de curs, este important ca formatorii să revizuiască și să actualizeze aceste obiective în mod regulat.

Limitarea în timp a obiectivelor de curs este importantă pentru a asigura că participanții rămân motivați și angajați în procesul de învățare. În cazul unui curs online pentru persoane cu dizabilități, stabilirea unor obiective limitate în timp poate fi abordată prin următoarele strategii:

- ❖ Stabilirea unui calendar de curs: Formatorii ar trebui să stabilească un calendar de curs care să includă etapele, activitățile și termenele specifice pentru atingerea obiectivelor. Acest calendar va ajuta participanții să își planifice timpul și să își monitorizeze progresul pe parcursul cursului.
- ❖ Obiective pe termen scurt și lung: Formatorii pot stabili obiective pe termen scurt și lung pentru a menține motivația și angajamentul participanților. Obiectivele pe termen scurt pot fi atinse într-un interval de timp mai scurt, în timp ce obiectivele pe termen lung pot necesita mai mult timp și efort.
- ❖ Flexibilitate în programare: În cazul unui curs online, este important să se țină cont de nevoile individuale ale participanților și să se ofere o flexibilitate în programare. Acest lucru poate include oferirea de sesiuni înregistrate sau posibilitatea de a parcurge conținutul la propriul ritm, în funcție de disponibilitatea și nevoile participanților.

- ❖ Monitorizarea progresului: Formatorii ar trebui să monitorizeze în mod constant progresul participanților și să ofere feedback și asistență pentru a se asigura că obiectivele de curs sunt atinse în timp util. Acest lucru poate include sesiuni de întrebări și răspunsuri, discuții individuale sau evaluări periodice.
- ❖ Încurajarea autoevaluării: Formatorii pot încuraja participanții să își evalueze propriul progres și să reflecteze asupra obiectivelor atinse și a celor rămase de îndeplinit. Această autoevaluare poate ajuta participanții să rămână angajați și motivați în atingerea obiectivelor în timpul alocat.
- ❖ Revizuirea și ajustarea obiectivelor: Pe parcursul cursului, formatorii ar trebui să fie pregătiți să revizuiască și să ajusteze obiectivele, în funcție de progresul și nevoile participanților. Acest lucru poate include prelungirea sau scurtarea termenelor pentru anumite obiective, în funcție de evoluția cursului și a participanților.
- ❖ Stabilirea de repere intermediare: Pentru a menține angajamentul și motivația, formatorii pot stabili repere intermediare pe parcursul cursului, care să reprezinte puncte de control pentru atingerea obiectivelor limitate în timp.

Flexibilitatea în stabilirea și adaptarea obiectivelor de curs este esențială atunci când lucrezi cu persoane cu dizabilități, deoarece fiecare participant poate avea nevoi și capacități diferite. Iată câteva strategii pentru a aborda flexibilitatea într-un curs online destinat persoanelor cu dizabilități:

- ❖ Evaluarea continuă a nevoilor: Pe parcursul cursului, formatorii ar trebui să evalueze în mod continuu nevoile și abilitățile participanților, adaptând obiectivele și metodologia de predare în consecință.
- ❖ Ritm adaptat: Un curs online ar trebui să ofere posibilitatea de a parcurge conținutul la un ritm adecvat pentru fiecare participant. Acest lucru poate include sesiuni înregistrate, materiale suplimentare sau pauze frecvente pentru a se asigura că toți participanții pot asimila informațiile la un ritm confortabil.
- ❖ Adaptarea materialelor de instruire: Materialele de instruire ar trebui să fie accesibile și adaptate pentru a răspunde nevoilor participanților cu dizabilități. Acest lucru poate include utilizarea formatelor accesibile, cum ar fi textul lărgit, conținutul audio sau video descris, sau oferirea de materiale alternative care să acopere același conținut.
- ❖ Suport individualizat: Formatorii ar trebui să ofere sprijin individualizat participanților, în funcție de nevoile și abilitățile lor specifice. Acest lucru poate include sesiuni de mentorat, instruire suplimentară sau adaptarea metodelor de evaluare.

- ❖ Comunicare deschisă: Formatorii ar trebui să mențină o comunicare deschisă și constantă cu participanții, încurajându-i să își exprime preocupările, să ofere feedback și să solicite sprijin atunci când este necesar.
- ❖ Colaborarea cu specialiști: Formatorii pot colabora cu specialiști în domeniul dizabilităților sau cu profesioniști din domenii conexe pentru a obține informații și sfaturi despre cum să adapteze cel mai bine obiectivele și metodologia de predare pentru a răspunde nevoilor participanților cu dizabilități.
- ❖ Revizuirea și ajustarea obiectivelor: Pe parcursul cursului, formatorii ar trebui să fie dispuși să revizuiască și să ajusteze obiectivele, în funcție de feedback-ul primit și de evoluția participanților. Acest lucru poate implica modificarea obiectivelor, extinderea sau reducerea timpului alocat pentru anumite activități sau ajustarea metodelor de evaluare.

În general, flexibilitatea în abordarea obiectivelor și metodelor de predare este crucială pentru a crea un mediu de învățare eficient și accesibil pentru persoanele cu dizabilități.

Încurajarea feedbackului din partea participanților este esențială pentru a asigura că obiectivele cursului și metodele de predare sunt eficiente și adaptate nevoilor acestora. În contextul unui curs online pentru persoane cu dizabilități, iată câteva strategii pentru a solicita și utiliza feedback-ul:

- ❖ Canale deschise de comunicare: Oferă participanților diverse canale de comunicare pentru a împărtăși feedback-ul lor, cum ar fi e-mailul, forumurile de discuții, sondajele anonime sau sesiunile live de întrebări și răspunsuri.
- ❖ Încurajarea feedbackului constructiv: Formatorii ar trebui să încurajeze participanții să ofere feedback constructiv și să își exprime preocupările sau sugestiile într-un mod respectuos și bine argumentat.
- ❖ Evaluări periodice: Pe parcursul cursului, formatorii pot organiza evaluări periodice pentru a colecta feedback de la participanți cu privire la obiectivele cursului, metodele de predare și materialele de instruire. Aceste evaluări pot fi formale sau informale și pot include autoevaluări, evaluări peer-to-peer sau evaluări ale formatorului.
- ❖ Analiza și integrarea feedbackului: Formatorii ar trebui să analizeze feedback-ul primit și să îl integreze în curs, ajustând obiectivele și metodele de predare în funcție de nevoile și sugestiile participanților.
- ❖ Discuții deschise și transparente: Formatorii ar trebui să mențină o comunicare deschisă și transparentă cu participanții, discutând feedback-ul primit și explicând modul în care acesta va fi utilizat pentru a îmbunătăți cursul și a adapta obiectivele.

- ❖ Încurajarea participării: Formatorii ar trebui să încurajeze participanții să se implice în procesul de îmbunătățire a cursului, să își asume responsabilitatea pentru propria lor învățare și să colaboreze cu formatorii și colegii lor pentru a crea un mediu de învățare eficient și adaptat nevoilor lor.
- ❖ Urmărirea și monitorizarea îmbunătățirilor: După ce au fost implementate ajustările în funcție de feedback, formatorii ar trebui să monitorizeze îndeaproape impactul acestor schimbări asupra participanților și a cursului în ansamblu. Acest lucru va permite o evaluare continuă a eficienței obiectivelor și a metodelor de predare și va facilita adaptarea ulterioară, dacă este necesar.

În general, încurajarea feedbackului și utilizarea acestuia pentru a îmbunătăți cursul și a adapta obiectivele va asigura că procesul de învățare este eficient și adaptat nevoilor specifice ale participanților cu dizabilități

În concluzie, dacă ne referim la un curs online pentru persoane cu dizabilități, este important să ne asigurăm că obiectivele de curs și metodele de predare sunt adaptate nevoilor și abilităților acestor persoane. Dacă obiectivele de curs sunt formulate într-un mod clar și specific, așa cum am arătat în materialul de mai sus, având în vedere nevoile și abilitățile persoanelor cu dizabilități va încuraja participarea activă și implicarea cursanților în procesul de învățare. Este important să ne asigurăm că ceea ce avem ca și conținut al cursului este accesibil pentru toți participanții, indiferent de tipul dizabilității pe care o au. Acest lucru poate implica utilizarea de transcrieri text pentru materialele audio, oferirea de alternative vizuale pentru persoanele cu deficiențe de vedere sau includerea de instrucțiuni clare și ușor de urmărit pentru persoanele cu dizabilități cognitive. Putem încorpora tehnologii asistive în curs, cum ar fi cititoare de ecran, tastaturi speciale sau software de recunoaștere a vorbirii, pentru a facilita accesul la conținutul cursului și pentru a sprijini participarea persoanelor cu dizabilități. În ceea ce privește timpul alocat este importantă flexibilitatea pentru finalizarea sarcinilor sau a proiectelor și adaptarea metodelor de predare pentru a se potrivi cu nevoile și ritmul de învățare al persoanelor cu dizabilități. Este esențial să ne asigurăm că participanții cu dizabilități au acces la resurse suplimentare și suport pentru a-și îndeplini obiectivele de curs. Acest lucru poate include orientare individuală, grupuri de suport sau alte resurse educaționale relevante. Și unul dintre cele mai importante elemente este oferirea de feedback constructiv și adaptat nevoilor participanților cu dizabilități, pentru a încuraja învățarea și dezvoltarea lor. Putem folosi diverse metode de evaluare, cum ar fi proiecte practice, discuții în grup sau prezentări orale, pentru a evalua progresul și pentru a determina dacă obiectivele de curs au fost atinse.

Bibliografie

1. Mager, R. F. (1997). *Preparing Instructional Objectives: A Critical Tool in the Development of Effective Instruction* (3rd ed.). Atlanta, GA: The Center for Effective Performance.
2. Anderson, L. W., & Krathwohl, D. R. (Eds.). (2001). *A Taxonomy for Learning, Teaching, and Assessing: A Revision of Bloom's Taxonomy of Educational Objectives*. New York: Longman.
3. Horton, W. (2012). *E-Learning by Design* (2nd ed.). San Francisco, CA: Pfeiffer.
4. Moore, M. G., & Kearsley, G. (2011). *Distance Education: A Systems View of Online Learning* (3rd ed.). Belmont, CA: Wadsworth Cengage Learning.
5. Rose, D. H., & Meyer, A. (2002). *Teaching Every Student in the Digital Age: Universal Design for Learning*. Alexandria, VA: Association for Supervision and Curriculum Development.
6. Burgstahler, S. (Ed.). (2013). *Universal Design in Higher Education: Promising Practices*. Seattle: DO-IT, University of Washington. Retrieved from <https://www.washington.edu/doit/sites/default/files/atoms/files/UDHE-promising-practices.pdf>
7. Fichten, C. S., Ferraro, V., Asuncion, J. V., Chwojka, C., Barile, M., Nguyen, M. N., ... & Wolforth, J. (2009). Disabilities and e-Learning Problems and Solutions: An Exploratory Study. *Journal of Educational Technology & Society*, 12(4), 241-256

Capitolul 3 - Definirea problemelor care trebuie abordate

Conținutul cursului online și temele care să fie adresate trebuie să fie stabilite ținând cont de nevoile specifice ale persoanelor cu dizabilități. Aceste nevoi pot varia în funcție de tipul de dizabilitate, de nivelul de independență al persoanei și de scopul cursului.

În general și, în mod particular, în contextul proiectului "Teach Me to Help," cursurile online pentru persoane cu dizabilități ar trebui să abordeze teme care sunt relevante pentru viața lor cotidiană, cum ar fi: cum să folosești computerul și internetul, cum să te descurci cu activitățile de zi cu zi, cum să te angajezi pe piața muncii, cum să-ți gestionezi bugetul sau cum să te protejezi de abuz și discriminare.

În plus, cursurile online pentru persoane cu dizabilități ar trebui să ofere oportunități de învățare în ritm propriu și de interacțiune cu alți cursanți și cu formatorii.

3.1 Design universal pentru învățare

Teoria designului universal a fost dezvoltată inițial de arhitectul Ronald Mace și echipa sa de la Centrul pentru Design Universal la Universitatea Carolina de Nord. Conceptul a fost folosit inițial în domeniul arhitecturii pentru a crea medii accesibile și folositoare pentru toate persoanele, indiferent de abilități. Această abordare s-a extins ulterior la diverse domenii, inclusiv educație, tehnologie și design industrial.

Cele 7 principii ale designului universal sunt; 1. Utilizare echitabilă, 2. Flexibilitate în utilizare, 3. Utilizare simplă și intuitivă, 4. Informații perceptibile, 5. Toleranța la eroare, 6: Efort fizic scăzut 7. Dimensiunea și spațiul pentru abordare și utilizare. Citește mai mult: Ce este designul universal <https://universaldesign.ie/what-is-universal-design/>

Designul Universal pentru Învățare (UDL) este o abordare educațională bazată pe cercetări din domeniul științelor învățării, inclusiv neuroștiințe cognitive, care îndrumă dezvoltarea mediilor flexibile de învățare și a spațiilor de învățare adaptabile la capacitățile individuale de învățare. Această abordare a fost inițial definită de David H. Rose, Ed.D., de la Harvard Graduate School of Education și Centrul pentru Tehnologie Specială Aplicată (CAST) în anul 1990. Principiile UDL furnizează profesorilor un cadru pentru a crea instrucțiuni care să răspundă diverselor nevoi ale elevilor. UDL promovează multiple modalități de **reprezentare** a informațiilor, de **exprimare** și de **implicare** pentru a asigura accesul la învățare și pentru a spori motivația și angajamentul elevilor.

UDL are în vedere crearea unui curriculum inclusiv prin eliminarea barierelor fizice, cognitive și organizatorice în învățare. Aceasta implică definirea clară a obiectivelor instrucționale, adoptarea unor metode de predare variate, furnizarea de materiale adaptate și evaluări flexibile. Scopul final al UDL este să ofere tuturor elevilor posibilitatea de a învăța într-un mediu care le permite să-și dezvolte potențialul maxim, indiferent de abilități sau nevoi specifice.

Curriculumul, așa cum este definit în literatura UDL, are patru părți: obiectivele educaționale, metodele, materialele și evaluările.

Citește mai mult despre designul universal pentru învățare: CAST, Universal Design for Learning Guidelines <https://udlguidelines.cast.org/>

3.2 Curriculum incluziv

"Nimic despre noi, fără noi." Această expresie reprezintă un principiu fundamental al mișcării pentru drepturile persoanelor cu dizabilități. Ea subliniază importanța și necesitatea ca persoanele cu dizabilități să fie implicate în deciziile și acțiunile care le afectează direct.

Mai exact, orice decizie, politică sau inițiativă care are impact asupra persoanelor cu dizabilități ar trebui să fie luată cu participarea și contribuția directă a acestor persoane. Ideea centrală este că persoanele cu dizabilități sunt cele mai bine poziționate pentru a-și înțelege nevoile, preocupările și cerințele specifice și că ar trebui să fie implicate în procesul de luare a deciziilor care le afectează viața.

Conceptul de curriculum incluziv este abordat în numeroase lucrări de cercetare, politici educaționale și ghiduri pentru educație incluzivă și se referă la un cadru educațional care integrează în mod adecvat și echitabil nevoile și perspectivele persoanelor cu dizabilități în procesul de învățare.

Prin adoptarea unui curriculum incluziv pentru persoanele cu dizabilități, urmărim eliminarea barierelor care pot exista în educație și adaptarea strategiilor de predare, materialelor și evaluărilor pentru a se potrivi diversității de nevoi ale elevilor cu dizabilități. Acest tip de curriculum nu se limitează doar la adaptări tehnice, ci vizează și schimbări în conținut și modul de învățare pentru a include și reflecta diversitatea de experiențe și perspective ale persoanelor cu dizabilități.

Fig. Obiectivul 4 - Asigurarea unei educații incluzive și echitabile de calitate și promovarea oportunităților de învățare pe tot parcursul vieții pentru toți (Națiunile Unite, <https://sdgs.un.org/goals/goal4>)

"Povestirile și narațiunile pe care le spunem și le utilizăm în sălile de clasă au importanță. Resursele pe care le folosim, persoanele care apar în curriculum-ul nostru și activitățile pe care le proiectăm pentru elevi dezvoltă și promovează credințele societății despre identitate, diversitate și putere. Mai mult, acestea dezvoltă sau limitează potențialul și apartenența în cadrul acelei societăți. Profesorii și designerii de curriculum trebuie, prin urmare, să revizuiască materialele de instruire și să integreze resurse și lecții care includ persoane cu dizabilități." (Nikhil Kishore, 2022, Setting Up a Disability-Inclusive Curriculum)

Curriculum-ul inclusiv pentru persoanele cu dizabilități joacă un rol crucial în formarea unei înțelegeri pozitive și echitabile a dizabilității, atât pentru elevii cu dizabilități, cât și pentru cei fără. Acesta implică includerea conținutului privind dizabilitatea în materialele de învățare și planurile de lecție, toate fiind create și ghidate de persoanele cu dizabilități. Acest cadru educativ promovează o perspectivă diversă și contributivă asupra dizabilității, înlocuind concepția tradițională bazată pe deficit, boală și dificultate. Prin această abordare, se încurajează dezvoltarea unei lumi mai incluzive și mai echitabile în viitor, în care dizabilitatea este văzută ca o componentă naturală a diversității umane și în care stereotipurile negative sunt contracarate prin modele pozitive de rol și reprezentare autentică a persoanelor cu dizabilități în învățământul școlar.

Citește mai mult:

[disabilityequalityeducation.org, What is Disability Inclusive Curriculum and why is it essential?](https://disabilityequalityeducation.org/What-is-Disability-Inclusive-Curriculum-and-why-is-it-essential/)

[Inclusive.tki.org.nz, Understanding pedagogy as integral to innovative learning environments,](https://inclusive.tki.org.nz/Understanding-pedagogy-as-integral-to-innovative-learning-environments/)

<https://inclusive.tki.org.nz/guides/planning-innovative-learning-environments-iles/understanding-innovative-learning-environments/>

3.3 Proiectarea curriculumului și reconstrucția conținutului

Proiectarea curriculumului și reconstrucția conținutului sunt două etape importante în dezvoltarea unui curs online. (Keller, 2010)

Proiectarea curriculumului este procesul de creare a unui plan pentru curs care să descrie obiectivele, subiectele, activitățile și evaluările. Curriculumul trebuie să se bazeze pe nevoile cursanților și pe rezultatele de învățare pe care cursul urmărește să le obțină.

Reconstrucția conținutului este procesul de creare sau adaptare a conținutului pentru curs. Aceasta include crearea sau găsirea de text, imagini, videoclipuri și alte materiale relevante pentru obiectivele cursului și care vor implica cursanții.

Cele două etape sunt strâns legate, deoarece proiectarea curriculumului va informa procesul de reconstrucție a conținutului, iar reconstrucția conținutului va ajuta la asigurarea implementării eficiente a curriculumului. Iată câteva dintre cele mai importante considerații în proiectarea cursurilor online:

- *Nevoile cursanților.* Care sunt cunoștințele și abilitățile anterioare ale cursanților? Care sunt stilurile și preferințele lor de învățare?

- *Rezultatele învățării.* Care sunt cunoștințele, abilitățile și atitudinile specifice pe care cursanții ar trebui să le obțină la sfârșitul cursului?
- *Nivelul de intrare:* Care sunt cunoștințele și abilitățile anterioare ale cursanților? Cum pot fi adaptate activitățile de învățare și evaluare pentru a se potrivi nivelului de cunoștințe al cursanților?
- *Conținutul / Curriculumul.* Care sunt obiectivele cursului? Care sunt subiectele care vor fi acoperite? Cum poate fi prezentat conținutul într-un mod atractiv și informativ?
- *Activități.* Ce activități vor ajuta cursanții să obțină rezultatele de învățare? Cum vor fi evaluate activitățile?

Keller oferă o vedere detaliată asupra procesului de proiectare a cursurilor online, inclusiv o discuție despre analiza nevoilor, rezultatele învățării, nivelul de intrare, curriculumul și conținutul cursului.

(1) Analiza nevoilor este o etapă importantă în dezvoltarea oricărui curs, online sau fizic. În acest stadiu, furnizorul de formare (formatorul) va lucra cu clientul (instituția, cursanții) pentru a identifica nevoile de formare ale cursanților. Acest lucru se poate face prin intermediul dezbaterii, a chestionarelor sau a interviurilor. (2) Odată ce nevoile au fost identificate, furnizorul de formare va putea începe să definească rezultatele învățării. Rezultatele învățării sunt obiectivele pe care cursanții ar trebui să le atingă la sfârșitul cursului. Acestea trebuie să fie măsurabile, specifice, realizabile, relevante și atinse în timp util. (3) Înainte de începerea cursului, furnizorul de formare va trebui să evalueze nivelul de intrare sau învățarea anterioară a cursanților. Acest lucru se poate face prin intermediul unui test sau al unei anchete. Evaluarea nivelului de intrare va ajuta furnizorul de formare să se asigure că cursul este potrivit pentru nivelul de cunoștințe al cursanților.

(4) Proiectarea curriculumului și refacerea conținutului. Odată ce nevoile au fost identificate, rezultatele învățării au fost definite și nivelul de intrare sau învățarea anterioară a fost evaluată, furnizorul de formare poate începe să dezvolte curriculumul cursului. Curriculumul este planul de curs care va ghida dezvoltarea conținutului. Acesta va include obiectivele cursului, subiectele care vor fi acoperite, activitățile de învățare și activitățile de evaluare. (5) Ultima etapă este cea a proiectării cursului. Odată ce curriculumul a fost dezvoltat, furnizorul de formare poate începe să dezvolte conținutul cursului. Conținutul cursului poate include texte, imagini, videoclipuri, audio și alte materiale. Conținutul trebuie să fie relevant pentru subiectul cursului și trebuie să fie prezentat într-un mod clar și concis.

Reconstruirea conținutului pedagogic (RPC) este un proces de transformare a rezultatelor de învățare în conținuturi de învățare. Este o abordare sistematică de proiectare și dezvoltare a materialelor educaționale care sunt alinate cu nevoile cursanților și cu rezultatele de învățare pe care cursul urmărește să le obțină.

Principiile generale ale RPC includ:

- *Începeți cu rezultatele de învățare.* Primul pas în PCR este să identificați rezultatele de învățare pe care cursul urmărește să le obțină. Aceste rezultate ar trebui să fie specifice, măsurabile, realizabile, relevante și să aibă o limită de timp.
- *Luați în considerare nevoile cursanților.* Următorul pas este să luați în considerare nevoile cursanților. Care sunt cunoștințele și abilitățile lor anterioare? Care sunt stilurile și preferințele lor de învățare?

- *Selectați conținutul adecvat.* Odată ce rezultatele de învățare și nevoile cursanților au fost luate în considerare, conținutul adecvat poate fi selectat. Acest conținut ar trebui să fie relevant pentru rezultatele de învățare și ar trebui să fie prezentat într-un mod atractiv și informativ.
- *Proiectați activitățile de învățare.* Următorul pas este să proiectați activitățile de învățare. Aceste activități ar trebui să ajute cursanții să obțină rezultatele de învățare și să fie aliniată cu conținutul.
- *Evaluați învățarea.* Pasul final în PCR este evaluarea învățării. Această evaluare ar trebui să fie aliniată cu rezultatele de învățare și să ofere feedback cursanților.

Iată câteva sfaturi despre cum să transformați rezultatele de învățare în conținuturi de învățare:

- *Utilizați un limbaj clar și concis.* Conținuturile de învățare ar trebui să fie scrise într-un limbaj clar și concis care este ușor de înțeles pentru cursanți.
- *Utilizați exemple și ilustrații.* Exemplele și ilustrațiile pot ajuta la a face conținuturile de învățare mai atractive și mai informative.
- *Utilizați strategii de învățare activă.* Strategiile de învățare activă, cum ar fi activitățile de rezolvare de probleme și lucrul în grup, pot ajuta cursanții să se implice în conținuturile de învățare și să obțină rezultatele de învățare.
- *Oferiți feedback.* Feedback-ul poate ajuta cursanții să identifice punctele lor forte și slabe și să-și îmbunătățească învățarea.

Urmând aceste principii și sfaturi, proiectanții de curriculum și "reconstructorii de conținut" pot crea conținuturi de învățare eficiente și atractive.

Surse:

Keller, J. M. (2010). Five fundamental requirements for motivation and volition in technology-assisted distributed learning environments link <http://dx.doi.org/10.5216/ia.v35i2.12668>

Keller, J. M. (2010). Motivational Design for Learning and Performance: The ARCS Model Approach link <http://dx.doi.org/10.1007/978-1-4419-1250-3>

De Jong, O., (2009), Exploring and changing teachers' pedagogical content knowledge: An overview, link https://www.researchgate.net/publication/274067735_Exploring_and_changing_teachers'_pedagogical_content_knowledge_An_overview

Shulman, L. S. (1986). Those who understand: knowledge growth in teaching. Educational Researcher, <http://www.jstor.org/stable/1175860>

3.4 Proiectarea curriculumului incluziv

Hirsch (2017) a conturat șase caracteristici cheie asupra cărora membrii facultății se pot concentra pentru a spori eficacitatea conținutului cursului: revitalizarea, extinderea, specificarea, menținerea autenticității, crearea impactului și rafinarea. Într-un studiu realizat de Yu et al. (2020), s-a subliniat

importanța conținutului de curs incluziv, cu accent pe promovarea interacțiunii, angajamentul emoțional și implicarea susținută în procesul de învățare.

Aceste șase aspecte reprezintă strategii și caracteristici cheie pentru dezvoltarea unui curriculum incluziv, care să acomodeze nevoile diverse ale tuturor studenților, inclusiv celor cu dizabilități:

1. **Revitalizarea:** Acest aspect se referă la actualizarea și reîmprospătarea conținutului și a metodelor de predare pentru a ține pasul cu schimbările în educație și în nevoile studenților, inclusiv a celor cu dizabilități.
2. **Extinderea:** Implică dezvoltarea conținutului pentru a acoperi o gamă mai largă de subiecte și abordări, pentru a asigura că diversele nevoi și interese ale studenților, inclusiv ale celor cu dizabilități, sunt îndeplinite.
3. **Specificarea:** Înseamnă definirea clară a obiectivelor de învățare și a așteptărilor, pentru a oferi tuturor studenților, inclusiv celor cu dizabilități, o direcție clară și obiective realizabile.
4. **Menținerea autenticității:** Acest aspect presupune păstrarea autenticității materialelor și a experiențelor de învățare, pentru a le face relevante și semnificative pentru toți studenții, indiferent de nevoi.
5. **Crearea impactului:** Implică dezvoltarea unor activități și experiențe de învățare care să aibă un impact semnificativ asupra studenților, inclusiv a celor cu dizabilități, și să le permită să-și dezvolte abilitățile și cunoștințele în mod eficient.
6. **Rafinarea:** Acest aspect se referă la continuarea îmbunătățirii și ajustării curriculumului în funcție de feedback-ul și nevoile studenților, inclusiv a celor cu dizabilități, pentru a asigura un mediu de învățare optim.

Fig. 6 strategii pentru designul unei curricule incluzive (Quayson & Zirkle, 2022)

În contextul nevoilor persoanelor cu dizabilități, aceste aspecte ar putea include adaptarea materialelor pentru a fi accesibile, oferirea suportului necesar pentru diferitele tipuri de dizabilități, utilizarea tehnologiei asistive și crearea unui mediu de învățare care să fie inclusiv și să ofere oportunități egale pentru toți studenții.

Sursa: Felix Quayson, F, Zirkle, C. (2022). *Practices For Designing An Online Course*. The Interdisciplinary Journal of Advances In Research In Education. DOI: [10.55138/oh104284fcz](https://doi.org/10.55138/oh104284fcz)

3.5 Selectarea conținutului programului de instruire și stabilirea succesiunii de prezentare

Pentru a selecta conținutul unui program de instruire, trebuie să stabiliți prioritățile, ținând cont de importanța și relevanța cunoștințelor, datelor și informațiilor care vor fi furnizate. În acest scop, parcurgeți următoarele trei etape:

1. *Identificați obiectivele programului de instruire*. Ce ar trebui să știe, să poată face și să fie participanții după finalizarea programului?

2. *Identificați conținutul esențial.* Care este conținutul care este necesar pentru atingerea obiectivelor programului de instruire?
3. *Identificați conținutul suplimentar.* Care este conținutul care ar putea fi util, dar nu este esențial pentru atingerea obiectivelor programului de instruire?

După identificarea conținutului, trebuie să stabiliți succesiunea de prezentare. Asigurați-vă că conținutul esențial este prezentat mai întâi, urmat de conținutul suplimentar. De asemenea, asigurați-vă că conținutul este prezentat într-o ordine logică, care este ușor de înțeles pentru participanți.

Iată câteva sfaturi suplimentare pentru selectarea conținutului și stabilirea succesiunii de prezentare:

- Țineți cont de nevoile și interesele participanților. Ce vor să știe și ce vor să învețe?
- Folosiți o varietate de metode de predare. Aceasta va ajuta participanții să rămână implicați și să învețe mai eficient.
- Folosiți exemple și aplicații practice. Aceasta va ajuta participanții să înțeleagă mai bine conținutul.
- Oferiți feedback participanților. Aceasta îi va ajuta să-și evalueze progresul și să identifice orice zone în care au nevoie de mai multă ajutor.

Sursa: "Designing Training Programs: A Practical Guide" de către Brian J. Tracey, publicată de AMACOM în 1994

3.6. Instruire sau formare?

Instruirea și formarea sunt adesea folosite în mod interschimbabil, dar există de fapt o diferență cheie între cele două. Instruirea se referă la transmiterea de cunoștințe și informații, în timp ce formarea se referă la dezvoltarea de abilități și competențe.

De exemplu, un program de instruire în utilizarea unui nou program de software ar putea oferi instrucțiuni despre cum să se instaleze programul, cum să se folosească interfața grafică și cum să se execute sarcini specifice. Un program de formare în utilizarea aceluiași program de software ar putea merge mai departe și să ofere elevilor oportunitatea de a practica utilizarea programului, de a rezolva probleme și de a primi feedback de la un instructor.

În general, instruirea este o parte a procesului de formare, dar nu este tot procesul. Formarea include și instrucțiuni, dar merge mai departe și dezvoltă abilități și competențe. Mai jos sunt prezentate principalele diferențe dintre instruire și formare:

Caracteristica	Instruire	Formare
Scop	Transmiterea de cunoștințe și informații	Dezvoltarea de abilități, competențe și atitudini
Metode	Predare, demonstrare, lectură	Practică, rezolvarea problemelor, feedback

Durata	De obicei scurtă (ore, săptămâni)	De obicei mai lungă (luni, ani)
Obiective	Ajută cursanții să învețe despre ceva	Ajută cursanții să învețe să facă ceva

Sursa:

- Maciuc, I, Strategii de instruire link http://cis01.ucv.ro/DPPD/STRATEGII%20DE%20INSTRUIRE_final.pdf
- Sinha, D., What's the Difference Between Training And Development? A Comprehensive Guide link <https://www.chrmp.com/difference-between-training-and-development/>
- The Difference between Training and Development <https://www.gyrus.com/the-difference-between-training-and-development>

3.6.1 Planul cursului de formare

Un program de formare trebuie să conțină informații clare asupra conținutului formării. Fiecare dezvoltator de program poate utiliza descriptori de conținut diferiți, dar un conținut clar trebuie să cuprindă următoarele categorii generice:

- Program / Titlul modulului: Descrie subiectul programului și/sau obiectivul general.
- Scop: Precizează care sunt competențele care vor fi dobândite prin parcurgerea programului de formare.
- Relația cu standardul ocupațional: Specifică legătura între program și unitățile de competență din standardul ocupațional.
- Condiții de acces: Orice pregătire anterioară de la care trebuie să pornească programul oferit.
- Sumar de conținut: Specifică conținutul programului.
- Modalități de învățare: Modul în care se va derula programul.
- Resurse necesare: Materiale, echipamente necesare desfășurării programului.
- Activități de învățare: Activitățile desfășurate de participanți pe parcursul programului.
- Obiective de referință: Lista obiectivelor de referință.
- Criterii de evaluare: Modul și criteriile în raport cu care participantul va fi evaluat.

PLANUL CURSULUI DE FORMARE

DENUMIREA CURSULUI:

FORMATOR:

PARTICIPANȚI:

PERIOADA:

LOCUL DE DESFĂȘURARE:

Nr. crt.	Tema activității	Nr. ore curs	Nr. ore aplicații	Nr. ore recapitulare și evaluare	Mijloace de formare / materiale de formare

Sursa: Manualul de bune practici pentru dezvoltarea și implementarea programelor de formare profesională continuă, editat de Ministerul Muncii și Protecției Sociale în anul 2015.

3.7 Tipuri de conținut

Crearea unui ghid pentru formatori în cadrul cursurilor online pentru persoanele cu dizabilități necesită o abordare atentă a tipurilor de conținut care să răspundă nevoilor și preferințelor diverse de învățare. Mai jos sunt câteva tipuri de conținut potrivite pentru cursurile online destinate persoanelor cu dizabilități:

a) Conținut bazat pe text:

- Text structurat și clar, cu titluri, puncte cheie și paragrafe scurte.
- Utilizați un limbaj simplu pentru a ușura înțelegerea.

Sursă: Ghidurile privind accesibilitatea conținutului web (WCAG) ale W3C oferă îndrumări pentru crearea de conținut web accesibil (<https://www.w3.org/WAI/standards-guidelines/wcag/>).

b) Conținut audio:

- Oferiți transcrieri pentru lecțiile audio și podcasturi.
- Furnizați subtitrări pentru videoclipuri pentru a ajuta persoanele cu deficiențe de auz.

Sursă: Centrul Național pentru Accesibilitate și Educație a Persoanelor cu Dizabilități (NCDAAE) oferă resurse privind subtitrarea și transcrierea (<https://www.ncdae.org/resources/cheatsheets/>).

c) Conținut video:

- Asigurați-vă că videoclipurile au descrieri audio pentru utilizatorii cu deficiențe de vedere.
- Utilizați interpreți de limbaj mimico-gestual sau furnizați videoclipuri cu limbaj mimico-gestual pentru utilizatorii cu deficiențe de auz.

Sursă: Inițiativa privind Accesibilitatea Web (WAI) oferă un ghid complet pentru crearea de videoclipuri accesibile (<https://www.w3.org/WAI/media/av/>).

d) Conținut vizual:

- Utilizați un contrast ridicat și evitați să vă bazați exclusiv pe culori pentru a transmite informații.
- Furnizați text alternativ (text alternativ) pentru imagini pentru a descrie conținutul lor.

Sursă: Diagram Center oferă îndrumări pentru crearea de imagini și grafică accesibile (<http://diagramcenter.org/accessible-image-sample-book/the-diagrammar-a-framework-for-making-images-and-graphics-accessible.html>).

e) Conținut interactiv:

- Asigurați-vă că elementele interactive sunt accesibile prin navigarea cu tastatura.
- Asigurați-vă că interacțiunile temporizate au limite de timp ajustabile.

Sursă: Pachetul de instrumente pentru Design Inclusiv al Microsoft oferă îndrumări pentru crearea de experiențe interactive incluzive (<https://www.microsoft.com/design/inclusive/>).

f) Chestionare și evaluări:

- Oferiți mai multe moduri de a completa chestionarele, cum ar fi răspunsuri textuale sau verbale.

- Acordați timp suplimentar persoanelor care ar putea avea nevoie din cauza dizabilităților cognitive.

Sursă: Robert P. Dolan & all. (2013) Un cadru bazat pe Design Universal pentru învățare pentru proiectarea evaluărilor tehnologiei accesibile. David H. Rose Center for Applied Special Technology. Pearson. (<https://www.researchgate.net/publication/349103060>).

g) Documente și materiale informative:

- Utilizați formate de documente accesibile, cum ar fi PDF-uri cu structură și etichete adecvate.
- Converteți documentele complexe în versiuni simplificate pentru o mai bună înțelegere.

Sursă: Tehnici de accesibilitate pentru PDF-uri oferite de Adobe oferă îndrumări pentru PDF-uri accesibile (<https://www.adobe.com/accessibility/pdf/pdf-accessibility-overview.html>).

h) Comunicarea interpersonală:

- Încurajați platformele de discuții online și instrumentele de comunicare incluzivă.
- Furnizați ghiduri privind comunicarea respectuoasă și incluzivă.

Surse: Parteneriatul pentru Strategii Incluzive în Situații de Dezastre oferă un ghid privind comunicarea incluzivă, "[A Guide to Interacting with People who have Disabilities](https://disasterstrategies.org/resources/)" (<https://disasterstrategies.org/resources/>)

National Council on Disability. Effective Communications for People with Disabilities: Before, During, and After Emergencies <https://ncd.gov/publications/2014/05272014/>

Iată câteva resurse web care pot fi utile pentru crearea de cursuri online pentru persoane cu dizabilități:

- Center for Universal Design in Education (UDL): UDL este o abordare a învățării care are în vedere nevoile tuturor elevilor, inclusiv a celor cu dizabilități. Pe site-ul web al UDL, puteți găsi resurse despre cum să creați cursuri online care sunt accesibile și incluzive.

<https://www.udlcenter.org/>

- Center for Applied Special Technology (CAST) este o organizație nonprofit de cercetare și dezvoltare în domeniul educației care a creat cadru universal de design pentru învățare (UDL) și liniile directoare UDL, utilizate acum în întreaga lume pentru a face învățarea mai incluzivă.

<https://www.cast.org/resources/online-tools>

- WebAIM: WebAIM este o organizație care oferă resurse despre cum să faceți site-urile web mai accesibile pentru persoanele cu dizabilități. Pe site-ul web al WebAIM, puteți găsi resurse despre cum să creați cursuri online care sunt accesibile persoanelor cu deficiențe de vedere, deficiențe de auz și alte dizabilități.

<https://webaim.org/>

- National Center on Accessible Media (NCAM): NCAM este o organizație care oferă resurse despre cum să faceți conținutul media mai accesibil pentru persoanele cu dizabilități. Pe site-ul web al NCAM, puteți găsi resurse despre cum să creați cursuri online care includ text alternativ, subtitrări și alte caracteristici accesibile

<https://ncam.wgbh.org/>

În plus față de aceste resurse web, este important să discutați cu elevii cu dizabilități despre nevoile lor specifice. Astfel, puteți crea cursuri online care sunt accesibile și incluzive pentru toți elevii.

Când încorporați aceste tipuri de conținut în cursul online, amintiți-vă să consultați persoanele cu dizabilități și organizațiile de advocacy pentru dizabilități pentru a vă asigura că abordați în mod corespunzător nevoile specifice. De asemenea, revizuiți și actualizați regulat materialele cursului pentru a reflecta practicile actuale în privința accesibilității.

3.8 Exemple de cursuri și resurse

3.8.1 Exemple de cursuri

În continuare, vă prezentăm exemple de cursuri online și resurse pentru profesioniști și persoane cu dizabilități:

- Cursurile online HELP disponibile pe site-ul Consiliului Europei sunt interactive și vizuale. Acestea acoperă diverse subiecte legate de drepturile omului, reflectând diferitele domenii de activitate ale Consiliului Europei. <https://www.coe.int/en/web/help/courses>
- Cursul "Drepturile persoanelor cu dizabilități", elaborat în anul 2018 de Consiliul Europei împreună cu Centrul de advocacy privind standardele Consiliului Europei (ACCESS), cuprinde următoarele module:
 1. Modul introductiv
 2. Nediscriminare și intersecționalitate
 3. Capacitatea juridică și viața independentă
 4. Accesibilitatea și viața independentă
 5. Drepturile sociale ale persoanelor cu handicap

link: <https://rm.coe.int/course-brief-rights-persons-disabilities/16808b4fa3>

- Cursuri de utilizare a platformelor Moodle, GSuite și Microsoft 365 pot fi accesate gratuit pe site-ul universității București. <https://online.unibuc.ro/category/resurse/cursuri-online/>
- Programul "Disability Matters", o resursă gratuită de e-learning pentru profesioniștii din domeniul social <https://www.disabilitymatters.org.uk/Catalogue/>

Pentru a dezvolta cursuri online destinate persoanelor cu dizabilități, vă sugerăm câteva titluri de cursuri care abordează aspecte esențiale din viața lor și pot fi elaborate de către specialiștii în asistență socială:

"Cum să folosești computerul și internetul." Acest curs poate acoperi următoarele subiecte:

- Bazele utilizării computerului, cum ar fi cum să pornești și să oprești computerul, cum să folosești mouse-ul și tastatura, cum să navighezi pe internet

- Cum să folosești programe de bază, cum ar fi un browser web, un editor de text, un procesor de text, un program de prezentare
- Cum să folosești internetul pentru a accesa informații, pentru a comunica cu alte persoane, pentru a face cumpărături, pentru a învăța lucruri noi

”Cum să te descurci cu activitățile de zi cu zi.” Acest curs poate acoperi următoarele subiecte:

- Cum să faci cumpărături
- Cum să gătești
- Cum să te speli și să te îmbraci
- Cum să te deplasezi
- Cum să te ocupi de sănătatea ta
- Cum să te descurci în societate

”Cum să te angajezi pe piața muncii.” Acest curs poate acoperi următoarele subiecte:

- Cum să-ți faci CV-ul și scrisoarea de intenție
- Cum să te pregătești pentru un interviu de angajare
- Cum să te descurci la locul de muncă
- Cum să-ți protejezi drepturile la locul de muncă

”Cum să-ți gestionezi bugetul.” Acest curs poate acoperi următoarele subiecte:

- Cum să-ți faci un buget
- Cum să-ți urmărești cheltuielile
- Cum să-ți economisești bani
- Cum să-ți plătești facturile la timp
- Cum să te descurci cu situații financiare dificile

”Cum să te protejezi de abuz și discriminare.” Acest curs poate acoperi următoarele subiecte:

- Ce sunt abuzul și discriminarea
- Ce drepturi ai ca persoană cu dizabilități
- Cum să raportezi abuzul și discriminarea
- Cum să te protejezi de abuz și discriminare

Acestea sunt doar câteva exemple de cursuri ce pot fi predate online persoanelor cu dizabilități. Există multe alte cursuri disponibile, care pot acoperi o varietate de subiecte.

3.8.2 Instituții ce oferă sprijin pentru educația persoanelor cu dizabilități

Iată câteva surse de informații care pot fi utile pentru dezvoltarea de cursuri online pentru persoane cu dizabilități:

1. **Ministerul Educației Naționale** din România este autoritatea publică centrală care răspunde de organizarea și funcționarea sistemului de învățământ din România. Ministerul Educației Naționale are ca obiect de activitate asigurarea dreptului la educație a tuturor cetățenilor, indiferent de vârstă, sex, rasă, etnie, religie, handicap sau alte caracteristici personale sau sociale.
2. **Ministerul Muncii și Protecției Sociale** este autoritatea publică centrală care răspunde de elaborarea și implementarea politicilor naționale în domeniul muncii și protecției sociale.
3. **Agenția Națională pentru Ocuparea Forței de Muncă** este o instituție publică de interes național, subordonată Ministerului Muncii și Protecției Sociale, care are ca obiect de activitate promovarea ocupării forței de muncă, prevenirea și combaterea șomajului, precum și reintegrarea profesională a persoanelor dezavantajate pe piața muncii.
4. **Consiliul Național pentru Combaterea Discriminării** este o autoritate publică independentă, care are ca obiect de activitate asigurarea respectării principiului nediscriminării în toate domeniile vieții sociale. Consiliul Național pentru Combaterea Discriminării are dreptul de a investiga și de a sancționa orice formă de discriminare, inclusiv discriminarea pe criterii de handicap.
5. **Organizația Națională a Persoanelor cu Dizabilități** este o organizație nonguvernamentală care reprezintă interesele persoanelor cu dizabilități din România și militează pentru respectarea drepturilor și pentru promovarea incluziunii sociale a acestora.
6. **Centrul European pentru Drepturile Copiilor cu Dizabilități** este o organizație care promovează drepturile copiilor cu dizabilități din România, oferind servicii de informare, consiliere și asistență juridică copiilor cu dizabilități și familiilor lor. <http://www.cedcd.ro/>
7. **ANFPDC** - Autoritatea Națională pentru Formarea Profesională a Adulților este autoritatea publică centrală care răspunde de implementarea politicilor naționale în domeniul formării profesionale a adulților.
8. **ANPH** - Agenția Națională pentru Protecția Persoanelor cu Handicap este autoritatea publică centrală care răspunde de implementarea politicilor naționale în domeniul protecției persoanelor cu handicap.
9. **ANF** - Agenția Națională de Formare Profesională este o instituție publică de interes național, subordonată Ministerului Educației Naționale, care are ca obiect de activitate asigurarea coordonării, monitorizării și evaluării procesului de formare profesională a adulților.

Bibliografie

1. Centrul Național pentru Accesibilitate și Educație a Persoanelor cu Dizabilități (NCDAE. Resurse (<https://www.ncdae.org/resources/cheatsheets/>)).
2. De Jong, O., (2009), Exploring and changing teachers' pedagogical content knowledge: An overview, link

https://www.researchgate.net/publication/274067735_Exploring_and_changing_teachers'_pedagogical_content_knowledge_An_overview

3. Diagram Center <http://diagramcenter.org/accessible-image-sample-book/table-of-contents.html>
4. disabilityequalityeducation.org, What is Disability Inclusive Curriculum and why is it essential? <https://www.disabilityequalityeducation.org/what-is-disability-inclusive-curriculum>
5. Inclusive.tki.org.nz, Understanding pedagogy as integral to innovative learning environments, <https://inclusive.tki.org.nz/guides/planning-innovative-learning-environments-iles/understanding-innovative-learning-environments/>
6. Inițiativa privind Accesibilitatea Web (WAI) (<https://www.w3.org/WAI/media/av/>).
7. Keller, J. M. (2010). Five fundamental requirements for motivation and volition in technology-assisted distributed learning environments link <http://dx.doi.org/10.5216/ia.v35i2.12668>
8. Keller, J. M. (2010). Motivational Design for Learning and Performance: The ARCS Model Approach link <http://dx.doi.org/10.1007/978-1-4419-1250-3>
9. Kishore, N., (2022), Setting Up a Disability-Inclusive Curriculum, edutopia.org. <https://www.edutopia.org/article/setting-disability-inclusive-curriculum/>
10. Maciuc, I, Strategii de instruire link http://cis01.ucv.ro/DPPD/STRATEGII%20DE%20INSTRUIRE_final.pdf
11. Microsoft, Pachetul de instrumente pentru Design Inclusiv (<https://www.microsoft.com/design/inclusive/>)
12. Ministerul Muncii și Protecției Sociale, (2015) Manualul de bune practici pentru dezvoltarea și implementarea programelor de formare profesională continuă
13. National Council on Disability. Effective Communications for People with Disabilities: Before, During, and After Emergencies <https://ncd.gov/publications/2014/05272014/>
14. Parteneriatul pentru Strategii Incluzive în Situații de Dezastre, "A Guide to Interacting with People who have Disabilities" (<https://disasterstrategies.org/resources/>)
15. Quayson, F, Zirkle, C. (2022). Ten Best Practices For Designing An Online Course. The Interdisciplinary Journal of Advances In Research In Education. DOI: <http://dx.doi.org/10.55138/oh104284fcz>
16. Robert P. Dolan & all. (2013) Un cadru bazat pe Design Universal pentru învățare pentru proiectarea evaluărilor tehnologiei accesibile. David H. Rose Center for Applied Special Technology. Pearson. (<https://www.researchgate.net/publication/349103060>).
17. Shulman, L. S. (1986). Those who understand: knowledge growth in teaching. Educational Researcher, <http://www.jstor.org/stable/1175860>
18. Sinha, D., What's the Difference Between Training And Development? A Comprehensive Guide link <https://www.chrmp.com/difference-between-training-and-development/>
19. Tehnici de accesibilitate pentru PDF-uri (<https://www.adobe.com/accessibility/pdf/pdf-accessibility-overview.html>).

20. Tracey, Brian J. (1994) Designing Training Programs: A Practical Guide. AMACOM
21. The Difference between Training and Development
<https://www.gyrus.com/the-difference-between-training-and-development>
22. W3C - Ghidurile privind accesibilitatea conținutului web (WCAG)
(<https://www.w3.org/WAI/standards-guidelines/wcag/>).

Capitolul 4 - Identificarea metodelor de predare

Suntem martorii unei transformări digitale impresionante în societățile noastre, în timp real. Schimbările conduc la o expansiune continuă a "economiei digitale" și, ca urmare, au un impact semnificativ asupra sferei educaționale și a muncii în ansamblu. Această evoluție aduce cu sine o serie de oportunități, dar și provocări, inclusiv responsabilitatea de a ne asigura că nimeni nu este neglijat în procesul de digitalizare. Scopul acestui capitol este de a furniza un cadru coerent pentru a înțelege conceptele esențiale legate de accesul persoanelor cu dizabilități la economia digitală și la educația online, precum și la procesele asociate acestora. Identificarea metodelor de predare adecvate pentru formarea celor care vor preda cursuri online pentru persoanele cu dizabilități este importantă din mai multe motive:

Accesibilitate și includere: Identificarea metodelor de predare adecvate poate asigura că conținutul și experiența de învățare sunt accesibile pentru toți studenții, indiferent de dizabilitățile lor. Includerea este esențială pentru a asigura că niciun student nu este marginalizat sau exclus din procesul de învățare.

Eficacitatea învățării: Metodele de predare pot influența direct modul în care studenții asimilează și își însușesc conținutul. Pentru persoanele cu dizabilități, anumite metode pot fi mai eficiente în facilitarea înțelegerii și asimilării informațiilor.

Angajament și motivație: Metodele de predare pot influența gradul de angajament și motivație al studenților. Alegerea metodelor adecvate poate stimula participarea activă și implicarea în procesul de învățare.

Adaptabilitate: Dizabilitățile pot varia semnificativ, iar metodele de predare pot fi adaptate pentru a răspunde nevoilor specifice ale diferitelor tipuri de dizabilități.

4.1 Abordări pedagogice

O abordare pedagogică este un set de principii care ghidează procesul de predare și învățare. Dacă este bine definită, aceasta poate ajuta la asigurarea faptului că un curs de formare este eficient și relevant pentru nevoile cursanților. Există multe abordări pedagogice diferite, fiecare cu propriile puncte forte și puncte slabe. Unele dintre cele mai comune abordări pedagogice sunt:

1. Abordarea constructivistă

Abordarea constructivistă este o teorie a învățării care susține că elevii învață cel mai bine atunci când construiesc cunoștințe pe propriile experiențe și cunoștințe anterioare. Aceasta înseamnă că elevii sunt implicați activ în procesul de învățare, iar profesorul este un facilitator care îi ajută să învețe. Aceasta poate fi o abordare foarte eficientă pentru persoanele cu dizabilități, deoarece le permite să învețe într-un ritm care li se potrivește și să se concentreze pe aspectele subiectului care sunt de interes pentru ele.

2. Abordarea colaborativă

Abordarea colaborativă este o abordare a învățării care se bazează pe colaborarea între elevi. Aceasta înseamnă că elevii lucrează împreună pentru a-și atinge obiectivele de învățare. Abordarea colaborativă poate fi o modalitate excelentă de a-i ajuta pe elevi să învețe unii de la alții, să-și dezvolte abilitățile de comunicare și să-și dezvolte gândirea critică. Aceasta poate fi o abordare foarte eficientă pentru persoanele cu dizabilități, deoarece le permite să se simtă mai puțin singure și să aibă acces la sprijinul altor elevi.

3. Abordarea bazată pe cercetare

Această abordare a învățării se concentrează pe rezolvarea problemelor. Aceasta înseamnă că elevii sunt implicați în activități de cercetare pentru a afla răspunsuri la întrebările lor. Abordarea bazată pe cercetare poate fi o modalitate excelentă de a-i ajuta pe elevi să învețe să gândească critic și să-și dezvolte abilitățile de rezolvare a problemelor. Aceasta poate fi o abordare foarte eficientă pentru persoanele cu dizabilități, deoarece le permite să învețe într-un mod practic și să-și dezvolte abilitățile de gândire critică.

4. Abordarea integrativă

Abordarea integrativă este o abordare a învățării care se bazează pe integrarea diferitelor domenii de cunoaștere. Aceasta înseamnă că elevii învață despre diferite subiecte într-un mod integrat. Abordarea integrativă poate fi o modalitate excelentă de a-i ajuta pe elevi să înțeleagă cum sunt legate diferitele subiecte și să-și dezvolte gândirea critică. Abordarea integrativă este eficientă în educația online pentru persoanele cu dizabilități, deoarece le permite să învețe într-un mod mai cuprinzător și mai holistic.

5. Abordarea reflexivă

Abordarea reflexivă este o abordare a învățării care se bazează pe reflectarea asupra propriilor experiențe de învățare. Aceasta înseamnă că elevii sunt invitați să reflecteze asupra propriilor gânduri, sentimente și comportamente în timpul procesului de învățare. Abordarea reflexivă poate fi o modalitate excelentă de a-i ajuta pe elevi să-și dezvolte gândirea critică și să-și înțeleagă propriul stil de învățare. Abordarea reflexivă este, de asemenea, eficientă în educația online pentru persoanele cu dizabilități, deoarece le permite elevilor să reflecteze asupra propriilor gânduri, sentimente și experiențe.

6. Abordarea tradițională

Acest tip de abordare se concentrează pe predarea centrată pe profesor, în care profesorul este sursa principală de cunoaștere, iar elevii sunt pasivi învățători. Predarea se bazează pe metode precum lecții frontale și exerciții de repetiție.

Surse:

Bruner, J. S. (1966). *Toward a theory of instruction*. Cambridge, MA: Harvard University Press.

Vygotsky, L. S. (1978). *Mind in society: The development of higher psychological processes*. Cambridge, MA: Harvard University Press.

Piaget, J. (1954). *The construction of reality in the child*. New York: Basic Books.

Doyle, W. (1992). *Curriculum and pedagogy*. In P. Jackson (Ed.), *Handbook of research on curriculum* (pp. 494-526). New York: Macmillan.

McNeil, J. D. (1986). *Curriculum: A comprehensive introduction*. Boston: Little, Brown.

Este important de menționat că fiecare dintre aceste abordări pedagogice are avantaje și dezavantaje. Abordarea cea mai potrivită pentru un anumit curs sau student poate varia în funcție de nevoile individuale ale elevului.

Iată câteva exemple de cursuri online care folosesc aceste abordări pedagogice:

- Un curs online despre istorie care utilizează o abordare constructivistă le permite elevilor să învețe despre diferitele perioade istorice prin intermediul povestirilor, jocurilor și simulărilor.
- Un curs online despre știință care utilizează o abordare colaborativă le permite elevilor să lucreze împreună pentru a efectua experimente și a rezolva probleme.
- Un curs online despre matematică care utilizează o abordare bazată pe cercetare le permite elevilor să învețe prin a face cercetări și a-și rezolva propriile probleme.

Iată câteva surse care oferă informații suplimentare despre aceste abordări pedagogice:

- John Biggs (2003) *Constructivist Approaches to Online Learning*. RoutledgeFalmer. [link](#)
- David Jonassen (1999). *Meaningful Learning with Technology. Collaborative Approaches to Online Learning*. ETR Associates. [link](#)
- Howard Gardner (1999) *Research-Based Approaches to Online Learning*. Pearson Custom Publishing. [link](#)
- John Biggs (2003) *Integrative Approaches to Online Education*. RoutledgeFalmer. [link](#)
- David Jonassen (1999). *Meaningful Learning with Technology. Reflective Approaches to Online Learning*. ETR Associates. [Link](#)

4.2 Tendințele în metodologia didactică. Metode clasice vs. metode moderne

Tendențele în metodologia didactică reflectă abordările și schimbările semnificative în procesul de predare și învățare, cu scopul de a asigura o experiență educațională eficientă și relevantă. În acest sens, se observă mai multe direcții importante în evoluția metodologiei didactice (Constantin Cucoș, 2006):

Inovarea metodelor: Se constată o orientare către implementarea noilor metode și procedee de instruire, care să răspundă corespunzător cerințelor și contextului de învățare. Un exemplu este utilizarea metodei de brainstorming pentru a stimula creativitatea și gândirea liberă în procesul de rezolvare a problemelor.

Metode activ-participative: Se observă o preferință crescută pentru metodele care implică activarea elevilor în procesul de învățare. Aceste metode pun accentul pe interacțiunea și angajarea elevilor, activându-le capacitățile cognitive și operaționale.

Calitatea metodei: O direcție esențială este focalizarea pe aspectele calitative ale metodei. Asta înseamnă a pune accentul nu doar pe aplicarea tehnică a metodei, ci și pe modul în care aceasta îmbogățește experiența educațională a elevilor.

Comunicare și interacțiune: Metodologiile didactice se orientează spre promovarea comunicării eficiente între profesor și elevi, dar și între elevi. Aceasta contribuie la dezvoltarea abilităților de comunicare și colaborare într-un mediu de învățare interactiv.

Elevi activi în procesul de învățare: Se subliniază importanța implicării active a elevilor în propriul proces de învățare, sporindu-le responsabilitatea și autonomia în obținerea cunoștințelor.

Accent pe dezvoltarea formativă și educațională: Metodologiile didactice moderne pun mai mult accent pe dezvoltarea globală a elevilor, nu doar pe transmiterea de informații. În acest sens, se urmărește dezvoltarea competențelor și abilităților care să contribuie la formarea unei persoane educate și deschise către învățare pe tot parcursul vieții.

Metode de autoeducație: Promovarea metodelor care încurajează elevii să își asume un rol activ în propria educație, să caute și să identifice cunoștințele, dezvoltându-și astfel abilitățile de învățare independentă.

Eficiență și relevanță: Metodologiile didactice moderne vizează în mod deosebit dezvoltarea de metode și abordări care să fie efective în atingerea obiectivelor educaționale, ajustându-se la realitatea specifică a mediului de învățare.

În ansamblu, aceste tendințe reflectă o abordare dinamică și adaptabilă în educație, menită să se alinieze cu nevoile și aspirațiile elevilor, inclusiv a celor cu dizabilități, pentru a asigura o experiență educațională optimă și incluzivă. (Constantin Cucoș, 2006, pp. 288- 289)

Caracterul dinamic și înnoirea metodelor de instruire sunt determinate de o serie de factori, cum ar fi:

- **Evoluția tehnologiei:** Avansul tehnologic deschide noi orizonturi în procesul de învățare, inclusiv prin opțiuni precum cursurile online, simulările și jocurile educaționale.

- **Transformările sociale:** Societatea evoluează rapid, iar necesitățile elevilor se schimbă odată cu ea. Metodele de predare trebuie să se ajusteze la aceste transformări, asigurând o educație relevantă și eficientă pentru elevi.
- **Inovațiile din cercetarea educațională:** Progresele în cercetarea educațională au descoperit modalități noi de învățare care s-au dovedit mai eficiente decât abordările tradiționale.

Ca rezultat al adoptării metodelor moderne de predare, se conturează o formă nouă de personalitate umană, caracterizată prin creativitate sporită, independență consolidată și abilitate crescută de a aborda și rezolva probleme.

Asistăm și participăm la un proces de redefinire a obiectivelor majore ale educației, ca urmare a utilizării metodelor moderne de predare. În prezent, educația depășește sfera simplului transfer de cunoștințe și se concentrează tot mai mult pe cultivarea aptitudinilor de gândire critică, soluționare a problemelor și comunicare eficientă.

În continuare, vă prezentăm o analiză comparativă a metodelor clasice și moderne de învățare (Mazilescu, 2009):

Metode clasice vs metode moderne

<i>Metodele clasice</i>	<i>Metodele moderne:</i>
Acordă prioritate instruirii	Trec formarea elevului înaintea instruirii
Sunt centrate pe conținut, pe însușirea materiei	Sunt centrate pe elev, pe dezvoltarea capacităților și aptitudinilor
Acordă întâietate activității profesorului	Sunt axate pe activitatea și participarea elevului
Pun accent pe predare	Trec învățarea înaintea predării
Elevul este privit ca obiect al instruirii	Elevul este atât obiect, cât și subiect al actului de instruire și educare, al propriei sale formări
Neglijază însușirea metodelor de studiu personal, de muncă independentă	Urmăresc însușirea unor tehnici de muncă independentă, de autoinstruire
Sunt centrate pe cuvânt, fiind dominant comunicative; verbale și livrești	Sunt centrate pe acțiune, pe explorare (experiența dobândită prin explorare, cercetare, acțiune)
Sunt receptive, bazate pe activități reproductive	Sunt activ participative adică propun o cunoaștere dobândită prin efort propriu
Sunt orientate spre produs, prezintă știința ca o sumă de cunoștințe finite	Își îndreaptă atenția spre procesele prin care elevii ajung la elaborări personale

Sunt abstracte și formale; pun accent pe contactul direct cu realitatea	Sunt concrete
Au prea puțin caracter aplicativ	Cultivă spiritul aplicativ, practic și experimental
Impun o conducere rigidă a învățării	Încurajează munca independentă, inițiativa, creativitatea
Impun un control formal	Stimulează efortul de autocontrol, de autoevaluare, de autoreglare la elevi
Promovează competiția	Stimulează cooperarea;
Se bazează pe o motivație extrinsecă cu elemente de frică, constrângere	Motivație intrinsecă ce izvorăște din actul învățării, din bucuria succeselor obținute;
Întrețin relații rigide, autocratice (autoritariste) între profesori și elevi	Raporturile profesor elevi se apropie de condițiile vieții sociale și de cerințele psihologice ale tânărului în dezvoltare, promovând relații democratice, care intensifică aspectele de cooperare;
Profesorul este transmițător de cunoștințe	Profesorul este organizator, îndrumător, animator; disciplina învățării este impusă prin constrângere. disciplina învățării derivă din organizarea rațională a activității

O critică majoră adusă metodelor educaționale tradiționale constă în faptul că aceste metode promovează pasivitate în rândul elevilor. În schimb, prin utilizarea metodelor moderne, se stimulează implicarea activă a elevilor, inițiativa și dezvoltarea creativității.

Extras din:

Mazilescu, C.A. (2009). *De la pedagogia generala la didactica stiintelor si tehnologiei*. Timisoara: Ed.Pedagogică

4.3 Clasificarea metodelor de instruire

Etimologic, termenul metodă derivă din două cuvinte grecești odos -"cale" și metha "spre", "către", și are înțelesul de "drum spre", "cale spre", un mod de urmărire, de explorare a unui fenomen obiectiv în vederea aflării adevărului, drum parcurs în vederea atingerii unui scop, a obținerii unui rezultat determinat"

Metodele de învățământ pot fi definite ca „modalități de acțiune cu ajutorul cărora, elevii, în mod independent sau sub îndrumarea profesorului, își însușesc cunoștințe, își formează priceperi și deprinderi, aptitudini, atitudini, concepția despre lume și viață”. (M.Ionescu, V.Chiș, p.126)

Metoda de învățământ reprezintă calea sau modalitatea de lucru:

- „selecționată de cadrul didactic și pusă în aplicare în lecții sau activități extrașcolare cu ajutorul elevilor și în beneficiul acestora;
- care presupune, în toate cazurile, cooperarea între profesor și elevi și participarea acestora la căutarea soluțiilor, la distingerea adevărului de eroare;
- care se folosește sub forma unor variante și/ sau procedee selecționate, combinate și utilizate în funcție de nivelul și trebuințele sau interesele elevilor, în vederea asimilării temeinice a cunoștințelor, a trăirilor valorilor, a stimulării spiritului creativ etc; utilizarea metodelor nu vizează numai asimilarea cunoștințelor;
- care-i permite profesorului să se manifeste ca purtător competent al conținuturilor învățământului și ca organizator al proceselor de predare- învățare; în cursul desfășurării acestora, el poate juca rolul de animator, ghid, evaluator, predarea fiind un aspect al învățării.”

Metodele de învățământ, prin intervenția lor activă, pot modifica mersul proceselor de predare și învățare și pot să imprime un curs sau altul derulării acestora. Prin urmare, alegerea metodei de instruire este de o mare importanță întrucât este variabila care, în mod potențial, influențează efectele învățării, fiind răspunzătoare, în mare parte, de obținerea rezultatelor scontate, de nivelul acestora și eficiența procesului educațional.

Funcțiile îndeplinite de metodele de instruire sunt:

- funcția cognitivă
- funcția formativ-educativă
- funcția motivațională
- funcția instrumentală
- funcția normativă (Cerghit, 2002)

Marea varietate și diversitate a metodelor de instruire a condus la necesitatea de a le clasifica. Există mai multe tipuri de clasificare, fiecare având la bază criterii diferite, precum scopul, mediul, sarcina sau participării.

Iată câteva exemple de tipuri de clasificare a metodelor de instruire:

- După scop: metode de instruire pentru achiziționarea de cunoștințe, metode de instruire pentru dezvoltarea de abilități și metode de instruire pentru formarea atitudinilor.
- După mediu: metode de instruire față în față, metode de instruire online și metode de instruire blended.
- După sarcină: metode de instruire pentru învățarea individuală, metode de instruire pentru învățarea colaborativă și metode de instruire pentru învățarea bazată pe probleme.
- După participanți: metode de instruire pentru adulți, metode de instruire pentru copii și metode de instruire pentru persoane cu dizabilități.

Clasificarea metodelor de instruire este o problemă complexă, care nu a fost încă pe deplin rezolvată. Cu toate acestea, clasificarea poate fi utilă pentru a înțelege mai bine diferitele metode de instruire și pentru a le alege în funcție de nevoile specifice.

Sursa:

Cerghit, I. (2006). Metode de învățământ. Editura Didactică și Pedagogică, București.

După sarcina didactică îndeplinită, metodele se împart în două mari categorii: metode de asimilare și metode de evaluare. (Cerghit, 2006)

Asimilare

Ioan Cerghit distinge trei tipuri principale de metode de asimilare în contextul procesului de învățare:

1. Metode verbale:

Aceste metode se concentrează pe transmiterea informațiilor elevilor prin intermediul limbajului oral sau scris. Ele includ prelegerea, expunerea, explicația, conversația, dezbateră și lucrul cu texte. Aceste metode se axează pe comunicarea verbală pentru a transmite cunoștințe și a facilita înțelegerea.

2. Metode intuitive:

Aceste metode se bazează pe experiențe senzoriale pentru a ajuta elevii să asimileze informațiile. Demonstrarea cu obiecte naturale sau confecționate, folosirea mijloacelor moderne (auditiv, vizual, audio-vizual) și modelarea prin experimentare sau modele obiectuale sunt exemple de metode intuitive. Acestea stimulează simțurile pentru a facilita învățarea.

3. Metode active:

Aceste metode implică angajarea activă a elevilor în procesul de învățare. Exemplele includ jocurile de rol, simulările, proiectele și studiile de caz. Elevii sunt implicați în activități practice, cum ar fi exercițiile, algoritizarea sau descoperirea, care îi ajută să exploreze, să experimenteze și să aplice cunoștințele în contexte reale.

Fiecare dintre aceste tipuri de metode are un scop specific în procesul de învățare și abordează nevoile diferite ale elevilor. Metodele verbale se concentrează pe comunicarea verbală, metodele intuitive stimulează simțurile, iar metodele active încurajează implicarea activă a elevilor în experiențe practice.

De asemenea, Cerghit subliniază importanța metodelor de evaluare, care permit profesorului să obțină informații despre nivelul de cunoștințe, abilități și atitudini ale elevilor. Acestea pot fi utilizate pentru a monitoriza progresul cursanților pe parcursul unui curs sau al unei secvențe de învățare, pentru a identifica lacunele și pentru a adapta procesul de învățare la nevoile individuale ale fiecăruia.

Evaluare

Cerghit identifică trei tipuri principale de metode de evaluare în contextul educațional:

1. Metode de control (verificare):

Aceste metode sunt folosite pentru a evalua nivelul de cunoștințe al elevilor la finalul unui curs sau al unei unități de învățare. Ele furnizează o imagine generală a performanțelor elevilor într-un moment specific. Exemple:

- Testele și examenele: Verifică cunoștințele acumulate și abilitățile elevilor.
- Eseurile: Permit expresia detaliată a cunoștințelor și gândirii critice.
- Portofoliile: Adună diverse lucrări și proiecte pentru a ilustra progresul pe termen lung.
- Observarea directă: Monitorizează comportamentul și performanța în timpul activităților.

2. Metode de apreciere:

Aceste metode sunt utilizate pentru a evalua progresul continuu al elevilor pe parcursul unui curs sau al unei unități de învățare. Ele oferă feedback regulat și detaliat pentru a ghida dezvoltarea studenților.

Exemple:

- Notele și calificativele: Reflectă nivelul de îndeplinire a obiectivelor de învățare.
- Rapoartele și observațiile: Oferă feedback descriptiv și analize ale performanțelor.
- Testele de verificare: Examinează înțelegerea și aplicarea cunoștințelor într-un context specific.
- Examenul (oral, scris, practic): Evaluează cunoștințele și competențele la diverse niveluri de complexitate.

3. Metode de diagnostic:

Aceste metode sunt utilizate pentru a identifica lacunele sau dificultățile în cunoștințe și abilități la elevi. Ele sunt esențiale pentru a adapta procesul de învățare la nevoile individuale. Exemple:

- Testele de diagnostic: Identifică nivelul de cunoștințe la începutul unei unități de învățare.
- Interviuurile: Furnizează informații suplimentare despre gândirea și abilitățile elevilor.
- Observațiile: Evaluează comportamentele și reacțiile elevilor în situații diverse.

Este important să subliniem că aceste tipuri de metode pot fi combinate într-un mod creativ pentru a asigura o evaluare comprehensivă și adaptată la nevoile și evoluția fiecărui elev. De exemplu, profesorii pot folosi o varietate de metode de control, de apreciere și de diagnostic pentru a oferi o imagine completă și precisă a progresului și dezvoltării elevilor în cadrul procesului de învățare.

Metodele didactice pot fi clasificate în funcție de dinamica relației profesor-elev:

1. Tradiționale: expunerea didactică, conversația didactică, demonstrația, lucrul cu manualul, exercițiul;
2. Moderne: algoritmizarea, modelarea, problematizarea, instruirea programată, studiul de caz, metode de simulare (jocurile, învățarea pe simulator), învățarea prin descoperire. (Iacob, 2018)

Metodele tradiționale, expositive ori frontale lasă impresia că nu ar mai fi în conformitate cu noile principii ale participării active și conștiente a elevului. Acestea pot însă dobândi o valoare deosebită în condițiile unui auditoriu numeros, având un nivel cultural care să-i asigure accesul la mesajul informațional transmis raportat la unitatea de timp.

Metodologia didactică modernă este orientată către implicarea activă și conștientă a elevilor în procesul propriei formări și stimularea creativității acestora. În acest context, prefacerile pe care le cunosc metodele de învățământ cunosc câteva direcții definitorii. Relația dinamică-deschisă constă în raporturile în schimbare ce se stabilesc între diferitele metode. Diversitatea metodelor este impusă de complexitatea procesului de învățare, fiecare metodă trebuie să fie aleasă în funcție de registrul căruia i se raportează.

Există diferite tipuri de metode de predare care pot fi clasificate în patru tipuri mari:

- Metode centrate pe profesor,
- Metode centrate pe cursant,
- Metode centrate pe conținut; și.
- Metode interactive/participative.

Metode centrate pe profesor: Aceste metode se concentrează pe rolul profesorului în procesul de învățare. Profesorul este cel care predă materialul, răspunde la întrebări și oferă feedback elevilor.

Metode centrate pe cursant: Aceste metode se concentrează pe rolul elevului în procesul de învățare. Elevul este cel care este responsabil de propria învățare și trebuie să fie proactiv în a căuta informații și a participa la activități.

Metode centrate pe conținut: Aceste metode se concentrează pe conținutul învățării. Conținutul trebuie să fie accesibil și adaptat nevoilor elevilor cu dizabilități.

Metode interactive-participative: Aceste metode implică interacțiunea și participarea elevilor la procesul de învățare. Elevii pot interacționa între ei, cu profesorul și cu conținutul învățării.

Pentru a obține rezultate maxime, este important să se utilizeze o combinație de metode diferite. De exemplu, un profesor poate folosi o metodă centrată pe profesor pentru a preda materialul, o metodă centrată pe cursant pentru a oferi feedback elevilor și o metodă centrată pe conținut pentru a asigura accesibilitatea conținutului. De asemenea, profesorul poate folosi metode interactive-participative pentru a stimula implicarea elevilor în procesul de învățare.

Iată câteva exemple de metode interactive-participative:

- *Discuții online:* Cursanții pot discuta cu trainerul și cu ceilalți cursanți despre materialul învățat.
- *Grupuri de lucru:* Cursanții pot lucra împreună pentru a rezolva probleme sau pentru a crea proiecte.
- *Jocuri educative:* Cursanții pot juca jocuri care îi ajută să învețe materialul într-un mod distractiv.
- *Simulări:* Cursanții pot participa la simulări care îi ajută să experimenteze situații reale.

Metode interactive-participative pot fi utilizate pentru a stimula implicarea elevilor în procesul de învățare și pentru a-i ajuta să învețe mai eficient.

Metodele tradiționale de predare se bazează pe transmiterea de cunoștințe de către profesor către elevi, prin intermediul prelegerilor, explicațiilor și exercițiilor. Metodele moderne de predare se bazează

pe implicarea activă a elevilor în procesul de învățare, prin intermediul jocurilor de rol, simulărilor, proiectelor și studiilor de caz.

Învățarea activă, centrată pe student

Sugata Mitra, profesor de tehnologie educațională la Universitatea din Cambridge, este un susținător al învățării active. În cartea sa „Revoluția învățării”, el susține că învățarea este cel mai eficientă atunci când elevii sunt implicați activ în procesul de învățare. El definește învățarea activă ca fiind „un proces în care elevii sunt implicați în activități care le solicită să gândească, să rezolve probleme și să creeze.” Aceasta înseamnă că profesorul are rolul de facilitator al învățării, iar elevul este responsabil pentru propria învățare.

Mitra identifică o serie de beneficii ale învățării active, printre care:

- Oferă studenților un sentiment de control asupra propriului învățământ.
- Îi motivează și îi angajează în învățare.
- Îi ajută pe elevi să dezvolte abilitățile de gândire critică și rezolvare de probleme.
- Îi ajută pe elevi să fie creativi și inovatori.
- Îi ajută pe elevi să comunice și să colaboreze cu ceilalți.

Sursa:

De Toni, A.F., De Marchi, S.. (2023). Self-Organised Schools: Educational Leadership and Innovative Learning Environments. Routledge, Link

<https://library.oapen.org/bitstream/handle/20.500.12657/57614/1/9781000643459.pdf>

Mitra, Sugata (Feb 2013), *Build a School in the Cloud*, link

https://www.ted.com/talks/sugata_mitra_build_a_school_in_the_cloud accesat Iulie 2023

Mai mulți alți autori fac referire la învățarea activă, precum Howard Gardner, autor al teoriei inteligențelor multiple, David Kolb, autor al Modelului Experiențial de Învățare, Jerome Bruner, autor al teoriei învățării prin descoperire sau John Dewey, filosof american care a fondat mișcarea progresistă în educație.

4.4 Educația în mediul virtual

4.4.1 Mediul de învățare virtual

Mediile de învățare sunt spații în care are loc o transmitere planificată a cunoștințelor. Mediile virtuale pot fi foarte utile în timpul orelor pentru planificarea și individualizarea lucrului, menținerea unei relații fluide cu familiile sau promovarea relațiilor interpersonale.

Elevii au o mare contribuție la dezvoltarea mediilor de învățare virtuale. Ei sunt cei care pot evalua cel mai bine utilitatea și ușurința în utilizare, care pot promova utilizarea sau neutilizarea diferitelor instrumente, pot construi activ procesul lor de învățare și pot fi participanți reali la propria lor evaluare. Aceste idei pot fi aplicate medii specifice de învățare sau cadru pedagogic, cum ar fi:

- centrat pe elev
- centrat pe cunoștințe
- centrat pe evaluare
- centrat pe comunitate

Învățarea mediată de TIC este centrată pe elev, pentru a dezvolta abilități interdisciplinare și transversale. Instrumentele digitale permit monitorizarea procesului de învățare, generând feedback scris și oral asupra producăiilor elevilor, individual și în echipă, asigurând nevoile educaționale specifice ale fiecărui elev și stimulând motivația elevilor. Imersiunea într-un mediu digital permite o mai mare democratizare a educației.

Democratizarea educației înseamnă că educația trebuie să fie reglementată prin consens, precum și dezvoltarea unui tip de cetățenie critică cu capacitatea de a genera propriul discurs bazat pe dovezi, de a participa la societate prin mecanisme democratice și de a o influența pentru a promova binele general al societății.

Sursa:

- Anderson, T., (2008). The theory and practice of online learning, AU Press, Athabasca University
- Roche, S., (2016). Education for all: Exploring the principle and process of inclusive education, <https://link.springer.com/article/10.1007/s11159-016-9556-7>

4.4.2 Autonomie și auto-motivație

Studiul lui Bandura din 1997 a relevat că auto-eficacitatea joacă un rol semnificativ, deoarece indivizii cu o încredere crescută în propriile capacități sunt mai predispuși să depună eforturi pentru a aduce schimbări în mediul lor de lucru și pentru a persevera în activitatea lor chiar și atunci când se confruntă cu perspective negative asupra rezultatelor. În contrast, cei cu o auto-eficacitate redusă prezintă mai multe șanse să resimtă sentimente de dezolare și descurajare, manifestând o rezistență mai scăzută în situații similare. Cu cât percepția asupra propriei auto-eficacități este mai puternică, cu atât se observă o îmbunătățire a efortului depus, a perseverenței, a capacității de a face față și a adaptabilității (Bandura, 2001).

Conceptul de auto-eficacitate, reprezentând nivelul de încredere al cuiva în abilitatea de a executa o sarcină specifică, reprezintă un factor crucial în rândul cadrelor didactice și al elevilor care utilizează

platforme online; creșterea nivelului de auto-eficacitate poate încuraja practicile educaționale online (Kundu, 2020).

"Ca să îți pasul cu lumea anului 2050, va trebui să faci mai mult decât să generezi idei și produse noi, ci mai presus de toate, să îți reinventezi constant propria persoană." (Yuval Noah Harari, 2018)

Harari identifică o serie de conexiuni ale auto-motivației cu învățarea în mediul virtual:

- Auto-eficacitatea studenților este strâns legată de mediul în care își desfășoară.
- Studenții orientați spre autodirecționare dobândesc cunoștințe și aptitudini în mod independent.
- Cei care adoptă învățarea pe tot parcursul vieții vor cunoaște cel mai mare succes într-o lume caracterizată de rapiditatea schimbărilor.

În același timp, identificăm și o piedică importantă în adoptarea unui stil de învățare autodirecționat, ce își are rădăcina în educația tradițională. Dependența noastră de profesori și de cadrele formale de învățare este prea mare. Studenții care își asumă controlul asupra procesului educațional au nevoie de instrumente pentru a exploata cele mai valoroase surse de cunoaștere (elearningindustry.com, 2021).

4.4.3 Strategii și recomandări pentru atingerea obiectivului de învățare auto-direcționată în educația virtuală

Cursanții pot prelua controlul asupra propriei educații în mediul online urmând pașii și aplicând recomandările de mai jos (Purdue Global, <https://www.purdueglobal.edu/blog/online-learning/online-learning-self-motivation/>):

a) Organizează-ți abordarea:

- Secvența Autentificare - Comunicare - Întrebare: Urmăți această secvență pentru a vă asigura că interacționați eficient cu platforma dvs. de învățare online.
- Blocarea timpului: Alocați blocuri specifice de timp în calendarul dvs. pentru studiu, sarcini și alte activități educaționale.

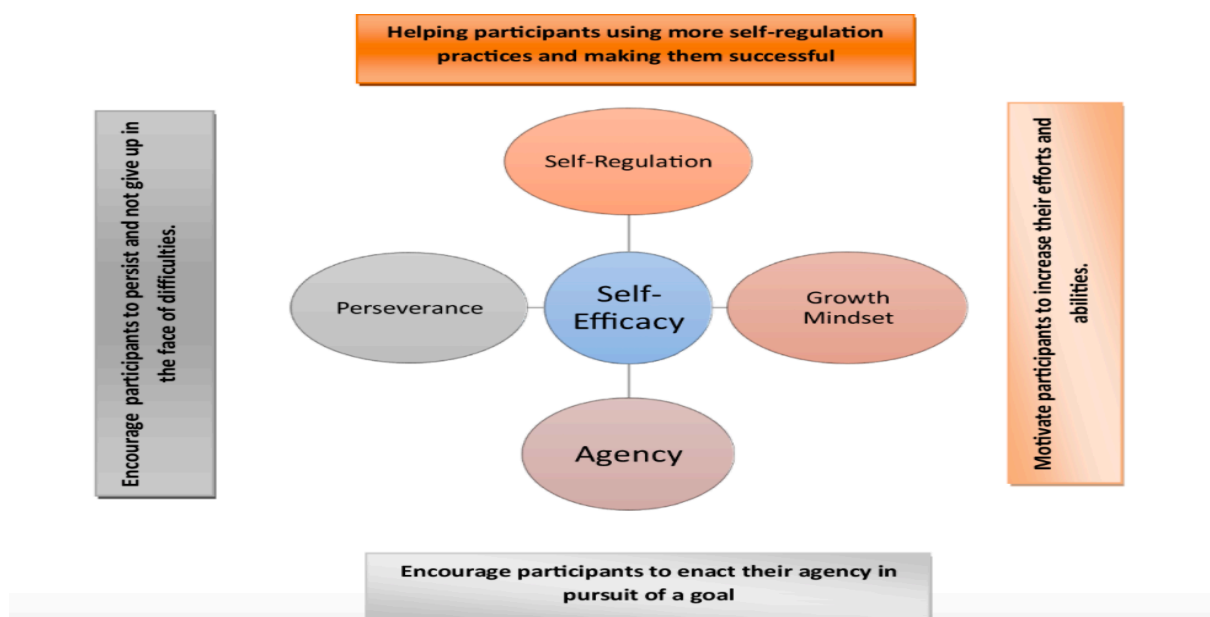
b) Obiceiuri eficiente de studiu:

- Concentrați-vă pe o singură activitate: Evitați multitasking-ul, deoarece cercetările sugerează că afectează eficiența și funcția cognitivă.
- Eliminați pierderile de timp: Identificați și minimizați distragerile precum rețelele de socializare, mesajele text și navigarea neconstructivă pe internet în timpul sesiunilor de studiu.
- Descompuneți sarcinile: Împărțiți proiectele mari în părți mai mici și mai ușor de gestionat pentru a progresa și finaliza mai eficient.

c) Planificare și strategie:

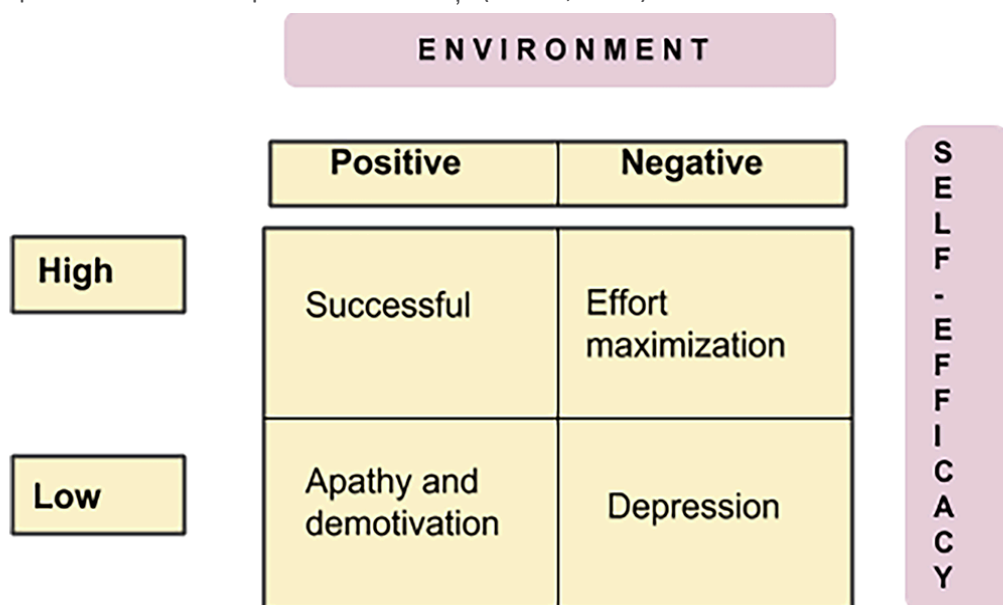
- Dezvoltarea unei strategii pe termen lung: Stabiliți-vă obiectivele educaționale și punctele de referință pentru întreaga durată a programului dvs.
 - Stabiliți obiective pe termen scurt: Descompuneți planul pe termen lung în obiective mai mici și realizabile pe termen scurt.
- d) Conectați-vă și implicați-vă:
- Interacționați cu colegii și trainerii: Utilizați platformele de învățare virtuale, rețelele de socializare, grupurile de chat și grupurile de suport pentru a interacționa și colabora cu colegii și instructorii.
- e) Reflecție și motivație:
- Reflectați asupra motivației: Analizați când ați simțit ultima dată lipsă de motivație în călătoria dvs. educațională online.
 - Identificați factorii de influență: Recunoașteți factorii care au avut un impact pozitiv asupra motivației dvs. de a excela în învățarea online.
 - Abordați factorii demotivatori: Identificați principalele surse de demotivare și elaborați strategii pentru a le contracara.
- f) Autoeficacitate și mediu:
- Definiți autoeficacitatea: Înțelegeți convingerea dvs. în propria capacitate de a reuși în eforturile dvs. educaționale.

Fig. Beneficiile / rezultatele autoeficacității (Kundu, 2020)

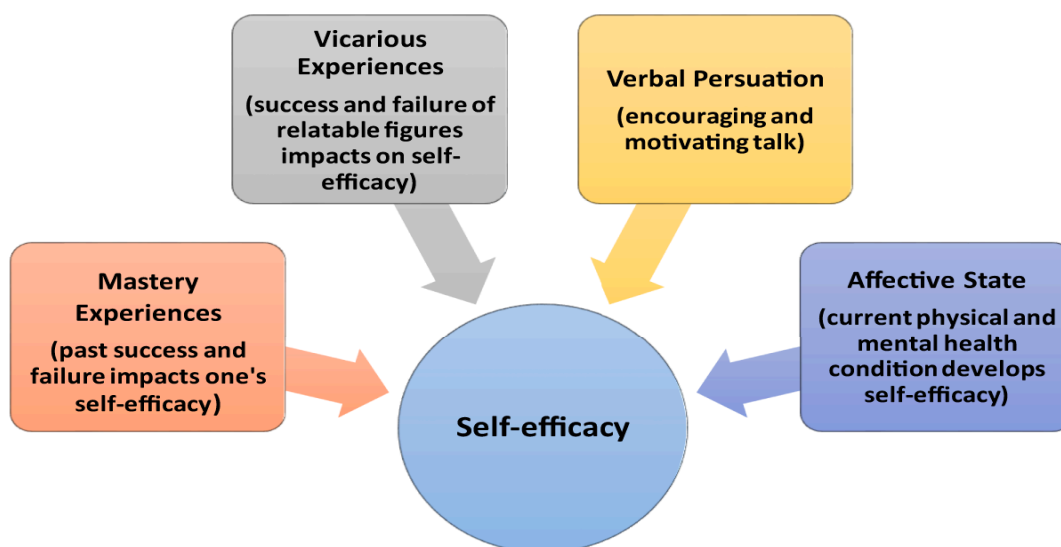
- la în considerare mediul: Recunoaște cum mediul dvs., atât fizic, cât și mental, poate influența auto-eficiența și performanța generală.

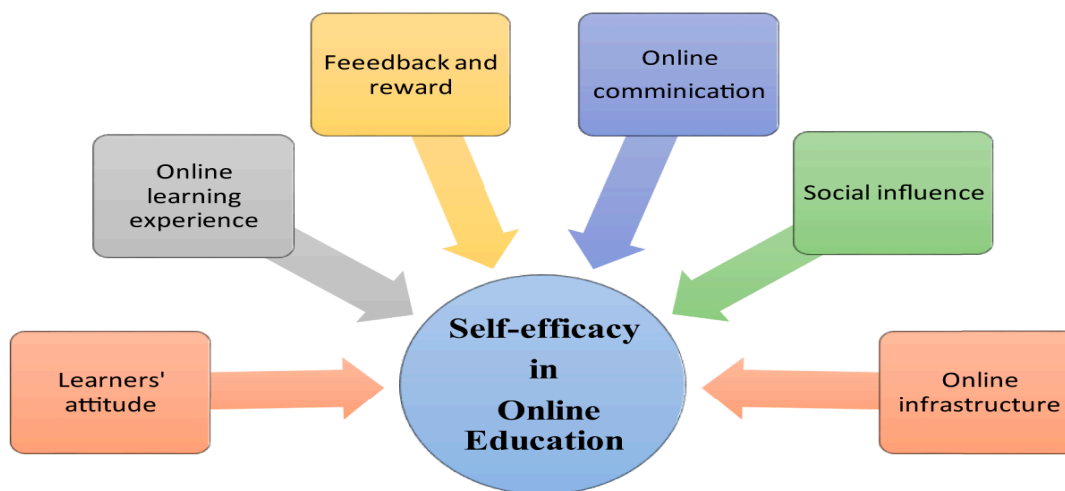
Fig. Impactul mediului asupra autoeficacității (Kundu, 2020)

Prin includerea acestor pași și sfaturi în abordarea dvs. față de învățarea online, puteți prelua un rol proactiv în gestionarea experienței dvs. de învățare, stimularea motivației și atingerea obiectivelor educaționale. Rețineți că angajamentul, disciplina și auto-cunoașterea joacă roluri cheie în supravegherea eficientă a propriei educații.

Fig. Principalele surse ale autoeficacității (Kundu, 2020 - citat în Bandura, 1997)

Fig, Factorii care influențează autoeficacitatea în educația online (Kundu, 2020)

4.5 Bariere în învățarea online

În educația online, persoanele cu dizabilități și formatorii, lucrătorii sociali și persoanele suport întâmpină o serie de bariere, cum ar fi:

1. Lipsa materialelor accesibile:

Acest obstacol se referă la absența sau insuficiența materialelor de învățare adaptate pentru persoanele cu dizabilități. Aceste materiale pot include documente, prezentări sau resurse online care nu sunt create cu atenție la nevoile specifice ale acestor persoane. Lipsa de accesibilitate poate face ca învățarea să fie dificilă sau chiar imposibilă pentru aceste persoane.

2. Sisteme de management al învățării (LMS) inaccesibile:

Acest aspect se referă la platformele de învățare online (cum ar fi Moodle sau Blackboard) care nu sunt proiectate cu caracteristici și funcționalități care să asigure accesibilitatea pentru toți utilizatorii. Lipsa de compatibilitate cu tehnologii de asistență, lipsa de structură clară sau de opțiuni de personalizare pot crea bariere pentru participarea persoanelor cu dizabilități.

3. Lipsa subtitrărilor și transcrierilor:

Atunci când materialele video sau audio nu sunt însoțite de subtitrări sau transcrieri, persoanele cu deficiențe auditive sau care folosesc tehnologii de citire vocală nu pot accesa conținutul informațional prezentat. Acest obstacol afectează în special persoanele cu deficiențe de auz sau vizuale.

4. Navigare și structuri complexe:

Platformele online pot deveni inaccesibile atunci când au o navigare complicată sau o structură neclară. Persoanele cu dizabilități cognitive sau dificultăți în a se orienta în mediul online pot avea dificultăți în găsirea și utilizarea conținutului.

5. Interactivitate limitată pentru unele dizabilități:

Cursurile online care se bazează pe interacțiune, cum ar fi completarea de formulare sau participarea în discuții, pot fi dificil de folosit pentru persoanele cu dizabilități cognitive sau de dezvoltare. Aceștia pot întâmpina dificultăți în a interacționa cu materialele și în a participa în mod activ la cursuri.

6. Evaluări și examene complexe:

Testele sau examenele online care sunt complexe sau nu sunt concepute pentru a răspunde nevoilor diferitelor tipuri de dizabilități pot crea bariere semnificative. Persoanele cu dizabilități pot avea dificultăți în a completa sau a înțelege anumite tipuri de evaluări.

7. Diviziunea digitală și accesul la tehnologie:

Persoanele cu dizabilități pot întâmpina dificultăți în a accesa dispozitive sau conexiuni internet necesare pentru a participa la cursuri online.

8. Lipsa pregătirii pentru traineri:

Trainerii/educatorii care nu sunt familiarizați cu metodele și tehnicile de predare accesibilă pot furniza materiale și instrucțiuni care nu sunt adecvate pentru persoanele cu dizabilități. Aceasta poate duce la frustrare și dificultăți în învățare pentru acești studenți.

Abordând aceste potențiale obstacole, lucrătorii sociali pot îmbunătăți accesibilitatea și incluziunea cursurilor și experiențelor lor de învățare online pentru persoanele cu dizabilități.

Surse:

World Wide Web (W3C), (2008), Web Content Accessibility Guidelines (WCAG) 2.0, <https://www.w3.org/TR/WCAG20/>

World Wide Web (W3C), (2016), Diverse Abilities and Barriers, <https://www.w3.org/WAI/people-use-web/abilities-barriers/>

NCDEAE - The National Center on Disability and Access to Education, <https://ncdae.org/projects/past/>

4.6 Evaluarea nivelului de dizabilitate

Evaluarea nivelului de dizabilitate joacă un rol fundamental în proiectarea unui mediu educațional inclusiv și eficient pentru studenții cu nevoi speciale. Această etapă esențială permite educatorilor să înțeleagă nevoile individuale ale elevilor și să adapteze metodele de predare pentru a maximiza

învățarea. Această evaluare trebuie să fie individualizată, sensibilă și să ia în considerare întreaga gamă de nevoi și abilități ale elevilor.

În următorii pași, vom explora cum să identificăm și să evaluăm tipurile și nivelul de dizabilitate, împreună cu surse relevante pentru informații suplimentare.

1. Identificarea dizabilităților:

Identificați tipurile de dizabilități pe care le pot avea studenții, cum ar fi dizabilități vizuale, auditive, de învățare, fizice sau neurologice.

2. Colectarea de informații:

Adunați informații detaliate despre fiecare student, inclusiv rapoarte medicale, evaluările anterioare și feedback-ul familiei sau al specialiștilor.

3. Evaluările standardizate:

Utilizați instrumente standardizate sau teste specializate pentru a evalua nivelul de abilități academice, funcționale și adaptive ale elevilor.

4. Observații și interacțiuni:

Observați comportamentul și performanța elevilor în cadrul mediului educațional. Analizați modul în care interacționează cu colegii și răspund la diverse activități de învățare.

5. Colaborare interdisciplinară:

Lucrați împreună cu specialiști din domenii precum sănătatea, terapie ocupațională sau logopedie pentru a obține o perspectivă mai largă asupra nevoilor elevilor.

Surse:

- Best-universities.net, Online learning for students with disabilities. link <https://best-universities.net/resources/online-college-learning-for-students-with-disabilities/>
- Learning Disabilities Association of America - LDA, ldaamerica.org The Adult Learning Disability Assessment Process <https://ldaamerica.org/info/adult-learning-disability-assessment-process/>
- Salvia, J., Ysseldyke, J., Bolt, S. (2010), Assessment in Special and Inclusive Education, link https://www.researchgate.net/publication/230853249_Assessment_in_Special_and_Inclusive_Education
- Wendy W. Murawski, W.W., Hughes, C. E., (2009), Response to Intervention, Collaboration, and Co-Teaching: A Logical Combination for Successful Systemic Change DOI <http://dx.doi.org/10.3200/PSFL.53.4.267-277>

Evaluarea nivelului de dizabilitate în contextul educațional este esențială pentru a asigura o abordare incluzivă și adaptată a învățării pentru fiecare elev. În cadrul României și Uniunii Europene, există resurse și ghiduri care pot susține educația adaptată pentru studenții cu dizabilități. Iată câteva sugestii de surse:

Resurse și link-uri utile

- Ministerul Educației și Cercetării (MEC) - Serviciul de învățământ special și educație incluzivă: Acest serviciu oferă ghiduri și resurse pentru incluziunea elevilor cu nevoi speciale în sistemul educațional din România.
[Website oficial MEC - Incluziune Școlară](#)
- Centrul Național de Evaluare și Examinare (CNEE): Aici puteți găsi informații despre adaptările posibile pentru examenele naționale, pentru elevii cu dizabilități.
[Website oficial CNEE](#)
- Asociația "Salvați Copiii" România: Această organizație oferă resurse și informații despre educația incluzivă și sprijin pentru copiii cu dizabilități.
[Website oficial "Salvați Copiii" România](#)

Agenții și Instituții din Uniunea Europeană:

- European Agency for Special Needs and Inclusive Education: Agenția Europeană pentru Educație Specială și Educație Incluzivă oferă rapoarte, studii și resurse pentru îmbunătățirea educației incluzive în Europa.
[Website oficial European Agency for Special Needs and Inclusive Education](#)
- European Union Agency for Fundamental Rights (FRA): Acest organism oferă rapoarte și analize privind drepturile persoanelor cu dizabilități în Uniunea Europeană.
[Website oficial European Union Agency for Fundamental Rights](#)
- European Commission - Education and Training: Comisia Europeană oferă informații și inițiative privind educația incluzivă și nevoile speciale în contextul educațional european.
[Website oficial European Commission - Education and Training](#)
- European Association for the Education of Adults (EAEA): EAEA oferă informații și resurse pentru educația adulților, inclusiv pentru adulții cu nevoi speciale.
[Resurse pentru educația adulților de la European Association for the Education of Adults](#)
- World Education - Adults with Disabilities: World Education oferă resurse și ghiduri pentru profesioniștii implicați în educația adulților cu dizabilități la nivel global.
[Resurse pentru educația adulților cu dizabilități de la World Education](#)
- Disability Equality in Education (DEE): Această organizație se concentrează pe promovarea educației egale pentru persoanele cu dizabilități și oferă resurse pentru adulții cu nevoi speciale.

Website oficial Disability Equality in Education

Aceste resurse pot oferi ghidare și sprijin pentru dezvoltarea și aplicarea unor metode adecvate de evaluare a nivelului de dizabilitate și adaptarea corespunzătoare a metodelor de predare.

4.7 Adaptatea metodelor de predare

Există o serie de abordări pedagogice care pot fi folosite în cursurile online pentru persoane cu dizabilități. Acestea includ:

Utilizarea tehnologiei asistive. Aceasta poate ajuta persoanele cu dizabilități să acceseze și să participe la cursuri online. Exemple de tehnologie asistivă includ:

- cititoarele de ecran pentru persoanele nevăzătoare sau cu vedere slabă
- interfețele de acces pentru persoanele cu dizabilități fizice
- traducerea automată pentru persoanele cu deficiențe de auz sau de vorbire
- software de recunoaștere vocală

Adaptarea conținutului cursului. Conținutul cursului poate fi adaptat pentru a răspunde nevoilor persoanelor cu dizabilități. Câteva sugestii de adaptare:

- utilizarea unui limbaj simplu și clar
- furnizarea de subtitrări sau transcrieri pentru videoclipuri
- prezentarea de materiale în formate diferite (de exemplu, text, audio, video)
- oferirea de timp suplimentar pentru a finaliza sarcinile

Utilizarea metodelor de învățare active. Acestea implică participarea activă a cursanților în procesul de învățare. Acest lucru poate fi benefic pentru persoanele cu dizabilități, deoarece le poate ajuta să rămână implicate și să învețe mai eficient. Exemple de metode de învățare active includ:

- discuțiile în grup
- proiectele de grup
- simulările
- jocurile de rol

Oferirea de sprijin individualizat/suplimentar. Persoanele cu dizabilități pot avea nevoie de suport individualizat pentru a reuși în cursurile online. Acest suport poate fi oferit de către profesor, asistentul de învățământ sau un tutore. Exemple de sprijin individualizat:

- întâlniri individuale cu profesorul
- ajutor la completarea sarcinilor
- oferirea de feedback

- grupuri de sprijin

Prin utilizarea acestor abordări pedagogice, cursurile online pot fi făcute mai accesibile și mai incluzive pentru persoanele cu dizabilități. Cursurile online pot fi o modalitate eficientă de a învăța și de a obține diplome. Dar este important ca ele să fie adaptate și să ofere sprijin suplimentar pentru a asigura succesul tuturor cursanților.

4.8 Activități de învățare adaptate

Activitățile de învățare sunt activitățile care trebuie să fie incluse într-un program de formare, fie ca set de exerciții practice, fie ca exemple care să servească la evidențierea unor aspecte legate de aplicarea practică a ceea ce se învață teoretic. Activitățile de învățare pot avea forme diferite, dar trebuie să fie astfel alese încât participantul să fie conștient că face un lucru care se relaționează direct cu competențele pe care le formează.

În pregătirea activităților de învățare, cei care stabilesc conținutul programului trebuie să-și fundamenteze raționamentul pe cerințele standardului ocupațional și pe obiectivele de referință identificate.

Principiile activităților de învățare sunt:

- Activitățile de învățare trebuie să implice participantul într-o varietate de experiențe de învățare activă ca mod de dobândire a cunoștințelor și deprinderilor.
- Secvențialitatea activităților de învățare trebuie să fie structurată de la simplu la complex; de la teorie la practică, dar și de la practică la teorie.
- Activitățile de învățare trebuie să ofere participanților posibilitatea optării pentru modul de învățare cel mai adecvat.

Surse:

- Ministerul Educației Naționale, Ghidul de proiectare și implementare a programelor de formare profesională continuă, 2018.
- Organizația Internațională a Muncii, Ghidul privind dezvoltarea și implementarea programelor de formare profesională, 2010.
- European Training Foundation, Ghidul privind proiectarea și dezvoltarea programelor de formare profesională, 2012.

Este important ca activitățile de învățare online să fie adaptate la nevoile persoanelor cu dizabilități, deoarece acest lucru le va ajuta să participe la cursuri și să-și atingă obiectivele de învățare. De asemenea, este important să ne amintim că fiecare persoană cu dizabilitate este diferită și poate avea nevoi diferite. Prin urmare, e important să existe multă flexibilitate pentru a implementa activitățile de învățare adaptate la nevoile individuale ale cursanților.

În continuare, sunt prezentate câteva sugestii de activități de învățare adaptate la contextul cursurilor online pentru persoane cu dizabilități:

- *Lecturi audio:* Pentru persoanele cu dizabilități vizuale, este important să oferiți conținutul cursului și sub formă de lectură audio. Acest lucru poate fi realizat oferind transcrieri ale lecțiilor sau înregistrând lecțiile și oferindu-le ca fișiere audio.
- *Subtitrări:* Pentru persoanele cu deficiențe de auz, este important să oferiți conținutul cursului și sub formă de subtitrări. Acest lucru poate fi realizat oferind subtitrări pentru videoclipuri sau înregistrări ale lecțiilor.
- *Interpreți:* Pentru persoanele cu deficiențe de auz sau de vorbire, este important să oferiți servicii de interpretare în timpul cursurilor online. Acest lucru poate fi realizat oferind interpreți în limbaj semnelor, interpreți de vorbire sau interpreți de mimică.
- *Materiale accesibile:* Pentru persoanele cu dizabilități fizice, este important să oferiți materiale accesibile în formate electronice. Acest lucru poate fi realizat oferind documente în format PDF, prezentări în format PowerPoint sau videoclipuri în format MP4.
- *Timp suplimentar:* Pentru persoanele cu dizabilități, este important să oferiți timp suplimentar pentru a finaliza sarcinile cursului. Acest lucru poate fi realizat oferind extensii pentru termenele limită sau oferind mai multe oportunități pentru a participa la discuții sau activități.
- *Suport suplimentar:* Pentru persoanele cu dizabilități, este important să oferiți suport suplimentar. Acest lucru poate fi realizat oferind asistență personală, oferind materiale suplimentare sau oferind oportunități de a discuta cu un tutore sau un consultant.

Acestea sunt doar câteva idei pentru a adapta activitățile de învățare la contextul cursurilor online pentru persoane cu dizabilități. Este important să luați în considerare nevoile specifice ale cursanților dvs. atunci când proiectați și implementați cursurile online. Doriți să aflați mai multe despre modalitățile de adaptare a activităților la nevoile studenților cu dizabilități? Vă recomandăm următoarele resurse:

Disability Rights Education and Defense Fund (DREDF): DREDF este o organizație națională non-profit care luptă pentru drepturile persoanelor cu dizabilități. Site-ul web al DREDF conține o secțiune dedicată accesibilității educației, care include informații despre cum să adaptați cursurile online pentru persoanele cu dizabilități. Web: <https://www.dredf.org/>

National Center on Universal Design for Learning (UDL): UDL este un model care se concentrează pe crearea de medii de învățare accesibile pentru toți oamenii, indiferent de dizabilitățile lor. Site-ul web al UDL conține resurse despre cum să implementați principiile UDL în cursurile online. Web <https://www.udlcenter.org/>

Center for Accessible Technology (CAT): CAT este un centru de resurse pentru persoanele cu dizabilități care oferă informații și asistență cu privire la tehnologia accesibilă. Site-ul web al CAT conține informații despre cum să adaptați conținutul cursurilor online pentru persoanele cu dizabilități vizuale, auditive sau fizice. Web: <https://www.c4at.org/>

4.8.1 Metode de comunicare augmentativă și alternativă (AAC)

Comunicarea augmentativă și alternativă (Alternative augmentative communication, AAC) este un termen larg care se referă la orice metodă de comunicare care este folosită pentru a suplimenta sau a înlocui vorbirea. AAC poate fi utilizat de persoanele care au dificultăți de vorbire din cauza unei varietăți de afecțiuni, cum ar fi autismul, paralizia cerebrală sau afazia.

În dezvoltarea unui ghid pentru lucrătorii sociali care predau cursuri online persoanelor cu dizabilități, este esențial să se ia în considerare metodele de comunicare alternativă pentru a asigura accesibilitatea maximă a materialelor și informațiilor. Printre aceste metode se numără:

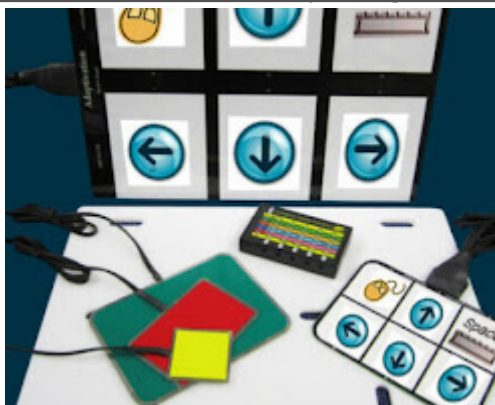
Limbajul semnelor: Pentru persoanele cu deficiențe de auz sau surde, limbajul semnelor poate fi o modalitate eficientă de comunicare. Integrarea videoclipurilor cu interpretare în limbajul semnelor în cadrul cursurilor online poate ajuta la transmiterea informațiilor într-o formă accesibilă. De asemenea, furnizarea de transcrieri sau subtitrări pentru videoclipuri poate fi utilă pentru cei care cunosc limbajul semnelor parțial sau doresc să învețe. Limbajul semnelor poate fi folosit de persoanele care sunt surde sau au probleme de auz, precum și de persoanele care au dificultăți de vorbire.

<https://napacenter.org/aac-autism/>

Tehnologii pentru vorbire: Pentru persoanele cu deficiențe de vorbire sau tulburări de comunicare, tehnologiile de vorbire pot fi extrem de benefice. Utilizarea software-urilor de sinteză vocală sau a dispozitivelor de comunicație asistată poate permite acestor persoane să participe activ la cursuri online. Este important să se ofere instruire și suport pentru utilizarea corectă a acestor tehnologii.

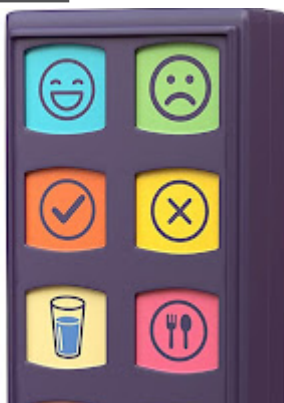
- Dispozitive generatoare de vorbire (Speech generating devices, SGD): SGD sunt dispozitive electronice care produc vorbire. Ele pot fi folosite pentru a tasta text, care este apoi rostit de dispozitiv. SGD pot fi instrumente foarte puternice și pot fi personalizate pentru a răspunde nevoilor individuale ale utilizatorului. [Imagine cu dispozitive generatoare de vorbire (SGDi) pentru AAC] <https://aacspeechclinic.com/what-is-a-speech-generating-device/>

- **Ajutoare orale motorii:** Ajutoarele orale motorii sunt dispozitive care ajută persoanele cu

dificultăți de vorbire să producă vorbire. Ajutoarele orale motorii pot fi folosite pentru a îmbunătăți articularea, pronunția și fluență.

<https://www.speechpathologygraduateprograms.org/2017/11/top-10-aac-augmentative-and-alt-ernative-communication-devices/>

Text alternativ și materiale Vizuale: Pentru persoanele cu deficiențe de vedere sau cu dizabilități cognitive, furnizarea de materiale scrise într-un format ușor de citit și de înțeles poate fi esențială. Utilizarea descrierilor textuale pentru imagini și grafice ajută la transmiterea conținutului și în cazul persoanelor cu deficiențe de vedere.

- Simboluri în imagini: Simbolurile în imagini sunt un tip de comunicare vizuală care folosește imagini sau simboluri pentru a reprezenta cuvinte sau concepte. Simbolurile în imagini pot fi folosite în diverse moduri, cum ar fi pe panouri de comunicare, în cărți sau pe computere.

<https://www.opensymbols.org/>

Cea mai bună metodă AAC pentru o anumită persoană va depinde de nevoile și preferințele acesteia. Este important să lucrați cu un logoped pentru a găsi metoda cea mai potrivită pentru fiecare persoană în parte. Ei au astfel șansa să comunice familiile, prietenii și colegii lor și pot trăi vieți mai independente și mai pline de satisfacții.

Sursa:

- CAST - The Center for Applied Specialized Technology , Universal Design for Learning Guidelines <https://udlguidelines.cast.org/>
- ASHA - American Speech-Language-Hearing Association, Augmentative and Alternative Communication (AAC) <https://www.asha.org/njc/aac/>
- WebAIM <https://webaim.org/resources/>

4.8.2 Interacțiune, participare și evaluare

Interacțiune și participare

În scopul promovării interacțiunii și participării persoanelor cu dizabilități în mediul online, pot fi adoptate strategii fundamentate pe principii de accesibilitate și incluziune. Acestea se concentrează pe facilitarea angajamentului activ și învățării eficiente, în ciuda diversității nevoilor individuale:

În primul rând, comunicarea deschisă și conștientă joacă un rol esențial. Utilizarea metodelor de comunicare preferate, precum e-mail, chat sau videoconferințe, facilitează schimbul fluid de informații și sprijin. Este important ca studenții să fie conștienți de resursele și serviciile de asistență disponibile, pentru a le permite să abordeze cu încredere provocările învățării online.

Un alt aspect crucial este asigurarea materialelor accesibile și variate. Furnizarea conținutului de curs în multiple formate, inclusiv text, audio și video cu subtitrări, crește accesibilitatea și diversifică modalitățile de absorbție a informațiilor. În același timp, respectarea standardelor de accesibilitate web, cum ar fi Ghidurile pentru Conținut Web Accesibil (WCAG), asigură că materialele pot fi accesate fără dificultate de către toți studenții.

Utilizarea platformelor și tehnologiilor accesibile completează paleta de strategii. Alegerea unor platforme de învățare online care susțin tehnologiile de asistență, facilitează personalizarea conținutului și permit flexibilitate în interacțiuni reprezintă o cheie importantă pentru o experiență de învățare incluzivă. În plus, optimizarea resurselor utilizate pentru accesibilitate întărește angajamentul și participarea studenților.

În fine, încurajarea discuțiilor și colaborării prin intermediul grupurilor virtuale de discuții oferă un spațiu sigur și stimulant pentru interacțiune și schimbul de idei. Oportunitatea de a pune întrebări și de a transmite sesizări în mod anonim încurajează participarea tuturor studenților, eliminând posibilele inhibiții. Feedback-ul constant și susținerea activă completează această abordare, oferind studenților o bază solidă pentru îmbunătățire și dezvoltare continuă în mediul online.

Surse:

CAST - The Center for Applied Specialized Technology, Universal Design for Learning Guidelines
<https://udlguidelines.cast.org/>

Evaluare

Pentru a adapta metodele de evaluare în mediul online pentru a reflecta cunoștințele și abilitățile dobândite de persoanele cu dizabilități, puteți considera următoarele:

- Opțiuni de evaluare diverse:

Oferiți mai multe opțiuni de evaluare, cum ar fi teste scrise, proiecte, prezentări video sau portofolii digitale, astfel încât studenții să poată alege metoda care li se potrivește cel mai bine.

- Timp suplimentar sau pauze:

Acordați timp suplimentar pentru finalizarea evaluărilor sau permiteți pauze în timpul acestora pentru a le permite studenților cu nevoi speciale să lucreze în ritmul lor.

- Inclusivitate în scenarii:

Asigurați-vă că scenariile de evaluare nu conțin prejudecăți sau limbaj discriminatoriu și sunt accesibile pentru toți studenții.

- Feedback detaliat și suport individual:

Furnizați feedback detaliat și sprijin individual pentru îmbunătățirea performanței. Fiți deschiși la întrebări și discuții privind cerințele de evaluare.

Utilizarea tehnologiilor digitale în procesul de evaluare: un cadru bazat pe UDL pentru designul evaluărilor accesibile

Tehnologiile digitale oferă oportunități pentru evaluarea cunoștințelor și abilităților avansate ale elevilor, în special în domenii care sunt dificil de evaluat prin metode tradiționale. Aceste evaluări pot îmbunătăți accesibilitatea pentru studenții cu abilități speciale, în timp ce pot introduce și potențiale bariere de accesibilitate. Aplicarea principiilor de design universal la sarcinile de evaluare îmbunătățite prin tehnologie poate ajuta la abordarea preocupărilor legate de accesibilitate. Iar înțelegerea abilităților diverse ale elevilor și modul în care interacționează cu sarcinile este crucială.

Principalele idei și principii utilizate în proiectarea evaluărilor accesibile, în special cele aliniate cu Designul Universal pentru Învățare (UDL) și considerațiile de accesibilitate, includ:

Modalități multiple de reprezentare, angajare și exprimare:

Evaluările ar trebui să ofere informații prin diverse formate (de exemplu, text, imagini, audio, video) pentru a se potrivi preferințelor de învățare diverse și abilităților senzoriale. În acest fel, ne asigurăm că studenții pot accesa și înțelege conținutul indiferent de nevoile lor individuale.

Evaluările antrenante motivează studenții oferind opțiuni și modalități variate de a interacționa cu conținutul, de exemplu furnizând opțiuni pentru diferite tipuri de întrebări, scenarii sau proiecte care se aliniază cu interesele și punctele lor forte. Pentru a-și demonstra înțelegerea și abilitățile, studenții ar putea alege formatul de răspuns care se potrivește cel mai bine cu abilitățile lor. (de exemplu, scrise, verbale, vizuale)

Instrucțiuni și așteptări clare:

Evaluările ar trebui să aibă instrucțiuni clare și concise, ușor de înțeles. Acest lucru ajută toți studenții, inclusiv cei cu dificultăți cognitive sau legate de limbă, să înțeleagă corect cerințele sarcinii.

Flexibilitate și personalizare:

Proiectați evaluări care permit studenților să personalizeze aspecte precum dimensiunea fontului, contrastul culorilor sau setările de navigare. Oferirea opțiunilor de personalizare ajută la adaptarea la nevoile și preferințele individuale.

Îmbunătățiri tehnologice:

Valorificarea tehnologiei poate îmbunătăți accesibilitatea. De exemplu, utilizarea tehnologiilor de asistență precum cititoarele de ecran sau software-ul de recunoaștere vocală poate oferi oportunități echitabile pentru studenții cu dizabilități.

Reducerea încărcăturii cognitive:

Evaluările ar trebui proiectate pentru a minimiza încărcătura cognitivă prin evitarea complexității sau distracțiilor inutile. Acest lucru susține studenții cu dizabilități cognitive sau dificultăți în procesarea informațiilor.

Feedback și suport:

Proiectați evaluări care oferă feedback oportun și constructiv pentru a ghida învățarea și îmbunătățirea studenților. Încurajați un mediu de susținere în care studenții pot cere clarificări sau asistență atunci când este necesar.

Luarea în considerare a barierei de accesibilitate:

Designerii ar trebui să fie conștienți de potențialele bariere de accesibilitate care pot apărea involuntar și să ia măsuri proactive pentru a le aborda. Acest lucru include asigurarea compatibilității cu tehnologiile de asistență și abordarea potențialelor provocări senzoriale sau cognitive.

Limbaș și imagistică incluzive:

Utilizați un limbaj și o imagistică inclusivă și respectuoasă față de toți studenții. Evitați jargonul, termenii ambigui sau referințele culturale care ar putea crea confuzie sau excludere.

Aceste principii urmăresc colectiv crearea de evaluări accesibile și echitabile pentru studenți diverși, inclusiv cei cu dizabilități. Ele încurajează o tranziție de la o abordare de tip "o singură mărime pentru toți" la un design al evaluării mai incluziv și flexibil.

Surse:

CAST - The Center for Applied Specialized Technology, Universal Design for Learning Guidelines

<https://udlguidelines.cast.org/>

Dolan, P.R. & all, (2013), A Universal Design for Learning-based Framework for Designing Accessible Technology-Enhanced Assessments Research Report, DOI

<http://dx.doi.org/10.13140/RG.2.2.16823.85922>

Salvia, J., Ysseldyke, J., Bolt, S. (2010), Assessment: In Special and Inclusive Education Wadsworth, Cengage Learning

Bibliografie

1. Anderson, T., (2008). The theory and practice of online learning, AU Press, Athabasca University
2. ASHA - American Speech-Language-Hearing Association, Augmentative and Alternative Communication (AAC) <https://www.asha.org/njc/aac/>
3. Bandura, A., (1997), Self-Efficacy: The Exercise of Control, link

- https://www.academia.edu/28274869/Albert_Bandura_Self_Efficacy_The_Exercise_of_Control_W_H_Freeman_and_Co_1997_pdf
4. Bandura, (2001), Social Cognitive Theory: An Agentic Perspective DOI <http://dx.doi.org/10.1146/annurev.psych.52.1.1>
 5. Biggs, J., (2003) Constructivist Approaches to Online Learning. RoutledgeFalmer.
 6. Bruner, J. S. (1966). Toward a theory of instruction. Cambridge, MA: Harvard University Press.
 7. CAST - The Center for Applied Specialized Technology, Universal Design for Learning Guidelines <https://udlguidelines.cast.org/>
 8. Cerghit, I., (2006), Metode de învățământ. Iași, Polirom.
 9. Cucos, C., (2006), Pedagogie. Iași, Polirom
 10. De Toni, A.F., De Marchi, S.. (2023). Self-Organised Schools: Educational Leadership and Innovative Learning Environments. Routledge, Link <https://library.oapen.org/bitstream/handle/20.500.12657/57614/1/9781000643459.pdf>
 11. Dolan, R.P., Burling, K., Harms, M. & all. (2013). A Universal Design for Learning-based Framework for Designing Accessible Technology-Enhanced Assessments Research Report. DOI: <http://dx.doi.org/10.13140/RG.2.2.16823.85922>
 12. Doyle, W. (1992). Curriculum and pedagogy. In P. Jackson (Ed.), Handbook of research on curriculum (pp. 494-526). New York: Macmillan.
 13. European Training Foundation, (2012), Ghidul privind proiectarea și dezvoltarea programelor de formare profesională
 14. Howard Gardner (1999) Research-Based Approaches to Online Learning. Pearson Custom Publishing.
 15. Iacob, I.-G., (2018) -Studiu comparativ între metodele tradiționale și moderne utilizate în procesul de predare-învățare. Edict.ro Link: <https://edict.ro/studiu-comparativ-intre-metodele-traditionale-si-moderne-utilizate-in-procesul-de-predare-invatare/>
 16. Jonassen, D., (1999). Meaningful Learning with Technology. Collaborative Approaches to Online Learning. ETR Associates.
 17. Kundu, A., (2020) - Toward a framework for strengthening participants' self-efficacy in online education <https://www.emerald.com/insight/content/doi/10.1108/AAOUJ-06-2020-0039/full/html>
 18. McNeil, J. D. (1986). Curriculum: A comprehensive introduction. Boston: Little, Brown..
 19. Ministerul Educației Naționale, (2018) Ghidul de proiectare și implementare a programelor de formare profesională continuă
 20. Mitra, Sugata (Feb 2013), *Build a School in the Cloud*, link https://www.ted.com/talks/sugata_mitra_build_a_school_in_the_cloud accesat Iulie 2023
 21. Murawski, W.W., Hughes, C. E., (2009), Response to Intervention, Collaboration, and Co-Teaching: A Logical Combination for Successful Systemic Change DOI <http://dx.doi.org/10.3200/PSFL.53.4.267-277>
 22. NCDEAE - The National Center on Disability and Access to Education, <https://ncdae.org/projects/past/>
 23. Oprea C.-L., (2008), Strategii didactice interactive, București, E.D.P.
 24. Organizația Internațională a Muncii, (2010), Ghidul privind dezvoltarea și implementarea programelor de formare profesională
 25. Piaget, J., (1954). The construction of reality in the child. New York: Basic Books.

26. Purdueglobal, (2023)
<https://www.purdueglobal.edu/blog/online-learning/online-learning-self-motivation/>
27. Roche, S., (2016). Education for all: Exploring the principle and process of inclusive education,
<https://link.springer.com/article/10.1007/s11159-016-9556-7>
28. Salvia, J., Ysseldyke, J., Bolt, S. (2010), Assessment in Special and Inclusive Education, link
https://www.researchgate.net/publication/230853249_Assessment_in_Special_and_Inclusive_Education
29. Thompson, S. J., Johnstone, C. J., & Thurlow, M. L. (2002). Universal design applied to large scale assessments (Synthesis Report 44). Minneapolis, MN: University of Minnesota, National Center on Educational Outcomes. Retrieved [today's date], from the World Wide Web:
<http://education.umn.edu/NCEO/OnlinePubs/Synthesis44.html>
30. Vygotsky, L. S., (1978). Mind in society: The development of higher psychological processes. Cambridge, MA: Harvard University Press.
31. WebAIM <https://webaim.org/resources/>
32. World Wide Web (W3C), (2008), Web Content Accessibility Guidelines (WCAG) 2.0, <https://www.w3.org/TR/WCAG20/>
33. World Wide Web (W3C), (2016), Diverse Abilities and Barriers, <https://www.w3.org/WAI/people-use-web/abilities-barriers/>

Capitolul 5 - Determinarea mijloacelor prin care pot fi atinse obiectivele

În prima parte a acestui capitol, ne propunem să facem o incursiune prin istoria sensurilor pe care le-a dobândit, în timp, conceptul de *mijloc de învățământ*: dinspre pedagogia clasică spre noile pedagogii inovate de mediul online, văzute în legătură cu noile cadre de referință a competenței digitale a formatorului. În partea a doua, analizăm care sunt caracteristicile mijloacelor digitale, ce condiții trebuie să îndeplinească acestea în contextul formării și care sunt cele mai relevante tipologii pentru contextul didactic. Am căutat, de asemenea, să prezentăm într-un mod cât mai detaliat care sunt instrumentele digitale adecvate utilizării în activitățile de formare cu ajutorul cursurilor online. În cele din urmă, am considerat că este important să facem o sinteză care să cuprindă recomandările pentru noul design instrucțional ce integrează mijloacele digitale în cadrul cursurilor online.

Cuvinte-cheie: *mijloc de învățământ, cadre de competență digitală, e-learning, resurse educaționale digitale, design instrucțional online*

5.1. Mijloacele de învățământ între tradiție și actualitate

Privit diacronic, putem afirma că sistemul de educație a fost dintotdeauna sensibil la schimbările tehnologice și social-politice, ceea ce a favorizat evoluția sa de la *învățământul magistrocentric* – al profesorului suveran care deținea monopolul cunoașterii – spre *învățământul centrat pe elev* din societatea cunoașterii, caracteristică secolului al XXI-lea.

Astăzi, educatorului (fie el profesor în sistemul de educație sau formator în diverse domenii ale cunoașterii) i se pretinde, mai degrabă, a facilita învățarea decât a livra cunoștințe incontestabile. Astfel, progresul tehnologic s-a reflectat în sistemul educațional prin introducerea calculatoarelor și accesul la rețelele de internet pentru învățare. Treptat, concepte de tipul *e-learning* sau *m-learning* și-au făcut apariția la nivel formal și informal în educație.

Pandemia cauzată de coronavirus (COVID-19) a condus la o totală reconsiderare a pedagogiei clasice prin conversia – integral în mediul online – a activităților de învățare, cu ajutorul dispozitivelor tehnologice. Toate achizițiile în domeniul tehnologiilor informaționale și de comunicare pentru învățare au fost mobilizate și integrate în pedagogii inovatoare, care au revoluționat, în mod definitiv, educația și

sistemele de predare. Achizițiile dobândite în domeniul pedagogiei digitale sunt încorporate în cadre viabile și aplicabile învățării, acestea fiind ușor de utilizat în viitoarele programe educaționale. Având la dispoziție un portofoliu inepuizabil de resurse digitale pentru învățare, formatorii de astăzi se vor afla totuși în fața unor dileme în ceea ce privește alegerea, utilizarea și recomandarea mijloacelor adecvate pentru învățare în context digital. Pentru a răspunde la această problemă, este necesar să ne întoarcem la elementele de pedagogie clasică, pe care se construiește orice demers instructiv-educativ, cu scopul de a ne conduce dintr-o stare în alta – mai bună, indiferent de particularitățile de metodologie specifice *curriculum*-ului.

Mijloacele prin care ne putem atinge obiectivele de învățare sunt numite, în mod tradițional, *mijloace de învățământ* (Cucoș, 2006). Acestea sunt instrumente sau complexe de instrumente care au ca scop facilitarea procesului instructiv-educativ printr-o serie de operații de natură pedagogică, bazate pe transmiterea de cunoștințe, continuate cu formarea de deprinderi sau realizarea unor aplicații practice, dar și pe evaluarea unor cunoștințe sau achiziții.

Când ne referim la *mijloacele de învățământ*, la mijloacele folosite pentru atingerea obiectivelor educaționale, avem în vedere, practic, fața văzută a procesului instructiv-educativ, acestea prezidând activitatea paideică: de la vechile tablete din ardezie, cu ramă de lemn vechi, pe care se scria cu tibișir, un fel de mini-cretă subțirică (folosite în prima jumătate a secolului al XX-lea) la clasică tablă neagră (din a doua jumătate a secolului al XX-lea) și la actuala tabletă digitală (al doilea și al treilea deceniu din secolul al XXI-lea).

Mijloacele de învățământ sunt cele mai vizibile elemente educative, acestea având capacitatea să amprenteze experiența fiecărui educabil, evocată prin amintiri ca așezarea în bancă, primul instrument de scris, prima carte, o hartă, o planșă, o numărătoare ș.a.m.d. Rolul lor a avut în vedere, după posibilitățile timpurilor și locurilor de desfășurare, optimizarea procesului de învățământ prin adăugarea de noi dimensiuni în raportul creat între latura verbală și cea acțional-productivă a practicii didactice, potrivit lui C. Cucoș (2006). Mijloacele de învățământ au capacitatea de a prelucra – la niveluri sofisticate, prin instrumente și tehnici specializate – obiecte, fenomene, acțiuni greu accesibile sau rare, cu scopul de a reuși să le pună în contact cu educabilul. Trebuie apreciat, de asemenea, faptul că mijloacele de învățământ prezintă și valențe formative, pe lângă funcția lor informativă, acestea punând educabilul în situația de a învăța să le utilizeze, să se familiarizeze cu particularitățile lor, să le înțeleagă, motivându-l și stârnindu-i curiozitatea, gândirea și creativitatea. De multe ori, aflați în situația de învățare, educabilii au deprins, treptat-treptat, să folosească și chiar să devină, totodată, utilizatori experimentați în folosirea curentă a unor mijloace de învățământ (instrumente, aparate, softuri). În final, nu putem neglija nota estetică și ergonomică pe care *mijlocul de învățământ* o oferă designului întregii

situații de învățare. Toate aceste funcționalități ale mijloacelor de învățământ se păstrează și se potențează reciproc în mediul virtual, după cum vom vedea în continuare.

Pentru a reuși să discernem între valoarea diferitelor mijloace de învățământ care trebuie utilizate în învățarea online, este necesar să avem în vedere clasificarea tradițională a acestora. După C. Cucoș (2006), mijloacele de învățământ pot purta, în sine, un mesaj didactic sau pot facilita transmiterea mesajului didactic. În procesul de învățare clasică, obișnuim să utilizăm obiecte naturale sau substitute, grafice, hărți, suporturi figurative, mijloace simbolice sau tehnice, dar ne foloseam, de asemenea, și de o serie de instrumente, aparate sau instalații menite să faciliteze parcursul didactic. Pentru că există o varietate extrem de mare de mijloace de învățământ, în filosofia educației, s-a conturat o tendință care critică folosirea lor excesivă, tocmai pentru că se crede că acestea ar slăbi puterea educației (Maritain, 2021), accentul acțiunii didactice căzând pe formă, și nu pe fond, pierzându-se, astfel, din vedere tocmai esențialul, adică finalitatea educației. Altfel spus, se atrage atenția ca, de exemplu, prin utilizarea dispozitivelor tehnologice performante, să nu se piardă din vedere obiectivul utilizării acestora pentru învățare în detrimentul altor rațiuni adiacente (distracție, socializare, joc etc.).

Atunci când ne raportăm la cât de util, oportun sau convenabil este un mijloc didactic, trebuie să avem în vedere faptul că acesta trebuie să suplimenteze explicațiile verbale, să le ofere actorilor educaționali un suport intuitiv și să accesibilizeze, să familiarizeze cu o realitate greu sau imposibil de accesat.

Totodată, *un mijloc de învățământ* trebuie să provoace curiozitate, interes și motivație pentru învățare, să consolideze cunoștințele și abilitățile predate și să eficientizeze timpul și spațiul instrucțional (Cucoș, 2006). În aceeași măsură, trebuie să considerăm și riscurile care pot apărea în cazul mijloacelor didactice care predispun la standardizare și uniformizare, la o receptare pasivă fără implicarea actorilor educaționali în procesul de învățare. *Mijloacele de învățământ* trebuie să faciliteze învățarea fără a crea o imagine artificială, prin exagerări sau denaturări de la realitatea de învățat. O privire de ansamblu asupra peisajului tradițional de învățare ilustrează nivelul de integrare și adaptare a educabilului la context, metodele și mijloacele educaționale, spre deosebire de învățarea online, care se adaptează și se particularizează în funcție de actorii educaționali care sunt implicați.

În sens larg, cursurile online sunt integrate în conceptul de *e-learning*, termenul desemnând o configurație educațională construită de rețelele electronice și prin implicarea noilor tehnologii digitale și multimedia. La nivelul Comisiei Europene, *e-learning*-ul este definit ca reprezentând utilizarea noilor tehnologii multimedia și a internetului pentru ameliorarea calității învățării, ceea ce facilitează accesul la resurse și servicii, precum și la schimburile și colaborarea la distanță (Cucoș, 2006). Așadar, atunci când vorbim despre cursuri online, situația de învățare este definită de suportul tehnologic și este orientată spre livrarea resurselor de învățare într-o formă cât mai accesibilă, comunicarea educațională bazându-se pe o relație de colaborare și fiind, simultan, dirijată spre învățare.

Potrivit lui C. Ceobanu (2016), sistemele *e-learning* presupun o serie de cerințe esențiale pentru a servi procesului de învățare, acestea putând fi utilizate în discriminarea sau evaluarea unei situații de învățare online: flexibilitate pentru cursant, expedierea, la timp, a materialelor, utilizarea mai multor medii de învățare (text, grafică, sunet, clipuri), acces la materiale din diferite surse, integrarea legăturii și colaborării dintre studenți și tutori prin paginile și mesageria online. Formarea personalizată și adaptarea la cerințele beneficiarilor, pe lângă creșterea implicării în procesul de învățare par a fi, de departe, punctele forte ale cursurilor online. Cu toate acestea, fața văzută a procesului instructiv, la fel ca în cazul învățării tradiționale, rămân *mijloacele de învățământ*, în acest context: *utilizarea multimedia în învățare*.

În învățarea online, profesorul formator devine designer instrucțional, cel care trebuie să aibă abilitatea să selecteze sau să creeze cele mai potrivite mijloace didactice pentru atingerea obiectivelor de învățare. *Designul instrucțional* este definit ca un „demers de anticipare a scenariului didactic într-o modalitate operațională adecvată particularităților educabililor și finalităților educaționale vizate. Realizarea designului instrucțional presupune proiectarea, organizarea și desfășurarea unor activități instructiv-educative cât mai eficiente și elaborarea unor instrumente didactice utile. În cazul designului instrucțional, se accentuează prefigurarea componentei instructiv-informative a procesului educațional, dar nu se ignoră nici componenta formativ-educativă, dată fiind legătura indisolubilă dintre cele două” (Bocoș, 2016, p. 316). Pentru a-și exercita rolul de facilitator al învățării și de designer instrucțional, formatorul (profesorul) se raportează la diverse modele de competență pedagogică armonizată și actualizată cu cerințele educației digitale, de unde își extrage și orientează acțiunea înspre finalitatea educațională asumată.

5.2. Raportarea mijloacelor de învățare digitală la noile modele de referință pentru competența didactică digitală

În mediul online, profesorul exersează un tip de competență pedagogică diferită și augmentată față de practica tradițională. Rând pe rând, mijloacele de învățământ au fost actualizate cu ajutorul dispozitivelor tehnologice, iar saltul final a avut loc odată cu digitalizarea completă și desfășurarea învățării exclusiv în mediul online. Un cadru de referință integrativ cu privire la predarea online consemnează întocmai competențele și abilitățile psihopedagogice ale formatorului online, acestea fiind ilustrate în tabelul următor

Modelul DigiCompEdu (Redecker, 2017, p. 8)

Competențele profesionale ale educatorilor		Competențele pedagogice ale educatorilor			Competențele educabililor
Implicare profesională	Resurse digitale	Evaluare	Predare și învățare	Abilitarea educabililor	Facilitarea competențelor digitale ale educabililor
- Comunicare organizațională; - Colaborare profesională; - Practica reflexivă; - Dezvoltare profesională digitală continuă.	- Selectare; - Creare și modificare; - Gestionare, protejare și distribuire.	- Strategii de evaluare; - Analizarea activității; - Feedback și planificare.	- Predare; - Îndrumare; - Învățare colaborativă; - Învățare autodidactă.	- Accesibilizare și incluziune; - Diferențiere și personalizare; - Angajare activă a cursanților.	- Informare și literație digitală; - Comunicare; - Creare de conținut; - Utilizare responsabilă; - Rezolvare de probleme.

Urmărind acest model, identificăm zone de competență cu implicații directe asupra utilizării mijloacelor de învățământ în vederea atingerii scopurilor în mediul online. Astfel, competența în **resurse digitale** se referă la:

- a. **Selectarea/alegerea resurselor digitale:** a identifica resurse digitale pentru predare și învățare, a le evalua și a le alege pe cele mai bune dintre acestea; a avea în vedere obiectivul specific de învățare, contextul, abordarea pedagogică și grupul de cursanți atunci când sunt alese și planificate resursele digitale.
- b. **Crearea și adaptarea resurselor digitale:** a modifica și a adăuga resurse cu licențe deschise, precum și alte resurse acolo unde este permis acest lucru; a crea sau a ajuta la realizarea de noi resurse digitale pentru educație.
- c. **Gestionarea resurselor digitale:** a păstra resursele digitale în siguranță și a le partaja cu prudență; a organiza conținutul digital și a-l pune la dispoziția elevilor, părinților și altor profesori; a păstra în siguranță informațiile digitale sensibile; a respecta regulile privind drepturile de autor și a utiliza, în mod corect, licențe și resurse educaționale deschise (Redecker, 2017, p. 20).

În continuare, **predarea** se referă la modul de proiectare, planificare și utilizare a tehnologiilor digitale în diferite etape ale procesului de învățare:

- a. **Predarea și învățarea:** se referă la capacitatea profesorului de a planifica și a utiliza dispozitive și resurse digitale în procesul de predare, astfel încât intervențiile didactice să fie mai eficiente; a gestiona și a coordona strategiile de predare digitală în mod corect; a experimenta noi modalități de a preda și a veni cu noi formate și metode pedagogice.

- b. **Îndrumarea:** să folosească instrumente și servicii digitale pentru a îmbunătăți interacțiunea cu toți cursanții, atât la nivel individual, cât și în grupuri, în timpul și în afara sesiunilor de învățare; să folosească tehnologiile digitale pentru a oferi sfaturi și ajutor în timp util și specific, precum și să încerce să creeze noi modalități prin care să ofere suport și ajutor.
- c. **Învățarea colaborativă:** să folosească instrumente digitale pentru a susține și a îmbunătăți modul în care cursanții lucrează împreună; să le ofere studenților șansa de a utiliza tehnologiile digitale în diverse proiecte de grup ca o modalitate de a îmbunătăți comunicarea, munca în echipă și crearea de noi cunoștințe.
- d. **Învățarea pe cont propriu:** să folosească tehnologiile digitale pentru a ajuta cursanții să învețe singuri, ceea ce înseamnă să le ofere instrumentele de care au nevoie pentru a planifica, urmări și reflecta asupra propriului proces de învățare; să aibă ca țintă indicatori ai progresului, să împărtășească idei și să vină cu soluții creative (Redecker, 2017, p. 20).

Important de menționat este faptul că, potrivit acestui model de predare, aria de incluziune și facilitare a învățării este prevăzută ca o competență didactică de bază, prin utilizarea predării online, oferindu-se șanse egale tuturor cursanților, inclusiv celor cu cerințe educaționale speciale. Apelul la tehnologie pentru asistarea vieții cotidiene a evoluat de la o marcă a luxului la o necesitate imperioasă pentru omenire, văzută în ansamblul său; asistarea cu ajutorul tehnologiei a persoanei cu funcționare limitată din cauza unui factor dizabilitant reprezintă, cu atât mai mult, o preocupare pentru o componentă esențială în pachetul de intervenții menite să faciliteze autonomia și integrarea acesteia (Dănilă în Maftei, A., coord., 2022, p. 283). Özer Sanal (2022) consemna în partea rezervată concluziilor unui studiu privind implicațiile tehnologiei în educația persoanelor cu cerințe educaționale speciale că aceasta oferă o mare varietate de forme, având potențialul de a fi diversificată în funcție de calificările și nevoile educabililor care au nevoie de educație specială. Tehnologia este un factor important care se răspândește foarte repede în toate domeniile vieții și face procesele de învățare mai confortabile, accesibile și interactive. Planificarea proceselor de învățare într-o manieră integrată cu tehnologia înseamnă, totodată, și a nu pierde din timpul prețios de formare și recuperare, cu modalități și mijloace inadecvate dizabilității.

În contextul învățării digitale, cerințele de formare a profesorului includ cunoștințe integrate, specifice unui concept tridimensional, format din cele *trei sfere ale cunoașterii* – a conținutului (CK), pedagogică (PK) și tehnologică (TK), concretizându-se într-o abordare interdependentă a acestora (**Technological Pedagogical Content Knowledge – TPACK**). Aceste dimensiuni ale competenței didactice converg spre noi domenii de competență: *cunoașterea conținutului pedagogic (PCK)*, *cunoașterea conținutului tehnologic (TCK)* și *cunoașterea tehnologico-pedagogică (TPK)*. Conceptul **TPACK** asigură planificarea

eficientă a tuturor activităților didactice în prezența unui suport digital, bazându-se pe numitorul comun al celor trei dimensiuni, PCK, TCK și TPK (Akyüz, 2018).

Un cadru de referință cu implicații practice imediate în alegerea mijloacelor de învățământ adecvate predării online a fost dezvoltat de Puentedura (2006). Este vorba despre **Modelul SAMR** care este alcătuit din patru niveluri, instrumentele și modalitățile de lucru fiind schimbate cu versiunile lor digitale:

- **Substituție:** tehnologia presupune o înlocuire instrumentală directă, fără nicio modificare a modului în care funcționează (de exemplu: un procesor de text este folosit ca o mașină de scris; în acest fel, putem citi/scrie texte online).
- **Augmentare:** tehnologia acționează ca înlocuitor direct al instrumentului, cu îmbunătățiri funcționale ale practicii existente, cum ar fi cititul și scrisul ca abilitate multimodală care rămân aceleași, dar se îmbunătățesc datorită digitalizării. Utilizările funcțiilor de bază sunt îmbunătățite, cum ar fi *copy-paste* și verificarea ortografică. Textul online poate permite inserarea de link-uri către dicționare, ghiduri de studiu și site-uri, facilitate care oferă deschidere și conectare cu alte surse de informații.
- **Schimbare:** tehnologia permite o re proiectare semnificativă a sarcinilor ca urmare a digitalizării: conectare la e-mail, foi de calcul și aplicații. În acest fel, putem partaja instrumente textuale, vizuale și audio pentru dobândirea cunoștințelor, iar sarcinile pot fi dezvoltate (în loc să răspundă la întrebările din manuale, elevii pot folosi diverse formulare pentru învățarea activă).
- **Redefinire:** tehnologia permite crearea de noi sarcini, care erau de neconceput în deceniile anterioare. Astfel, pot fi încorporate software-ul de management al grupului de lucru și al conținutului, precum și diverse instrumente utile pentru a vedea conținutul și modul în care este alcătuit.

Digitalizarea face posibilă realizarea unor lucruri cândva imposibile, cum ar fi, de exemplu, prezența unui număr mare de studenți care lucrează împreună, sau realizarea de podcasturi.

Conceptul *Universal Design for Learning (UDL)* reprezintă, de fapt, o teorie care se concentrează pe proiectarea unor medii de învățare flexibile, incluzive și centrate pe elev, apărând ca un mijloc de a se asigura că toți elevii au acces la oportunități educaționale. Reducerea barierelor în calea instruirii, oferirea de sprijin adecvat și de suport în provocări, menținând, în același timp, un nivel ridicat al așteptărilor pentru toți elevii și studenții, inclusiv pentru cei cu dizabilități. UDL oferă flexibilitate în ceea ce privește modul în care sunt prezentate informațiile, modul în care elevii răspund sau demonstrează cunoștințe și abilități, precum și modul în care aceștia sunt implicați în activitățile de învățare (Dalton, 2017).

Curriculum-ul UDL (Grossec și Crăciun, 2020, p. 60) recunoaște individualitatea fiecărui elev și necesitatea de a adapta instruirea pentru a satisface nevoile lor individuale, oferind:

- mijloace multiple de reprezentare, permițându-le, astfel, elevilor să dobândească informații și cunoștințe într-o varietate a căilor (format, grad de dificultate, succesiune logică);
 - mijloace multiple de acțiune și exprimare, permițându-le elevilor să-și demonstreze cunoștințele într-o varietate de moduri;
 - mai multe mijloace de implicare, pentru a satisface interesele interdisciplinare ale tuturor elevilor.
- Prin urmare, instruirea este planificată să fie adaptabilă, utilizând o varietate de strategii pentru a obține rezultatele dorite în învățare (cum ar fi utilizarea tehnologiei accesibile pentru elevii cu dizabilități), iar învățarea elevilor este planificată să fie interactivă, ținând cont de punctele de acces ale elevului, interesele și cerințele în cadrul cursului.

Elias (2011, *apud* Grosseck și Crăciun 2020, p. 62) a extras opt principii UDL deosebit de utile pentru învățarea digitală.

Principii UDL utile în învățarea digitală

(Elias, 2011, *apud* Grosseck și Crăciun, 2020, p. 62)

Principii UDL	Recomandări pentru activitățile didactice
Utilizare echitabilă	Dacă este posibil, ar trebui să furnizăm conținut digital într-un format ușor de consumat și ar trebui să stocăm datele în <i>cloud</i> și pe site-uri web partajate.
Utilizare flexibilă	<ul style="list-style-type: none"> - să împărțim livrarea informațiilor în bucăți gestionabile; - să se utilizeze o varietate de metode și materiale de predare; - să fie mereu pregătit un suport vizual (<i>ppt, prezi, sway</i> etc.); - să se integreze, acolo unde este posibil, scurtmetraje relevante, software educațional, secvențe de lecții interactive; - să se utilizeze o gamă largă de parametri pentru a evalua progresul elevilor.
Simplu și intuitiv	- mențineți o interfață ușor de utilizat, bazați-vă pe resurse disponibile gratuit.
Informații perceptibile	- să se mențină cerința pentru subtitrări, descrieri sau transcrieri.
Toleranță față de erori	- să se procedeze la evaluarea formativă pe măsură ce progresează, oferind feedback regulat, apreciind diferite rezultate din activități (în format digital, online), adaptând formatul testului, luând în considerare evaluările colegilor sau relevanța contribuției la un proiect de grup etc.
Efort fizic și psihic redus	- să prioritizăm bunăstarea elevilor și să prevenim stresul inutil.
Comunități de învățare și suport	<ul style="list-style-type: none"> - să fie promovate o varietate de metode de interacțiune; - studenții/formatorii să fie organizați, pe cât posibil, în grupuri, în funcție de nivelul lor de competență tehnică și de cerințele de acces.
Climatul de instruire motivant	<ul style="list-style-type: none"> - să se faciliteze diseminarea conținutului digital creat de studenți prin mesaje, întrebări, chestionare și alte metode și programe; - să se încurajeze încorporarea conținutului digital oferit de studenți.
Utilizare flexibilă	- să nu se piardă niciodată din vedere motivul pentru care cursanții participă la activități de formare.

5.3. Tipuri și caracteristici ale mijloacelor de învățare online

Mijloacele de învățământ utile învățării online se regăsesc într-o varietate de forme și combinații între factorul tehnologic și cel uman, la intersecția dintre formele multimedia (audio, video, text, grafică etc.) și operații ale gândirii critice sau predate pentru preluarea lor pasivă. Astfel, putem determina câteva ipostaze ale *e-learning*-ului, conform literaturii de specialitate, pornind de la bazele de date, suportul și colaborarea online și continuând cu prezentarea structurată a informațiilor în cadrul procesului de învățare sincronă sau asincronă pe diferite suporturi și dispozitive digitale. Instrumentele de învățare online sunt fundamentate pe ***principii care sprijină efortul didactic al formatorului și facilitează învățarea educabilului:***

1. ***Principiul „flipped-classroom” pentru eficientizarea timpului lecției***, când se maximizează timpul de discuție la lecție, fiecare elev studiind individual teoria și exersând-o ulterior, la întâlnirea online (sau fizică) cu formatorul;
2. ***Principiul de învățare asincronă***, care semnifică învățarea oricând și oriunde, elevii putând participa la lecție, deși se află în alte locuri;
3. ***Conceptul de „social learning” maximizat***, care se referă la interacțiunea elevi-elevi în medii relaxate, așa cum sunt forumurile de discuție, grupurile, învățând unii de la alții, nu doar de la formator;
4. ***Conceptul de „gamification” pentru motivarea și recompensarea copiilor***, aceștia fiind recompensați pentru activitatea lor și prezentându-li-se clar progresul, ba chiar mai primind și un feedback imediat după implicarea lor activă;
5. ***Conținutul bogat, accesibil, imediat și adaptat la dispozitivul personal***, în contextul în care materialele de studiu sunt diverse, ușor de obținut și vizualizat (Pisău, 2021).

După Pisău (2021), atingerea obiectivelor de învățare este posibilă prin desfășurarea cursurilor online, prin diferite forme de organizare a învățării la distanță: organizarea învățării pe site; crearea claselor virtuale; formarea unor grupuri pe rețelele de socializare și înființarea altor grupuri prin sistemele de mesagerie instantanee. Pentru organizarea și desfășurarea mai eficientă a învățării online, este propus un set de instrumente web care înlocuiesc *mijloacele de învățământ*, aducând învățarea la un nivel facilitat exclusiv digital. Astfel, Pisău (2021) identifică mai multe instrumente ce înlocuiesc tabla tradițională pentru crearea *video live*, a claselor virtuale, a conferințelor online, a lecțiilor video, pentru prezentări, pentru verificarea cunoștințelor:

- Instrumente tip tablă clasică: *Idroo, Openboard, Miro, Awwapp, Tutorsbox, Classflow*;
- Instrumente pentru crearea *video live*: *YouTube prin streaming; Facebook prin video live*;

- Instrumente pentru crearea claselor virtuale: *Google Classroom, Edmodo, LearningApps, Easyclass, Tutorroom, Edulastic, Nearpod, Classflow, Moodle;*
- Instrumente pentru conferințele online: *Zoom, ReadyTalk, WebEx, ClickMeeting, Electa Live, Google Meet;*
- Instrumente pentru crearea lecțiilor video: *Screencast-O-Matic, Loom, Smart Notebook (înregistrare), Webcam Video Recorder, Online Screen Recorder, Screen Castify;*
- Instrumente pentru prezentări: *Mentimeter, Prezi, Canva, Google Slides, StoryJumper, Wakelet, Spark Adobe, Venngage, Biteable, Powtoon, Flipsnack;*
- Instrumente pentru verificarea cunoștințelor: *Kahoot, Word Wall, Google Forms, Testmoz, Kubbu, ClassMarker, Socrative, ProProfs, Quizizz, Quizlet, Quizalize.*

Atât componenta hardware, care este dispozitivul în sine, cât și aplicațiile software, care sunt încărcate pe acesta se situează în centrul resurselor utilizate pentru formarea digitală (Grossec și Crăciun, 2020, p. 21), respectiv învățarea mediată de tehnologie digitală. Formatorul poate folosi o varietate de instrumente și echipamente (inclusiv un computer, telefoane mobile, smartphone-uri, mini notebook-uri și așa mai departe), precum și metode și resurse bazate pe tehnologia digitală. Câteva exemple dintre acestea includ medii virtuale, sisteme de management al învățării (LMS), software educațional, instrumente online, materiale de învățare digitală, jocuri serioase, aplicații de realitate augmentată și virtuală, precum și alte tehnologii emergente.

I. Primul mijloc didactic la care ne referim în învățarea online este **mediul virtual de învățare**. Acesta este un context care permite interacțiunea dintre profesori/tutori și studenți/cursanți, inclusiv comunicarea, schimbul de informații și conținut, cum ar fi publicațiile online, gestionarea și preluarea documentelor și a altor informații. Acest sistem de management al învățării (în engleză, *Learning Management System, LMS*) poate fi mai cunoscut. Este compus dintr-un sistem software care permite organizarea educației online. Acest lucru se realizează prin înregistrarea procesului de instruire, a rezultatelor testelor, parcurgerea întregului material educațional care dorește să fie transmis etc. (Dobre, 2010). Comunicarea asincronă devine norma la care se raportează procesul de învățare atunci când se utilizează un LMS, cu excepția situației în care se desfășoară întâlniri online folosind software-ul de videoconferință.

Tabelul sistemelor pentru managementul învățării, după Grossec și Crăciun (2020, p. 22)

Logo	Sistem de management al învățării (LMS)	Descriere
	G Suite (<i>edu.google.com</i>), Google Classroom	Le oferă instructorilor posibilitatea de a crea cursuri, de a distribui sarcini, de a oferi feedback cu privire la munca elevilor și de a încuraja munca în grup. <i>G Suite</i> este compatibil cu o mare varietate de aplicații digitale bazate pe web.

Logo	Sistem de management al învățării (LMS)	Descriere
	Edmodo (edmodo.com)	Nu numai că are un design asemănător <i>Facebook</i> -ului, dar oferă și o bibliotecă de resurse și o comunitate profesională pentru utilizatorii săi, ceea ce a contribuit la creșterea popularității sale în rândul educatorilor.
	Schoology (schoology.com)	La fel ca <i>Edmodo</i> , are o interfață de utilizator fantastică atunci când este utilizat cu <i>iPad</i> -uri, care este un aspect-cheie pentru mulți dintre consumatorii săi. <i>Schoology</i> oferă persoanelor fizice un pachet de bază gratuit, în timp ce instituțiile de învățământ au acces la o versiune plătită a site-ului, bazată pe abonament.
	WeSchool (weschool.com)	Este compatibil cu toate tipurile de dispozitive și are capacitatea de a integra o varietate de site-uri web, resurse și aplicații online (cum ar fi <i>YouTube</i> , <i>Google Docs</i> , <i>Dropbox</i> , <i>Khan Academy</i> și multe altele) într-o experiență educațională unificată. Există o varietate de tipuri de întrebări care pot fi folosite în evaluări, inclusiv întrebări bazate pe video. În plus, are aplicații în sălile de clasă inversate, precum și învățarea la distanță și online.
	Microsoft Teams (https://www.microsoft.com/en-us/education/products/teams)	Permite organizarea pe baza structurii clasei, încărcarea resurselor și activități care includ colaborarea.
	Moodle (https://moodle.org/)	Este necesar să instalați această platformă pe un server cu scopul de a o utiliza pentru activități legate de învățământul la distanță. La nivelul unității de învățământ, se pretează mai bine la o soluție standardizată pe mai multe clase și utilizată universal.
	Easyclass (https://www.easyclass.com)	Este o platformă care permite gestionarea activităților de învățare, facilitând organizarea clasei. În cadrul clasei, elevii au posibilitatea de a primi o varietate de resurse, precum și chestionare și teme. De asemenea pot primi feedback, iar lucrurile pe care le creează pot fi notate și evaluate.
	Class Dojo	Este un sistem de management care poate fi utilizat online, iar scopul său este de a promova comportamentele sănătoase ale elevilor și cultura în sala de clasă. Folosind strategii de ludificare, aplicația acordă elevilor un anumit număr de „Puncte Dojo” în funcție de cât de bine se comportă în clasă.

II. Instrumentele digitale sunt acele mijloace particulare, soft-uri sau aplicații utilizate în mediul virtual pentru facilitarea învățării.

Termenul *software educațional* se referă la aplicații care au fost dezvoltate special din rațiuni pedagogice.

Aceste programe sunt destinate atingerii obiectivelor educaționale bazate pe conținuturi teoretice, activități experimentale/practice și abilități care sunt vizate de programele școlare. Ca alternativă

modernă, digitală, la practicile și resursele mai convenționale, software-ul educațional combină, în esență, un produs de tehnologie informațional cu designul pedagogic. Următoarea clasificare (Grossec și Crăciun, 2020) poate reprezenta o variantă pentru numeroasele varietăți distincte de software educațional care sunt disponibile, în prezent, pe piață:

- software de învățare interactiv (prezentarea interactivă a cunoștințelor);
- software de simulare (simulare de situații reale, pe care studentul le poate studia pentru a formula diverse concluzii);
- software de exerciții – exerciții și exersare (pentru formarea deprinderilor și abilităților specifice);
- software de investigație (dezvoltă gândirea critică, implică rezolvarea situațiilor problematice);
- soft tematic – tutoriale (abordează diverse teme din *curriculum*-ul școlar);
- software-ul de testare (măsoară înțelegerea de către elev a unui subiect, administrează diverse teste de evaluare).

Aceste tipuri de software educațional au aproape de fiecare dată aplicații care pot fi folosite offline.

Există numeroase platforme educaționale online, disponibile în limba română, precum *Twinkl* (<https://www.twinkl.ro/resources/romania-teaching-resources>), *MyKoolio* (<https://www.mykoolio.com/>), *Intuitex School* (<https://www.scoalaintuitext.ro>), *Kidibot* (<https://www.kidibot.ro/esti-profesor/>).

III. Aplicațiile electronice (Grossec și Crăciun, 2020) se referă la acele instrumente găzduite în *cloud* și care nu depind de conținutul *curriculum*-ului. Aceste instrumente pot fi utilizate într-o activitate didactică care a fost concepută de către instructor. Acestea reprezintă, totodată, o resursă excelentă pentru ERT și sunt potrivite pentru activități de învățare mixtă, așa că pot fi folosite împreună! Abilitățile digitale și pedagogice ale profesorilor, precum și creativitatea acestora în proiectarea educațională a resurselor și activităților de învățare constituie factori extrem de importanți de luat în considerare atunci când se determină modul de utilizare a aplicațiilor online în activitățile de instruire. Este esențial ca educatorii să aibă acces la tehnologii și aplicații online gratuite, deoarece, în prezent, pot lucra cu sute de astfel de aplicații online pentru crearea de text, lucrul cu imagini, fișiere audio, clipuri video, resurse multimodale, povestiri, pagini web, resurse de organizare, programare, evaluare formativă, software de traducere (*Microsoft Translator for Education*, <https://www.microsoft.com/en-us/translator/education/>, *Google Translate*, <https://translate.google.com>) și evaluare formativă.

De când tehnologia mobilă, senzorii și *cloud computing* au devenit accesibile pe scară largă, această categorie de aplicații a început să fie integrată intens în activitățile de învățare. Această tendință a fost alimentată, în mare parte, de dorința educatorilor de a lua în considerare propriile eforturi pedagogice care ar putea fi susținute de tehnologie. Site-ul web care a fost dezvoltat de Jane Hart (Centre for

Technologies for Learning and Performance, Marea Britanie) pentru anul 2020 are următoarea adresă: <https://www.toptools4learning.com/top-100s>. Pe acest site, se poate găsi un clasament al aplicațiilor online care sunt cel mai utilizate atât în mediul academic, cât și în general, de publicul larg. În acest clasament, se regăsește și aplicația de dezvoltare a prezentărilor, cunoscută sub denumirea de *Power Point*, urmată de motorul de căutare a informațiilor *Google Search*. Pe prima poziție se află canalul *YouTube*, care este o platformă de găzduire și distribuire a resurselor video. Alte programe bine-cunoscute și relevante pentru lumea academică includ *Microsoft Teams*, *Zoom*, *Google Docs* și *Drive*, *LinkedIn*, *Word*, *Canva* și *Wikipedia*.

Aplicațiile pentru videoconferințe reprezintă o categorie esențială pentru cursurile online, pentru că acestea permit desfășurarea unei activități asemănătoare cu situația tradițională de învățare, fără a fi necesară prezența fizică într-un spațiu dat. Fără a implica mari transformări, cursurile online pot fi organizate prin sisteme de videoconferințe online, o soluție tehnică facilă, ușor de implementat, prin care profesorii și elevii interacționează instant din spații diferite, folosind internetul pentru a parcurge simultan un anumit conținut sau o activitate de învățare specifică. Actorii educaționali comunică audio și video, realizează prezentări, seminarii și alte activități didactice sincrone. Feedbackul și interacțiunea sunt directe, prezentând dificultăți scăzute de implementare și costuri reduse. Exemplele platformelor de videoconferință sunt numeroase: începând cu *Messenger*-ul rețelei *Facebook*, pot fi create camere de discuții și pot fi invitate până la 50 de persoane pentru a intra într-un apel video, continuând cu aplicații ca *Zoom*, *Webex* sau *Google Meet*.

Software-ul de videoconferință constituie o componentă esențială a educației online, deoarece le permite elevilor să se angajeze în activități care sunt analoage cu cele care au loc într-o clasă convențională, chiar dacă nu sunt prezenți fizic în același spațiu. Cursurile online pot fi realizate prin utilizarea sistemelor de videoconferință online. Aceasta este o soluție tehnică simplă, ușor de implementat și le permite profesorilor și studenților să interacționeze din diferite locuri în timp ce folosesc Internetul pentru a parcurge, simultan, un conținut sau o activitate de învățare. Acest lucru poate fi realizat fără să fie nevoie de transformări semnificative. Actorii educaționali se angajează în activități de instruire sincrone, cum ar fi comunicarea audio și video, susținând prezentări și seminarii, precum și alte activități similare. Este simplu să oferi feedback și să interacționezi cu ceilalți, ceea ce are ca rezultat mai puține provocări în timpul implementării și cheltuieli generale mai mici. Există multe exemple diferite de platforme care pot fi utilizate pentru conferințe video. De exemplu, în rețeaua *Facebook*, se pot activa camere de chat cu până la 50 de participanți. Alte aplicații sunt: *Zoom*, *Webex* sau *Google Meet*.

Acestea permit înregistrarea întâlnirii; prin urmare, elevii pot revizui ceea ce a fost prezentat în direct, iar elevii absenți pot vizualiza activitatea; pot posta întrebări și răspunde, având posibilitatea de a lucra în

roi; pot partaja fișiere text, pdf, video sau audio, imagini și diapozitive. Grosseck și Crăciun (2020, p. 25) notează avantajele platformelor de conferințe, descriindu-le ca pe un spațiu de întâlnire online, unde elevii și profesorii pot vorbi și/sau vedea prin camere web și microfoane, pot partaja fișiere text, pdf sau video.

Mediile virtuale, programele și software-ul sunt tot atâtea exemple de instrumente educaționale care pot fi utilizate pentru susținerea cursurilor online. Aceste instrumente sunt pline de tehnologii nou dezvoltate și prezintă o bogăție de resurse de instruire digitale. Menționăm, dintre acestea, jocurile și ludificarea în educație din categoria resurselor emergente, realitatea extinsă (augmentată, mixtă și virtuală), precum și resursele care există de mult timp, dar au fost actualizate în format digital, așa cum sunt manualele digitale, dicționarele sau enciclopediile, care pot fi grupate în *categoria resurselor educaționale deschise*. În educație, jocurile și ludificarea se încadrează în *categoria resurselor emergente (OER)*.

Utilizarea ideii de *joc* în mediile educaționale a apărut pentru prima dată sub forma unor activități de petrecere a timpului liber adecvate vârstei, care au inclus predarea regulilor și au culminat cu o experiență satisfăcătoare. Scopul „jocurilor serioase”, cunoscute și sub denumirea de *jocuri de simulare video*, a fost de a ajuta jucătorii să dobândească abilități sau competențe profesionale pentru a câștiga mai multă independență în carieră. În concluzie, jocurile educaționale au fost dezvoltate cu scopul expres de a îndeplini anumite scopuri educaționale. Învățarea bazată pe joc și cea construită pe ludificare au contribuit împreună la dezvoltarea zonei de joc într-un cadru formativ, care este acum mai dezvoltat ca niciodată. Învățarea bazată pe joc trece printr-un scenariu de învățare care este unic pentru mediul de antrenament, iar ludificarea este procesul prin care li se acordă participanților puncte și insigne pentru a măsura, în acest mod, progresul lor către obiectivul de învățare.

Realitatea virtuală poate face posibile excursii greu accesibile în mod real, cum ar fi la Muzeul Smithsonian: <https://naturalhistory.si.edu/visit/virtual-tour6> sau îi poate permite profesorului, prin aplicații, să dea viață unor concepte științifice din domenii precum STEM sau geografie spațială (<https://edshelf.com/tool/science-ar/>, <http://elements4d.daqri.com/>, <https://www.4danatomy.com/>, <http://vitotechnology.com/star-walk.html>, <http://zoo-ar.com/animals/>) etc.

Brower și Torrington (2020) au publicat pe platforma *Educase* **tipologia tehnologiilor gratuite de învățare bazate pe web** (2020), ce le oferă educatorilor o listă de 226 de tehnologii aranjate în 40 de tipuri și 15 grupuri care pot fi utilizate prin intermediul unui *browser* pentru a promova o învățare mai productivă și interactivă. În continuare, prezentăm inventarul complet al mijloacelor de învățare digitală (Brower și Torrington, 2020):

1. Instrumente bazate pe text:	- discuție pe text sincronă: (http://twitter.com), (http://plurk.com), (http://chatzy.com), (http://backchannelchat.com), (https://slack.com)
---------------------------------------	--

	<p>- forum de discuție: (http://proboards.com), (http://readups.com);</p> <p>- luarea de notițe și crearea de documente: (http://evernote.com), (https://keep.google.com), (https://www.office.com/launch/word), (http://docs.google.com), (http://zoho.com/docs), (https://www.canva.com);</p>
2. Instrumente bazate pe imagini:	<p>- partajarea imaginilor: (http://flickr.com), (http://instagram.com), (http://www.pics4learning.com), (https://burst.shopify.com), (https://www.pexels.com), (https://unsplash.com), (https://pixabay.com), (http://openclipart.org);</p> <p>- creare și editare de imagini: (http://befunky.com), (http://pixlr.com), (http://sumopaint.com), (http://muro.deviantart.com);</p> <p>- desenare și colorare: (https://sketch.io/sketchpad), (http://slimber.com), (http://flockdraw.com);</p> <p>- tabla online: (http://awwapp.com), (http://docs.google.com/drawings), (http://board800.com), (http://cosketch.com), (http://twiddla.com), (https://www.autodraw.com);</p> <p>- diagrame: (http://gliffy.com), (http://lucidchart.com), (http://draw.io), (http://creately.com), (http://cacoo.com);</p> <p>- hărți mentale: (http://mindomo.com), (http://wisemapping.com), (http://mindmup.com), (http://popplet.com), (http://mind42.com), (http://mindmeister.com), (http://slatebox.com), (http://coggle.it), (http://debategraph.org);</p> <p>- hărți și cartografiere: (http://maps.google.com), (http://scribblemaps.com), (https://www.google.com/earth/education/tools/tour-builder);</p> <p>- „nori de cuvinte”: (http://wordclouds.com), (https://tagcrowd.com), (https://wordart.com/).</p>
3. Instrumente audio:	<p>- partajare audio: (http://soundcloud.com), (http://audioboom.com), (http://freesound.org), (http://chirbit.com), (http://soundbible.com);</p> <p>- creare și editare audio: (http://vocaroo.com), (http://soundation.com).</p>
4. Instrumente video:	<p>- partajare video: (http://youtube.com), (http://vimeo.com), (http://teachertube.com);</p> <p>- creare și editare video: (http://youtube.com/editor), (http://videotoolbox.com), (http://kizoa.com), (http://muvee.com), (https://info.flipgrid.com), (http://screencast-o-matic.com);</p> <p>- transmitere video: (http://youtube.com), (http://younow.com).</p>
5. Instrumente de producție multimodale:	<p>panouri digitale: (http://pearltrees.com), (http://padlet.com), (http://stormboard.com), (http://en.linoit.com), (https://conceptboard.com), (https://miro.com);</p> <p>prezentări: (http://prezi.com), (https://www.office.com/launch/powerpoint), (http://www.google.com/slides/about), (http://haikudeck.com), (http://photopeach.com), (http://photosnack.com), (http://vcasmo.com), (http://authorstream.com), (https://spark.adobe.com);</p> <p>crearea de lecții: (https://www.lessonlams.com), (http://blendspace.com), (http://softchalk.com), (http://easygenerator.com), (http://nearpod.com), (http://udutu.com), (https://composica.com), (http://edpuzzle.com).</p>
6. Instrumente digitale pentru	<p>- creare de cărți online: (http://www.storyjumper.com), (http://tikatok.com), (http://storybird.com), (http://mixbook.com), (https://bookcreator.com);</p>

povestiri (<i>storytelling</i>):	- creare de benzi desenate: (http://storyboardthat.com), (http://makebeliefscomix.com), (http://pixton.com), (http://wittycomics.com); - videoclipuri animate: (http://powtoon.com), (http://moovly.com), (http://digitalfilms.com), (https://www.voki.com).
7. Instrumente pentru crearea site-urilor web:	- crearea site-urilor web individuale: (https://sites.google.com/new), (http://tripod.lycos.com), (http://wix.com) Jimdo (http://jimdo.com), (http://moonfruit.com), (http://weebly.com), (http://glogster.com); - wiki-uri: (http://pbworks.com), (https://www.atlassian.com/software/confluence), (https://www.nuclino.com), (https://www.zoho.com/wiki), (https://www.wikidot.com); - bloguri: (https://wordpress.com), (http://edublogs.org), (http://blogger.com), (https://rebelmouse.com), (http://penzu.com).
8. Instrumente de organizare și partajare a cunoștințelor:	- partajare de fișiere: (http://dropbox.com), (http://mediafire.com), (http://4shared.com), (http://onedrive.live.com), (http://google.com/drive); - site-uri de marcaje sociale (a stoca, organiza, adnota și partaja link-uri către site-uri online): (http://diigo.com), (http://icyte.com), (http://memonic.com), (https://edshelf.com), (https://wakelet.com), (https://explore.participate.com/educlipper); - agregatoare (folosirea Really Simple Syndication – RSS pentru a recolta informații bazate pe web, într-un singur loc, pentru a organiza, salva și partaja conținut pe anumite subiecte): (http://flipboard.com), (http://feedly.com), (http://www.bloglines.com); - republicare: (http://scoop.it), (http://pinterest.com), (http://livebinders.com); - creare de cronologii: (http://timetoast.com), (https://www.preceden.com), (http://tiki-toki.com), (https://online.officetimeline.com).
9. Instrumente de analiză a datelor:	- efectuarea de sondaje: (http://www.google.com/sheets/about), (https://www.office.com/launch/excel), (http://www.zoho.com/docs), (http://www.live-documents.com/live_spreadsheets.html), (http://ethercalc.net), (http://smartsheet.com); - foi de calcul online: (http://infogr.am), (https://live.amcharts.com), (https://venngage.com), (https://developers.google.com/chart), (http://www.easel.ly), (http://piktochart.com), (http://chartsbin.com), (https://figma.com); - infografice: (https://grabcad.com), (https://repables.com), (https://3dwarehouse.sketchup.com), (https://www.thingiverse.com).
10. Instrumente de modelare 3D:	- arhive de modele 3D: (https://grabcad.com), (https://repables.com), (https://3dwarehouse.sketchup.com), (http://www.printmeasheep.com); - creare de modele 3D: (http://shapeshifter.io), (http://tinkercad.com), (https://www.3dslash.net), (https://www.sketchup.com).
11. Instrumente de codare:	(https://scratch.mit.edu), (http://code.org), (https://make.gamefroot.com), (https://www.codecademy.com).
12. Instrumente de evaluare:	(http://quizstar.4teachers.org), (http://proprofs.com/quiz-school), (https://www.classmarker.com), (http://quizlet.com), (http://cram.com), (http://cobocards.com), (http://easytestmaker.com), (http://peerwise.cs.auckland.ac.nz), (http://socrative.com), (https://kahoot.com), (https://www.gosoapbox.com).

13. Sisteme de socializare online:	(http://facebook.com), (https://www.classdojo.com), (http://www.classtools.net/FB/home-page), (http://twiducate.com), (http://researchgate.net), (http://academia.edu).
14. Sisteme de management al învățării:	(http://edmodo.com), (https://web.seesaw.me), (https://classroom.google.com), (https://moodlecloud.com), (http://www.latitudelearning.com), (http://myicourse.com), (http://www.schoology.com), (https://atutor.github.io), (http://www.formalms.org).
15. Sisteme de videoconferință:	(http://zoom.us), (https://apps.google.com/meet), (https://web.skype.com), (https://discordapp.com).

5.4. Proiectarea mijloacelor de învățământ digital în designul cursurilor online

Conceptul de *învățare online* este axat pe două dimensiuni principale: (A) proiectarea procesului de învățare online și (B) organizarea și desfășurarea procesului de învățare online.

A. Proiectarea procesului de învățare online debutează cu selectarea instrumentelor digitale prin alegerea șablonului și proiectarea modelului, urmate de structurarea conținutului digital. În etapele finale, sunt stabilite diferite forme și tipuri de verificare, oferirea de material suplimentar, precum și alte acțiuni cu specific administrativ.

B. Organizarea și desfășurarea procesului de învățare online este un proces axat pe angajamentul în învățare, prin implicarea cadrului didactic formator și a educabilului. Având în vedere aceste două aspecte, sunt organizate conținuturile prin diferite tehnologii pedagogice care presupun modalități de participare a elevilor. Se va avea în vedere, în mod constant, oferirea de feedback, evaluare, autoevaluare, pentru ca, în final, să se formuleze recomandări metodice pentru toți actorii educaționali. Grossek și Crăciun (2020) afirmă că trebuie oferite resurse de învățare accesibile cursanților cu dizabilități (de exemplu, cursanții cu deficiențe de vedere care folosesc un cititor de ecran). Instrumentele de îmbunătățire a afișajului, cititoarele de ecran, instrumentele de scriere alternativă, instrumentele de recunoaștere vocală, instrumentele de adnotare și așa mai departe sunt doar câteva exemple dintre numeroasele forme de tehnologie accesibile disponibile.

În general, pentru accesibilizarea resurselor de învățare, profesorul trebuie să se asigure că:

1. Materialele sunt ușor de înțeles, fiind bine aranjate, structurate, descriptive și ordonate. De asemenea, toate materialele pot fi descărcate în format pdf. Fie imaginile scanate ale fiecărei pagini de text, care sunt, în esență, doar „imagini” ale paginilor și, prin urmare, acestea nu se modifică, fie o copie a textului care permite căutarea și sublinierea textului, toate acestea pot fi stocate într-un fișier în format pdf. Este necesar, totodată, să existe hyperlink-uri încorporate și, în același timp, acestea să fie disponibile. Pentru a realiza acest lucru, este vital ca utilizatorul să verifice întotdeauna pentru a se asigura că textul hyperlink-ului descrie cu exactitate destinația link-ului.

2. Este disponibilă o metodă alternativă de accesare a informațiilor incluse în imagini, care implică descrierea acestora folosind instrumente precum Text alternativ (*Text alternativ*).
3. Resursele audio sau video sunt însoțite de subtitrări sau titrări. Pot fi folosite instrumentele încorporate pe *YouTube*, precum și instrumentele și strategiile de subtitrare care sunt incluse în suita *Google*, cum ar fi voce în text, în *Google Docs*, subtitrare în timp real în *Google Slides* (deocamdată, numai în engleză) și subtitrare *live* în *Google Meet*. Acestea sunt doar câteva exemple (toate în limba engleză).
4. Elevii sunt capabili să îndeplinească sarcinile care le sunt necesare chiar și atunci când nu au nevoie să dețină abilități rapide de tastare sau de vorbire, dexteritate manuală sau acuitate vizuală. Înainte de a planifica o activitate de formare online, este bine ca formatorul să aibă în vedere că atât el, cât și educabilii au o conexiune bună la internet și un dispozitiv funcțional.

Pentru a preveni angajamentul scăzut în învățare, formatorul poate propune utilizarea unui suport vizual/multimedia: prezentări colaborative (*Google*), prezentări dinamice (*Prezi*) sau prezentări interactive (*Mentimeter*); îmbogățirea prezentărilor *PowerPoint* cu *quizz*-uri, videoclipuri, materiale interactive etc.; proiectarea unor activități diverse de evaluare formative, centrate pe elev și competențele vizate în lecție; gamificarea activității de învățare-evaluare pentru cel puțin perioada unei unități de învățare; intercalarea în activitatea sincronă a unor activități pe grupe online sau individuale offline etc.; organizarea detaliată a activității și informarea elevilor asupra activității de învățare, dar mai ales asupra rezultatelor așteptate ale învățării (în avans prin postări audio, video, text pe platforma de *e-learning* sau *live* la începutul videoconferinței).

Un scenariu sumar al activității de formare presupune:

- stabilirea mediului de comunicare și sistemul de management al învățării;
- motivarea educabililor pentru învățare prin organizarea detaliată a activității, captarea atenției și propunerea unei modalități de gamificare;
- dirijarea învățării prin interacțiune cu tot ceea ce reprezintă conținutul învățării, prezentări-suport și activități de învățare online (cu ajutorul mijloacelor prezentate la punctul 3);
- învățarea asincronă revendică rolul de altădată al exersării prin teme;
- evaluarea învățării prin conexiunea inversă, prin exersarea abilităților și competențelor ce au fost propuse în activitatea de învățare și evaluarea lor.

Documentarea cu privire la mijloacele de învățământ dezvoltate de mediul digital deschide perspective optimiste și provocatoare pentru formatori. O mulțime de oportunități, resurse performante și facilitarea învățării pun în valoare un viitor luminos pentru învățarea online. Cu toate acestea, gestionarul acestui univers rămâne omul, veriga cea mai puternică care poate ține eșafodajul digital

direcționat către *finalitatea axiologică de neschimbat a educației: o viață mai bună, o versiune mai bună a fiecăruia în parte, o societate mai bună pentru toți.*

Bibliografie

1. Akyuz, D. (2018). Measuring technological pedagogical content knowledge (TPACK) through performance assessment. *Computers & Education*, 125, 212-225. doi: <https://doi.org/10.1016/j.compedu.2018.06.012>
2. Andron, D.; Kifor, Ș. (2021). *Tehnologii digitale în activitatea didactică*. Sibiu: Editura Universității „Lucian Blaga” din Sibiu.
3. Bocoș, M.-D. (coord.) (2016). *Dicționar praxiologic de pedagogie*, vol. I (A-D). Pitești: Paralela 45.
4. Bower, M. & Torrington, J. (2020), *Typology of Free Web-based Learning Technologies*, *Educase Report*, <https://library.educause.edu/resources/2020/4/typology-of-free-web-based-learning-technologies>.
5. Ceobanu, C. (2016). *Învățarea în mediul virtual. Ghid de utilizare a calculatorului în educație*. Iași: Polirom.
6. Ceobanu, C.; Cucuș, C.; Istrate, O. & Pânișoară, I. O. (2022). *Educația digitală*. Ediția a II-a. Iași: = Polirom.
7. Cucuș, C. (2016). *Pedagogie*. Iași: Polirom.
8. Dalton, E. M. (2017). Beyond Universal Design for Learning: Guiding Principles to Reduce Barriers to Digital & Media Literacy Competence. *Journal of Media Literacy Education*, 9(2), 17-29. <https://eric.ed.gov/?id=EJ1160465>.
9. Dobre, I. (2010). *Studiu critic al actualelor sisteme de e-learning*, Academia Română, Institutul de Cercetări pentru Inteligență Artificială, București.
10. Elias, T. (2011). Universal Instructional Design Principles for Mobile Learning. *International Review of Research in Open and Distance Learning*, 12 (2), 143–156.
11. Grossec, G.; Crăciun, D. (2020). *Ghid practic de resurse educaționale și digitale pentru instruire online*. Timișoara: Editura Universității de Vest.
12. Maritain, Jacques (2021). *O filosofie a educației*. București: Spandugino.
13. Maftai, A.; Dănilă, O.; Gherguț, A. (2022). *Dizabilitatea. O abordare transdisciplinară*. Iași: Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza” Iași.
14. Özer, Şanal (2022). Special Education Teachers and Technology: A Metaphor Analysis., Necatibey Faculty of Education Electronic Journal of Science & Mathematics Education, 16(1), 64-87, 10.17522/balikesirnef.887466.
15. Pisău, A. (2020). *Instrumente digitale pentru o învățare online eficientă în contextul provocărilor societale*. *Univers Pedagogic*, 67(3), 44-49.
16. Puentedura, R. (2006). Transformation, Technology, and Education [Blog post]. Retrieved from <http://hippasus.com/resources/tte/17.08.2022>.
17. Redecker, C. (2017). European Framework for the Digital Competence of Educators: DigCompEdu (No. JRC107466). Joint Research Centre (Seville site).

Capitolul 6 - Expunerea însoțită de mijloace tehnice.

Conversația, exercițiul, demonstrația

Metodologia instruirii a beneficiat de actualizări fundamentale odată cu pătrunderea tehnologiei în viața oamenilor. Într-o primă și cea mai vizibilă instanță referitoare la mediul educațional, se observă mijloacele tehnice de învățare care au înlocuit instrumente tradiționale, precum amfiteatrul ca loc de întâlnire sau tabla și creta actualizate în săli virtuale de conferință prin aplicații care oferă partajare de conținut. La un nivel mai profund însă, unul de tip metodic, mijloacele tehnice asistă, îmbunătățesc și chiar înlocuiesc metodele clasice de învățare, așa cum sunt: *expunerea*, *conversația*, *exercițiul* sau *demonstrația*. Astfel, în acest capitol, ne propunem să analizăm legăturile și fuziunile care s-au creat între metodele clasice și mijloacele tehnice moderne (*demonstrație versus prezentare*; *conversație versus mesagerie*; *exercițiu versus aplicație digitală*; *demonstrație versus softuri specializate*) pentru a le putea folosi, implementa în activități de formare viitoare.

Cuvinte-cheie: *expunere, conversație, exercițiu, demonstrație, mijloace tehnice*

6.1 De la expunerea tradițională la prezentarea digitală

Metoda expunerii reprezintă una dintre cele mai vechi variante de predare în școală, cunoscută din toate timpurile. Această metodă are un caracter expositiv, fiind realizată pe cale verbală. Definițiile clasice date *expunerii* converg către ideea transmiterii unui conținut informațional pe cale verbală de la unul sau mai mulți profesori către un auditoriu format din discipoli, fie aceștia elevi sau studenți. Variantele clasice ale expunerii, după Moise și Seghedin (în Cucoș, coord., 2009, p. 348) sunt *povestirea* (prezentarea narativă a unor fapte particularizate la specificul auditoriului); *explicația* (prezentarea predominant marcată de argumente raționale) și *prelegerea școlară* (prezentarea sub forma unei succesiuni de idei, cadre teoretice și interpretarea separată a acestora).

Utilizând expunerea în predare, se creează, în acest mod, o relație clasică formată dintr-un pol numit *emițător* (profesor/formator) și altul numit *receptor* (elev/student). O astfel de relație aduce ca avantaj posibilitatea de a diminua timpul de însușire, de asimilare a unor cunoștințe complexe, oferindu-le educabililor posibilitatea de a regăsi modele în conținuturile expuse și chiar în personalitatea formatorului. Cu toate acestea, utilizarea metodei expunerii impune și anumite limite și riscuri pentru demersul didactic. Barkley și Major (2014) numesc expunerea *o formă de pedagogie pasivă*, care ar pune elevii într-o situație de inactivitate, aceștia având puțină autoritate și control asupra învățării;

expunerea are o eficiență redusă dacă nu sunt utilizate și metode de activizare, apărând, astfel, probleme legate de atenție, motivație sau posibilitatea de a lua notițe după ritmul expunerii formatorului.

În încercarea de a actualiza o astfel de metodă de predare cu o impresionantă vechime pedagogică, bazată pe expunerea de tip verbal și având ca obiectiv reducerea limitelor acesteia, Cerghit (2006, p. 14) propune extinderea acesteia către *expunerea cu oponent* (în expunerea profesorului văzută ca spectacol didactic, intervenind, cu întrebări sau opinii, un alt expert) și către *expunerea-dezbatere* (o combinație între expunere – ca primă parte a timpului de formare – și dezbatere – aceasta reprezentând a doua parte a timpului de lucru).

Indiferent de modul în care se realizează în practică, există anumite condiții cu largă acceptare a circumstanțelor de aplicare a metodei expunerii, acestea fiind consemnate și de L. E. Ciolan (în Pânișoară, I.-O., coord., 2022, p. 146):

- conținuturile prezentate în cadrul expunerii să fie originale, autentice și convingătoare, formatorul având obligația pregătirii și documentării riguroase a activității;
- respectarea normelor referitoare la timp, obiective și scop, indicate de programa demersului formativ în care se desfășoară expunerea;
- volumul informațiilor expuse să fie rezonabil;
- exemplele ilustrative să fie suficiente pentru formarea unei imagini corecte asupra conținuturilor care trebuie expuse;
- stilul de exprimare și limbajul formatorului trebuie adaptat la nivelul competențelor auditoriului, avându-se în vedere un echilibru expresiv între cantitatea de cuvinte și conținutul exprimat, precum și impactul comunicării non-verbale și paraverbale.

Expunerea care are loc în contextul activității de învățare online capătă noi conotații, ca urmare directă a numeroaselor beneficii oferite de diferitele platforme tehnice pe care se poate desfășura. Expunerea cunoștințelor pentru diverse obiective educaționale poate fi realizată prin utilizarea unei bogate și diverse game de medii de sprijin, dintre care unele includ, după Grosseck, G.; Crăciun, D. (2020, p. 40), texte diverse și poezii; grafice și imagini, diagrame, fotografii, desene și postere; materiale audio, sunete, voce, podcasturi și programe radio; videoclipuri și filme, emisiuni de televiziune, filme și clipuri *YouTube*; iar media digitală include animații, simulări, forumuri de discuții online și lumi virtuale. Resursele educaționale prezentate în format digital sunt dezvoltate în conformitate cu anumite principii de proiectare, care pun în evidență în mod expresiv conținutul, integrarea în acțiunea de formare, precum și aspectele tehnice și sociale:

- *capacitate de previziune și consecvență.* După ce formatul de prezentare al materialului a fost rafinat și adus la o stare stabilă, acesta trebuie menținut la același nivel superior de la o unitate de curs la alta;
- *aplicarea unui stil definit prin standardizare și coerență;*
- *capacitatea de a naviga cu ușurință prin conținut.* Cursantul va avea capacitatea de a obține acces imediat sau foarte rapid la unitatea de conținut pe care o selectează din meniu;
- *coeziune și accent focalizat pe raționalizare.* O unitate de curs trebuie să ofere atât conceptele primare necesare a fi acoperite, cât și instrucțiuni despre modul în care cursanții pot obține informații suplimentare;
- *design.* Organizarea componentelor în funcție de semnificațiile lor. Pentru a organiza mai bine informațiile, acestea pot fi încorporate în diverse tabele și liste;
- *pentru a evidenția anumite secțiuni de text, se utilizează proprietăți precum sublinierea, caracterul aldine sau textul aldine.* Anumite informații care sunt văzute ca fiind vitale sunt evidențiate folosind o culoare diferită. (Grosseck, G.; Crăciun, D. 2020, p. 41)

Cea mai cunoscută și utilizată variantă actualizată a metodei expunerii este *metoda clasei inversate (flipped classroom)*. Prin intermediul acestei metode educaționale, profesorul realizează o documentare pe tematica stabilită pentru învățare, selectează diverse resurse sau își dezvoltă propriile materiale prin care dorește să transmită conținuturi și le livrează, mai apoi, educabililor înaintea întâlnirii propriu-zise (online sau fizic). Între 30 și 80% din conținut (Snowman și McCown, 2014) este livrat online înainte de activitatea didactică propriu-zisă, acesta reprezentând un mod eficient de predare mediată de mijloacele digitale care înlătură o serie din dezavantajele variantei tradiționale de expunere. Astfel, educabilii pot beneficia de autonomie și flexibilitate în învățare, sprijin pentru înțelegerea conținuturilor, colaborare cu colegii, motivare pentru învățare și interacțiune adecvată cu profesorul.

Modelul *flipped classroom* poate fi utilizat pentru organizarea activității didactice față-în-față sau online. Pentru a realiza o activitate de tip *flipped classroom*, profesorul trebuie să prezinte informațiile sau tema abordată înainte de începerea lecției. O modalitate bună de a transmite aceste informații se poate face cu ajutorul resurselor de tip video. Profesorii pot crea resurse video, înregistrând scurte videoclipuri cu aplicații dedicate, realizând diverse tutoriale prin înregistrarea ecranului și folosind videoclipuri de pe *YouTube, Khan Academy* etc.

Mai jos redăm, după Grosseck, G.; Crăciun, D. (2020, p. 70), câte o scurtă descriere a principalelor instrumente digitale utilizate pentru realizarea acestor resurse video:

- Generarea de scurte videoclipuri cu aplicații specializate, precum *Movie Maker*, inclusă în sistemul de operare *Windows*, aceasta fiind un program freeware realizat de *Microsoft* cu scopul de a crea și edita filme și de a le distribui, mai apoi, pe site-uri web precum *YouTube, Facebook* sau *Flickr*;

Powtoon este un instrument de animație online care le permite utilizatorilor să creeze prezentări animate prin modificarea obiectelor, șabloanelor și fotografiilor importate, produse anterior, cu muzică sau voce *off* creată de utilizator. Site-ul web pentru *Powtoon* poate fi găsit la adresa:

<https://www.powtoon.com/>. Prezentările *PowerPoint* simple pot fi convertite în format video cu ajutorul programului; *Animaker* (<https://www.animaker.com/>), un instrument facil cu cinci stiluri video diferite și peste o sută de tipuri de animații diferite, permite realizarea unor clipuri video cu explicații reușite. Pot fi create, de asemenea, comunități educative cu *Animaker Class*, aplicație ce conține și instrumente dedicate creării de conținut special conceput pentru a îmbunătăți creativitatea elevilor și a promova munca în echipă;

- *Biteable* este un instrument bazat pe web, care le permite utilizatorilor să producă scurtmetraje cu explicații referitoare la subiectul predat, precum și trivia, diverse exemple și alte conținuturi conexe. O gamă largă de elemente vizuale și multimedia sunt folosite pentru a exprima conținutul într-o manieră clară, concisă și simplă, pentru a stârni interesul spectatorului și a face intervențiile video mai captivante;
- *Screencastify* (<https://www.screencastify.com/>) este o extensie *Chrome* care amplifică funcționalitatea camerei web și face posibilă înregistrarea video a ecranului computerului. *Screencast-O-Matic* poate fi găsit online la adresa <https://screencast-o-matic.com/>. Este un program ușor de utilizat, care poate înregistra prelegeri, produce lecții, înregistra ecranul utilizatorului, edita filme și, mai apoi, distribui sau gestiona. În ediția gratuită, utilizatorii sunt restricționați să înregistreze videoclipuri care nu au o durată mai mare de 15 minute. Aceasta nu trebuie considerată neapărat o piedică, ci, mai degrabă, o metodă utilă pentru a ajuta elevii să înțeleagă și să cuprindă volume mari de informații sau concepte dificile, împărțindu-le în părți mai scurte;
- *Loom* este un instrument gratuit (extensie *Chrome* sau aplicație desktop), simplu de utilizat, cu ajutorul mijloacelor tehnice pe care le deține pentru a surprinde ecranul, putând înregistra vocea și figura prezentatorului și, mai apoi, distribui rapid videoclipul înregistrat. Instrumentul poate fi găsit la adresa web: <https://www.loom.com/>. Nu există limitări impuse tipului de înregistrări care pot fi făcute sau cantității de filme care pot fi salvate în timpul utilizării ediției, aceasta fiind disponibilă gratuit atât pentru studenți, cât și pentru profesori.
- *Kapwing* este un editor video care poate fi găsit la <https://www.kapwing.com/>. Acesta înglobează, în esență, o suită de instrumente care le permite utilizatorilor să creeze, să editeze, să subtitreze, să aplice filtre și să adauge efecte sonore, printre multe alte facilități. Acest program este util atât pentru studenți, cât și pentru profesori, putând fi folosit pe orice dispozitiv. Este un program web care nu necesită instalare, este, de asemenea, gratuit și permite colaborarea. Funcționează deosebit de bine cu *Google Drive*, *Classroom* și *YouTube*. Accesul poate fi obținut fie prin utilizarea

unui cont instituțional (cum ar fi Google), care este disponibil pentru copiii cu vârsta sub 13 ani, fie prin crearea unui cont *Kapwing*, care necesită aprobarea unui părinte sau tutore.

Expunerea este o metodă potrivită în învățarea online, cu ajutorul căreia pot fi prezentate subiecte facile, se pot planifica activități sau prezenta teorii și concepte, pot fi organizate dezbateri și discuții, poate fi oferit feedback ori colaborare pentru efectuarea sarcinilor, ceea ce conduce la creșterea coeziunii de grup, a implicării și a angajamentului în învățare. Astfel, prin expunerea online, este facilitată interacțiunea cu conținutul prezentat și toate resursele digitale aferente, precum și interacțiunea cu colegii și formatorii prin intermediul aplicațiilor asociate.

Atunci când un formator utilizează odinioară expunerea ca metodă didactică în cadrul unei lecții clasice, avea în vedere momentele lecției din Teoria constructivistă a învățării a lui Robert Gagné, lui revenindu-i aproape întreaga sarcină de dirijare a procesului de învățare. În mod total diferit, în mediul online, formatorul trebuie și își poate gândi expunerea ținând seama de faptul că componenta de autoreglare a învățării este prezentă prin posibilitatea de a accesa, de a relua și de a interacționa cu conținutul prezentat într-un ritm individualizat și particularizat.

Grossec și Crăciun (2020) recomandă ca atunci când realizăm expuneri în cadrul cursurilor online, să ținem seama de o serie de sugestii pentru asigurarea unui angajament ridicat în învățare:

- utilizarea unui suport vizual/multimedia, așa cum sunt, de exemplu, prezentările colaborative (*Google*), prezentările dinamice (*Prezi*) sau prezentările interactive (*Mentimeter*);
- îmbogățirea prezentărilor *PowerPoint* cu *quizz*-uri, videoclipuri, materiale interactive etc.;
- proiectarea de activități de evaluare și formative diverse, centrate pe elev și competențele vizate în cadrul lecției;
- gamificarea activității de învățare-evaluare pentru cel puțin perioada unei unități de învățare;
- provocarea educabililor pentru a alege o gamă largă de teme de discuție și a pune propriile întrebări;
- utilizarea jocurilor de spargere a gheții (*icebreakers*);
- utilizarea chat-ului pentru comunicare;
- solicitarea de autoevaluare a activității online etc.;
- organizarea detaliată a activității și informarea auditoriului asupra structurii procesului de învățare, dar, mai ales, asupra rezultatelor așteptate ale învățării (în avans prin postări audio, video, text pe platforma de *e-learning* sau *live* la începutul videoconferinței);
- transmiterea în avans a unor informații (înregistrări audio, video, fișiere text) legate de tema abordată, incitând, entuziasmând, motivând, provocând auditoriul să caute el însuși informații, să vină cu soluții, să prezinte colegilor aceste soluții etc.;

- proiectarea unor activități de grup sau individuale, în care educabilii să aplice, să dovedească ce au învățat sau să realizeze diverse resurse;
- proiectarea unor secvențe didactice în care elevii să prezinte și/sau să evalueze produsele create de către ei sau colegii lor;
- proiectarea unor activități de reflecție asupra propriei învățări, invitând auditoriul să le partajeze aceste reflecții colegilor în sesiunile sincrone, ca bază de discuție etc.

Marele avantaj al folosirii expunerii în cursurile online constă tocmai în faptul că auditoriul poate lipsi de la acestea, conținutul prezentat putând fi înregistrat, postat și distribuit pentru accesare ulterioară.

6.2 Conversația didactică: comunicare, chat și mesagerie

Comunicarea între persoane sub formă de conversație a fost preluată în spațiul educațional încă de la începutul istoriei sale. Schimburile intelectuale și afective între profesor și discipol au fost folosite pentru a atinge obiective operaționale specifice, astfel încât *conversația* a devenit, curând, o metodă didactică cu largă răspândire.

Dintre tipurile de conversație didactică, s-au cristalizat următoarele forme: *conversația dirijată* (tipul de succesiune întrebare-răspuns care conduce cursanții, din aproape în aproape, spre scopul propus); *conversația catehetică* (formă de evaluare orală pe bază de întrebare și răspuns); *conversația euristică* (formă de interacțiune dialogată între actorii educaționali, formatori și cursanți, cu scopul de a descoperi noul) și *metoda conversației focalizate* (răspunsul la o serie de întrebări organizate care corespund nivelurilor de procesare a informațiilor).

Pentru a diferenția funcțiile pe care le poate avea conversația didactică, Bocoș (2013, pp. 224-225) a realizat o taxonomie a acestor tipuri de conversație didactică:

- **introdactivă**, folosită, așa cum putem intui, în etapa introductivă, de început, a lecțiilor din toate categoriile, și având ca scopuri: captarea și menținerea atenției și interesului elevilor, stimularea motivației acestora, activarea și reactualizarea anumitor achiziții anterioare;
- **de dobândire și descoperire**, pentru lecții din categoriile „transmitere și însușire de noi cunoștințe”, „destinate formării de priceperi și deprinderi (abilități) intelectuale/practice”, cu scopul de a deduce, dobândi, descoperi noi achiziții, formarea și exersarea unor priceperi și deprinderi (abilități) intelectuale și practice;
- **de recapitulare și sistematizare**, folosite în lecții din categoria „recapitulare și sistematizare a cunoștințelor și abilităților (priceperilor și deprinderilor)”, pentru activarea și reactualizarea selectivă, reluarea, repetarea, restructurarea, sistematizarea, consolidarea (fixarea în memoria de lungă durată) achizițiilor;

- **de fixare și consolidare**, pentru operaționalizarea achizițiilor, operarea cu achizițiile în contexte situaționale diferite, fixarea achizițiilor (întipărirea lor în memoria de lungă durată), integrarea achizițiilor în sistemul cognitiv propriu și asigurarea durabilității lor în timp;
- **de verificare și evaluare**, pentru analizarea procesului de cunoaștere parcurs de către elevi și a progresului în cunoaștere realizat de aceștia, evidentțierea progresului școlar prin raportarea rezultatelor școlare la obiectivele operaționale prestabilite;
- **finală**, pentru desprinderea și formalizarea unor concluzii cu caracter teoretic sau practic-aplicativ.

Hsu și Ching (2015) clasifică patru grupuri largi de acțiuni care pot fi legate de instrumente de comunicare digitală și în care se poate desfășura dialogul pedagogic:

1. participarea prin prezentarea individuală a lucrărilor atribuite (turul galeriei poate fi implementat prin intermediul unui panou virtual *Padlet/WordCloud*, cunoștințele pot fi actualizate prin dezvoltarea unor hărți cognitive și activități de colaborare prin programul *Coggle*, feedbackul poate fi prezentat prin „nori de cuvinte” cu ajutorul aplicației *WordArt* etc.);
2. implementarea și facilitarea comunicării online prin interacțiuni, inclusiv prin comunicarea sincronă folosind *Skype* (<https://www.skype.com/ro/>) sau *WhatsApp* (<https://www.whatsapp.com/>), precum și comunicarea asincronă folosind *Dropbox* (<https://www.dropbox.com/>) sau *Slideshare* (<http://www.slideshare.net/mobile/>);
3. evaluarea formativă folosind *Kahoot!*, evaluarea și furnizarea de răspunsuri și feedback pentru învățarea în grup și pentru materia profesorului (proiectele elevilor sunt create și evaluate folosind suita educațională *Google* – <https://gsuite.google.com/>);
4. sistemele de management al învățării, precum *Edmodo* (<https://new.edmodo.com/>) sau *Google Classroom* (<https://classroom.google.com/>), interacțiune video cu *Flipgrid* (<https://flipgrid.com/>) etc., pot facilita și gestiona participarea elevilor la discuțiile de grup. Nu în ultimul rând, putem aminti crearea de conținut digital pe *TikTok* (<https://www.tiktok.com/en/>) și alte platforme de rețele sociale (grupuri de învățare pe *Facebook*), conținut de învățare trimis pe *Twitter* (<https://twitter.com/>), *Pinterest* (<https://www.pinterest.ca/>) sau *Instagram* (<https://www.instagram.com/>) etc.

Cele mai utilizate comunități online sunt: *G Suite*, *Google Meet* (<https://meet.google.com/>), *Microsoft*: (<https://www.microsoft.com/en-us/education/products/teams>). Cursanții se pot împărți în grupuri mai mici sau se pot comuta între mai multe săli de întâlnire datorită chatului, apelurilor și caracteristicilor de colaborare ale programului principal: *Skype*: *skype.com* pentru apeluri video și audio cu funcții de convorbire, chat și colaborare; *Zoom* (cel mai utilizat pe scară largă în timpul pandemiei <https://www.zoom.us/>). Conferințele video, întâlnirile online, partajarea ecranului și seminariile web

(gratuit, cu o capacitate de până la 100 de persoane) pot fi realizate cu *Webex* (<https://www.webex.com/>), în timp ce *Facebook Messenger* permite construirea de camere de chat pentru maximum 50 de persoane.

Pentru un formator, platformele de conferințe video reprezintă noile amfiteatre de desfășurare a învățării, acestea deținând o serie de instrumente care facilitează și îmbunătățesc conversația didactică. În mediul online, profesorii le pot acorda tuturor cursanților oportunitatea să răspundă la cerințele educaționale și pot oferi, la rândul lor, feedback fiecăruia. Este bine-cunoscută în domeniul conversației didactice dilema profesorului care trebuie să acorde cuvântul, aleatoriu, atunci când sunt ridicate mai multe mâini decât permite timpul didactic. Online, elevii și profesorii pot comunica și partajând conținuturi sub formă de fișiere. Mai mult, conținutul online poate fi înregistrat, astfel încât cursanții pot revizui ce s-a comunicat *live*, iar elevii absenți pot vizualiza activitatea și își pot însuși cunoștințele predate. Tot în spațiul virtual, actorii educaționali pot posta întrebări și răspunde, mai apoi, la acestea, tot așa cum pot lucra și în grupuri restrânse.

Chiar dacă conversația didactică se realizează în mediul online, tipurile de întrebări vehiculate păstrează totuși tipologia clasică, referindu-se în special la conversația euristică, cea mai relevantă în procesul de învățare. Astfel, sunt utilizate întrebări deschise și închise, reproductivă și de recunoaștere; productive cognitiv și de descoperire; convergente, divergente și de evaluare.

În abordarea educațională a conversației didactice, sunt păstrate o serie de recomandări pentru formularea întrebărilor, astfel încât acestea să servească dezvoltării gândirii elevilor și învățării active, interactive, logice și creative (Bocoș, 2013):

- stabilirea scopului didactic urmărit de către profesor;
- asigurarea unui climat propice conversației;
- formularea de întrebări, dar, mai ales, adoptarea unei atitudini deschise față de elevi și încurajarea acestora pentru a adopta și ei înșiși o atitudine deschisă și interogativă;
- atenția acordată pericolului pseudo-dialogului;
- realizarea unui dialog veritabil și plurirelațional în timpul cursului;
- apelul la o gamă de întrebări stimulative, care să încurajeze elevul să caute răspunsul;
- dobândirea asigurării faptului că elevii au realizat achizițiile minime, respectiv pre-achizițiile necesare derulării unor schimburi intelectuale reciproc profitabile;
- susținerea elevilor în așa fel încât aceștia să își poată valorifica cunoștințele declarative, de bază;
- înțelegerea faptului că nu este absolut obligatoriu să fie dat, pe loc, câte un răspuns la toate întrebările;
- conceperea unor întrebări concrete, coerente, clare, precise, cu logică internă;

- sprijinirea cursanților, prin modul de formulare a întrebărilor, ca pentru găsirea și formularea răspunsurilor, să desfășoare activități independente;
- acordarea unui accent deosebit întrebărilor-problemă/întrebărilor problematice;
- activizarea clasei nu doar prin întrebările obișnuite, directe, ci și prin cele retorice;
- evitarea neglijării problemei timpului de așteptare în secvențele de chestionare;
- practicarea flexibilității ca atitudine procreativă, renunțarea la o anumită formulare dacă aceasta nu a fost bine înțeleasă și disponibilitatea pentru reformularea acesteia;
- observarea cu atenție a comportamentelor de ascultare ale cursanților: în ce măsură aceștia ascultă activ ori accepta argumentele celorlalți (Bocoș, 2013, pp. 229-230).

În privința conversației didactice desfășurate în cadrul cursurilor online, este important să menționăm evoluția limbajului de la o formă de codare a informațiilor cu ajutorul calculatorului, învățată de către o persoană, la înțelegerea limbajului și a diferitelor limbi de către computer. Astăzi, există nenumărate softuri de recunoaștere a vocii, comenzi vocale, programe de tradus, scriere după dictare sau redare vocală după text. Dezvoltarea multimedia a adus cu sine o multitudine de avantaje cu impact direct asupra educației. Primele reușite online s-au înregistrat sub forma unor conversații la distanță, ulterior acestea fiind perfecționate în programe de educație online. Succesul învățării online se bazează pe interactivitate ca proces, iar pentru implementarea acesteia în educația digitală, este necesară cunoașterea cursantului căreia i se adresează, precum și a designului instrucțional. Calitatea interacțiunii online este dependentă de cerințele cursantului, precum și de feedbackul pe care sistemul de operare îl poate exprima. Performanța școlară depinde, la rândul ei, de caracterul interactiv al învățării, perspectivă din care comunicarea online beneficiază de o multitudine de mijloace de învățare (tehnologice), pe care interacțiunea tradițională în învățare nu le posedă.

6.3 Exercițiu și aplicație în învățarea online

Exercițiul reprezintă acțiunea practică, necesară în procesul de învățare pentru a elabora, fixa și valorifica acele cunoștințe practice transmise în cadrul activității didactice. Prin exercițiu, cursantul dobândește, își automatizează și consolidează deprinderi care îi sunt necesare ulterior în rezolvarea unor probleme specifice.

Sfera de referință a exercițiilor constituie unul dintre criteriile care asigură durabilitatea învățării. În acest sens, se realizează distincția între exercițiile algoritmice, specifice disciplinelor logico-matematice și exercițiile euristice, cu un caracter mai larg, care poate fi generalizat la toate domeniile și se referă la abilitatea de a rezolva, în general, probleme. Funcția exercițiului în instruire este reprezentată de îndeplinirea obiectivelor operaționale stipulate la începutul cursului, ceea ce susține demersul didactic

să-și atingă scopul: automatizarea unor deprinderi și valorificarea unor cunoștințe. În ceea ce privește structura de acțiune, exercițiile sunt focalizate pe anumite obiective, cum ar fi planificarea, structurarea și repetarea, într-o succesiune algoritmică ce permite operații perfecționate.

După Cristea (2019, pp. 86-88), aplicarea metodei didactice a exercițiului solicită respectarea unor premise psihologice și pedagogice. Astfel, din punct de vedere pedagogic, un exercițiu trebuie structurat astfel încât să fie valorificate etapele necesare în formarea deprinderilor:

- *etapa preliminară*, în cadrul căreia este prezentat modul de acțiune;
- *etapa analitică, de descompunere a acțiunii în operațiile distincte*, care trebuie învățate separat;
- *etapa sintezei*, moment destinat unificării operațiilor învățate separat;
- *etapa fixării deprinderii*, destinată exersării deprinderii pentru automatizare;
- *etapa perfecționării deprinderii*, când are loc integrarea acțiunii la nivelul activității.

În cele din urmă, scopul pedagogic al exercițiului va fi atins prin trecerea de la exersarea ca automatism la exercițiul efectiv al operațiilor, proces care înregistrează evoluții semnificative, ce angajează resursele cognitive proprii celui care a învățat. Pentru a promova cu succes exercițiul ca metodă didactică, în activitățile de instruire online, formatorul trebuie să aibă în vedere o serie de aspecte particularizate și adaptate realist pentru situația de învățare respectivă (Cerghit, pp. 247-251):

- buna cunoaștere a personalității cursanților și a potențialului lor psihologic și social;
- alegerea optimă a tipului de exerciții în raport cu etapa de învățare;
- creșterea graduală a dificultății exercițiilor și succesiunea lor progresivă;
- verificarea gradului de integrare a operațiilor distincte în ansamblul de acțiuni caracteristice metodei;
- creșterea treptată a gradului de independență a tipului de exercițiu integrat în ansamblul activității de instruire;
- alternarea exercițiilor virtuale cu cele organizate în plan concret;
- valorificarea exercițiilor în cadrul activității de instruire, atât ca formă de evaluare/autoevaluare, cât și ca aplicație pentru rezolvarea unor probleme de interes.

Referindu-ne doar la cursurile online, apreciem faptul că transmiterea de informații cu ajutorul dispozitivelor tehnologice și a resurselor multimedia adaugă atributul interactivității întregului proces instructiv, acesta constituind un resort constant pentru desfășurarea exercițiilor didactice. Așa cum în pedagogia clasică vorbeam despre calitatea relației de comunicare formator-cursant, în învățarea online, accentul se mută pe calitatea interacțiunii cursant-dispozitiv/profesor, această relație fiind sensibilă la cerințele cursantului și feedbackul oferit de calculator. Cursanții preferă învățarea prin exersare online pentru că astfel lipsește sancțiunea imediată pentru un exercițiu nereușit. Un răspuns dat în mediul online poate fi anulat, retractat, refăcut până la obținerea celei mai bune forme ale sale. De asemenea, în online, cursantul primește un feedback imediat și obiectiv cu privire la calitatea acțiunii sale, spre

deosebire de situația învățării față-în-față, când profesorul era limitat în timp, spațiu și resurse personale pentru a-i putea oferi fiecărui cursant în parte un feedback imediat. În general, cursanții preferă să exerseze mult, fără a fi jenați atunci când sunt corecți, dar, în același timp, doresc un feedback scurt, frecvent și imediat, așa cum permit aplicațiile de exersare online.

Exersarea în învățarea online este legată inherent, așadar, de interactivitate. Jonassen (1988, *apud* Ceobanu 2016, p. 145), a evidențiat cinci factori care influențează interactivitatea și pun în evidență implicarea cursantului în activitatea de exersare a învățării: modalitatea de răspuns a cursantului; natura sarcinii de lucru; nivelul de procesare a informației; tipul de program educațional; calitatea și designul programului educațional.

Sims (1997, *apud* Ceobanu 2016, p. 148) propune o taxonomie de clasificare a relațiilor om-computer deosebit de utilă în înțelegerea didacticii exersării online:

- a. interactivitatea obiectuală:* se referă la aplicațiile cu butoane și comenzi activate prin *mouse* sau *touch-screen*, utile, în special, în etapele de început ale învățării;
- b. interactivitatea liniară:* se referă la aplicațiile care permit parcurgerea liniară a unui conținut, permițând revenirea la secțiuni anterioare, aceasta fiind deosebit de utilă în stabilirea propriului ritm de învățare, așa cum se întâmplă, de exemplu, atunci când este citită o carte online;
- c. interactivitatea de suport:* este o aplicație importantă prin faptul că permite accesarea continuă a unui buton/robot/operator care ajută cursantul în dificultățile pe care le întâmpină online;
- d. interactivitatea de feedback și actualizare:* se referă la acele tipuri de aplicații care oferă feedback imediat la răspunsul cursantului. Comportamentul/conținutul exprimat de cursant este evaluat instant, oferindu-i cursantului „baremul” individualizat pentru exercițiul său;
- e. interactivitatea de construcție* se referă la aplicațiile de simulare a realității cu ajutorul exercițiilor care pun cursantul în situația de a rezolva probleme prin organizarea cunoștințelor declarative și procedurale pe care le-a dobândit anterior;
- f. interactivitatea reflexivă* îi oferă cursantului posibilitatea să primească/ofere feedback sub formă de comentarii-text inserate în aplicația de exercițiu cu privire la operațiile implicate;
- g. interactivitatea pentru simulare* pune cursantul într-un exercițiu algoritmic în care se poate avansa doar după rezolvarea secțiunii curente;
- h. interactivitatea de tip „hyperlink”* leagă aplicațiile în care este implicat cursantul de baze de date utile în rezolvarea lor, astfel, acesta putând accesa diferite surse atent alese, în vederea rezolvării problemei curente;

i. interactivitatea contextuală presupune combinarea mai multor tipuri de interactivitate în mediul educațional virtual, în interiorul cărora se poate activa un context similar sau apropiat cu cel real pentru a fi exersate deprinderi apropiate realității fizice;

j. interactivitatea virtuală imersivă se referă la realitatea 3D, în care cursantul poate fi imersat cu ajutorul unor mijloace de realitate virtuală specifice (dispozitive care controlează activitatea senzorială: optice, auditive, kinestezice, proprioceptive) cu scopul de a exersa realități foarte complexe.

În vederea selectării aplicațiilor potrivite pentru exersarea diferitelor deprinderi, poate fi consultat inventarul complet al mijloacelor de învățare digitală (Brower și Torrington, 2020), incluse în capitolul anterior, sau se poate apela la aplicații special construite pentru atingerea obiectivelor cursului, acestea putând fi livrate în kit-ul de formare.

6.4 Demonstrație și tutoriat prin softurile digitale

Așa cum se întâmplă în cazul tuturor metodelor didactice, varianta digitală se construiește după principii pedagogice validate în timp, necesare a fi cunoscute atât pentru o bună utilizare a acestora, cât și pentru construirea unei baze teoretice pe care orice formator este dator să o cunoască pentru a o putea actualiza după cum situația educațională i-o va cere.

Demonstrația este o metodă didactică de cercetare indirectă a realității, prezentată în context formativ ca o problemă care trebuie rezolvată prin implicarea resurselor psihologice superioare, respectiv a raționamentului inductiv și a celui deductiv. Acest demers are ca scop susținerea cursantului în procesul de pătrundere a sensului de bază al problemei care trebuie rezolvate prin procedee didactice bazate pe operațiuni bine structurate.

În învățarea tradițională, cu cretă și tablă, cu creion și hârtie, se prezentau probleme, se aplicau metode de rezolvare și se aflau răspunsuri și soluții. Se obișnuia chiar ca disciplinele logico-matematice, rezolvarea unei probleme (demonstrația cunoașterii și aplicării unor operații creative diferite, bazate pe antrenarea aptitudinii generale) să se încheie prin scrierea expresiei în limba latină *quod erat demonstrandum* / *q.e.d.* care înseamnă „ceea ce era de demonstrat”.

Când ne referim însă la învățarea de tip online, observăm că demonstrația a suferit o modificare categorică, aproape fiecare operație exersată în demonstrațiile clasice având un corespondent digital, de la operațiile de calcul pe care astăzi le realizăm cu ajutorul calculatoarelor sau al foilor de calcul la operații creative, așa cum sunt desenul sau scrierea și traducerea. Mai mult, în prezent, lucrăm cu softuri specializate care ne îndrumă, ne învață și ne rezolvă probleme propuse în diferite domenii de activitate.

După Ceobanu (2016, p. 152), „un software educațional este sau ar trebui să fie, în primul rând, un produs pedagogic și, mai apoi, unul informatic. Acesta este rezultatul unui proces de programare pedagogică inițială, urmată de o transpunere într-un program informatic. Evident, odată cu evoluția spectaculoasă a computerelor, oferta de softuri educaționale a crescut foarte mult; au fost concepute o multitudine de softuri educaționale, extrem de diverse, destinate unor categorii de cursanți tot mai înguste.” Același autor exemplifică cu o serie de softuri apărute pentru diverse categorii, urmate de o structurare tipologică a acestora, aici citându-i pe Doering și Veletsianos (2009):

- softul tutorial;
- softuri specializate pentru exersarea cu ajutorul calculatorului;
- softurile pentru simulare;
- jocurile educaționale;
- softurile pentru rezolvarea de probleme.

Softul tutorial se referă la utilizarea calculatorului pe care este instalat un soft specializat în predarea de noi conținuturi sau lecții de laborator. Într-un astfel de soft, programul de instruire este împărțit în secvențe cu prezentări și elemente de hyperlink, urmând principiile instruirii programate. Există tutoriale liniare sau ramificate, iar la finalul acestora, se realizează evaluarea, verificarea și întărirea răspunsurilor corecte. Pentru a răspunde unor standarde de calitate, un soft educațional se caracterizează prin câteva elemente distincte:

- softul prezintă o componentă de interactivitate ridicată;
- cursantul deține un control ridicat asupra programului și a secvențelor de desfășurare, existând posibilitatea să își individualizeze/personalizeze învățarea;
- un soft tutorial este construit pe fundamente pedagogice solide;
- oferă întărire, verificare și feedback obiectiv și adecvat activității;
- se evidențiază printr-o grafică intuitivă, estetică, mnemotehnică și utilă instruirii;
- deține un sistem de management al învățării care poate ține o evidență plină de acuratețe asupra progresului învățării.

Softurile specializate pentru exersarea cu ajutorul calculatorului se referă la programele cu sarcini repetitive, urmate de aprecierea prestației cursantului. Acestea pot fi simple, arborescente sau extinse, orientate spre funcția lor practică, nu instrucțională, așa cum este, de exemplu, cazul softurilor tutoriale, anterior prezentate. Într-o variantă de calitate relevantă în procesul formativ, softul de exersare ar trebui să-i permită cursantului să gestioneze timpul de răspuns, cu excepția sarcinilor ce măsoară și viteza de reacție; ar trebui să discrimineze foarte bine între răspunsuri și să ofere, de asemenea, un feedback motivant pentru cursant.

Softurile pentru simulare recrează, în mediul virtual, un sistem fizic ce se dorește a fi studiat, dar care, din diferite motive, este dificil sau imposibil de studiat în mediul său real (de exemplu, fenomene meteo sau procese fizice periculoase, procese tehnologice complicate, experimente complexe etc.). O tipologie a softurilor de simulare include:

- simulatoare de sisteme, fenomene sau procese care ajută la creșterea nivelului de cunoștințe despre acestea, cum ar fi simulările fizice (combinarea mai multor substanțe chimice) sau iterative (încetinirea sau accelerarea unor procese biologice);
- simulatoare de acțiuni care permit deprinderea acestora, cum sunt cele procedurale (simulatoare de mașini) sau situaționale (care pun cursantul în situația de a rezolva o problemă, de a investi bani etc.).

Cele mai multe softuri de simulare s-au dezvoltat în domeniul științei și tehnicii, însă acestea se găsesc sub umbrela majorității disciplinelor. Dintre avantajele majore pe care le au acestea, amintim (Ceobanu, 2016):

- posibilitatea de a comprima timpul în ceea ce privește desfășurarea unor evenimente (cum ar fi mișcarea scoarței terestre);
- posibilitatea de a încetini unele procese rapide pentru a le studia cu încetinitorul;
- creșterea angajamentului, implicării și motivației pentru învățare la cursanții care utilizează softuri de simulare;
- desfășurarea unor demonstrații periculoase în condiții de siguranță și protecție pentru cursanți;
- accesarea unor situații dificil sau imposibil de pătruns în realitate;
- economie de resurse;
- repetarea simulărilor până la determinarea/aflarea unor soluții;
- posibilitatea observării unor fenomene complexe prin descompunerea lor în secvențe mai mici.

Jocurile educaționale s-au delimitat, în ultima vreme, ca o variantă de soft educațional în sine, deși, inițial și multă vreme, acestea au fost tratate cu o atitudine nu tocmai academică, fiind percepute doar ca o formă de divertisment. Pe scurt, jocurile educaționale exploatează regulile și competiția caracteristice jocului în procesul desfășurării activităților de învățare. Acestea vin cu un potențial instrucțional mare, stârnind curiozitatea și motivând cursanții în învățare. Pentru a servi procesului de învățare, acestea trebuie să corespundă cerințelor socio-emoționale și morale, având, totodată, un fundament pedagogic care le conferă atributul de a fi capabile să formeze deprinderi.

Grossek, G. și Crăciun, D. (2020, p. 29) consemnează că „învățarea bazată pe joc” „este o abordare de învățare centrată pe elev, în care jocurile conduc la atingerea obiectivelor de învățare așteptate”. Jocul educațional digital este o modalitate distractivă pentru elevi prin care aceștia pot învăța lucruri noi și să se dezvolte ca oameni, deoarece încurajează participarea activă, promovează competiția sănătoasă, stimulează dezvoltarea abilităților de cooperare, colaborare și negociere, oferind simultan feedback și

întărire pozitivă imediată din partea magistrului. Autorii fac diferența între ludificare, utilizarea componentelor de joc pentru a gestiona activitățile de învățare offline și online, și jocurile serioase, care sunt aplicații de tip video sau simulare, în care jocul formează cunoștințe și exersează diverse abilități prin depășirea dificultăților experimentate în timpul jocului.

Softurile pentru rezolvarea de probleme se referă la acele sisteme special create pentru a rezolva probleme în anumite domenii (de exemplu: matematică) sau pentru dezvoltarea abilităților de rezolvare de probleme, în general, prin punerea cursantului în situația de a utiliza strategii euristice. Utilizând acest tip de soft în activitățile de formare online, aducem imediat cursantul în zona de aplicație practică, ieșind din zona abstract-teoretică și oferindu-i posibilitatea de exersare a cunoștințelor dobândite pentru rezolvarea de probleme.

Pentru a ilustra expunerea noastră cu câteva exemple de softuri care se bucură de o deosebită relevanță în demonstrațiile digitale, menționăm o serie de exemple consemnate și de Grossek, G.; Crăciun, D. (2020):

- aplicații educaționale care au un conținut prestabilit: *Elements4d* (<http://elements4d.daqri.com/>), *Anatomy4d* (<https://www.4danatomy.com/>), *Star-Walk* (<http://vitotechnology.com/star-walk.html>), *Zoo-AR* (<http://zoo-ar.com/animals/>);
- utilizarea AR pentru construirea propriei activități: *Narrator AR* (<https://www.narratorar.com.au/>), *Augment* (<http://www.augment.com/>), *Layar* (<https://www.layar.com/>) sau chiar *Snapchat* (<https://www.snapchat.com/>);
- aplicație AR, utilă, în special, în domeniul disciplinelor științifice și tehnice, așa cum este *Science-AR* (<https://edshelf.com/tool/science-ar/>);
- tur virtual vizitând diverse destinații turistice, căutând imagini, identificând monumente istorice prin intermediul unor aplicații cum sunt *Google Street View* (google.com/streetview) sau *Google Expeditions* (edu.google.com/products/vr-ar/expeditions), excursii virtuale pe *YouTube* sau *360Cities* (360cities.net);
- crearea de spații virtuale printr-un instrument specific realității virtuale: *CoSpaces Edu* (cospaces.io/edu);
- *Gamar* (gamar.com) este o platformă care îi permite oricărui utilizator să creeze jocuri sau tururi cu realitate augmentată;
- *Brainly* (<https://brainly.ro/>), o aplicație utilă pentru stimularea colaborării și care le oferă elevilor posibilitatea să exploreze întrebări și să dezvolte răspunsuri pornind de la concepte diverse;
- Platforme precum *Coursera* (coursera.org) care folosesc AI pentru a identifica activitățile și conținuturile la care elevii au probleme.

Bibliografie

1. Barkley, E. F., Cross, K. P. & Major, C. H. (2014). Collaborative learning techniques: A handbook for college faculty. John Wiley & Sons.
2. Bocoș, M. (2013). Instruirea interactivă: repere axiologice și metodologice. Polirom.
3. Ceobanu, C. (2016). Învățarea în mediul virtual. Ghid de utilizare a calculatorului în educație. Iași: Polirom.
4. Cerghit, I. (2006). Metode de învățământ, ediția a III-a, revăzută și adăugită. Iași: Editura Polirom.
5. Grosseck, G., Crăciun, D. (2020). Ghid practic de resurse educaționale și digitale pentru instruire online. Timișoara: Editura Universității de Vest.
6. Hsu, Y.-C. & Ching, Y.-H. (2015). A Review of Models and Frameworks for Designing Mobile Learning Experiences and Environments. *Canadian Journal of Learning and Technology*, 41 (3).
7. Pânișoară, I. O., coord. (2022). Enciclopedia metodelor de învățământ. Editura Polirom.
8. Seghedin E. și Moise C. „Metodele de învățământ”, pp. 343-387 în Cucoș, C., coord. (2009). Psihopedagogie pentru examenele de definitivare și grade didactice. ediția a II-a, Iași, Polirom.
10. Snowman, J. & McCown, R. (2014). Psychology applied to teaching. Cengage Learning.

Capitolul 7 - Metode activ-participative

7.1 Introducere

Formarea adulților prezintă provocări și oportunități diferite față de educația tradițională a copiilor și tinerilor. Adultul vine cu un bagaj de experiențe, așteptări și nevoi de învățare foarte diferite. În acest context, utilizarea metodelor activ-participative se dovedește esențială pentru o învățare eficientă. În lumea rapidă și dinamică în care trăim, necesitatea învățării continue nu a fost niciodată mai evidentă. Însă, în cazul adulților cu dizabilități, această necesitate vine adesea cu un set unic de provocări și oportunități. Formatorii care lucrează cu această populație trebuie să fie nu doar buni educatori, ci și facilitatori empatici, inovatori și adaptabili.

Metodele activ-participative sunt esențiale în acest cadru, nu doar pentru a transmite cunoștințe, dar și pentru a construi un mediu de învățare incluziv și eficace. Aceste metode implică cursanții într-un mod direct, le permit să își folosească experiențele anterioare ca bază de învățare și încurajează angajamentul și interacțiunea într-un mod adaptat la nevoile lor individuale.

Adulții cu dizabilități se confruntă adesea cu o varietate de obstacole în calea învățării: bariere fizice, cognitive, sau emoționale. În același timp, ei aduc cu ei un bagaj de resurse, abilități și perspective unice care pot îmbogăți experiența de învățare pentru toți participanții. În acest context, abordările tradiționale de predare pot fi neadecvate sau chiar contraproductive.

Acest capitol își propune să ofere o înțelegere detaliată a diferitelor metode activ-participative care pot fi aplicate în formarea adulților, cu un accent special pe cei cu dizabilități. Vom explora avantajele și provocările acestor metode, cum să le implementăm în mod eficace și cum să le adaptăm pentru a satisface o gamă largă de nevoi. De asemenea, vom aborda subiecte precum:

- De ce sunt metodele activ-participative esențiale în formarea adulților, în special a celor cu dizabilități.
- Cum să selectați și să adaptați metodele activ-participative în funcție de nevoile cursanților.
- Importanța feedback-ului și evaluării în metodele activ-participative.

În final, scopul nostru este de a vă dota cu instrumentele și cunoștințele necesare pentru a crea un mediu de învățare care nu doar educă, dar și împuternicește adulții cu dizabilități. Astfel, veți putea contribui la crearea unei societăți mai incluzive, diversificate și echitabile.

7.2 Ce sunt metodele activ-participative?

Metodele activ-participative sunt tehnici pedagogice care implică activ cursantul în procesul de învățare, fie că este vorba de discuții de grup, studii de caz, simulări, jocuri de rol, sau alte forme de experiență directă. Reprezintă o abordare pedagogică centrată pe cursant, în care procesul de învățare este văzut ca o experiență interactivă și de colaborare, și nu doar ca un transfer unidirecțional de informații de la formator la cursant. Aceste metode pot lua multiple forme și sunt proiectate pentru a stimula gândirea critică, creativitatea și abilitățile sociale. Metodele interactive sunt concepute pentru a implica cursanții în procesul de învățare, transformându-i din simpli receptori de informații în participanți activi. Acestea favorizează dezvoltarea unor abilități cum ar fi rezolvarea de probleme, gândirea critică, comunicarea și colaborarea, făcând astfel experiența de învățare mult mai profundă și mai durabilă.

Caracteristici fundamentale ale metodelor activ – participative

- **Interactivitate** - Aceste metode presupun un grad înalt de interacțiune între formator și cursanți și, adesea, între cursanți între ei. Interacțiunea este facilitată prin întrebări, discuții, exerciții practice și alte activități ce solicită o implicare activă din partea tuturor participanților.
- **Angajament** - Metodele activ-participative presupun o participare activă din partea cursanților. Ei nu sunt doar spectatori, ci participanți activi în procesul lor de învățare, luând parte la dialog, rezolvând probleme, colaborând în proiecte și reflectând asupra propriei experiențe de învățare.
- **Flexibilitate** - Aceste metode sunt adesea adaptabile, permițând formatorilor să ajusteze nivelul de dificultate și complexitate în funcție de nevoile și abilitățile cursanților. Aceasta este o caracteristică crucială atunci când se lucrează cu adulți cu dizabilități, care pot avea nevoi variate și specifice.
- **Contextualizare** - Prin intermediul metodelor activ-participative, cursanții au oportunitatea de a înțelege și aplica cunoștințele într-un context real sau simulat, ceea ce facilitează transferul de cunoștințe și abilități în viața de zi cu zi.
- **Reciprocitate** - În cadrul metodelor interactive, există o relație de reciprocitate între formator și cursant. Ambele părți contribuie la procesul de învățare. Formatorul poate învăța, de asemenea, de la cursanți, fie că este vorba de noi perspective sau de feedback pentru a îmbunătăți materialele de curs.

- **Responsabilitate Partajată** - Atât formatorul, cât și cursantul își asumă responsabilitatea pentru succesul procesului de învățare. Formatorul oferă structura și îndrumarea, în timp ce cursantul este responsabil pentru propria sa participare și angajament.
- **Învățare Activă** - Metodele interactive presupun o implicare cognitivă și emoțională activă. Asta înseamnă că cursanții nu doar ascultă sau citesc; ei discută, aplică, analizează, evaluează și creează.
- **Personalizare** - Metodele interactive permit o anumită măsură de personalizare. Formatorii pot ajusta nivelul de complexitate și modul de prezentare al materialului în funcție de nevoile și abilitățile cursanților.
- **Feedback Continuu** - Una dintre cele mai valoroase aspecte ale metodelor interactive este feedbackul continuu. Acesta poate veni atât din partea formatorului, cât și din partea colegilor, și oferă oportunități pentru îmbunătățire și autoevaluare.
- **Învățare prin Cooperare** - Cursanții lucrează în grupuri mici pentru a rezolva o problemă sau pentru a finaliza un proiect.
- **Învățare prin Descoperire** - Cursanții sunt îndrumați să își folosească propria curiozitate și abilități de cercetare pentru a explora un subiect sau o problemă

7.3 Tipuri de metode activ-participative

- **Discuții Deschise**

În acest cadru, cursanții sunt încurajați să își exprime opiniile, să pună întrebări și să contribuie la dezvoltarea unei idei sau a unui concept.

Iată un exemplu de Metodă Activ-Participativă - Discuții Deschise:

Context

Într-o sesiune de formare despre tehnici de comunicare eficientă, un formator lucrează cu un grup de adulți, inclusiv cu Ana, o cursantă cu o dizabilitate auditivă.

Obiectiv

Formatorul vrea să angajeze grupul într-o discuție deschisă despre importanța ascultării active în comunicare.

Iată pașii care trebuie urmați:

Pasul 1: Introducerea Subiectului și Stabilirea Regulilor

Formator: "Astăzi vom discuta despre importanța ascultării active. Înainte de a începe, vreau să stabilesc câteva reguli. Toată lumea trebuie să se simtă confortabil să participe. Dacă vrei să împărtășești ceva, te rog să ridicăm mâna. Am o tabletă specială pentru Ana, astfel încât să poată scrie întrebările sau comentariile sale, iar eu le voi citi cu voce tare pentru grup."

Pasul 2: Propunerea unei Întrebări Deschise pentru Discuție

Formator: "De ce credeți că ascultarea activă este importantă în comunicare?"

Ana (scriind pe tabletă): "Pentru că atunci când ascultăm activ, înțelegem mai bine ce vrea să transmită celălalt și putem răspunde într-un mod mai adecvat."

Formator: "Foarte bine observat, Ana. Ascultarea activă ne ajută să înțelegem nu doar cuvintele, dar și sentimentele și intențiile vorbitorului. Alte opinii?"

Pasul 3: Moderarea și Orientarea Discuției

Formator: "Am auzit multe răspunsuri bune. Dar ce se întâmplă dacă întâmpinăm bariere în procesul de ascultare, cum ar fi o dizabilitate auditivă? Cum putem practica ascultarea activă în aceste condiții?"

Ana (scriind pe tabletă): "Comunicarea non-verbală poate ajuta. Citirea buzelor, limbajul corpului și expresiile faciale pot transmite multe informații."

Formator: "Exact, Ana. Adesea, comunicarea non-verbală poate spune chiar mai mult decât cuvintele. Este un punct excelent și arată cât de complexă și adaptabilă poate fi comunicarea umană."

În acest exemplu, formatorul a folosit metoda discuțiilor deschise pentru a stimula gândirea critică și pentru a facilita un schimb de idei. Importanța acestei metode este și mai mare atunci când se lucrează cu adulți cu dizabilități, cum ar fi Ana. Ea a fost inclusă în discuție printr-o adaptare tehnologică și a avut oportunitatea de a împărtăși perspective valoroase care au îmbogățit experiența de învățare a întregului grup.

Metoda activ-participativă a permis nu doar transferul de cunoștințe, dar și construirea unei comunități de învățare incluzive și respectuoase.

- **Studii de Caz**

Se analizează o situație reală sau imaginară legată de subiectul cursului. Acesta permite cursanților să își aplice cunoștințele și să exerseze judecata și luarea de decizii.

Metoda studiilor de caz implică analiza detaliată a unei situații, fie reală sau imaginară, într-un context care este relevant pentru obiectivele de învățare ale cursului. Acesta permite cursanților să își

utilizeze și să își aplice cunoștințele teoretice într-un scenariu practic, dezvoltând în același timp abilități precum judecata, luarea de decizii și gândirea critică.

Atunci când se lucrează cu persoane cu dizabilități, este esențial ca studiile de caz să fie accesibile și incluzive. Acest lucru poate implica:

- Utilizarea de materiale accesibile, precum transcripții pentru materialele audio sau subtitrări pentru videoclipuri
- Asigurarea accesului la tehnologii de asistare, dacă este necesar
- Crearea de variante ale studiilor de caz care țin cont de diferite tipuri de dizabilități

Lată pașii pentru Implementarea unui Studiu de Caz:

1. Prezentarea Situației: Formatorul împărtășește detaliile unei situații care necesită analiză și decizie. De exemplu, într-un curs despre angajabilitate, se poate discuta despre un caz în care o persoană cu dizabilități motorii dorește să lucreze într-un anumit domeniu și se confruntă cu diverse obstacole.

2. Analiza Individuală sau de Grup: Cursanții primesc timp să analizeze cazul, fie individual, fie în grupuri mici. În cazul grupurilor, asigurați-vă că fiecare membru poate contribui în mod egal.

3. Discuție și Dezbateri: Se discută despre posibilele soluții și se dezbate meritul fiecăreia.

4. Prezentarea Soluțiilor: Fiecare grup sau individ prezintă soluția lor și argumentele care o susțin.

5. Feedback și Reflecție: Formatorul oferă feedback, iar cursanții au oportunitatea să reflecteze asupra a ceea ce au învățat.

Exemplu

Context: Un curs despre accesibilitate în locul de muncă

Studiul de Caz: Maria, o angajată cu dizabilități vizuale, se confruntă cu dificultăți la locul ei de muncă unde sistemul IT nu este accesibil.

Analiza: Cursanții discută în grupuri mici despre posibilele soluții, având acces la tablete cu software de citire a ecranului și alte tehnologii de asistare.

Discuție: Grupurile împărtășesc ideile lor și dezbate opțiunile, cum ar fi formarea personalului în probleme de accesibilitate, adaptarea tehnologiei, etc.

Feedback și Reflecție: Formatorul adaugă perspective profesionale, legale și etice, iar cursanții reflectează asupra a cum aceste informații noi pot fi aplicate în situații reale.

Metoda studiilor de caz este o abordare extrem de utilă și adaptabilă care poate fi cu succes implementată în contextul formării persoanelor cu dizabilități, oferind oportunități valoroase de învățare și dezvoltare.

- **Joc de Rol**

Această metodă permite cursanților să simuleze diferite situații, oferind un mediu sigur pentru încercarea și eșuarea diferitelor strategii. Jocul de Rol este o metodă pedagogică care implică simularea unor situații reale sau ipotetice pentru a permite cursanților să își exploreze comportamentele, atitudinile și reacțiile emoționale într-un mediu controlat. Această metodă poate fi extrem de eficientă pentru dezvoltarea de abilități sociale, de comunicare, de negociere și de luare a deciziilor.

Jocul de Rol oferă numeroase avantaje, cum ar fi:

- **Învățare Experiențială:** Cursanții au oportunitatea de a "învăța făcând".
- **Feedback Imediat:** Erorile pot fi identificate și corectate pe loc.
- **Reducerea Riscului:** Se pot încerca strategii și abordări fără riscul de a produce efecte negative în realitate.
- **Dezvoltare Personală:** Îmbunătățește abilitățile sociale, empatia și inteligența emoțională.

Componente-cheie ale Jocului de Rol

- **Scenariul:** Detalii despre situația care urmează să fie simulată.
- **Personajele:** Rolurile pe care le vor juca participanții.
- **Regulile:** Parametrii în care se va desfășura jocul de rol.
- **Obiectivele de Învățare:** Ce ar trebui să își asimileze cursanții.

Cum să Implementați Jocul de Rol

- **Pregătire:** Alege sau creează un scenariu, definește rolurile și obiectivele.
- **Instrucțiuni:** Explică cursanților ce se va întâmpla, ce roluri vor juca și ce se așteaptă de la ei.
- **Desfășurare:** Lăsați cursanții să joace scenariul.
- **Dezbateri și Feedback:** După ce jocul s-a încheiat, urmează o sesiune de discuții și analiză.
- **Reflectarea și Aplicare:** Oportunitate pentru cursanți de a reflecta asupra experienței și de a discuta despre cum să aplice ce au învățat.

Adaptări pentru Persoanele cu Dizabilități

- Accesibilitate Fizică: Asigurați-vă că locul în care se desfășoară jocul de rol este accesibil pentru toți.
- Materiale Adaptate: Folosiți materiale vizuale, auditive sau tactile, în funcție de nevoile cursanților.
- Flexibilitate în Roluri: În funcție de tipul de dizabilitate, anumite roluri pot fi adaptate sau modificate.

Exemplu

Scenariu: Angajarea unei persoane cu dizabilități într-o companie.

Personaje:

- Candidat cu dizabilități
- Managerul de HR
- Un coleg de echipă

Obiective de Învățare:

- Înțelegerea procedurilor de angajare accesibile
- Dezvoltarea empatiei și a abilităților de comunicare
- Identificarea posibilelor obstacole și găsirea de soluții

Desfășurare

Cursanții sunt împărțiți în grupuri de 3 și fiecare joacă un rol. După 10-15 minute, rolurile se rotesc.

Dezbateri și Feedback

Se discută despre ce a funcționat, ce nu a funcționat și despre ce s-ar putea face diferit într-o situație reală.

Metoda Jocului de Rol, atunci când este bine gândită și implementată, poate oferi o experiență de învățare profundă și efectivă, adecvată pentru o varietate de subiecte și de contexte, inclusiv pentru formarea persoanelor care lucrează cu indivizi cu dizabilități.

- **Lucru în Grup**

Lucrul în echipă promovează colaborarea și comunicarea, aspecte esențiale în orice context profesional și social. Lucrul în grup este o tehnică pedagogică care încurajează interacțiunea și colaborarea între participanți. Acest tip de abordare se potrivește perfect într-un context de formare

a adulților, unde experiența și perspectiva fiecărui cursant poate aduce valoare adăugată. Pentru persoanele cu dizabilități, această metodă poate oferi oportunități valoroase de socializare și de dezvoltare a abilităților de comunicare, cu condiția să fie gestionată într-un mod inclusiv.

Obiectivele Lucrului în Grup

- **Dezvoltarea Abilităților Sociale:** Lucrul în echipă ajută la îmbunătățirea abilităților de comunicare și colaborare.
- **Îmbogățirea Conținutului:** Împărtășirea de cunoștințe și perspective diferite poate duce la o înțelegere mai profundă a materialului cursului.
- **Autoevaluare și Feedback:** Lucrul în grup oferă șansa de a da și de a primi feedback, lucru esențial pentru creșterea profesională și personală.
- **Incluziune și Diversitate:** Crearea unui mediu de învățare care să încorporeze nevoile diverse ale cursanților, inclusiv cele ale persoanelor cu dizabilități.

Adaptare pentru un curs online pentru persoane cu dizabilități a acestei metode

- **Accesibilitate Tehnologică:** Asigurați-vă că toate platformele și instrumentele online utilizate sunt accesibile pentru persoanele cu diverse tipuri de dizabilități.
- **Claritate și Structură:** Fiecare sarcină sau subiect discutat în cadrul grupului trebuie să fie clar și bine structurat. Acest lucru este crucial pentru persoanele cu dizabilități cognitive.
- **Timp Suplimentar:** Anumiți cursanți ar putea avea nevoie de mai mult timp pentru a procesa informația sau pentru a răspunde, așa că se recomandă planificarea unor intervale de timp flexibile.
- **Suport și Resurse Adiționale:** Fiecare membru al grupului ar trebui să aibă acces la materialele didactice în format accesibil (ex: transcrieri, subtitrări, imagini cu text alternativ etc.).

Exemplu de aplicație în grup

- **Studiu de Caz în Grup** - Cursanții sunt împărțiți în grupuri mici și fiecare grup primește un studiu de caz cu situații care ar putea apărea într-un mediu de lucru inclusiv. Grupurile ar trebui să analizeze studiul de caz și să vină cu soluții.
- **Dezbateri Dirijate** -Subiecte precum "Barierele în Educația Inclusivă" pot fi dezbătute în grupuri, cu roluri distribuite pentru a asigura că fiecare voce este auzită.
- **Proiect de Grup** - Cursanții pot lucra împreună pentru a dezvolta un proiect care încorporează principii de design inclusiv, precum un program de instruire sau o aplicație web accesibilă.

Exemplu de Interacțiune în Grup

Formator: "Vom împărți clasa în trei grupuri. Fiecare grup va primi un studiu de caz despre angajarea unei persoane cu dizabilități. Grupul trebuie să analizeze situația și să vină cu recomandări."

Cursant cu dizabilitate vizuală: "Îmi este mai ușor să accesez materialele în format audio. Poate cineva din grup să îmi citească studiul de caz?"

Alt Cursant: "Desigur, îl voi citi cu voce tare."

După ce grupurile își prezintă concluziile, formatorul facilitează o discuție generală, abordând posibile obstacole și soluții pentru a asigura incluziunea tuturor cursanților.

Prin implementarea metodei de lucru în grup într-un mod conștient și inclusiv, formatorii nu doar că îmbogățesc experiența de învățare pentru toți participanții, dar și promovează un mediu de învățare divers și accesibil.

- **Metoda de Învățare - Învățare Bazată pe Proiect (Project-Based Learning - PBL)**

Învățarea Bazată pe Proiect (PBL) este o abordare pedagogică centrată pe cursant, în care acesta devine actorul principal în procesul de învățare prin realizarea unui proiect complex, de la concepere până la implementare. Această metodă este deosebit de eficace în dezvoltarea unei game largi de competențe, de la abilități tehnice la cele de lucru în echipă și rezolvare a problemelor.

Obiectivele Învățării Bazate pe Proiect

- **Aplicarea Cunoștințelor** - Cursanții aplică ceea ce au învățat într-un context real sau simulat, ceea ce îmbunătățește înțelegerea și retenția informației.
- **Dezvoltarea Competențelor Soft** - Îmbunătățește abilități precum lucru în echipă, comunicare, planificare și autoevaluare.
- **Autonomie și Auto-direcționare** - Încurajează independența și responsabilitatea personală prin asumarea unui proiect de la început până la sfârșit.
- **Înțelegere Interdisciplinară** - Proiectele sunt adesea complexe și implică cunoștințe și abilități din mai multe domenii.

Particularități pentru cursuri online pentru persoane cu dizabilități

- **Accesibilitate** - Asigurați-vă că proiectul și toate resursele asociate sunt accesibile pentru cursanții cu dizabilități, folosind formate multiple și tehnologii de asistare, dacă este necesar.

- **Flexibilitate** - Design-ul proiectului ar trebui să permită suficientă flexibilitate pentru a se potrivi cu nevoile diverse ale cursanților, inclusiv termene flexibile sau sarcini ajustabile în funcție de capacități.
- **Sprijin Suplimentar** - Oferiți ghiduri detaliate, exemple și feedback constant pentru a sprijini învățarea și a face procesul cât mai clar posibil.
- **Colaborare Inclusivă** - Dacă proiectul este realizat în grup, aveți grijă să facilitați colaborarea între toți membrii, inclusiv cei cu dizabilități, prin utilizarea tehnologiilor de comunicare adecvate.

Exemplu de aplicare a metodei

Formator - "Pentru acest curs, fiecare dintre voi va lucra la un proiect care vizează îmbunătățirea accesibilității în educația online. Proiectul poate fi realizat individual sau în grup. Aveți libertatea de a alege subiectul, dar trebuie să încorporeze elementele de accesibilitate discutate în curs."

Cursant cu dizabilitate motorie - "Eu aș vrea să explorez moduri de a face materialele de curs mai accesibile pentru persoanele cu dizabilități motorii. Mă gândeam să creez un prototip de interfață care să fie ușor de navigat."

Formator - "Excelent, acesta este un proiect foarte relevant. Ține cont să încorporezi feedback de la colegii tăi și de la persoane care se confruntă cu aceste provocări în viața reală."

Învățarea Bazată pe Proiect oferă o cale excelentă de a construi un mediu de învățare activ, implicat și inclusiv, satisfăcând în același timp nevoile diverse ale cursanților, inclusiv cele ale persoanelor cu dizabilități.

- **Metoda de Învățare- Simulări și Exerciții Practice**

Simulările și exercițiile practice sunt tehnici de instruire ce oferă cursanților o oportunitate de a experimenta, într-un mediu controlat, diferite situații, tehnici sau abordări. Acestea pot fi foarte eficiente în formarea de competențe specifice, în înțelegerea unor concepte abstracte și în dezvoltarea gândirii critice. Cursanții au posibilitatea de a încerca, a eșua și de a învăța din greșeli într-un mediu fără riscuri reale.

Obiectivele Simulărilor și Exercițiilor Practice

- **Înțelegerea Aplicată** - Cursanții aplică cunoștințele teoretice într-un context simulat, facilitând astfel înțelegerea și retenția materiei.

- **Dezvoltarea Abilităților** - Simulările ajută la dezvoltarea unei game largi de abilități, de la competențe tehnice la abilități de luare a deciziilor și rezolvare a problemelor.
- **Feedback Imediat** - Permite evaluarea în timp real a performanței, oferind astfel oportunități imediate de corectare și îmbunătățire.
- **Încredere și Autonomie** - Experiența acumulată în cadrul simulărilor poate crește încrederea cursanților în propriile abilități.

Particularități pentru cursuri online pentru persoane cu dizabilități

- **Accesibilitate** - Simulările și exercițiile trebuie să fie concepute astfel încât să fie accesibile pentru toți cursanții, indiferent de tipul de dizabilitate cu care se confruntă.
- **Instrucțiuni Clare și Ghiduri** - Oferirea de instrucțiuni clare și explicite, posibil în formate multiple (audio, video, text), poate fi esențială pentru cursanții cu dizabilități cognitive sau de învățare.
- **Opțiuni Multiple de Interacțiune** - Oferirea de multiple modalități de interacțiune cu simularea poate ajuta la incluziunea cursanților cu diferite tipuri de dizabilități.
- **Suport Suplimentar** - Oferirea de asistență suplimentară sau de versiuni adaptate ale exercițiilor poate fi necesară în anumite cazuri.

Exemplu de Aplicare a metodei

- **Simulare de Interviu** - Cursanții se pot antrena pentru un interviu de angajare, încorporând elemente de comunicare non-verbală, ton și limbaj tehnic.
- **Simulare de Gestionare a Crizei** - Se poate simula o situație de urgență în care cursanții trebuie să ia decizii rapide, evaluând astfel abilitățile lor de luare a deciziilor în condiții de stres.

Scenariu de Aplicare a metodei

Formator - "Astăzi vom efectua o simulare în care fiecare dintre voi va juca rolul unui manager de proiect. Veți primi o serie de situații ipotetice în care trebuie să luați decizii. Vom discuta apoi opțiunile și rezultatele."

Cursant cu dizabilitate auditivă - "Puteți asigura, vă rog, subtitrări sau un interpret în limbajul semnelor pentru această simulare?"

Formator - "Desigur, vom avea subtitrări active pe tot parcursul simulării și un interpret în limbajul semnelor va fi disponibil într-o fereastră video separată."

La finalul simulării, formatorul și cursanții pot revizui deciziile luate, abordând atât punctele tari, cât și ariile ce necesită îmbunătățire.

- **Metoda "Acvariului"**

Metoda "Acvariului" (sau "Fishbowl" în engleză) este o tehnică de instruire și discuție în grup, folosită adesea pentru a facilita dialoguri pe teme complexe sau controversate. În acest format, un grup mic de participanți (în "acvariu") discută un anumit subiect, în timp ce restul cursanților îi privesc și ascultă, fără a interveni. După ce discuția din "acvariu" se încheie, grupul mare are ocazia să comenteze, să pună întrebări și să reflecteze asupra discuției.

Obiective

- **Aprofundare și Analiză** - Facilitează o discuție detaliată pe o temă anume, permițând analiza și explorarea în profunzime a subiectelor.
- **Participare Selectivă** - Încurajează participarea activă, dar oferă și oportunitatea de a fi un observator activ.
- **Autoevaluare și Reflexivitate** - Prin observare, cursanții pot evalua propriile perspective și pot deveni conștienți de diversitatea punctelor de vedere.

Particularități pentru Cursanți cu Dizabilități

- **Accesibilitate** - Dacă se folosește într-un mediu online, asigurați-vă că tehnologia este accesibilă pentru toți, inclusiv pentru cei cu nevoi speciale.
- **Incluziune** - Dacă sunt cursanți cu dizabilități de comunicare, asigurați-vă că există modalități alternative pentru ei de a-și exprima punctul de vedere sau de a participa la discuție.
- **Instrucțiuni Diverse** - Furnizați instrucțiunile în formate multiple, cum ar fi audio, video și text, pentru a se asigura că toți cursanții le pot accesa.

Exemplu de Aplicare a metodei

Pentru un curs online despre incluziunea în educație pentru persoanele cu dizabilități, formatorul alege metoda "Acvariului".

- **Formator** - "Astăzi vom utiliza metoda 'Acvariului' pentru a discuta despre barierele pe care le întâlnesc persoanele cu dizabilități în accesul la educație. Avem patru voluntari care vor iniția discuția. Restul sunt observatori și vor avea ocazia de a comenta după aceea."
- **Cursant în acvariu cu dizabilitate vizuală** - "În experiența mea, accesul la materiale educative este adesea o barieră majoră. De exemplu, cărțile nu sunt întotdeauna disponibile în format Braille sau electronic."
- **Cursant în acvariu** - "Da, și platformele online pot fi greu de navigat dacă nu sunt proiectate pentru accesibilitate."

După încheierea discuției din "acvariu", restul cursanților pot pune întrebări și pot adăuga perspective noi.

- **Formator** - "Ce observații ați avut în timp ce ați ascultat discuția?"
- **Cursant observator cu dizabilitate auditivă (prin chat)**: "Sunt de acord cu problema accesibilității materialelor. În plus, subtitrările sunt adesea inexacte în materialele video, ceea ce face învățarea dificilă."

Metoda "Acvariului" este un instrument puternic pentru a stimula discuția și reflectarea, fiind flexibilă și adaptabilă pentru a îndeplini diverse nevoi, inclusiv cele ale persoanelor cu dizabilități.

- **Metoda Mozaicului**

Metoda Mozaicului, cunoscută și sub numele de "Jigsaw Classroom" în literatura de specialitate, este o abordare pedagogică care implică divizarea unui subiect complex în mai multe părți componente. Fiecare membru sau subgrup de studiu se specializează într-o anumită parte a subiectului și apoi împărtășește ceea ce a învățat cu ceilalți membri ai grupului mare. Acest lucru permite o învățare de colaborare și reciprocă între participanți.

Obiective

- **Învățare colaborativă**- Promovează cooperarea și schimbul de informații între cursanți.
- **Angajament Activ** -Toți cursanții devin experți într-o anumită sub-zonă, sporind astfel nivelul de angajament și de responsabilitate.
- **Diversitatea Perspectivei** - Întrucât fiecare subgrup se focusează pe un aspect diferit, se promovează o înțelegere holistică a subiectului.

Particularități pentru Cursanți cu Dizabilități

- **Accesibilitate** - Materialele și resursele trebuie să fie accesibile, adaptate nevoilor diverse ale cursanților.
- **Flexibilitate** - Metoda permite ajustări pentru a se potrivi cu diferite stiluri de învățare și capacități, inclusiv pentru cursanți cu dizabilități.
- **Suport Adițional** - Formatorii pot oferi resurse sau modalități suplimentare de suport pentru cei care au nevoie.

Exemplu de aplicare a metodei

Imaginați-vă un curs online despre "Tehnologii de asistare pentru Persoanele cu Dizabilități". Subiectul este împărțit în mai multe părți: "Tehnologii pentru Dizabilități Vizuale", "Tehnologii pentru Dizabilități Auditive", "Tehnologii pentru Dizabilități Motorii" și "Accesibilitate Web".

- **Formator:** "Astăzi vom utiliza metoda Mozaicului. Am împărțit subiectul 'Tehnologii de asistare' în patru componente. Fiecare subgrup va deveni expert într-unul dintre aceste domenii și apoi va împărtăși cunoștințele cu restul clasei."
- **Cursant cu dizabilitate motorie:** "Mă voi concentra pe „Tehnologii pentru Dizabilități Motorii”. Avem nevoie de o platformă online care să permită accesul facil pentru toți. Putem folosi un software de colaborare care este accesibil?"
- **Formator:** "Desigur, vom folosi o platformă care este compatibilă cu cititoarele de ecran și alte tehnologii de asistare, astfel încât toată lumea să poată participa."

După ce fiecare grup își prezintă descoperirile, formatorul poate deschide o discuție pentru întrebări, clarificări și aplicarea cunoștințelor în contexte practice.

Metoda Mozaicului este utilă nu doar pentru a aprofunda înțelegerea unui subiect, dar și pentru a cultiva abilități sociale și de lucru în echipă, făcând-o foarte potrivită pentru formarea adulților și pentru incluziunea persoanelor cu dizabilități.

Metoda "Brainstorming" în Formarea Adulților pentru Persoanele cu Dizabilități

"Brainstorming"-ul, sau "generarea de idei" într-o traducere aproximativă, este o tehnică de grup utilizată pentru a rezolva probleme, a genera idei și a stimula gândirea creativă. Într-o sesiune tipică de brainstorming, participanții sunt încurajați să gândească liber și să propună cât mai multe idei posibile legate de o anumită temă sau problemă, fără a se autocenzura sau a fi criticați.

Obiective

- **Stimularea Creativității:** Această metodă urmărește să stimuleze gândirea laterală și să genereze o multitudine de idei.
- **Colaborare și Diversitate de Perspective:** Prin încurajarea participării tuturor, metoda permite colectarea unui spectru larg de idei și opinii.
- **Rapiditate și Eficacitate:** Brainstorming-ul este adesea rapid și poate duce la soluții inovatoare într-un timp relativ scurt.

Particularități pentru Cursanți cu Dizabilități

- **Accesibilitate:** Platformele și materialele trebuie să fie accesibile pentru toți participanții, indiferent de dizabilitățile lor.
- **Incluziune:** Formatorii trebuie să creeze un mediu în care toți cursanții se simt confortabili să își exprime ideile, inclusiv cei cu dizabilități.
- **Adaptabilitate:** Metoda poate fi adaptată pentru a include diverse modalități de comunicare, cum ar fi limbajul semnelor, tehnologii de asistare, etc.

Exemplu de aplicare a metodei

Într-un curs online despre "Accesibilitatea în Educație", formatorul propune o sesiune de brainstorming pentru a identifica diverse bariere la învățământ pentru persoanele cu dizabilități.

- **Formator:** Astăzi vom face un brainstorming pentru a identifica ce fel de obstacole împiedică accesul la educație pentru persoanele cu dizabilități. Vă încurajez să propuneți orice idee vă vine în minte. Vom folosi un board online unde puteți să scrieți sau să adăugați idei în format audio sau video, dacă preferați."
- **Cursant cu dizabilitate auditivă (prin limbajul semnelor și cu ajutorul unui interpret):** "Un obstacol major este lipsa interpretului de limbaj al semnelor în multe instituții educaționale."
- **Cursant cu dizabilitate vizuală (prin audio):** "Materialele educaționale neaccesibile, precum cărțile fără versiuni în Braille sau audio, sunt o barieră majoră."

După sesiunea de brainstorming, formatorul poate sintetiza ideile și poate îndruma grupul către soluții posibile sau acțiuni viitoare.

Metoda "Brainstorming" este extrem de flexibilă și poate fi adaptată pentru a îndeplini nevoile și condițiile specifice ale diferitelor grupuri, inclusiv ale celor cu dizabilități. Această tehnică promovează gândirea liberă și creativă și este valoroasă în contexte variate de formare.

- **Avantajele Metodelor Activ-Participative în Formarea Online a Persoanelor cu Dizabilități**

Promovează Învățarea Autonomă

Metodele activ-participative încurajează cursanții să devină auto dirijați și responsabili de propria lor învățare. Aceasta este deosebit de important pentru persoanele cu dizabilități, care adesea se confruntă cu obstacole în accesarea sistemelor educaționale tradiționale.

Incluziune și Diversitate

Aceste metode pot fi adaptate pentru a încorpora diverse stiluri de învățare și nevoi individuale, inclusiv cele ale persoanelor cu dizabilități. Aceasta facilitează un mediu de învățare incluziv, unde fiecare participant are ocazia să se exprime și să participe.

Angajare și Motivație Crescută

Abordările activ-participative tind să fie mai angajante și mai stimulante decât metodele de predare tradiționale. Nivelurile crescute de angajare sunt benefice pentru toți cursanții, dar pot fi deosebit de valoroase pentru persoanele cu dizabilități care pot avea nevoie de stimulare și motivație suplimentară.

Dezvoltarea Abilităților Sociale și Emoționale

Interacțiunea și colaborarea sunt adesea componente cheie ale metodelor activ-participative. Aceasta oferă oportunități valoroase pentru dezvoltarea abilităților sociale și emoționale, care sunt esențiale atât în viața profesională, cât și în cea personală.

Învățare Prin Practică

Majoritatea metodelor activ-participative implică un grad de învățare "hands-on" sau practică. Acest lucru este deosebit de util pentru cursanții cu dizabilități, care pot avea nevoie de un context aplicativ pentru a înțelege conceptele teoretice.

Stimulează Gândirea Critică și Rezolvarea Problemelor

Aceste metode promovează o abordare exploratorie a învățării, care poate ajuta la dezvoltarea gândirii critice și a abilităților de rezolvare a problemelor.

Feedback Imediat

Metodele precum jocurile de rol, discuțiile în grup sau studiile de caz permit un feedback imediat și constructiv, atât din partea formatorilor, cât și a colegilor. Acest tip de feedback este vital pentru îmbunătățirea continuă și pentru adaptarea la nevoile educaționale ale fiecărui cursant.

Adaptabilitate la Medii Diverse de Învățare

Metodele activ-participative pot fi ușor adaptate pentru a se potrivi cu diferite medii de învățare, inclusiv învățământul online, care este adesea mai accesibil pentru persoanele cu anumite tipuri de dizabilități.

Efecte Pozitive Asupra Formatorilor

Nu doar cursanții beneficiază; formatorii înșiși pot obține o înțelegere mai profundă a nevoilor cursanților lor și pot dezvolta abilități mai bune de comunicare și adaptabilitate.

7.4 Concluzie

În contextul unui peisaj educațional în continuă schimbare, influențat de tehnologie și de nevoile unei populații din ce în ce mai diverse, abordările tradiționale de predare și învățare sunt adesea insuficiente. Acest deficit devine și mai accentuat când vorbim despre educația și formarea persoanelor cu dizabilități, un segment care necesită o atenție specială pentru a asigura accesibilitatea, angajamentul și eficacitatea procesului de învățare.

Metodele activ-participative reprezintă nu doar o soluție la aceste provocări, ci și o oportunitate de a reinventa modul în care concepem educația. Aceste metode pun accentul pe cursant ca individ și pe capacitatea sa de a contribui activ la propria învățare și la învățarea celorlalți. Ele oferă avantaje semnificative, inclusiv promovarea autonomiei, creșterea angajamentului, dezvoltarea abilităților socio-emoționale, și multe altele.

În cazul formării persoanelor cu dizabilități, metodele activ-participative oferă un cadru flexibil și adaptabil, care poate fi personalizat pentru a răspunde nevoilor specifice ale acestei demografii. Prin angajarea cursanților într-un mod care valorizează și exploatează diversitatea lor, formatorii nu numai că îmbogățesc experiența de învățare pentru toți, dar construiesc și un mediu în care diferențele nu sunt doar tolerate, ci celebrate și valorificate.

Astfel, utilizarea metodelor activ-participative în formarea online a persoanelor cu dizabilități nu ar trebui să fie văzută ca o opțiune, ci ca o necesitate. Acest capitol a oferit o privire detaliată asupra a ceea ce aceste metode pot aduce la masa educației, subliniind importanța lor în crearea unui mediu de învățare echitabil, inclusiv și eficace. Cu angajament, creativitate și deschidere față de inovație,

formatorii pot utiliza aceste metode pentru a construi cursuri care nu doar educa, dar și împuternicesc, inspiră și schimbă vieți.

Într-o lume în care accesul la educație de calitate pentru toți ar trebui să fie nu doar un obiectiv, ci un drept, metodele activ-participative stau la baza unei abordări care transformă acest ideal într-o realitate concretă.

7.5 Exemple: Studiu de caz și scenariu pentru a fi lucrate împreună cu participanții la curs

7.5.1 Studiu de caz: "Tehnologia de asistare și accesibilitatea în sala de curs"

Context

Proiectul "Teach Me to Help" se concentrează pe formarea trainerilor în metode de predare și facilitare a cursurilor pentru persoane cu diverse tipuri de dizabilități. Studiul de caz este un instrument important în acest proiect pentru a oferi trainerilor experiență practică și a-i ajuta să dezvolte competențe cruciale.

Scenariu

Laura este un trainer cu cinci ani de experiență în predare, dar nu are experiență în lucrul cu persoane cu dizabilități. Ea a fost desemnată să țină un curs de marketing digital pentru un grup de 10 adulți, dintre care trei au dizabilități:

- Andrei suferă de o dizabilitate vizuală severă.
- Sarah are dizabilități motorii și utilizează un scaun rulant.
- Mihai are o dizabilitate auditivă și folosește un aparat auditiv.

Laura vrea să se asigure că toată lumea participă și învață într-un mediu accesibil și inclusiv. Ea este nesigură în privința adaptărilor necesare și a tehnologiei de asistare care să fie utilizate.

Sarcini pentru traineri

- Identificați provocările pe care Laura le-ar putea întâmpina în sala de clasă cu acest grup divers.
- Propuneți soluții practice pentru a face cursul accesibil pentru toți participanții.
- Creați un plan de lecție simplu pentru prima zi, ținând cont de nevoile tuturor cursanților.

Desfășurare

- Trainerii (cursanții în acest context) se împart în grupuri mici și primesc timp pentru a analiza cazul și pentru a răspunde la sarcini.
- Fiecare grup își prezintă soluțiile și planul de lecție.

Exemplu de Soluții și Plan de Lecție Propus de un Grup**Provocări**

- Materialele de curs pot fi inaccesibile pentru Andrei.
- Mobilitatea limitată a lui Sarah în sala de clasă.
- Dificultățile lui Mihai de a auzi și de a participa în discuții.

Soluții

- Materiale de curs în format digital și tipărit, compatibile cu cititoarele de ecran pentru Andrei.
- Asigurarea unui spațiu de lucru accesibil pentru Sarah.
- Utilizarea unui sistem de amplificare a sunetului și a subtitrării în timp real pentru Mihai.

Plan de Lecție pentru Prima Zi

- Introducere și așteptări (10 minute)
- Discuție despre ce este marketingul digital (15 minute)
- Exercițiu în grup: Crearea unei strategii simple de marketing digital (20 minute)
- Feedback și întrebări (15 minute)

Folosirea unui studiu de caz ca acesta în cadrul proiectului "Teach Me to Help" ajută trainerii să se familiarizeze cu complexitățile predării unui grup divers și să dezvolte abilitățile necesare pentru a face educația accesibilă și eficientă pentru toți.

7.5.2 Scenariu de joc de rol: Gestionarea unei situații cu o persoană cu dizabilități într-un curs online

Context

Formatorul și cursanții sunt parte a unui curs despre metode activ-participative în educație. Unul dintre cursanții online are o dizabilitate auditivă și folosește un software de transcriere pentru a înțelege discuțiile.

Personaje

- Formator - Laura
- Cursant cu dizabilitate auditivă - David
- Alt cursant - Ana

Obiectivele de Învățare

- Sensibilizarea față de nevoile cursanților cu dizabilități în medii de învățare online.
- Îmbunătățirea abilităților de adaptare și modificare a metodelor de predare pentru a fi incluzive.

Instrucțiuni

Formatorul explică scopul jocului de rol și rolurile pe care le va avea fiecare participant.

Desfășurarea Jocului

Laura (Formator)

Bună ziua tuturor și bine ați venit la această sesiune online despre metode activ-participative! Înainte de a începe, vreau să mă asigur că toată lumea este confortabilă și are acces la toate resursele. David, știi că utilizezi un software de transcriere. Funcționează bine până acum?

David (Cursant cu dizabilitate auditivă)

Da, funcționează destul de bine, dar există o mică întârziere. Dacă puteți vorbi puțin mai lent, ar fi de mare ajutor.

Ana (Alt Cursant)

Desigur, David. Mulțumim că ai menționat asta.

Laura

Am înțeles, voi încerca să vorbesc mai lent pentru a ajuta software-ul să transcrie corect. Așadar, astăzi vom discuta despre...

(Conversația continuă, Laura prezentând materialul și punând întrebări pentru interacțiune.)

Laura

Acum aș vrea să facem un exercițiu de grup. Vom împărți participanții în două grupuri și fiecare grup va folosi un chat separat pentru a discuta. David, dacă vrei, îți pot trimite întrebările și discuțiile din chat sub formă de text într-un mesaj privat.

David

Asta ar fi foarte util. Mulțumesc!

Debrief și Feedback

Laura (Formator)

Aș vrea să știu cum a fost această experiență pentru voi și dacă aveți sugestii pentru viitor.

David (Cursant)

A fost bine, mai ales cu adaptările făcute. Mi-a plăcut că ai trimis informațiile prin mesaj privat, așa că am putut participa la discuție.

Ana (Alt Cursant)

Am învățat multe despre cum să fiu mai atentă la nevoile altora într-un mediu online.

Încheiere

Formatorul accentuează că un mediu de învățare inclusiv este benefic pentru toți cursanții și îi încurajează să continue să caute metode pentru a face cursurile accesibile pentru toți.

Prin acest **joc de rol**, cursanții și formatorul dobândesc o înțelegere mai profundă a cum să gestioneze situații cu persoane cu dizabilități într-un mediu de învățare online, fără a compromite calitatea educației.

Bibliografie

1. Knowles, M. S., Holton III, E. F., & Swanson, R. A. (2015). "The Adult Learner: The Definitive Classic in Adult Education and Human Resource Development." Routledge.
2. Kolb, D. A. (2014). "Experiential Learning: Experience as The Source of Learning and Development." Pearson Education.
3. Vygotsky, L. S. (1978). "Mind in Society: Development of Higher Psychological Processes." Harvard University Press.
4. Bonwell, C., & Eison, J. (1991). "Active Learning: Creating Excitement in the Classroom." ASHE-ERIC Higher Education Report No.1. George Washington University.
5. Rose, D. H., & Meyer, A. (2002). "Teaching Every Student in the Digital Age: Universal Design for Learning." Association for Supervision and Curriculum Development (ASCD).
6. Hockings, C. (2010). "Inclusive learning and teaching in higher education: a synthesis of research." Higher Education Academy.
7. Brown, J. S., Collins, A., & Duguid, P. (1989). "Situated Cognition and the Culture of Learning." Educational Researcher, 18(1), 32-42.
8. Moore, M. G., & Kearsley, G. (2011). "Distance education: A systems view of online learning." Cengage Learning.
9. Mayes, T., & de Freitas, S. (2004). "Review of e-learning theories, frameworks and models." JISC e-Learning Models Desk Study.
10. American Disabilities Act (ADA) Compliance Guidelines for Online Education.
11. W3C Web Accessibility Initiative (WAI). (2021). "Web Content Accessibility Guidelines (WCAG) 2.1.", link <https://www.w3.org/TR/WCAG21/>
12. Fisher, M., & Baird, D. E. (2005). "Online learning design that fosters student support, self-regulation, and retention." Campus-Wide Information Systems.
13. "Best Practices for Teaching Online: A Guide For Faculty." Center for Teaching and Learning, University of Texas.
14. Gilly Salmon (2000). "E-Moderating: The Key to Online Teaching and Learning." Kogan Page.
15. Fink, L. D. (2013). "Creating significant learning experiences: An integrated approach to designing college courses." Jossey-Bass.
16. Gagne, R. (1985). "The Conditions of Learning." Holt, Rinehart & Winston.
17. Smith, M. K. (1996, 2000) 'Curriculum theory and practice' The encyclopedia of pedagogy and informal education, link www.infed.org/biblio/b-curric.htm.

Capitolul 8 - Metode de fixare și consolidare

8.1. Introducere

Acest capitol se concentrează asupra metodelor de asigurare a sustenabilității și a impactului durabil al cursurilor și programelor online create de profesioniștii din sistemul de asistență socială. Scopul este de a consolida progresele înregistrate și de a garanta că obiectivele acestor inițiative online sunt menținute în timp. Metodele de fixare implică încorporarea schimbărilor și îmbunătățirilor în ecosistemul asistenței sociale, în timp ce consolidarea pune accentul pe întărirea și optimizarea strategiilor implementate. Această fază este esențială pentru a cimanta rezultatele acestor cursuri și programe online, pentru a promova o cultură a îmbunătățirii continue și pentru a maximiza beneficiile atât pentru educatori, cât și pentru cursanți. Prin implementarea unor metode eficiente de fixare și consolidare, profesioniștii urmăresc să creeze schimbări de durată în practicile educaționale, ceea ce duce în cele din urmă la experiențe de învățare îmbunătățite și rezultate mai bune.

8.2 Metode de fixare

Pentru a asigura durabilitatea și eficiența pe termen lung a cursurilor și programelor online, este esențial să se integreze în sistemul asistenței sociale schimbările și îmbunătățirile generate de aceste inițiative. Acest lucru merge dincolo de simpla implementare a unor intervenții izolate, ci implică o integrare și o asimilare corespunzătoare în practicile educaționale existente. Prin încorporarea acestor schimbări, sistemul educațional poate îmbrățișa și adopta pe deplin noile cunoștințe, competențe și abordări dezvoltate prin aceste inițiative online, ceea ce duce la o schimbare transformatoare a practicilor educaționale.

Semnificația încorporării schimbărilor constă în potențialul de transformare sistemică în cadrul organizațiilor din domeniul asistenței sociale. Această abordare cuprinzătoare necesită încorporarea rezultatelor acestor cursuri și programe online în politicile, procedurile și rutinele zilnice de predare. Acest proces le permite educatorilor să internalizeze cunoștințele și competențele dobândite și să le aplice în mod consecvent în interacțiunile lor cu elevii. În plus, încorporarea schimbărilor în sistemul educațional favorizează durabilitatea, deoarece acestea devin parte integrantă a practicii de rutină, mai degrabă decât o inițiativă temporară.

Strategiile de instituționalizare a rezultatelor acestor inițiative online ar putea include integrarea noilor protocoale, orientări sau programe de formare în cadrele educaționale existente. Pentru a realiza acest

lucru, aliniați obiectivele acestor inițiative online cu politicile și cadrele educaționale stabilite pentru a asigura o integrare și o compatibilitate fără probleme. Colaborați cu principalele părți interesate, inclusiv cu educatorii, administratorii și organismele educaționale relevante, pentru a obține sprijinul și aprobarea acestora pentru rezultatele acestor cursuri și programe online. Integrarea noilor protocoale și orientări în cadrele educaționale existente implică crearea unor proceduri standardizate și a celor mai bune practici care să reflecte cunoștințele și perspectivele dobândite în urma acestor inițiative. Aceste protocoale pot ghida educatorii în furnizarea unei educații online eficiente și incluzive, promovând o cultură a învățării și a îmbunătățirii continue.

Recunoașteți rolul esențial al sprijinului conducerii și al angajamentului organizațional în facilitarea fixării. O conducere puternică și vizionară este crucială pentru a impulsiona schimbarea și pentru a obține sprijinul părților interesate. Liderii ar trebui să comunice importanța obiectivelor și a rezultatelor acestor inițiative online, demonstrând un angajament clar față de o educație online eficientă, incluziune și îmbunătățire continuă. Angajamentul organizațional este la fel de important, deoarece oferă resursele, infrastructura și politicile necesare pentru a sprijini eforturile de fixare. Acest angajament implică alocarea de fonduri pentru programe de formare, încorporarea rezultatelor acestor cursuri și programe online în parametrii de evaluare a performanțelor și oferirea de sprijin și mentorat continuu pentru educatori. Mai mult, liderii organizaționali ar trebui să promoveze o cultură care să valorizeze și să recompenseze implementarea obiectivelor acestor inițiative online, creând un mediu în care educatorii sunt încurajați și împuterniciți să adopte schimbările și îmbunătățirile aduse de aceste programe online.

În concluzie, metodele de fixare în contextul cursurilor și programelor online implică încorporarea schimbărilor și îmbunătățirilor în ecosistemul asistenței sociale pentru a asigura un impact susținut. Prin integrarea acestor rezultate în cadrele educaționale existente și prin colaborarea cu principalele părți interesate, educatorii pot facilita adoptarea pe termen lung a unor practici de predare online eficiente și incluzive. Rolul sprijinului conducerii și al angajamentului organizațional nu poate fi subestimat, deoarece implicarea acestora este crucială pentru a impulsiona schimbarea, a asigura resurse și a promova un mediu de sprijin pentru educatori. Prin punerea în aplicare a unor strategii eficiente de fixare, profesioniștii pot aduce o transformare durabilă a practicilor educaționale, îmbunătățind, în cele din urmă, experiențele de învățare și rezultatele elevilor lor.

8.3 Metode de consolidare

Metodele de consolidare în contextul cursurilor și programelor online se referă la procesele și abordările care vizează consolidarea și optimizarea strategiilor implementate. Odată ce aceste inițiative online au fost lansate inițial, consolidarea devine esențială pentru a consolida schimbările și pentru a le maximiza

eficacitatea. Semnificația consolidării constă în capacitatea sa de a se asigura că îmbunătățirile obținute prin aceste cursuri și programe online se înrădăcinează în practicile de rutină ale educatorilor și sunt perfecționate continuu pentru a îmbunătăți rezultatele învățării.

O strategie de evaluare a eficacității și eficienței strategiilor implementate este reprezentată de procesele riguroase de monitorizare și evaluare. Aceste procese implică colectarea și analiza datelor pentru a evalua impactul strategiilor asupra indicatorilor-cheie de performanță, cum ar fi rezultatele cursanților, nivelurile de satisfacție și respectarea celor mai bune practici. Prin evaluarea sistematică a rezultatelor, a punctelor forte și a domeniilor care necesită îmbunătățiri, organizațiile educaționale pot identifica strategiile de succes și orice lacune sau provocări care trebuie abordate. Această abordare bazată pe date permite luarea de decizii bazate pe dovezi și alocarea de resurse către cele mai eficiente strategii.

Feedback-ul și constatările evaluării prezintă, de asemenea, oportunități de perfecționare și îmbunătățire a strategiilor acestor cursuri și programe online. Prin căutarea activă a feedback-ului din partea educatorilor și a cursanților, pot fi colectate informații valoroase pentru a informa îmbunătățirile. Acest feedback poate aduce lumină asupra caracterului practic, acceptabilității și eficienței strategiilor implementate. Constatările evaluării pot ajuta la identificarea domeniilor în care sunt necesare ajustări sau modificări pentru a optimiza rezultatele și pentru a aborda orice consecințe neintenționate sau bariere care ar fi putut apărea în timpul implementării. Prin valorificarea feedback-ului și a rezultatelor evaluării, aceste inițiative online pot evolua și se pot adapta în mod continuu pentru a răspunde mai bine nevoilor educatorilor și ale cursanților.

Formarea continuă și dezvoltarea profesională sunt esențiale pentru consolidarea cunoștințelor și competențelor dobândite prin intermediul acestor cursuri și programe online. Aceste inițiative pot introduce noi abordări, orientări sau protocoale care necesită ca educatorii să își actualizeze cunoștințele și să își îmbunătățească competențele. Oportunitățile de formare continuă pot asigura faptul că educatorii rămân competenți și încrezători în punerea în aplicare a strategiilor dezvoltate prin intermediul acestor inițiative online. Dezvoltarea profesională continuă poate facilita, de asemenea, diseminarea celor mai bune practici și schimbul de experiență între educatori. Investind în formare și dezvoltare continuă, organizațiile de asistență socială pot susține impulsul generat de aceste inițiative online și pot promova o cultură a învățării, îmbunătățirii și inovării continue.

În concluzie, metodele de consolidare sunt vitale pentru consolidarea și optimizarea strategiilor implementate în cadrul cursurilor și programelor online. Evaluarea eficacității și eficienței intervențiilor, perfecționarea strategiilor pe baza feedback-ului și a rezultatelor evaluării și investirea în formare continuă și dezvoltare profesională sunt elemente-cheie ale procesului de consolidare. Prin consolidarea sistematică a rezultatelor acestor inițiative online, organizațiile din asistența socială se pot asigura că

schimbările aduse de aceste programe se integrează în practicile de rutină și se îmbunătățesc continuu pentru a obține rezultate și experiențe de învățare mai bune.

8.4 Monitorizare și evaluare

Monitorizarea și evaluarea joacă un rol crucial în evaluarea progresului și a impactului eforturilor de consolidare în cadrul cursurilor și programelor online. Aceste procese oferă o abordare sistematică pentru a colecta date, a măsura rezultatele și a evalua eficacitatea strategiilor implementate. Prin utilizarea unor mecanisme riguroase de monitorizare și evaluare, educatorii și organizațiile din sfera asistenței sociale pot urmări progresul, pot identifica domeniile de succes sau de îmbunătățire și pot lua decizii în cunoștință de cauză pentru continuarea consolidării.

Metodele de colectare și analiză a datelor pentru a măsura rezultatele susținute ale cursurilor și programelor online sunt esențiale pentru evaluarea impactului lor pe termen lung. Datele cantitative pot fi colectate prin diverse surse, cum ar fi sondaje, chestionare și înregistrări ale performanțelor cursanților. Aceste surse de date pot oferi informații valoroase despre rezultatele cursanților, nivelurile de satisfacție, respectarea celor mai bune practici și alți indicatori măsurabili. Datele calitative, cum ar fi interviurile sau grupurile de discuții, pot oferi o înțelegere mai profundă a experiențelor și percepțiilor educatorilor și ale cursanților cu privire la aceste inițiative online. Prin combinarea datelor cantitative și calitative, se poate obține o evaluare cuprinzătoare a rezultatelor susținute.

Tehnicile de analiză a datelor, cum ar fi analizele statistice sau codificarea tematică, pot fi utilizate pentru a identifica modele, tendințe și corelații în cadrul datelor colectate. Analiza datelor permite identificarea factorilor care contribuie la obținerea unor rezultate de succes și a domeniilor care ar putea necesita o atenție suplimentară sau o perfecționare. Prin efectuarea unei analize riguroase a datelor, cursurile și programele online pot lua decizii bazate pe dovezi și pot face ajustări ale strategiilor lor, asigurându-și astfel eficacitatea susținută.

Buclele de feedback și îmbunătățirea continuă sunt componente esențiale ale procesului de consolidare. Buclele de feedback presupun căutarea activă a contribuțiilor și a opiniilor din partea educatorilor, a cursanților și a altor părți interesate pe tot parcursul implementării cursurilor și programelor online. Feedback-ul poate fi colectat prin diverse mijloace, cum ar fi sondaje, grupuri de discuții sau întâlniri periodice, pentru a aduna perspective privind eficacitatea strategiilor, a identifica provocările și a primi sugestii de îmbunătățire. Prin încorporarea feedback-ului, aceste inițiative online pot aborda orice lacune, pot face ajustările necesare și pot îmbunătăți strategiile pe baza experiențelor și a perspectivelor din lumea reală.

Îmbunătățirea continuă este un proces iterativ care se bazează pe feedback-ul primit și pe rezultatele evaluării. Acesta implică analiza datelor colectate, identificarea domeniilor de îmbunătățire și punerea în aplicare a schimbărilor pentru a îmbunătăți strategiile și rezultatele. Acest proces asigură faptul că cursurile și programele online rămân receptive la nevoile în evoluție ale educatorilor și ale cursanților și își mențin relevanța și eficacitatea în timp. Îmbunătățirea continuă permite învățarea și adaptarea continuă, încurajând o cultură a inovării și a îmbunătățirii calității în cadrul organizațiilor.

În concluzie, monitorizarea și evaluarea joacă un rol esențial în evaluarea progresului și a impactului eforturilor de consolidare în cadrul cursurilor și programelor online. Prin utilizarea unor metode solide de colectare și analiză a datelor, rezultatele susținute ale acestor inițiative pot fi măsurate și evaluate. Buclele de feedback și îmbunătățirea continuă facilitează încorporarea opiniilor părților interesate și asigură perfecționarea și optimizarea continuă a strategiilor. Printr-un cadru cuprinzător de monitorizare și evaluare, cursurile și programele online își pot demonstra eficacitatea, pot lua decizii bazate pe date și pot îmbunătăți calitatea educației oferite cursanților.

8.5 Sustenabilitate

Sustenabilitatea cursurilor și a programelor online este un aspect critic care trebuie luat în considerare pentru a asigura impactul și beneficiile pe termen lung ale acestora. Sustenabilitatea se referă la capacitatea acestor inițiative de a menține rezultatele dorite și de a-și continua intervențiile dincolo de faza inițială de implementare. Realizarea sustenabilității necesită o planificare atentă, un angajament continuu și integrarea principiilor și practicilor acestor inițiative în structura sistemului de asistență socială.

Un element-cheie în promovarea sustenabilității este stabilirea unor parteneriate și colaborări puternice. Prin implicarea principalelor părți interesate, cum ar fi educatorii, administratorii, factorii de decizie politică și organizațiile educaționale, aceste inițiative pot construi o rețea de sprijin și de responsabilitate colectivă. Aceste parteneriate pot facilita schimbul de resurse, expertiză și bune practici, asigurând că intervențiile inițiativelor sunt integrate în structurile educaționale existente.

Un alt factor crucial pentru durabilitate este integrarea schimbărilor și îmbunătățirilor generate de aceste inițiative prin alinierea obiectivelor inițiativelor cu obiectivele și politicile strategice ale organizației. Prin încorporarea în practicile de rutină a protoalelor, a orientărilor sau a programelor de formare dezvoltate prin aceste inițiative, rezultatele dorite pot fi menținute chiar și atunci când personalul se schimbă sau prioritățile organizaționale se modifică. Această integrare contribuie la instituționalizarea intervențiilor inițiativelor și asigură longevitatea acestora.

Sustenabilitatea financiară este, de asemenea, un aspect vital de luat în considerare. Asigurarea unei finanțări adecvate pentru a sprijini punerea în aplicare și întreținerea continuă a acestor inițiative este esențială. Acest lucru poate implica explorarea diverselor surse de finanțare, cum ar fi subvențiile guvernamentale, organizațiile filantropice sau colaborările cu entități din sectorul privat. Elaborarea unui model financiar sustenabil asigură disponibilitatea resurselor pentru formare, monitorizare și evaluare, precum și pentru eforturile de îmbunătățire continuă.

În plus, consolidarea capacităților și transferul de cunoștințe joacă un rol crucial în ceea ce privește durabilitatea. Este esențial să se asigure că educatorii au competențele și cunoștințele necesare pentru a continua să pună în aplicare strategiile dezvoltate prin aceste inițiative. Acest lucru poate implica oferirea de oportunități de formare continuă, crearea de comunități de practică sau încurajarea programelor de mentorat. Prin împuternicirea educatorilor de a-și însuși intervențiile acestor inițiative, sustenabilitatea poate fi realizată printr-o cultură a învățării continue și a dezvoltării profesionale.

În plus, promovarea unei culturi a îmbunătățirii continue este vitală pentru a susține impactul acestor inițiative. Prin adoptarea buclelor de feedback, a unui proces decizional bazat pe date și a unui angajament față de evaluarea continuă, aceste inițiative pot adapta și perfecționa intervențiile lor pentru a răspunde nevoilor și provocărilor emergente. Această mentalitate de îmbunătățire continuă asigură faptul că aceste inițiative rămân relevante, receptive și eficiente într-un mediu educațional dinamic.

În concluzie, durabilitatea cursurilor și programelor online este esențială pentru a asigura impactul și beneficiile lor pe termen lung. Prin stabilirea de parteneriate, integrarea schimbărilor în sistemul de asistență socială, asigurarea sustenabilității financiare, consolidarea capacităților și promovarea unei culturi a îmbunătățirii continue, aceste inițiative își pot menține rezultatele dorite și pot contribui la îmbunătățirea continuă a furnizării educației în sistemul de asistență socială. Prin planificare strategică și o abordare colaborativă, aceste inițiative pot lăsa o moștenire durabilă de experiențe de învățare și practici profesionale îmbunătățite.

8.6 Implicarea părților interesate

Implicarea părților interesate este o componentă esențială pentru a asigura succesul și durabilitatea cursurilor și programelor online. Aceasta favorizează colaborarea, asumarea și responsabilitatea colectivă, ceea ce duce în cele din urmă la succesul acestor inițiative. În acest context, părțile interesate se referă la persoanele sau grupurile care au un interes direct sau sunt direct afectate de aceste inițiative online, inclusiv educatorii, administratorii, factorii de decizie politică, cursanții și organizațiile educaționale și/sau din asistența socială. Implicarea părților interesate presupune implicarea activă a

acestora în procesele de luare a deciziilor, solicitarea contribuțiilor și a perspectivelor acestora și crearea unei viziuni și a unui angajament comun față de obiectivele inițiativelor.

În primul rând, implicarea educatorilor este crucială, deoarece aceștia sunt direct implicați în punerea în aplicare și realizarea acestor inițiative. Prin implicarea educatorilor din medii și experiențe diverse, expertiza și perspectivele lor pot contribui la dezvoltarea și perfecționarea strategiilor. Acest lucru poate fi realizat prin intermediul unor întâlniri periodice, grupuri de discuții sau ateliere de lucru în care educatorii își pot împărtăși experiențele, provocările și sugestiile de îmbunătățire. Implicarea educatorilor în inițiative creează un sentiment de proprietate și sporește motivația acestora de a participa activ la punerea în aplicare și diseminarea strategiilor.

Implicarea administrației publice și a factorilor de decizie politică este la fel de importantă, deoarece sprijinul și alinierea acestora la obiectivele inițiativelor poate facilita integrarea acestora în sistemul de asistență socială. Prin implicarea în dialogul cu administrația și factorii de decizie politică, inițiativele pot crește gradul de conștientizare cu privire la importanța obiectivelor și rezultatelor lor. Construirea de relații cu aceste părți interesate și demonstrarea valorii inițiativelor prin dovezi și povești de succes pot contribui la asigurarea angajamentului și sprijinului acestora în ceea ce privește alocarea de resurse, încorporarea intervențiilor inițiativelor în politici și orientări și promovarea durabilității acestora la nivel sistemic.

Cursanții și organizațiile educaționale/din asistența socială sunt părți interesate vitale în cadrul cursurilor și programelor online, deoarece se află în centrul furnizării educației și resimt impactul direct al intervențiilor. Implicarea cursanților implică solicitarea activă a contribuțiilor, perspectivelor și feedback-ului acestora pe tot parcursul dezvoltării și implementării inițiativelor. Acest lucru se poate realiza prin intermediul consiliilor consultative ale cursanților, sondajelor sau grupurilor de discuții, unde cursanții își pot împărtăși ...experiențele, preferințele și nevoile în ceea ce privește cursurile și programele online. În plus, colaborarea cu organizațiile educaționale și din asistența socială poate oferi informații valoroase și poate contribui la asigurarea faptului că aceste inițiative abordează preocupările și prioritățile specifice atât ale cursanților, cât și ale instituțiilor de învățământ.

Pentru a implica în mod eficient cursanții și organizațiile educaționale, este esențial să se stabilească canale de comunicare clare și să se creeze un mediu participativ care să încurajeze dialogul deschis și colaborarea. Comunicarea regulată prin intermediul buletinelor informative, al reuniunilor sau al platformelor online poate ține părțile interesate la curent cu privire la progresele, realizările și activitățile viitoare ale acestor inițiative. Crearea de oportunități pentru ca aceștia să ofere feedback și sugestii ajută la asigurarea faptului că vocile lor sunt auzite și încorporate în procesele decizionale. În plus, implicarea

acestora în buclele de evaluare și de feedback ale inițiativelor permite îmbunătățirea și adaptarea continuă pe baza opiniilor și experiențelor lor.

În concluzie, implicarea cursanților și a organizațiilor educaționale este vitală pentru consolidarea și fixarea cursurilor și programelor online. Implicându-i în procesul de luare a deciziilor, solicitându-le opiniile și promovând un mediu participativ, aceste inițiative pot beneficia de perspectivele lor diverse, expertiza și sprijinul lor, ceea ce duce la rezultate îmbunătățite și la un impact pe termen lung în domeniul educației.

8.7 Concluzie

În concluzie, metodele de fixare și consolidare prezentate în acest capitol sunt esențiale pentru a asigura durabilitatea și impactul pe termen lung al cursurilor și programelor online dezvoltate de profesioniștii din sistemul de asistență socială. Călătoria de la concepție la implementare este una complexă, iar în etapele de fixare și consolidare se concretizează adevărata putere transformatoare a acestor inițiative.

Metodele de fixare se concentrează pe încorporarea în sistemul educațional a schimbărilor și îmbunătățirilor generate de aceste inițiative. Prin integrarea rezultatelor inițiativelor în cadrele existente, cum ar fi prin dezvoltarea de noi protocoale, orientări și programe de formare, organizațiile educaționale pot facilita adoptarea pe termen lung a unor practici educaționale inovatoare și eficiente. Sprijinul conducerii și angajamentul organizațional sunt esențiale pentru a conduce acest proces, creând un mediu în care educatorii sunt încurajați și împuterniciți să adopte schimbările și îmbunătățirile aduse de aceste inițiative.

Metodele de consolidare, pe de altă parte, sunt esențiale pentru consolidarea și optimizarea strategiilor implementate. Procesele riguroase de monitorizare și evaluare oferă perspectivele bazate pe date necesare pentru a evalua impactul acestor inițiative și pentru a lua decizii în cunoștință de cauză în vederea îmbunătățirii ulterioare. Buclele de feedback și mecanismele de îmbunătățire continuă asigură faptul că inițiativele rămân receptive la nevoile în continuă evoluție ale educatorilor și ale elevilor, încurajând o cultură a inovării și a îmbunătățirii calității în cadrul organizațiilor educaționale.

Sustenabilitatea este cheia de boltă care ține întreg procesul laolaltă. Capacitatea de a menține rezultatele dorite și de a continua aceste intervenții dincolo de faza inițială de implementare este o dovadă a succesului lor. Sustenabilitatea necesită o planificare atentă, un angajament continuu și integrarea principiilor și practicilor acestor inițiative în structura însăși a sistemului educațional. Ea se bazează pe parteneriate puternice, pe durabilitate financiară, pe consolidarea capacităților, pe transferul de cunoștințe și pe o cultură a îmbunătățirii continue.

Implicarea părților interesate este firul care se împletește de-a lungul întregului proces, conectând educatorii, administratorii, factorii de decizie politică, elevii și organizațiile educaționale într-un efort de colaborare. Prin implicarea activă a părților interesate în procesele de luare a deciziilor, prin solicitarea contribuției acestora și prin crearea unei viziuni comune, aceste inițiative beneficiază de perspective, expertiză și sprijin diverse, asigurând succesul și durabilitatea lor.

În cele din urmă, prin metode eficiente de fixare și consolidare, împreună cu durabilitatea și implicarea părților interesate, aceste cursuri și programe online devin catalizatori pentru o schimbare de durată în sistemul de asistență socială. Ele au potențialul de a revoluționa modul în care este furnizată educația, de a spori competențele și cunoștințele profesioniștilor și, în cele din urmă, de a îmbunătăți calitatea îngrijirii și a sprijinului oferit persoanelor cu dizabilități. Pe măsură ce profesioniștii din sistemul de asistență socială se angajează în călătoria de a crea și de a oferi cursuri online, ei nu numai că modelează viitorul educației, dar contribuie și la o societate mai incluzivă și mai plină de compasiune.

Bibliografie

18. Barton, L. E., & Smith, J. D. (2015). "Efectele unui dispozitiv de automonitorizare asupra comportamentului pe sarcină al elevilor cu dizabilități în cadrul educației generale". *Journal of Behavioral Education (Jurnalul de educație comportamentală)*.
19. Bennett S. et al. (2013) "Engaging Stakeholders in Implementation Research: Lessons from the Future Health Systems Research Program Experience"
20. Mastropieri, M. A., & Scruggs, T. E. (2010). "The inclusive classroom: Strategii pentru o instruire diferențiată eficientă". Pearson.
21. Nierengarten, Mary Beth (2018) Alfabetizarea în domeniul sănătății: O provocare în rândul diverselor populații. *Pediatrie contemporană*;
22. Pagliari, C., & Grimshaw, J. (2002). Impactul structurii și procesului de grup asupra elaborării multidisciplinare a ghidurilor bazate pe dovezi: Un studiu observațional. *Jurnalul de evaluare în practica clinică*.
23. Shine, K. I. (2002). Calitatea asistenței medicale și cum să o obținem. *Academic Medicine*,
24. Tucker, A. L., & Edmondson, A. C. (2003). De ce spitalele nu învață din eșecuri: Dinamica organizațională și psihologică care inhibă schimbarea sistemului. *California Management Review*

Capitolul 9 - Crearea cursului

Fiecare individ este diferit de altul, iar cuvântul "individ" însuși ne amintește de "individualitate", care este

"calitatea sau caracterul unei anumite persoane sau al unui anumit lucru care le deosebește de altele de același fel, mai ales atunci când sunt puternic marcate"(Oxford Languages, 2023).

Acestea fiind spuse, poate fi dificil să se adapteze o prelegere sau o sesiune, generalizând în același timp grupul țintă. Fiecare individ are nevoi și o capacitate de atenție diferite. În acest capitol vom afla ce este atenția și tipurile de dizabilități care pot afecta atenția cuiva, precum și ce metode poate folosi asistentul social pentru a crea o lecție și a înțelege când este momentul să ia o pauză.

Imagine 1: <https://practicalpie.com/cocktail-party-effect-examples/>

9.1 Ce este atenția?

Atenția este, așa cum afirma William James în cartea sa din 1890, *Principiile psihologiei*,

"însușirea de către minte, în formă clară și vie, a unuia dintre ceea ce multe obiecte sau curente de gândire posibile simultan. Aceasta implică unele lucruri pentru a se ocupa eficient de altele."(James, 1890 în Cherry, 2022), sau, pur și simplu,

poate părea mai retragerea de la

"capacitatea de a procesa informații ignorând alte detalii". (Cherry, 2022).

Există o varietate de tipuri de atenție, cum ar fi (Cherry, 2022)

- Atenția susținută sau concentrarea este capacitatea unei persoane de a se concentra asupra unui singur lucru pentru o anumită perioadă de timp, timp în care persoana își menține concentrarea asupra unei singure sarcini și continuă să se implice în sarcina respectivă până la finalizare.

- Atenția alternantă, care include multitasking sau schimbarea atenției între două sau mai multe sarcini cu cerințe cognitive diferite, ceea ce nu înseamnă a face două lucruri în același timp, ci a trece de la o sarcină la alta.
- Atenția selectivă, care înseamnă capacitatea de a alege și de a alege selectiv un stimul din mediul înconjurător, menținând în același timp alte lucruri în afara atenției. De exemplu, vizionarea unui film ignorând în același timp sunetul telefonului.
- Atenția focalizată, care presupune ca individul să fie capabil să se concentreze rapid asupra unui stimul specific. Este o modalitate de a răspunde brusc la un stimul extern, cum ar fi un zgomot, o străfulgerare de lumină, stimuli vizuali, auditivi sau tactili, într-o situație în care mediul înconjurător necesită o acțiune și o atenție imediată din partea individului.
- Atenția limitată sau atenția divizată implică multitasking-ul, dar în mod diferit față de cazul atenției alternante, atenția este împărțită între mai multe sarcini în același timp și răspunde la sarcini și stimuli diferiți în același timp.

Efectul cocktail party este abilitatea de a înțelege o situație chiar și într-un mediu care distrage atenția, cu multe sunete care distrag atenția și conversații secundare care au loc în fundal. Acesta poate fi numit și atenție auditivă selectivă sau auz selectiv (Pellegrino, 2022). Într-o lucrare, datată 1953 și scrisă de MIT, s-a teoretizat că ar putea exista cinci moduri potențiale prin care un om ar putea separa vocea persoanei cu care vorbește de vocile altor conversații care au loc în fundal, cum ar fi (Pellegrino, 2022):

- Direcția din care vine vocea
- Limbajul trupului, cum ar fi cititul pe buze și gesturile
- Diferențe în vocile vorbite, cum ar fi viteza, tonul, sexul)
- Diferențe de accente
- Probabilități de tranziție

Cel mai important lucru pentru oameni, atunci când ascultă o anumită persoană într-un mediu zgomotos, este capacitatea ascultătorului de a prezice cuvintele pe care nu le-a putut auzi, urmate de obicei de sunetul vocii interlocutorului cu care vorbește.

Există câteva motive pentru care ne putem concentra asupra persoanei care vorbește și putem depăși zgomotele care ne distrag atenția din fundal (Pellegrino, 2022):

- Continuitate specială, oamenii se pot concentra mai bine asupra unui mesaj dacă persoana cu care vorbesc se află în același loc cu ascultătorul.
- Nivelul sonor, o persoană care vorbește mai tare decât zgomotul din jur va fi mai ușor de ascultat și va fi mai ușor de distins din coroană și din zgomote.
- Continuitate, atunci când vorbiți cu cineva, fraza sa rămâne continuă: frecvența, intensitatea și originea spațială rămân consecvente în timp ce conversația se desfășoară.
- Efectele canalelor vizuale, creierul nostru conectează automat sunetul la imagini, la difuzoare.

Mulți dintre noi cred că selectarea unui stimul sau capacitatea de a ne concentra atenția asupra unui lucru în timp ce blocăm alți stimuli care ne distrag atenția este ceva ce facem în mod automat; cu toate acestea, capacitatea unei persoane de a-și concentra atenția în mod selectiv asupra unui anumit stimul, ignorându-i pe ceilalți poate fi destul de complexă. Există câteva strategii care pot fi utilizate pentru a vă îmbunătăți atenția și pentru a vă menține concentrarea asupra unei singure sarcini în același timp (Cherry, 2022):

- Evitați multitasking-ul
- Dormi suficient
- Practicați conștientizarea

Imagine 2:
<https://indianexpress.com/article/opinion/our-understanding-of-disability-must-expand-to-include-people-with-invisible-disabilities-5476146/>

9.2 Tipuri de dizabilități și tulburări implicate în atenție

Dizabilitățile nu se manifestă întotdeauna sub formă fizică, ci și sub o formă invizibilă, cum ar fi dizabilitățile psihologice sau de neurodezvoltare.

Pentru a cita câteva dintre dizabilitățile care se pot interpune între atenție și individ (John Hopkins University, s.n. d.):

- ADD sau ADHD (Attention deficit disorder; tulburare de deficit de atenție / hiperactivitate), pe care o vom vedea mai exact în paginile următoare
- Leziunile cerebrale reprezintă unul dintre tipurile de handicap cu cea mai rapidă creștere. Acestea pot apărea, de obicei, în urma unor accidente, a unei insuficiențe de oxigen, a unui accident vascular cerebral, a unei otrăviri sau a unei infecții. În funcție de zona creierului afectată, o persoană se poate lupta cu organizarea gândurilor; rezolvarea problemelor; interacțiunile sociale; generalizarea și integrarea abilităților; memoria pe termen scurt; comunicarea și vorbirea. Unele strategii de predare pot include punerea la dispoziția studenților a unor casetofoane sau computere; timp prelungit pentru examene; pauze în timpul examenelor; examene într-un mediu fără distragere a atenției; instrucțiuni orale concise etc.

- Tulburările de învățare au o bază neurologică și pot interfera cu ascultarea, vorbirea, citirea, scrierea și raționamentul. Ele pot fi caracterizate de o discrepanță între realizările academice și potențialul cognitiv. Dificultățile pot fi observate în exprimarea orală și scrisă: înțelegerea și abilitățile de citire; rezolvarea de probleme; ascultarea selectivă în timpul cursurilor; interpretarea indiciilor sociale; calculul matematic; gestionarea timpului; organizarea sarcinilor; respectarea direcțiilor și concentrarea; memoria pe termen scurt.

De asemenea, persoanele cu spectru autist pot întâmpina dificultăți în a fi atenți și a se concentra asupra unor lucruri care nu îi interesează cu adevărat, așa că este important să alegeți activități interesante, cu obiective clare, să le dați instrucțiuni eficiente și să le oferiți un model pentru sarcinile lor. Zgomotul, oamenii și alte surse de distragere a atenției pot face dificilă concentrarea și menținerea atenției elevului. Este important să minimalizați acești factori înainte de a începe o prelegere sau o activitate (Raising Children Network, 2021).

Tulburarea de deficit de atenție/hiperactivitate (ADHD) este probabil una dintre cele mai cunoscute tulburări de neurodezvoltare care interferează cu capacitatea de concentrare și de menținere a atenției. În acest subcapitol vom afla ce este ADHD și modul oficial în care psihologii și psihiatrii pun un diagnostic, folosind a cincea ediție a manualului de diagnostic și statistică a tulburărilor mentale (DSM-5) (APA, 2013). Majoritatea oamenilor presupun că doar copiii pot primi un diagnostic de ADD/ADHD, dar acest lucru nu este adevărat. Mulți adulți suferă de simptome asociate în mod obișnuit cu ADHD, problema este că și mulți dintre ei tind să presupună că este doar din cauza lipsei de somn sau a unui stres prea mare. Acest subcapitol nu urmărește să dea diagnostice oamenilor, ci este scris într-un mod pur informativ. Dacă credeți că dumneavoastră sau o persoană pe care o cunoașteți ar putea avea ADHD, ar trebui întotdeauna să discutați mai întâi cu un medic sau un psiholog înainte de a da sau primi diagnostice.

Persoanele cu ADHD au, de obicei, probleme de atenție, au un comportament de control sau impulsiv sau sunt excesiv de active. Persoanele cu ADHD tind să viseze mult cu ochii deschiși, să piardă sau să uite lucruri, să vorbească prea mult, să își asume riscuri inutile sau să facă greșeli neglijente, au probleme în a-și aștepta rândul sau în a se înțelege cu ceilalți (Centers for Disease Control and Prevention, n. d.). După cum s-a mai spus, ADHD este de fapt tulburarea de deficit de atenție / hiperactivitate, ceea ce înseamnă că există două tipuri de ADHD (Centers for Disease Control and Prevention, n. d.):

- I. Predominant neatent, în care oamenii au tendința de a avea dificultăți în organizarea sau finalizarea unei sarcini care le-a fost încredințată, de a fi atenți la detalii sau de a urma instrucțiuni sau conversații. Persoana este ușor de distras.
- II. Predominant Hiperactiv-Impulsiv, în care oamenii se agită sau vorbesc mult. Le este greu să stea nemișcați pentru un timp îndelungat și se pot simți neliniștiți și impulsivi. Oamenii îi pot întrerupe pe ceilalți în timp ce vorbesc, pot vorbi în momente nepotrivite sau pot asculta în timp ce își așteaptă rândul

și un al treilea

- III. combinată, care este formată din ambele tipuri, iar simptomele pot fi la fel de prezente.

Cauzele ADHD sunt încă necunoscute, dar există cercetări care arată că ADHD ar putea fi legat de factori genetici. Pe lângă factorii genetici, pot exista și alte cauze posibile pentru această tulburare, care pot fi (Centers for Disease Control and Prevention, n. red.):

- Leziuni cerebrale
- Expunerea la riscuri de mediu în timpul sarcinii sau la o vârstă fragedă
- Consumul de alcool și tutun în timpul sarcinii
- Naștere prematură
- Greutatea scăzută la naștere

Table 1	
DSM-5 Diagnostic Criteria for ADHD	
Inattentive Type	Hyperactive/Impulsive Type
Symptoms and/or behaviors that have persisted ≥ 6 mo in ≥ 2 settings (e.g., school, home, church). Symptoms have negatively impacted academic, social, and/or occupational functioning. In patients aged <17 y, ≥ 6 symptoms are necessary; in those aged ≥ 17 y, ≥ 5 symptoms are necessary.	Symptoms and/or behaviors that have persisted ≥ 6 mo in ≥ 2 settings (e.g., school, home, church). Symptoms have negatively impacted academic, social, and/or occupational functioning. In patients aged <17 y, ≥ 6 symptoms are necessary; in those aged ≥ 17 y, ≥ 5 symptoms are necessary.
A. Displays poor listening skills B. Loses and/or misplaces items needed to complete activities or tasks C. Sidetracked by external or unimportant stimuli D. Forgets daily activities E. Diminished attention span F. Lacks ability to complete schoolwork and other assignments or to follow instructions G. Avoids or is disinclined to begin homework or activities requiring concentration H. Fails to focus on details and/or makes thoughtless mistakes in schoolwork or assignments	Hyperactive Symptoms: A. Squirms when seated or fidgets with feet/hands B. Marked restlessness that is difficult to control C. Appears to be driven by "a motor" or is often "on the go" D. Lacks ability to play and engage in leisure activities in a quiet manner E. Incapable of staying seated in class F. Overly talkative Impulsive Symptoms: A. Difficulty waiting turn B. Interrupts or intrudes into conversations and activities of others C. Impulsively blurts out answers before questions completed
Additional Requirements for Diagnosis	
Symptoms present prior to age 12 y Symptoms not better accounted for by a different psychiatric disorder (e.g., mood disorder, anxiety disorder) and do not occur exclusively during a psychotic disorder (e.g., schizophrenia) Symptoms not exclusively a manifestation of oppositional behavior	
Classification	
<i>Combined type:</i> Patient meets both inattentive and hyperactive/impulsive criteria for past 6 mo <i>Predominantly inattentive type:</i> Patient meets inattentive criterion, but not hyperactive/impulsive criterion, for past 6 mo <i>Predominantly hyperactive/impulsive type:</i> Patient meets hyperactive/impulsive criterion, but not inattentive criterion, for past 6 mo Symptoms may be classified as mild, moderate, or severe based on symptom severity	
ADHD: attention-deficit/hyperactivity disorder; DSM-5: Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders, 5th edition. Source: Reference 1.	

Imagine 3: <https://journalce.powerpak.com/courses/116566/tbl1.gif>

Următoarea imagine prezintă criteriile de diagnosticare din DSM-5 (APA, 2013) pentru ADHD.

Conform unei multitudini de studii, rezultatele arată că, la persoanele cu ADHD, unele zone ale creierului sunt mai mici decât media: structuri subcorticale, situate adânc în centrul creierului, cum ar fi amigdala, hipocampusul și nucleul accumbens, toate acestea având un rol în cogniție, în special în reglarea emoțională și în memorie (Lockett, 2022). Conform imaginilor și studiilor fMRI, persoanele cu ADHD au deficiențe în diferite funcții cerebrale, în special în funcțiile executive (planificare, sincronizare, atenție, memorie de lucru), altele decât structuri diferite în zonele care implică motivația și controlul emoțional. Alte studii au constatat deficite în zonele de luare a deciziilor legate de recompensă (Lockett, 2022).

Unele adaptări pe care le poate primi elevul pot include copii ale notițelor profesorului; timp prelungit pentru examene; examene într-un mediu liniștit și care să nu distragă atenția; pauze multiple în timpul examenului sau lucrări date pe secțiuni; aranjarea clară a elementelor pe hârtie; calculator, tezaur, cititor sau scrib în timpul examenelor; utilizarea unei fișe sau a unei hârtii albe; laptopuri; texte și materiale de clasă înregistrate; utilizarea de materiale de lucru și ajutoare vizuale; timp prelungit pentru corectarea ortografiei, punctuației și gramaticii; instrucțiuni orale directe; programă furnizată înainte de începerea semestrului (Universitatea John Hopkins, n. red. d.).

Dificultatea de învățare este o afecțiune caracterizată printr-o diminuare a performanțelor cognitive (Hatton, 2000 în Sterr, 2003). Experimentele de neurobiologie a dezvoltării (Emerson et al., 2000 în Sterr, 2003) arată că disfuncțiile proceselor de neurodezvoltare pre sau postnatale ar putea fi principalii factori care contribuie la apariția tulburărilor de învățare. Această ipoteză poate fi susținută de faptul că tulburările de învățare sunt adesea asociate cu alte tulburări neurologice, cum ar fi epilepsia și paralizia cerebrală (McLaren & Bryson, 1987 în Sterr, 2003). Nu putem contesta faptul că performanța cognitivă, memoria și învățarea depind în mare măsură de mecanismele atenționale. Johnson, Altmaier și Richman (1999) sugerează că tulburările de învățare pot fi complicate de probleme de atenție (Sterr, 2003), de fapt, un studiu de neuroimagică realizat de Hari, Renvall & Tanskanen (2001) a arătat că persoanele cu dislexie tind să aibă un deficit de atenție selectivă funcțională (Sterr, 2003).

Imagine 4:
<https://socialcare.blog.gov.uk/2020/12/16/respecting-diversity-in-social-care-we-must-do-better/>

9.3 Metode pe care un asistent social le poate folosi cu persoanele cu dizabilități în procesul educațional

National Center for Learning Disabilities (2017) a propus câteva modalități de a ajuta persoanele cu dizabilități de învățare sau de atenție:

- Creșterea gradului de conștientizare: pentru persoanele care nu lucrează de obicei cu persoane cu probleme de învățare și de atenție, se poate presupune că aceste probleme sunt cauzate de lene sau de lipsa de inteligență. De aceea, este important să sensibilizăm populația cu privire la existența acestor probleme, astfel încât oamenii să poată obține sprijinul de care au nevoie și să reducă la minimum stigmatizarea.
- Echiparea cadrelor didactice: profesorii și asistenții sociali au nevoie de mai multe cunoștințe și strategii pentru a răspunde nevoilor elevilor.
- Personalizarea învățării: este important să se personalizeze procesul de învățare în funcție de interesele, punctele forte și nevoile elevilor, pentru a putea ajuta elevii să se simtă înțeleși și pentru a ușura procesul de învățare, indiferent de problemele de atenție și de dificultățile de învățare ale acestora.
- Încorporarea învățării sociale și emoționale
- Dezvoltarea abilităților de auto-provocare: este important să îi ajutăm pe elevi să își recunoască sentimentele și să îi ajutăm să învețe cum să ceară ajutor și adaptări pentru problemele sau punctele lor slabe.
- Să militeze pentru creșterea finanțării pentru a oferi sprijin și servicii pentru persoanele cu diferite nevoi de învățare.

Dacă nu sunt abordate, tulburările de învățare și problemele de atenție pot duce la extreme și la condiții care îi pot împinge pe elevi de la școală la închisoare. Un studiu a constatat că un număr mare de tineri adulți cu probleme de învățare sau de atenție au fost, la un moment dat, implicați în sistemul judiciar, precum și că au o rată de absolvire a facultății de aproximativ 41%, comparativ cu 52% dintre studenții fără probleme de învățare sau de atenție. În cazul finalizării studiilor, doar 46% dintre adulții cu dizabilități de învățare în vârstă de muncă reușesc să găsească și să păstreze un loc de muncă. Comparând persoanele cu dizabilități de învățare cu cele fără, adulții cu aceste probleme au de două ori mai multe șanse de a nu avea un loc de muncă (National Center for Learning Disabilities, 2017).

În procesul de învățare, este important ca profesorul și/sau asistentul social să recunoască nevoile elevului, în special în cadrul cursurilor private, când este mai ușor să recunoască dificultățile de învățare și problemele de atenție. Se știe că, pentru a putea studia mai bine și pentru a putea ține minte lucrurile, ar trebui să se facă întotdeauna pauze după o oră sau două de stat în spatele cărților, dar persoanele cu o capacitate de atenție redusă pot avea nevoie de ele mai des. O metodă de a menține atenția studentului, de exemplu în cadrul lecțiilor particulare sau al cursurilor, ar putea fi adaptarea sesiunii de studiu astfel încât să mențină interesul studentului, cum ar fi găsirea unor exemple practice care să se potrivească cu hobby-urile sau interesele sale, utilizarea unor instrumente diferite pentru a-i stimula interesul și atenția. Unele persoane pot avea o capacitate de atenție mai mică, iar altele mai mare. Atunci când elevul va începe să își piardă interesul sau atenția în timpul îndeplinirii unei sarcini, cel mai probabil profesorul va recunoaște acest lucru. Atunci când se întâmplă acest lucru, se recomandă să se ia o scurtă pauză, poate să se facă o plimbare sau să se respire aer curat, astfel încât elevul să își poată "reîncărca bateriile". Profesorul sau asistentul social va trebui să aibă multă răbdare și să renunțe la gândul că persoana pe care o are în față este doar leneșă sau neinteresată, deoarece, așa cum am văzut mai devreme, acești elevi trăiesc într-un mod diferit față de ceilalți și, din această cauză, pot avea și o stimă de sine scăzută. În cazul în care elevul crede că nu este capabil să rezolve o problemă de matematică pentru că o consideră dificilă, profesorul ar trebui să îl liniștească pe elev că nu înseamnă că nu este capabil să o rezolve, ci doar că are nevoie de puțin mai mult timp și de puțin mai mult ajutor pentru a se putea concentra în mod corespunzător asupra problemei.

Programele educaționale individualizate (IEP) sunt programe adaptate ca un program educațional individualizat, eligibile pentru persoanele cu afecțiuni precum ADHD, autism, provocări cognitive, întârzieri în dezvoltare, tulburări emoționale, probleme de auz, probleme de învățare, dizabilități fizice, tulburări de vorbire sau de limbaj și probleme de vedere. IEP poate fi oferit într-un mediu școlar general, cum ar fi într-o clasă obișnuită, care reunește elevi cu nevoi similare, sau într-o clasă specializată, care ar putea fi un loc mai potrivit pentru nevoile lor, permițând mai multe interacțiuni individuale (O'Shea, 2022).

Bibliografie

1. Centrele pentru controlul și prevenirea bolilor. (n. d.). *Ce este ADHD?*. <https://www.cdc.gov/ncbddd/adhd/facts.html>
2. Lockett, E. (26.10.2022). *Cum afectează ADHD creierul?*. Healthline. <https://www.healthline.com/health/adhd-neurology>.

3. Pellegrino, N. (13.3.2022). *Efectul cocktail party + exemple*. Psihologie practică.
<https://practicalpie.com/cocktail-party-effect-examples/>
4. Cherry, K. (10.11.2022). *Cum definesc psihologii atenția*. Verywell Mind.
<https://www.verywellmind.com/what-is-attention-2795009/>
5. Universitatea John Hopkins. (n. d.) *Tipuri de dizabilități*.
<https://studentaffairs.jhu.edu/disabilities/about/types-of-disabilities/>
6. Sterr, A. M. (2004). Performanța atenției la adulții tineri cu dificultăți de învățare. *Learning and Individual Differences*, 14(2), 125-133. <https://doi.org/10.1016/j.lindif.2003.10.001>.
7. Centrul național pentru dizabilități de învățare. (24.1.2017). *Înțelegerea problemelor de învățare și atenție*.
<https://www.ncl.org/news/state-of-learning-disabilities/understanding-learning-and-attention-issues/>
8. Raising Children Network (Australia). (19.5.2021). *Acordarea atenției: copiii și adolescenții autiști*.
<https://raisingchildren.net.au/autism/communicating-relationships/communicating/paying-attention-asd/>
9. O'Shea, C. (03.2022). *Programe educaționale individualizate (IEP)*.
<https://kidshealth.org/en/rparents/iep.html/>

Imagini

Imagine 1: <https://practicalpie.com/cocktail-party-effect-examples/>

Imagine 2:

<https://indianexpress.com/article/opinion/our-understanding-of-disability-must-expand-to-include-people-with-invisible-disabilities-5476146/>

Imagine 3: <https://journalce.powerpak.com/courses/116566/tbl1.gif>

Imagine 4:

<https://socialcare.blog.gov.uk/2020/12/16/respecting-diversity-in-social-care-we-must-do-better/>

Capitolul 10 - Realizarea elementelor vizuale pentru curs

Pentru a realiza un curs, și mai ales elementele vizuale ale acestuia, este important să se păstreze o anumită armonie în ceea ce privește formele și culorile, deoarece dacă totul este amestecat fără un sens logic, cursul și elementele vizuale pot părea neorganizate, neserioase sau false. În acest capitol vom obține câteva cunoștințe despre psihologia culorilor și a formelor, pentru a putea compune mai bine grafica cursului.

Imagine 1: <https://uxstudioteam.com/>

10.1 Psihologia culorilor

Culorile pot influența procesul de luare a deciziilor oamenilor, așa că în acest subcapitol vom cunoaște puțin mai bine secretele din spatele psihologiei culorilor. Studiile care acoperă efectele psihologice ale culorilor asupra comportamentului uman arată că este nevoie de aproximativ 90 de secunde pentru ca un client să își formeze o opinie despre un produs și, în 90% din cazuri, această opinie este influențată de culori, ceea ce ne face să înțelegem că, în ciuda faptului că, în general, culoarea este văzută ca o decizie estetică din partea designerilor, ea este totuși un element central pentru impactul cognitiv și emoțional al unui design asupra utilizatorilor (Raspberry, 2019). Dacă vă interesează semnificația din spatele fiecărei culori, puteți utiliza instrumentul interactiv de la Canva privind semnificația și simbolistica fiecărei culori, în afară de a vă face o idee despre câteva palete de culori frumoase pe care să le folosiți pentru ghid: <https://www.canva.com/colors/color-meanings/>

O paletă de culori bine gândită poate transforma un design mediocru în unul excelent, în timp ce o paletă de culori proastă poate diminua experiența utilizatorului cu privire la ghid și chiar poate interveni în înțelegerea acestuia. Lumina și culoarea ne pot influența starea de spirit, somnul, ritmul cardiac, starea noastră de bine etc. De exemplu, lumina albastră și verde ne încurajează să ne trezim dimineața (albastru pentru cer, verde pentru natură): de aceea, mulți profesioniști ne recomandă să nu folosim dispozitivele mobile înainte de a merge la culcare, deoarece lumina ecranului poate provoca insomnie și ne poate ține treji (Raspberry, 2019).

În funcție de vârstă, sex și impulsivitate, utilizatorii pot avea reacții diferite la diferite culori și nuanțe. Atunci când realizați un ghid, este important să știți care este publicul țintă pentru a-l adapta în mod corespunzător: este vorba de copii, adulți, seniori sau studenți? Sunt mai ales femei sau bărbați? Grupul dumneavoastră țintă este format din cetățeni UE sau din cetățeni extracomunitari?

Vârsta publicului dumneavoastră țintă va influența percepțiile acestuia asupra materialelor și textelor, mai ales dacă ținem cont de faptul că gusturile și preferințele în materie de culori variază în funcție de vârstă. În cartea sa, Faber Birren investighează gusturile diferite în materie de culoare la diferite grupe de vârstă. El a constatat că albastrul este preferat în mod constant pe tot parcursul vieții, galbenul este mai preferat în copilărie. Pe măsură ce oamenii îmbătrânesc, au tendința de a prefera culorile cu lungime de undă mai scurtă (albastru, verde, violet), mai degrabă decât culorile cu lungime de undă mai lungă (roșu, portocaliu, galben). Persoanele în vârstă consideră că culorile aduse sunt respingătoare, așa că, dacă seniorii sunt grupul dumneavoastră țintă, ar trebui să evitați cu desăvârșire utilizarea culorilor strălucitoare, cum ar fi galben, roz și portocaliu!

Cercetările privind percepția culorilor arată că bărbații preferă culorile strălucitoare și contrastante, în timp ce femeile preferă nuanțele mai blânde: atât bărbaților, cât și femeilor le plac albastrul și verdele, în timp ce culoarea mov îi respinge pe bărbați, dar este adorată de femei.

Pe lângă vârstă și sex, cultura este, de asemenea, un factor care poate influența preferințele de culoare. În majoritatea culturilor occidentale, culoarea albă este legată de aspirație, inocență, castitate și speranță, dar în unele părți ale Asiei, această culoare poate fi asociată cu ghinionul, moartea și doliul, ceea ce înseamnă că este esențial să se cunoască și alte conotații culturale ale paletelor de culori, mai ales dacă produsul este menit să fie împărtășit unui public mai larg și global (Raspberry, 2019).

Cu toate acestea, mai ales dacă intenționați să construiți un site web sau o aplicație care să însoțească ghidul dvs., există câteva întrebări pe care le puteți adresa publicului țintă în ceea ce privește alegerile lor de culoare (Raspberry, 2019):

1. Înainte de a vizita acest ghid/site web/aplicație, vă rugăm să ne spuneți cum vă așteptați să arate?
2. Cum ați dori să descrieți acest site/aplicație/ghid?
3. Care sunt primele impresii? Împărtășiți primele cuvinte cheie care vă vin în minte când vedeți site-ul/aplicația/ghidul.
4. Pe o scară de la 1 (foarte rău) la 5 (foarte bine), cum v-a făcut să vă simțiți acest site/aplicație/ghid?
5. Cât de probabil sau nu ați avea încredere în acest ghid?

Acum că știm câteva noțiuni de bază despre culori și modul în care percepția lor se schimbă în funcție de vârstă, sex și cultură, să vedem semnificația psihologică din spatele unor culori (colorpsychology.org, n. d.):

- **Roșu**

Este una dintre cele mai sugestive culori din spectrul vizibil. Este o culoare primară, ceea ce înseamnă că este făcută în întregime pe cont propriu. Culoarea roșie este asociată cu energia, războiul, pericolul, forța, puterea, determinarea, pasiunea, dorința și dragostea. Din punct de vedere fiziologic, culoarea

roșie poate intensifica metabolismul uman, crește rata de respirație și ridică tensiunea arterială. De asemenea, atrage mai multă atenție decât orice altă culoare!

- Verde

Culoarea verde face aluzie la relația noastră primitivă cu natura. Este, de asemenea, o culoare primară. Culoarea verde este considerată culoarea-cheie care reprezintă puritatea, sănătatea, prospețimea, sinceritatea, creșterea, armonia și fertilitatea și a fost asociată cu mărci care încurajează creșterea, vitalitatea și productivitatea. Această culoare reprezintă, de asemenea, conexiunea, deoarece este blândă, revigorantă și relaxantă. Conexiunea cu noi înșine și cu momentele de liniște din viața noastră, deoarece nu este o coincidență faptul că oamenii fug de betonul orașului pentru a se ascunde în sălbăticia naturii. Verdele înseamnă întoarcerea la rădăcinile primordiale, la regatul imaculat al păcii și liniștii interioare. Din punct de vedere fiziologic, culoarea verde încetinește metabolismul uman și creează un efect calmant, deoarece este puternic asociată cu liniștea și calmul.

- Albastru

Albastrul este asociat cu calmul și seninătatea: dacă vă cer să vizualizați o scenă liniștită, care va fi șansa să vă imaginați o scenă cu mult albastru? Probabil sub forma unui lac, a unui ocean, a unei mări sau a unui râu? Albastrul reprezintă un sentiment de reflecție interioară. Din punct de vedere fiziologic, cercetările au indicat faptul că impactul albastru asupra organismului este total opus celui roșu, având ca rezultat un ritm cardiac mai scăzut și un metabolism mai lent. Persoanele cărora le place culoarea albastră sunt, de obicei, entuziaste, simfatice și tind să caute sens și semnificație în viață. Aceste persoane sunt calde, comunicative și pline de compasiune, fiind în același timp idealiste, spirituale și sincere. Persoanele cărora le place albastrul țin la ceea ce la, apreciază integritatea și unitatea în relații și sunt romantici înnăscuți.

- Maro

Asociată în mod tradițional cu seriozitatea, stabilitatea și înțelepciunea, această culoare este purtată mai ales de persoanele care impun respect și apreciere prin statutul lor. Cei mai mulți oameni se simt în siguranță în preajma persoanelor care poartă maro, deoarece acestea reprezintă seriozitate, încredere și sprijin, fiind asociate cu trăsăturile de seriozitate, fiabilitate și reziliență. În timp ce maro deschis reprezintă onestitatea și stabilitatea, maro închis este considerat mai matur, previzibil și plictisitor. Persoanele care iubesc această culoare sunt adesea rezervate și nu caută să atragă atenția.

- Portocaliu

Portocaliul combină energia roșului și fericirea galbenului: în timp ce roșul denotă iubire și dominație, iar galbenul optimism și veselie, portocaliul se situează chiar între aceste extreme, deoarece promovează întinerirea, comunicarea și pozitivismul. De asemenea, sporește extraversiunea, permițând oamenilor să renunțe la inhibiții și să se exprime mai liber. Este asociat cu bucuria, soarele și tropicele, reprezentând în același timp entuziasmul, fascinația, fericirea, creativitatea, determinarea, atracția, succesul, încurajarea și stimularea.

- Galben

Este utilizat în mod obișnuit în imagini care descriu idei proaspete, proiecte creative sau noi inițiative de afaceri. S-a dovedit științific că această culoare îmbunătățește activitatea mentală și sporește nivelul de conștientizare și de energie: acum puteți înțelege și semnificația din spatele becului din imaginile cu oameni care fac brainstorming! Galbenul poate fi considerat ca fiind culoarea dimineții, atunci când ești mai alert, mai perspicace și mai analitic: această culoare a fost asociată cu o activitate sporită a laturii mai mici a creierului, centrului energetic al gândirii raționale. Galbenul indică onoare și loialitate, chiar dacă galbenul poate fi legat și de lașitate. Atunci când este folosită în exces, această culoare poate avea un efect deranjant: bebelușii au tendința de a plânge mai mult în camerele galbene. Știți de ce taxiurile sunt de obicei vopsite în galben? Pentru că această culoare atrage perfect atenția!

- Roz

Rozul este una dintre cele mai blânde culori pe care le puteți obține, chiar dacă variază în funcție de context. Este un amestec între roșu și alb. Această culoare reprezintă un tip de iubire blândă, deoarece reprezintă tandrețea, vulnerabilitatea și tinerețea. Este legată de inocență, speranță și optimism și reprezintă feminitatea tradițională, dulceața copilăriei, inocența.

- Alb

Această culoare ne face să ne gândim la noi începuturi, perfecțiune, eleganță și seninătate: atunci când ai o pânză albă, este mai ușor să începi ceva nou, să lași ideile să te cuprindă și să te miști în toate direcțiile posibile. Albul se regăsește și în cabinetele medicale, deoarece se asociază cu curățenia, ordinea și eficiența, dând pacienților un sentiment de încredere în serviciile oferite. Această culoare este asociată și cu puritatea, virginitatea, credința și perfecțiunea. Atenție însă! Așa cum am precizat anterior, această culoare este percepută diferit în alte culturi.

- Negru

Este una dintre cele mai complexe culori din spectru: în funcție de unghiul din care o abordezi, o poți vedea ca fiind elegantă, misterioasă sau chiar deprimantă. Această culoare poate fi asociată cu frica și cu necunoscutul, cu puterea, eleganța și formalitatea, dar și cu moartea, răul și misterul. De obicei, are o conotație negativă. Este, de asemenea, simbolul durerii.

Culoarea ne stimulează creierul și, încă din cele mai vechi timpuri, s-a dovedit a fi o alternativă utilă la psihoterapie: Egiptenii și chinezii foloseau culorile pentru a se vindeca, un proces numit cromoterapie. Dacă vă interesează semnificația simbolică a fiecărei culori, încercați să consultați site-ul <https://www.colorpsychology.org>.

Imagine 2: Renaldo, R. via Vecteezy.com

10.2 Psihologia formelor

Formele, formele și figurile au un puternic impact psihologic asupra noastră, deoarece ele oferă cadrul pentru cuvântul fizic și influențează modul în care percepem spațiul din jurul nostru. În crearea elementelor vizuale pentru ghid, este important să se urmeze o anumită logică și o anumită estetică. Pentru a vedea o artă fantastică care implică multe forme, consultați-l pe pictorul Wassily Kandinsky. În continuare vom face o listă a unor forme semnificative din punct de vedere psihologic (Verzosa, s. n. d.):

- Triunghiuri

Triunghiurile sunt adesea folosite pentru a reprezenta perseverența și realizările. Baza face aluzie la dificultățile călătoriei, iar vârful întruchipează scopul sau "vârful". În arta grafică, triunghiul simbolizează echilibrul și stabilitatea. Mulți fotografi și artiști folosesc "regula triunghiului de aur" în compozițiile lor, ceea ce înseamnă aranjarea elementelor într-un triunghi pentru a crea o imagine plină de armonie și simetrie: vârful triunghiului va fi în acest caz punctul central. Triunghiul poate fi, de asemenea, folosit pentru a atrage privirea privitorului spre punctul de interes al imaginii, deoarece oamenii îl văd de obicei ca pe un simbol al direcției pe care o urmează instinctiv.

- Pătrate

Pătratele și dreptunghiurile sunt formele cele mai des folosite pentru a face obiecte: de la rame de tablouri la clădiri mari. Pătratele sunt simple, echilibrate, solide și sigure, dar atributele pozitive ale pătratului nu se limitează la entități fizice, ci adaugă și straturi emoționale și estetice imaginilor. Liniile și unghiurile fac o încadrare perfectă pentru o scenă dintr-o fotografie, iar dacă sunt puse împreună creează un model care pare ordonat și industrial. Pătratele pot fi, de asemenea, folosite ca "cutii" într-o imagine: pot izola diferite componente prezente într-o fotografie. Plasarea compoziției în pătrate poate face ca aceasta să se simtă mai organizată și mai ordonată. Unghiurile îngrijite ale pătratului pot simboliza masculinitatea, puterea, stabilitatea și fiabilitatea. Cu toate acestea, unghiurile sale dure și rigiditatea pot fi interpretate negativ, deoarece incapacitatea sa de a curge îl poate împiedica să se conecteze emoțional cu oamenii.

- Cercuri

Mulți consideră cercul ca fiind simbolul ciclului vieții, deoarece acesta poate fi găsit în diferite forme în natură. Cercurile sunt netede și nu au unghiuri ascuțite (așa cum au pătratele), ceea ce le face plăcute ochiului, dând imaginii un sentiment de tinerețe, fericire și nepăsare. Atunci când este dispus într-un model, cercul poate face ca fotografia să se simtă sinergetică datorită calităților sale calmante, iar în cazul în care o imagine sau un model are multe sau prea multe linii, introducerea unui cerc poate ajuta ca modelul să se simtă mai echilibrat. La fel ca triunghiul, cercul atrage în mod natural privirea spre punctul principal de interes, deoarece poate fi folosit pentru a încadra o imagine.

- Poligoane

Poligonul, atunci când este stivuit împreună pentru a forma un fagure de miere, creează un cadru robust, ceea ce îl face o performanță inginerescă impresionantă pe care chiar și albinele o folosesc pentru a-și construi stupii. Complexitatea formei poligonului poate transmite o aură futuristă și acesta este motivul pentru care apar din când în când în filmele SF. Modelele lor geometrice complicate pot ține ochii ocupați, oferind iluzii de infinit în anumite unghiuri.

- Curbe

În timp ce o linie dreaptă este rigidă și imobilă, o curbă este lină, ceea ce ne dă nouă, oamenilor, tendința de a reacționa mai pozitiv la o curbă decât la o linie dreaptă, deoarece ne face să ne simțim calmi și relaxați. O curbă poate fi folosită și pentru a reprezenta senzualitatea, iar aceasta depășește adesea figura umană: chiar și arhitectura sau automobilele pot fi considerate senzuale dacă au un design curbat: obiectele care au curbe arată mai elegant și mai contemporan. Curbele pot permite privitorului să exploreze compoziția fără a obosi ochii. Dacă o compoziție pare prea cutie, cu unghiuri dure aproape peste tot, încorporarea curbelor poate ajuta la adăugarea unui sentiment de fluiditate în imagine: liniile drepte, curbele și cercurile se completează reciproc din punct de vedere vizual, așa că nu vă fie teamă să le puneți împreună într-o creație sau fotografie!

- Spirale

Spiralele pot da senzația de a privi o iluzie optică, deoarece conduc ochiul spre centrul fotografiei, dându-ți o senzație hipnotică și amețitoare în același timp. Ați auzit vreodată de raportul spiralei de aur, cunoscut și sub numele de raportul lui Fibonacci? Acesta prezintă și el o spirală și a fost folosit de artiști și fotografi încă din Renaștere pentru a crea o compoziție perfectă și armonioasă din punct de vedere matematic. Cu toate acestea, la fel ca în cazul scărilor în spirală, privirea în jos în ea pare bântuitoare și periculoasă, poate evoca mister, mai ales atunci când nu putem vedea ce se ascunde în partea de jos. Atunci când spirala este în mișcare, poate provoca amețeli sau vertij: filmele folosesc spiralele ca dispozitive pentru a arăta dezechilibrul.

- Linii

Liniile sunt, de asemenea, instrumente vizuale incredibil de versatile: linii diferite au efecte diferite asupra privitorului. Linia orizontală este aliniată cu Pământul și îl face pe privitor să se simtă ancorat în pământ, iar zona pare mai extinsă. O linie verticală se simte celestă, deoarece este îndreptată în sus, iar o coloană de linii verticale poate face ca o imagine sau o persoană să pară mai înaltă. Linia diagonală poate evoca precaritatea prin unghiul său instabil și poate crea iluzia că o imagine este dezechilibrată. Liniile sunt utilizate în mod obișnuit pentru a scufunda elementele unei imagini, pentru a crea o

compoziție mai echilibrată: privitorii pot asimila mai ușor o scenă dacă aceasta este împărțită în diferite secțiuni, dând ordine la ceea ce ar putea fi considerat un aspect dezordonat.

Acum că am văzut cum formele și liniile afectează percepția imaginii și a spațiului, poți începe să le folosești în creațiile tale pentru a te bloca în subconștientul utilizatorului, dar nu uita! O imagine este întotdeauna mai mult decât ceea ce se vede cu ochiul liber, formele și culorile folosite singure dau calitatea vizuală, dar dacă încercați să le folosiți împreună puteți da compoziției un impact emoțional.

Având în vedere că incluziunea capătă din ce în ce mai multă importanță, ar fi bine să încercați să vă faceți ghidul cât mai incluziv posibil, cu ajutorul cititoarelor audio pentru persoanele cu deficiențe de vedere.

10.3 Instrumente de proiectare pentru crearea unui ghid

Să vedem câteva instrumente de design pentru a crea câteva elemente vizuale ieftine și rapide pentru ghidul dumneavoastră (Warnimont, 2023):

- Canva

Acesta oferă un spațiu pentru proiectarea de prezentări și bloguri, precum și pentru postări pe rețelele de socializare și editarea de bază a fotografiilor.

- Adobe spark

Puteți alege din mii de pictograme și imagini gratuite, fără nicio limită în crearea de modele de marketing și social media: atâta timp cât sunteți de acord cu marca de apă. Adobe spark oferă o mulțime de șabloane pentru modele unice și diferite ocazii, cu o funcție de branding pentru a include logo-ul, schema de culori și fontul dvs.

- Visme

Este foarte util pentru a genera grafice și widget-uri pentru a le partaja.

- Crello

Este similar cu Canva, cu o bară de căutare rapidă pentru a căuta mii de șabloane și presetări pentru anumite modele. Puteți adăuga obiecte, palete de culori cu kitul dvs. de branding și puteți glisa și plasa elemente și casete de text oriunde doriți. Oferă, de asemenea, un instrument de editare audio pentru a adăuga muzică la imagini și audio la videoclipuri.

- Stencil
- Snappa

Funcționează bine pentru realizarea de grafice pentru paginile de social media și are opțiuni excelente pentru bloggeri. Dispune de milioane de fotografii gratuite, de înaltă rezoluție, pentru a vă ajuta să realizați un proces de design rapid și puteți, de asemenea, să vă încărcați propriul font în el.

- Pixlr X

- Easil
- Fotor
- Piktochart
- BeFunky
- DesignBold
- Desygner
- Venngage +
- Microsoft Word și Pages

Dacă sunteți un tip mai simplu, puteți folosi Microsoft Word (pentru Microsoft) sau Pages (pentru OS) pentru a face ghidul, deoarece puteți găsi pe world-wide-web o mulțime de modele pre-făcute pe care trebuie doar să le completați cu informațiile și textul dumneavoastră și cu imagini fără drepturi de autor. Amintiți-vă doar să le citați pentru a evita plagiatul!

Oricare ar fi instrumentul pe care vă veți decide să îl folosiți, dacă nu sunteți artist, cel mai probabil veți avea nevoie și de ilustrații sau imagini pe care să le folosiți în desenele nou create, așa că să vedem câteva site-uri cu fotografii libere de drepturi de autor (Osman, 2023):

stocksnap.io	Canva	MyStockPhotos	Flickr
Startup fotografii stoc	Spațiu negativ	Picjumbo	Moartea stocului Fotografie
Freerange	Jay Mantri	Kaboompics	Fancy Crave
Morguefile	Viața de Pix	Republica ISO	Gratisografie
LibreShot	Moose	Explozie py Shopify	Skitterphoto

În afară de fotografii, pentru a face designul mai drăguț și mai simplu, veți dori să folosiți și ilustrații, iată câteva site-uri unde le puteți găsi (Ivanovs, 2023):

Stația de iluminare	unDraw	Design IRA	DrawKit
---------------------	--------	------------	---------

Ilustrații absurde	ManyPixels	Freebie de aprovizionare	Ouch!
Vivid.js	Humaaans	Interfacer	Deschideți Doodles

Bibliografie

1. Colorpsychology.org (n. d.). *Psihologia culorilor și semnificațiile lor*. <https://www.colorpsychology.org>
2. Verzosa, C. (n. d.) Știința formelor: Învățați psihologia din spatele formelor și figurilor de bază în fotografie. <https://www.canva.com/learn/science-shapes-learn-psychology-behind-basic-forms-figures-photography/>
3. Zmeură, H. (20.11.2019). Psihologia culorilor - o mână de ajutor strălucitoare în UX Design. <https://uxstudioteam.com/ux-blog/color-psychology-in-ux-design/>
4. Warnimont, J. (26.3.2023). *6 cele mai bune alternative Canva comparate (există și opțiuni gratuite)*. <https://themeisle.com/blog/canva-alternatives/#gref>
5. Osman, M. (23.3.2023). *Cele mai bune site-uri gratuite de fotografii de arhivă: 21 de opțiuni cu imagini care îți taie respirația*. <https://themeisle.com/blog/best-free-stock-photo-sites/>
6. Ivanovs, A. (23.2.2023). *10+ cele mai bune locuri pentru a găsi ilustrații gratuite pentru următorul tău proiect de design*. <https://themeisle.com/blog/free-illustrations/>

Imagini

Imagine 1: <https://uxstudioteam.com/>

Imagine 2: Renaldo, R. via Vecteezy.com

<https://www.vecteezy.com/vector-art/7036493-set-of-100-geometric-shapes-memphis-design-retro-elements-for-web-vintage-advertisement-commercial-banner-poster-leaflet-billboard-sale-collection-trendy-half-tone-vector-geometric-shapes>

Concluzii

Ghidul practic pentru proiectarea și dezvoltarea unui curs online în domeniul educației în asistență socială realizat în cadrul proiectului Erasmus -KA220-VET-000085029- Teach Me to Help reușește să sintetizeze conținuturi esențiale din domeniul științelor educației într-o formă ușor de accesat și utilizat în scopul predării în domeniul asistenței sociale, adaptată pentru educația incluzivă facilitată de mediul digital.

Lucrarea se adresează asistenților sociali, o categorie profesională care s-a dezvoltat major odată cu orientarea paradigmei de realizare a asistenței sociale dinspre asistența din domeniul material, al protecției sociale spre educație, cu un accent important spre incluziunea persoanelor cu cerințe educaționale speciale. În acest context, asistenții sociali de astăzi sunt chemați să realizeze activități de educație, predând beneficiarilor tipici și speciali diferite conținuturi utile. O provocare în plus a venit odată cu digitalizarea provocată de pandemia Covid. Astfel, asistenților sociali li se revendică pe de o parte cunoștințe psihopedagogice pentru predare, cunoștințe de psihopedagogice specială pentru educația incluzivă, și, mai mult, cunoștințe de didactică digitală impuse de noile modalități de realizare a educației online.

Acest ghid încearcă să transforme provocările majore ale lucrătorilor din asistență socială: formare psihopedagogică, incluziune educațională și digitalizarea predării în prilej de dezvoltare profesională și actualizare la contextul social actual. Parcurgerea lucrării oferă un cadrul general actualizat al cunoștințelor de pedagogie, ușor de parcurs celor care au sau nu o formare pedagogică inițială, particularizat contextului educației incluzive digitale. Ghidul de predare arată cum anume se proiectează un curriculum, plecând de la formularea obiectivelor predării, enunțarea lor corectă și definirea problemelor abordate și continuă cu identificarea metodelor de predare, cele care vor deveni mijloacele prin care obiectivele vor fi atinse. Se acordă o atenție specială trecerii de la metodele tradiționale la cele digitale: clasică prelegere devenind prezentare digitalizată, conversația didactică- mesagerie, exercițiile sunt actualizate în aplicații și software. Sunt prezentate metodele activ participative, precum și cele de fixare și consolidare a cunoștințelor, astfel încât formatorul să asigure angajamentul și eficiența activității sale. În ultima parte a ghidului sunt asamblate informațiile prezentate pe parcurs în pașii efectivi de urmat în crearea unui curs, care este designul unui curs și cum se realizează elementele vizuale pe care se sprijină acesta.

În capitolele lucrării sunt arătate numeroase exemple și trimiteri la resurse digitale deosebit de utile, versatile în predare, ușor de accesat, verificate de experții care au redactat îndrumătorul, respectând o riguroasă bibliografie științifică. Tot acest salt digital oferă o șansă extraordinară pentru beneficiarii serviciilor de asistență socială cu cerințe educaționale speciale, care în condiții tradiționale ar fi accesat

mult mai greu sau deloc, servicii de educație. Totodată facilitează acțiunea asistenților sociali în educație, un domeniu dificil de exersat prin metodele clasice de altădată.

În cele din urmă, prin maniera de realizare ce subsumează o perspectivă amplă asupra predării în asistența socială redată de cei cinci parteneri din 4 state europene diferite, aduce o consistență deosebit de valoroasă în abordarea teoretică a acestei tematici. Autorii entităților partenere au convingerea că această lucrare își va găsi folosul în munca asistenților sociali odată cu promovarea pilot pe care o încep partenerii acestui proiect. Exersarea praxiologică a elementelor teoretice consemnate în ghid, prin cursurile de formare ale partenerilor în grupurile de practicieni în asistență socială din România, Italia, Franța și Cipru reprezintă o probă a utilității *Ghidului practic pentru proiectarea și dezvoltarea unui curs online în domeniul educației în asistență socială* de replicat pretutindeni.

Co-funded by
the European Union

